

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

1

2-29

1

1

- Adulatores.* 334
Adlocati. 33
Advocatus pecunię cupidus. 146
Amicitia. 282.
Amicitia. 119
Amicitia. 286
Amicitia fratrum. 126
Amicus. 200
Amicus non uerus 160
Amor dispar. 183
Animi uires. 86
Astrologia. 329
Appetitus subsit rationi. 157
Auari aulici. 325
Auarus. 151
Auarus. 168
Aulici auari. 325
Aulici adulatores. 4
Aulicus. 215
Auri sacra fames. 334
Autores lasciu. 206

Beneficium acceptum. 232

Bonus euentus. 331

Bos in lingua. 332

Castor, et Pollux. 126

Concordia fratrum. 332

Concordia in matrimonio. 241

Confidentia. 75

Corne edito. 129

De regibus diuina cura. 65

Deus honorandus. 308

Deus omnia uidet. 197

Digito scalpere caput. 333

Diuina uin dicta. 37

Diuites auari. 9

Diuites felicitate luxuriantes. 251

Dolor. 222

Ducum seueritas. 83

Ecclesiastica redditus. 296

Elati. 333

Eloquentia 315

Eruditi. 335

Eruditio puerorum. 329

Felices superbientes. 138

Fortuna. 131

Fortuna. 330

Gratitudo. 69

Grauitas peccati. 335

Homo homini Deus. 323

Honor alit artes. 329

Honor debitus uiro docto. 187

Hospes in uitis. 24

Inscaphio ne edito. 55

Insolentes Sybarithe. 47

Iudices. 43

Iudices. 71

Iudices. 102

Iudices. 112
Iudices. 209
Iudices. 263
Iudices. 271.
Iudices. 289.
Iustitia
Iustitia
Iustum petendum. 12
Iuvenes magistratus. 20
Iuvenes uirtuti assuescant. 92.
Labor. 278
Labores subeundi. 248
Labor omnia uincit. 191.
Legulei in docti. 122
Libertas. 51.
Liberum arbitrium. 330
Lis litem generat. 333
Litera Pythagore 337

Lites diuturne. 255
Loquaces. 106
Matrimonium. 241
Matrimonium. 333
Medici. 334
Meretrices. 194
Milites. 95
Miseria humane sortis. 178
Moderatio. 267.
Mordax. 164
Mulieres. 229
Mulieres. 259
Mulieres. 318
Mulieres impudice 332.
Note que siueris extra. 135
Nihil ultra uires. 98
Nuptie. 212
Nuptie 334

Pax. 312
Pax auro redempta. 162
Pericula subeunda. 245
Periurium. 61
Pertinax. 146
Pollicitatores. 40
Prefecti iniusti. 274
Puella pulchra sibi placens. 331.
Puteus Democriti. 247

Quibus non datur fides. 58
Qui mori cupiunt. 15.

Reges decet sapientia. 132
Religioni consecrandi. 292

*Satietas rerum omnium preter quod
ciplina.* 30
Scientia. 305
Scioli temerarij. 140

Scriptura sacra. 79
Sermo. 116
Silentium. 109
Studium immodicum. 203

Tempus. 302
Tributum exigens. 163
Turce. 225

Veritas in puteo. 247
Virtus. 335
Virtus habet obicem. 219
Virtus laudatur. 89
Voluptas. 176
Voluptas. 296

Del Mbro Serrano: R. 4710

PETRI COSTALII

PEGMA,

Cum narrationibus philosophicis.

BZ

Al Col^o de ... de ...

LVGDVNI, Inanada.

Apud Matthiam Bonhomme.

1555

CVM PRIVILEGIO REGIS.

m H

Extrait du priuilege.

PA R priuilege expres du Roy nostre Sire en date du septième de Mars l'an mil cinq cens cinquante trois, qui a esté publié & enregistré en la Cour de la Seneschaucée de Lyon, il a esté permis à Macé Bonhomme Libraire & Imprimeur de Lyon, d'imprimer, & faire imprimer de telz caracteres que bon luy semblera, mettre en vente, & debiter le present liure, intitulé, P. Costalij Pegma, cum narrationibus philosophicis. auquel liure ledit Bonhomme se feroit mis en frais & despençe pour faire tailler figures & histoires respondantes à la varieté des epigrammes y compris: & aussi l'auroit fait traduire es langues vulgaires. Parquoy sont faites defenes à tous libraires & imprimeurs de ne faire pourtraire & tailler lesdictes histoires, ny imprimer ledict liure en forme & maniere, que ce soit, ou de ceux qui auroyent esté contrefaiçtz ou imprimez ailleurs, n'en apporter ny exposer en vente es païs, & terres de ce Royaume, durant le temps & terme de six ans, commenceans du iour que l'impression du present liure sera paracheuée, avec grosses peines contre ceux qui contreuient d'ont directement, ou indirectement au-dit

Priilege. Par-lequel est permis d'inferer pour toutes defenses & significations le sommaire du-dit Priilege , au commencement, ou sur la fin du present liure, ainsi que plus amplement est contenu au Priilege susdit.

*Ledit liure a esté acheué d'imprimer
le dixième iour du mois de Ianvier,
l'an mil cinq cens cinquante cinq.*

PETRVS COSTALIVS

ANTONIO COSTALIO

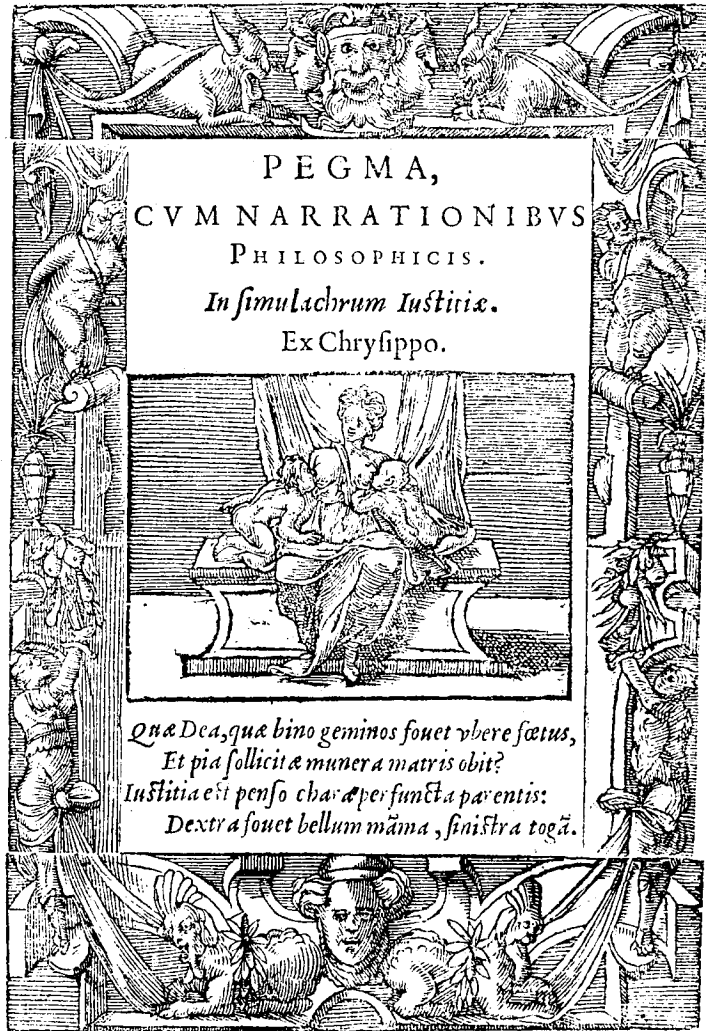
FRATRI

S. D.

SOLENT nostri, qui sub aliorum nomine libros suos in manus hominum peruenire volunt, illis consecrare, dedicare, nūcupare. utar enim eorū verbis. quòd opinor existiment se aut νέπας ἀμαλθῆας dare, aut κηέιον ali- quod fundere, aut forte vineam Aristobuli in tem- plo Iouis consecrare. Ego verò quo te mi frater mo- do hac in re affari possim, nō planè scio. Quia enim mihi ex apertissimis beneuolentiæ tuæ signis cer- tō perspectum est, tibi in hoc genere officium placere meū, absurdum est me id mihi domestico testimonio sumere, ut ei qui nobis tantum gratiæ & iudicij largiatur, aliquid videar donare velle. Est enim hominis impudentis & ingrati, id alteri beneficij loco ponere, in quo ab eo non vulgari stu-

dio & officio cumuletur. Quæ est igitur illa in
 dedicandis libris tam insolens prædicatio? nihil ne
 dant, qui in eo officij genere alterius ora vul-
 tumque contuètur? maximè sanè, apud eos qui se
 plurimum dignitatis & honoris ijs deferre putât,
 à quibus quasi patroni sunt electi. Malo verò ista
 Persium legere & ridere, quam ijs addici, qui in
 nomine suo tantum authoritatis & dignationis ef-
 se putant. At tu mihi non es in hoc albo: cuius ami-
 citiam & coniunctionem omnibus clientelis ante-
 pono libenter. Quia igitur aut nihil est, aut opinor
 valde modicum, quod à nobis ad te proficiscitur,
 non utar eorum verbis, quibus penè maiestas po-
 puli Romani & splendor VRBIS AETERNÆ
 continetur: quasi eos immortalitate donari putem
 ad quos scripta nostra miserimus. id enim neque in
 Cymbalo illo mundi, sic enim Tiberius Cæsar A-
 pionem grammaticum vocabat, veterum modera-
 tio ferre potuit: sed feres æquò animo voluntatem
 meam ad præsidium necessitudinis nostræ appli-
 cari, ut ea studia quæ nobis pueris fuerunt periu-
 cunda, etiam grandioribus ad animi ægritudines
 salutaria esse possint. Vale. Lugduni Nonis
 Januarijs, 1555.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QVAE duæ res in liberis populis, iisque civi-
 tatibus, quæ aliquando rerum potitæ sunt,
 plurimum semper valuerunt, eas certè dignitate
 sua Iustitia vna est complexa: bellissimæque illas
 vno genere Chrysippus colligauit, quarum con-
 sensus prope est sempiternus. Vt enim parua sunt
 » arma foris, nisi sit consilium domi: ita neque pro-
 » bè Respublica in officio esse potest, nisi militari
 disciplina sese ipsa tueatur: quarum rerum splen-
 dor præstantissimus vmbraculis iustitiæ contine-
 tur. Iam verò & Iustinianus sacratissimus Impera-
 tor non aliis præsidii maiestatem populi Roma-
 ni retineri posse iudicauit, quàm rerum vrbana-
 rum & bellicarum disciplina: quarum vnam si à
 gubernaculis ciuitatum semoueas, diutius impe-
 rium stare non possit. Itaque Romani cum armis
 Romuli, firmisissimis initiis florentem Remp. acce-
 pissent, Numam ex Sabinis euocarunt: vt eo res ge-
 rente ad militarem gloriam laudes togatæ accede-
 rent. Nam & eam Remp. quam primùm auspiciis,
 deinde verò bellica vi Romulus statuisset, non exi-
 stimarunt ij, quos maiorum gentium patres ap-
 pellarat, diutius teneri posse, nisi & legibus & vr-
 banarum rerum administratione firmaretur. Ex
 quo & à multis Lycurgus summus apud Spartã le-
 gislator, in inuidiam vocatur, quòd in legibus iu-
 bendis magis belli quàm pacis rationem habuisset.
 Ac profecto veteribus illis quærédū visum est
 vtra harū rerū alteri præstatiã antecederet. In quo
 diffi-

difficilis forsan fuerit rerum tantarū comparatio.
 Nam cum ea quæ & foris & domi fiunt, consilio
 æquabiliter gerantur, bonum certè senatorem &
 ciuem imperatori non concedere aptè quis exi-
 stimauerit. Si verò ad eum splendorem cogitatio-
 ne deducitur, qui in rerum gestarum magnitudine
 inest maximus, mea quidem sententiã difficile fa-
 ctu fuerit, imperatorem togatis hominibus non
 antepondere. Quis enim non videt ex rerum belli-
 carum peritia, maiora quàm ex domestica tempe-
 ratione adiumenta ciuitatibus omnibus esse in-
 uecta? neque enim tantùm priuata Demosthenis
 eloquentia attulit, vt Philippum statum Atheni-
 sium non mediocriter labefactantè, potuisset coër-
 cere: quod tamen memoria patrum in potentio-
 ribus inimicis Miltiadis & Themistoclis virtus
 perfecerat. Neq; etiã tantùm in Rep. Romana Se-
 natus consilia valuerunt, vt Cæsarem regium prin-
 cipatum affectantem aris & foci prohiberent.
 Vt cunq; verò se res habeat, facilis æstimantibus
 coniectura est, vtranque disciplinam in rebus ge-
 rendis plurimum semper ponderis habuisse. Nam
 & Pyrrhus, qui multos annos de imperio cum
 Romanis dimicauit, tantùm consilio & eloquētiæ
 Cynæ legati sui tribuit, vt diceret plura eloquen-
 tia illius quàm armis suis, se oppida domuisse.
 quod genus vrbane virtuti ascribitur. Ornamen-
 ta verò vtriusque rei in tutela Iustitiæ iacent. Quæ
 enim cum laude populo præfuisse dicas, nisi ali-
 quos qui in vrbe, & castris ius dicant, constituat.
 Et Scipio quidem Africanus cum summo reipu.

tempore Imperator cum exercitu à Senatu esset appellatus, non prius de hoste armis prouocando consilium cepit, quàm in eos iure & legibus cõstituisset, qui aliquid tetri admisisissent, & meretriciũ greges reliquaque omnia, quæ ad animos hominum effceminandos valent, longè à castris amandasset. Et quanquam vetus fuerit multorum sententia, Inter arma, leges & iustitiæ vniuersæ femi-
 » naria conqueiscere, atque vbi intonuit clasicum,
 » præstantissima illa pacis & togæ studia de manibus excuti: illud tamen est reliquum militiæ vincula in iustitia sita esse. Quid enim si stationem miles deserat, aut contra edictum Imperatoris manus cum hoste cõserat, neque ex lege militari ad pœnam expeti possit, quicquàmne tibi ab eiusmodi exercitu fortiter aut præclare geri posse videatur? Iustitia igitur vtrunque tẽpus & belli, & pacis moderatur.

*Aliud in Iustitiam, ex Nigidio.
 In sordidè iudicantes.*

*V ab qui inculcatis audes sperare querelis
 Iustitiam ætherei linqvere regna poli.
 Illi signifero sedes ascribitur orbi,
 Et clari ante oculos Arctophylæcis abit:
 Quâ locus ad libram & radiantis membra
 leonis
 Finditur, & duplici diuidit astra sinu.
 Huius nostrorum sordes & supra deorum
 Mouerunt iustâ debita sceptrâ manu.*

NIGIDIUS figulus & doctrinæ studiis, & administranda Rep. facile princeps, Iustitiam in Zodiaco inter libram & leonē sedere existimauit. Quod etsi minus forsan à magistris suis, aut etiam astrologorum sermonibus didicisset, hoc tamen illi in mentem venisse in suspicionem venio, quòd agentes in rebus, iiq; qui iurisdictioni præfunt, vel omnium maximè ad quodlibet iniustitiæ genus constituerunt. Quod temporibus illis accidisse minimè forsan sit mirandum, quibus nòdum veritatis Euangelicæ dies illuxerat. Nunc verò ætate nostra cui tantum beneficium fata non inuiderūt, luctuosum sanè est sordibus eorum, quos Moyses in Pentateucho suo deos appellat, tantum Iustitiæ patrimonium direptum esse. Quòd si eam iustitiæ maiores nostri appellauerunt, quæ ius suum cuique, hoc est iudicanti tribuat, aptè profectò nostros homines acerrimos iustitiæ propugnatores voces. Quid enim & opis & instrumenti ad hominum negotia adferunt, qui priuatis còmodis solùm incitati in præclarissimis illis muneribus ita versantur, vt magis suum quàm litigantium negotium agere dicas? Ac si volumus temporum nostrorum historiam, & ea quæ testata antiquitate patres nobis prodiderunt, dispicere, quæ quæso à tot sæculis inter nostros homines reperias, qui nulla mercede in illis ordinibus federit? quis propria quadam animi incitatione vnquam iudicauit? quis eorum precario ius dixit? Quæ laus etsi iis qui se ad Dei præscriptū nutumque cōuert

uerterunt, minimè sit necessaria, dolendum est tamen inter Christianos homines, quorum propriū est omni officiorum genere præstare, qui hac virtute excelluerit, repertum esse neminem. Quòd si aliquis tam religiosus morum magister esse velit, vt hanc animi elationem, cæterasque alias virtutes, quæ proximè ad perfecti speciem accedunt, in vulgo desyderet, nimix feueritatis teneri merito sit iudicandus. Qui autem in ciuitate principatum gerunt, & iis artibus quæ libero homine dignæ sunt, ornati omnibus, soli de dignitate & honesto, soli de expetendis & fugiendis verba faciunt, magnopere certè sint reprehendendi, nisi ex Platonis sententia, obliui commodorum suorum ad Rempublicam accesserint. Ac si per illos licet nostra cum externis conferre, videmus eos quos ius veteris hospitij societate nobis deuinxit, sublati formulis de causis priuatis & publicis sine mercede iudicare. Quid enim ad iudiciorum dignitatem splendidius, quid ad litigantium leuationem aptius esse possit, quàm ea liberaliter conferre, à quibus sordes & præmia non solum sacra, sed & profana monumenta sustulerunt? Nostri autem in maximis nominibus sibi eos, quorum res agitur, deuinctissimos esse arbitrantur, si magna pecunia sententiam dixerint? Nam præter id quòd pecuniam ingentem & sapissimè extra ordinem sportularum nomine imperant, plurimum tamen sibi gratiæ deberi opinantur, si quæstionem totā, sicut eorū fides & officij ratio postulabat, ad exitum perduxerint. At enim quis apud eum iustitiæ, quis

quis æquabilitati locus esse potest, qui in obeundis magistratibus sequitur pecuniam ducem: cui tamen cum iustitia æterna est dissociatio? Neque verò tantum apud omnes bonos inueterata cōfuetudo momenti habet, vt ea homines nostros inuidia tantæ cupiditatis & auaritiæ leuare possit: quæ si vnquam ad sceleris excusationem valuit, hoc opinor minimè hac in causâ cōcedendū erit: in qua qui versantur, ab omni pecuniæ appetitione alieni esse debent. Sed quia admiratione diuitiarum illud immortalitate dignum iustitiæ decus apud homines in summa neglectione iacet, non est mirandum, si Astræa illa Dea hominibus relictis ad superiores contularit.

Senatus Heliogabali.

In iudices γυναικωνοργατῶν, & vxorio imperio viuentes.

*Qui decora vides muliebribus edita in sis,
Totæque fœminicos per fora stare greges,
Hæc Phœnix quondam posuit monumenta sacerdos,
Inter conscriptes addita scorta patres.*

A L I V D.

Qui regis imperio populos sancti, inque senatum,

Et tibi sunt danda credit a iura saba:

Quique tenes Lato pratoria ciuica Clauo,

Et quæ sitè populus conspicit in tripode,

Legibus vxoris viuis, thalamoque iugali

Non licet ex voto dicere iuratibi.

Dignus qui molli sedeas sub Amazone Præses,

Désque Subuuanis menstrua iura focis.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

AMAZONAS mulieres extremo oriente sitas, animi magnitudo & imperandi gloria toto orbe celebrauit. Nam & priuatim & publicè tanta cum laude imperarunt, vt finitimos populos bello domuerint, & muliebribus decretis viuere coegerint: cumque rebus fortiter gestis sibi otium peperissent, tantum animi elatione processerunt, vt præstantissimis Alexandri Magni spoliis & triumphis minimè terrentur. Cuius reipublicæ maiestatem & imaginem cum non longinquitas temporis tantum, sed populorum omnium consensio summo studio à se repulisset, inuentus est Heliogabalus imperator, qui largitione Symiamiræ matris ad imperium productus memor tanti officij, illi in senatum ingrediendi, & in Consulum subselliis sedendi potestatem fecit: & vt ea senatusconsultis & authoritatibus perscribendis testis adhiberetur, effecit. Habuit verò (vt inquit Ælius Lampridius) in colle

le Quirinali senatulum, id est, mulierum Senatulum, in quo antea fuerat conuentus matronalis: vbi ridicula quædam Senatusconsulta facta sunt de legibus matronalibus, quo quæque vestitu incederent quæ ad cuius osculum venirent, quæ pilento, quæ equo saginario, quæ carpento mulari, quæ bouum, quæ sella vterentur. Quod exemplum cum damnato authore suo, contra maiestatem populi Romani esse videretur, factum est S. C. quo in posterum mulieres ab ingressu curiæ remotæ sunt: hoc addito, vt eius caput inferis sacrum esset, qui hoc in re publicam inducere conaretur. Cuius decreti authoritas etsi in posteris ipsis longa annorum serie videatur constituisse, in nonnullis tamen locis tam effœminati imperij quædam seminaria, & ea certè non obscura restiterunt. Nam vt Aristoteles grauis author in Politicis definit, tum demum reipublicæ gubernacula penes mulieres videntur esse, cum ij qui legibus vetandis & iubendis præsumunt, vxoris principatu & dominatione tenentur. Quod etsi minimè ad eorum amplitudinem qui in tali degunt imperio, aut ad totius reipublicæ dignitatè sit consentaneum, muliebribus illis auspiciis magistratus geri, mirandum est tamen nullum ex tantà impura seruitute sese in libertatem dignitatis vindicare velle. At enim Romani fœminas quas à publicis negotiis lege lata excluderant, in perpetua tutela (vt Cicero author est) propter consilij infirmitatem esse voluerunt: vt eas non solum a rebus publicè gerendis, sed à priuatis rei domesticæ administrationibus & contractibus summouerent.

» Neq; enim par estvt quam summus Deus hominũ
 » studiis obsequentissimã esse iussit, ea in homines
 » principatũ gerat. Quo in genere molestè fero ab
 » exteris nostros inuadi solere, vt ij omniũ consensu
 nationũ *ῥυνακικρατοβμενοι* vocentur. Hoc enim &
 maiestatem imperij notabili iactura minuit, &
 mea sententia muliebrem dominatum in repub-
 licam inducit. Nam quid magnificum, quid cen-
 tumviralibus publicisque iudiciis dignum iudi-
 ces exequentur, qui domi imperare non possunt?
 Deridenda sanè arrogancia, in Liburnicis & duo-
 rum scalmorum nauigiis regendis se parum scien-
 tem confiteri, quinquereemes autem gubernare di-
 dicisse. Nam qui in familia lege agere non potest,
 qua tandem ratione de maximis controuerfiis in
 Senatu iudicabit? & quomodo iudiciorum maie-
 statem togatus tuebitur, qui in vxoris imperio &
 opinione confidit? Si quid tibi cum eiusmodi
 hominibus rei est, facile eos ad æquitatem adduxe-
 ris: boni enim sunt: sed cum nocte interposita ad
 vxorem retulerint, offendes omnia muliebribus
 consiliis perturbata. Quod ne cui obscurum esse
 posset, eorum beneficio curaque perfectum est, vt
 id & præscripta consuetudine & quasi ciuitatis le-
 ge consignaretur. Quam enim expectationem cõ-
 seruandæ dignitatis & memoriæ suæ reliqui po-
 puli in filiis collocârunt, id nostris hominibus in
 filiabus positum est: apud quos egregium & im-
 mortalitate dignũ pietatis *κατ'ἀρχομα* iudicatur si
 aut exheredibus factis, aut modico honoris causa
 sub

subleuatis filiis suis, reliquæ opes omnes in filias
 generosq; immensa & inofficiosa donatione pro-
 fundantur. Credo quòd id vxoribus placere certò
 sciant, ad quarum ductum & voluntatem omni-
 no cogitationes suas applicauerunt. Eam quanti-
 tatem filiabus doti scribere, habent virtutis & of-
 ficij loco, qua persoluta filiis ad se tuendum ni-
 hil supereff adiuuenti. Qui si præclarissimis li-
 terarum studiis & rerum maximarum cognitio-
 ne mirabiliter incensi, sui rationem haberi vclint,

vix temere proficiunt quicquam: & id opi-
 nor rectè, apud eos, qui magis filia-
 rum pompa & luxu, quàm filio-
 rum eruditione & do-
 ctrina delectan-
 tur.

A ij

Ad Cupressum.

In aulicos & admissionales.

*Ite procul futiles aliorum in prædia blatiæ:
Noſter adulantes neſcit amare decor.*

A L I V D.

*Aſpice non domita ſaſtigia ſumma cupreſſi,
Membraque diſſuſis luxuriata comis.
Milius odoratis folijs immixtus amaror
Fata dedit vitæ tam diuturna ſuæ:
Nec ſurtiuâ timet malè paſtæ prælia blatiæ,
Atque venenatis dentibus eſſe cibum.
Heu quibus auſpicijſ creſcentis gloria regni
Hoſtili quaerit barbarâ ſigna manu,
Si ſibi qui cernunt in publicâ commoda talpæ,
Patriiâ facerent arria miſſa domus.*

A iij

INTER illa quæ relatu nõ indigna de Cupresso Dioscorides memoriæ prodidit, nihil opinor magnificentius dici potest, quàm quòd ea non tãtum se à blattis & tineis ægrimonia tuetur sua: verumetiam si dissecta quibuscũque rebus admisceatur, eiusmodi animantium iniuriam longissimè arcet & propulsat. Quæ eadem ad eos qui præstantes opibus & imperij gloria, terrarum orbem suo nutu continent, accommodari potest oratio. Ut enim amaritudo illa ad Cupressi perpetuitatè & magnitudinem summè suffragari putata est: ita profectò seueritas maiestatis plurimum ad principum regumque gloriam sit adiunctura. Nam ut mittam multas Respublicas, quòd in illis adulatoribus essent omnia, miserè concidisse, sit forsitan à regnorum gubernaculis alienum & turpe, eos qui commodis suis & rerum domesticarum incrementis, administrationes publicas sibi omnino attingendas esse existimant, solos in beneuolentiæ principalis clientela iacere, eoque genere illationes publicas & commissa fisci ad priuatam utilitatem traducere. Quid enim in gerendis publicis rebus aliud agunt, quam in partem animos defixos habent, quò sensus, quò acies oculorum spectat? an ut spoliis & victoriis, ex quibus veteres Romanotũ duces nihil præter laudem domũ retulerunt, quietem otiumque; ciuibus suis pariat? an ut eas dignitates, quas illi à principibus dono impetratas populo proscribunt, ad iustitiæ administrationem & subditorum leuationem conferant? an

vt im

vt immortalitati litium & publicis malis medeantur? an vt obliterati commodorũ suorum totum corpus reip. curent; resque gerant arduas plenasque periculorum cum salutis & vitæ, tũ rei familiaris & fortunarum suarum? Horum actionibus si fortuna principes aduersantes, in eamque rem tãparatos fecisset, vt eiusmodi homines à gubernaculis excluderèt: quid tã gloriosum, tamque elatũ dici potest, quid cum splendore & gloria rerũ gestarũ tã coniunctũ, quòd nõ Christianissimis Principibus communicari queat? Sed tamen excelsi animi est, à quibus nihil opis & adiuuenti senseris, & quibus nihil debeas, iisdè & conferre quã plurima, & omnia velle debere. In quo grauissimè sint reprehendendi illi, qui tãta animi elatione, & in beneficiis collocãdis liberalitate plane incedibili abutuntur ad utilitatem suã. Romani dominatione Reip. & domi & foris præclari, eos repetũdarũ reos detulerũt, qui de prouinciis suis, etiã rebus prospere gestis decedentes, rem vel minimã visibus suis addixissent. Neque enim vnquã existimauerũt virtutem illam cõseruataẽ aut auctã Reip. quasi suapte mercede & gloria nõ contentã, ad rerũ externarũ subsidia deducendam esse: quæ si ab hominibus bene à natura informatis accuratè perspicitur, satis sua pulchritudine omnium animos obtentare possit. Aliud etiam legis capitulum apud eos relatũ erat, ne qui prouincias regerent, aliquove in officio essent, quicquam cum priuatis contraherent: neue vel scœnore, vel stipulatione, aut empti nomine accepta rationibus suis referrent. Pessime enim se res

habet, cum ij quos principalis clementia consilio-
rum in Repu. socios esse voluit, de publicis com-
modis ad domesticas vtilitates abducuntur, eaq;
tantū gerunt, quæ in rem suā magnopere fu-
tura sint. Sed tamen auaritiæ geramus
morē, quæ nescio quo communi
fato, nō solum res vrbanas,
sed bellicas quoque
ambitu suo iam
pene comple-
xa est.

*Ad sacrificia Phaselitum.
In eos qui sibi diuites sunt.*

*Aspice vt inspidas, tenuissimamunera, squilla:
Dedicat aethereo Phaselis ora Iouis.
Nec studet occisa diuos placare bidente,
Illa quidem sit pars Herculeana licet.
Parcè, stipem misero si quando exporrigis Iro,
O quoties loculum est nixa redire suum.
An cupis infelix alicna parcere gaze,
Tales munificos Atropos vna facit.*

A V

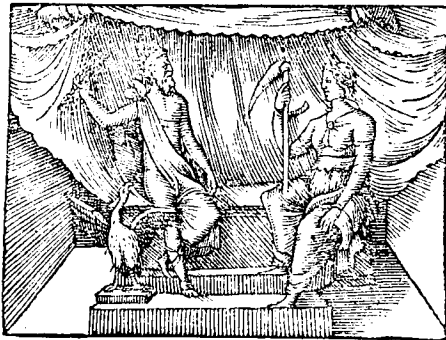

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PESSIMA certè illa rerū extenarū appetitio-
 ne iā olim cōtracta macula, tā in populo Chri-
 stiano inueterauit & desedit, vt nō tātū ea nobis
 nō esse retinēda arbitremur, quæ hominū decretis
 cōtinētur, sed præclarū diuinæ legis præsidium nō
 dubitāter deseramus. Et quæadmodum Phaselitz
 dū pecuniā facere vellent, tā parcè primitias diis
 cōsecrarunt, vt tātū ea offerrent quæ nullo sibi sui
 essent futura: sic innūmerabiles reperias, qui quā-
 quam persuasum habeāt nulla re magis quā ben-
 neficiis collocatis pios & Christianos cerni posse,
 ipsa tamē virtutis specie adduci nūquā potuerūt,
 vt ea libēter cōferrent, quæ Christus sibi & egenis
 dedicauit. Quod si (vt veteres voluerunt) nihil est
 ,, illi principi Deo quod in terris sit acceptius quā
 ,, cœtus hominū iure sociati: quāta mediis fidis di-
 ,, ligentia eas virtutes tuebimur, quæ ad commu-
 nitatem & congressum hominum plurimū valent?
 Iā qui ex chirographo cōueniūtur, ad nominis dis-
 solutionem pignoribus captis vel etiā carcere co-
 gi solent. Quidā etiam tam à natura sunt instructi,
 vt nō existimēt se diutius posse debere. Quorū ego
 cōsiliū vehementer probō: sed tamen vellē vt in cre-
 Domini eadē diligentia vterētur, neq; illi tātō tem-
 pore reliqua traherent. Appellātur certè ex Chri-
 stianæ legis syngrapha debitores, grauiſsimis testi-
 bus de expilata hereditate Domini citātur rei, tabu-
 lis obſignatis res agitur: neq; tamen parē Christo,
 hoc est, pauperibus volūt rationē ascribere. Ita vi-
 uunt, vt potius in auaritiā patronatu (dea enim il-
 lis

lis quædam opinor est) quam in virtutis gentili-
 tate esse velint. Ac mihi quidem in istos homines
 cogitanti quærendum vitium est, cur cum reliquo
 virtutum genere excellentes habeantur, & ea ge-
 rant ipsi quæ sine cuiusquam contumelia rati-
 bus honesti sunt coniuncta, hanc solum partem in-
 tactam reliquerint. An quod gloriosum Christia-
 nis esse putant, multis rebus & pecuniis abundare,
 quas ne in propinquis quidē suis sapiens laudauit
 vnquam? an quod id expetendum esse putant,
 quod apud imperitam multitudinem plurimum
 dignationis habet? an quod pulchrum viro bono
 esse opinantur, si Christum & Apostolos, quos
 bene agendo & rectefactis consequi aut nolunt
 aut nequeunt, hac vna diuitiarum nota antece-
 dant? an quod totam animi elationem, quæ in
 præstantibus viris esse debet, pecuniæ pondere
 metiuntur, & in eo magnum putant excellere, in
 quo vt quisque optimus est, ita facile se ab im-
 ,, probissimis patitur superari? Sed non video pla-
 ,, nè quodnam eorum causæ patrocinium adferat-
 tur. Nam præter id quod virtutes omnes æterno
 quodam consensu inter sese (vt Stoici volunt)
 coniunctissimas, officiis separant, offendunt mea
 quidem sententia grauiſsimè, quod ea præcepta
 in quibus omnia sunt præstantibus & magnis vi-
 ris, ab actionibus suis excludunt, atque ea ipsi
 sola confectantur, quæ naturæ hominum atque
 adeo sensibus maximè sunt consentanea: in qui-
 bus fruendis neque virtus vlla, neque animi ma-
 gnitudo potest existere.

*Ad Statuam Ionis & Themidos.
Iusta à Deo roganda.*

*En vi Dictæo posita est vicina tonan i.
Explorans hominum vota, precessq; Themis.
Tu bonap' sce Deum, me et impia vota ligone
Dia Themis. Sanctum est iustarogare Ionē.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

BELLISSIME Themis in pōderādis hominū
votis principatū habēs, secūdū Iouē sedere cre-
dita est: quæ perpetua quadā æquitate, importuni-
tatē eorū qui immanissimā quæq; à Deo petūt, re-
tardaret. Quæ hominū lues eo nomini populoque
Christiano videatur offensior, quòd illis persua-
sum est, Deū immortalē ad hominū cupiditates &
scelera propendere. Quid enim aut magnificum,
aut liberale de Deo iudicare possunt, qui præstan-
tissimū illud numē in criminis nefarij societatem
audēt appellare, vt eo velut adnitēte, diuturni de
fiderij sui expectationem, & sceleratæ cupiditatis
fitim explere possint? Nā qui à necessariis suis nō-
nulla contra leges petunt, ita sunt animo affecti, vt
eos quos petitione sua volūt impellere, in eodem
quo illi sunt, errore versari putēt. quibus si omni-
no perspectū esset, tales virtuti solī omnia summa
tribuere, nō temere in facilis repulsæ periculū sese
ipsi cōiicerēt. Quod idē quoq; de iis qui turpissi-
ma quæq; à Deo rogāt, dici potest. Quam enim illi
de excellēti illa mēte persuasionē induerūt, qui eā
nō solū testē, sed flagitiosē sodalitatē participē ci-
tāt. Quòd si Iesus Christus in sequacibus suis rerū
subsidiā ne probauit quidē, quā frōte patrimoniū
vberius ab illo cōtēdemus? Iā qui apud nos omni
probitate excellētes perhibētur, rē gratā Deo se fa-
cere putāt, si vocis & laterū cōtētionē cū domino
egerint, vt filios suos diuitiarū & honorū accessio-
ne aliquando ornatos videāt. Quòd quā parum
sit Euāgelicum, satis sacra loquuntur monumēta:

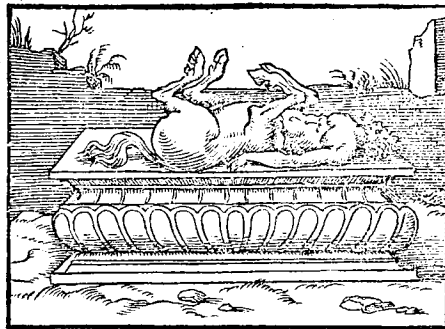
Qui

„ Qui enim (inquit Christus) in vobis dignitate præstat, fiat sicut iunior. Quod nõ eo pertinet, vt ambitionis labore districtos de cursu dignitatũ reuocẽ. aliquos enim esse oportet qui præsent, & quibus pareatur. Sed vt omnibus notũ esse possit, nõquam popularia illa & imperitæ multitudinis studia, magnorũ virorũ animis insedisse. Cretio hæreditatis ab aliquo pro parte facta est, simulatq; familiaria exerciscũdæ iudicio arbiter est acceptus, nullum apud Dominũ intermittere rogãdi tẽpus, sacrificos interpellat, noctes & dies suffitus agit, vt ea portio quæ sibi probatur magis in partẽ cedat. Hæc quãuis ab hominibus cætero qui bonis facta esse memoria repeto, non adducor tamẽ vt ea ad prouidẽtiã Dei pertinere credã. In primis enim Christianis hominibus probatum esse debet, vt pecuniã pro nihilo ducant: quam qui tanquam bonum & expectandum quærunt, ne illi quidem Philosophis beneuolis & placatis vti possint. Quis ergo Deum tam parum diuinum & æternum statuit, vt eas preces illi curæ esse putet, quibus eũ velut sordidati impellimus, vt eius auspiciis filia nostræ primariis viris nuptum dentur? Quis sempiternæ illi menti tam parum tribuit, vt ad ea vota propensam esse putet, quibus deprecamur impẽsius vt ditissimæ mulieres in manũ filiorũ nostrorũ conueniãt? Sed hæc forsità mulieribus in ore sunt. in quibus etsi incredibilis virtutis & pietatis significatio plerunque eluceat, nescio tamen quo pacto ab ea sententia tam sint alienæ, in qua Euangelij splendor inest totus.

In tu

In tumultum Chironis.

Optimum ad felicitatem quàm ocissimẽ aboleri.

*Siste tuos Chirõ peregrino in crimine plãctus,
Nec resuge æterni vincer lege Dei:
Et sceleratorum temeraria facta nepotum
Desine in arumnis connumerare tuis.*

A L I V D.

Cur fugis à Chiron donum immortale deorum?
Nec placet hæc animis Athanasia tuis?
An quòd Achizorum noras peccata negotium,
Et chari immemorem pignoris Italam?
Atque impendentes patris ceruicibus enses,
Et Tybe inurum fræde arupta ducum?
Anne & scdatorum natorum sanguine manes,
Et data cognatà dirà venena manu?
An quod & occidit testata piacula cleri,
Et postitos noras munere pontifices?
Abreptum & miseri scelus exitiale Giesi,
Et sacra Amorreis contemnerata no is?
Et scelera antiquo iam commutata decori,
Et patriis iussas moribus exequias?
An salsa perituram mole conuiuia noras,
Ventura & Libycis pennata deliciis?
Aut Lapathè, & tenuis vulgata obsonia squilla?
Tam subito in primas corruiura dapes?
Ergo age, disce horum scdotos contemnere mores,
Et postliminio cœlica donacape.

N A R

POSSIT aliquis in attentissima rerum humanarum cogitatione positus iuste demirari, Chironem immortalitatis beneficio à diis auctum vitam hanc breui subterfugere voluisse. An quòd simul atque in vitam tanquam in viam ingressi fumus, tot periculis & ærumnis distinemur, vt quasi nostri nosmet pœniteat? An quòd in eos qui istum vitæ cursum tenent, tot sæpe iucurrunt animorum & corporum ægritudines, vt meritò vitæ calamitosæ vna mors Chironi fuerit præferenda? An quòd maiorum suorum flagitia accuratè perspiciens, viuendi fatietate mirabiliter teneretur? An quòd suorum temporum æquales omnibus flagitiis contemneratos cerneret, neque eorum vsum & consuetudinem æquo animo ferre possêt, quorum improbitas bonorum omnium ceruicibus ad perniciem videbatur impendere? An quòd populum suum propè desipientem offendisset, vt cuius mores perditos & infames iudicaret, illius vti congressu nefas esse arbitraretur? An quòd posteritatem intuens, & in eam diuinationis animo defixus, veneficia, adulteria, clades, latrocinia, homicidia, falsum, testamentorum subiectiones longè antè præuideret: & ea tempora putaret impendere, quibus vtilitati dignitas, sceleri virtus, iniustitiæ æquitas esset concessura? An vt eorum mores & vitæ indignitatem defugeret, qui religionem stupro, forum cupiditate, hominumque inter ipsos communitatem dolo & fraudibus inquina-

rent? An quòd futurum aliquando præsentiret, vt quæ gens præstantissima iustitiæ & paupertatis seminaria primùm habuisset, eadem ipsa labentibus sæculis, ambitione, diuitiarum copia, luxu & externis rebus fœdaretur: & ea sibi ascisceret, quæ Christus præclarissimæ rogationis author longè à se & à suis depulisset? An quòd ii qui rempublicam gerunt, negligentiam, auaritiam, corruptelam, sordes, gratiam, ambitionem ad iudicia forumque attulerunt: & qui locus benevolentia & odio vacare debuisset, is talium animi ægrotationum maximè plenissimus apparuit? An quòd ii qui se Christianos & esse & nominari volunt, pietatem erga homines (qua ferme vna fidei Christianæ splendor, & tuendæ nos inter nos societatis iura continentur) versura, fœnoribus, vsurarum voragine, dolo malo, frustratione, denique illa virtutum omnium perturbatrice auaritia conuellerunt: vt nullus per diu inter nos sapere iudicetur, qui non se totum lucro, & domesticis patrimonij sui commodis dederit. Iraque scitè & ad mores nostros appositè Hesiodus ait,

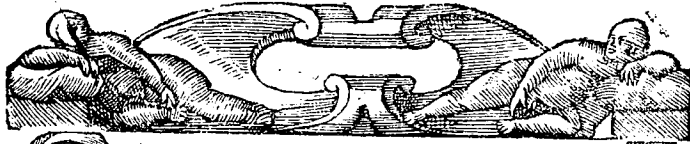
*Νῦν, δ' ἐγὼ κεντ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
 ἔϊμι, κεντ' ἐμὸς ἕως ἐπὶ κακῶν ἄνδρα δίκαιον
 ἔμμεναι, ἐι μείζωνε δίκην ἀδικώτερος ἔσει.*

Nam si qui virtuti omnia summa tribuunt, insani, si qui ab honorum appetitione absunt, stolidi, si qui res humanas & fortuitas pro nihilo ducunt, excordes, si qui honestate non commodis tranquillitatem statuunt, stulti & amentes iudicantur: quæ tanta homini sapienti suscipienda erit con-

tentio

tentio, vt in luce omnium religionem, pietatem & iusticiam colat? si denique cū ambitionis & auaris agitur præclarius, quid tātum bono viro enitendū erit, vt pro salute omnium fortissima gerat & præstātissima? Sed tamen quia plus apud homines probos ipsa honesti forma, quàm vtilitatis, gratiæ, & existimationis ratio valere debet: non erit cōmittendum, vt inter aduersaria imperite multitudinis studia, aliqua vitæ nostræ pars officio vacasse videatur. Quid enim quæso in vniuersa natura melius virtute, quid præstantius? quid etiam reclamante populo hominum dignitati accommodatius? quæ si despicitur, facile tamen excellentia sua, & temporum iniuriam, & hominum perfidiam, & superatura sit. nec enim virtus ex hominum opinionatione est, neque qui in eam omni studio incumbunt, in officiis expendendis assensionem à populo metiuntur. Quanquam autem miserimum est videre quæ nolimus, oculique maximè dolorem augeant, quòd à miseris cogitationem non sinant auertere, non est tamen viro sapienti recusandum, quo minus inter tot clades & nefariorum hominū perditos conatus, vitam suam aliqua leuatione cōsoletur. Si enim Deus optimus maximus, homines è cælo fatos huius orbis habitatores, & calamitatum, quæ quotidie scelere accidunt plurimorum, spectatores constituit, non debemus ita cedere animis, vt quasi deiecti desiderium viuendi penitus deponamus. est enim opinor & moderationis & sapientiæ, eos qui ne vmbra qui dem τοῦ καλοῦ viderunt sine cōtumelia dimittere.

B ij

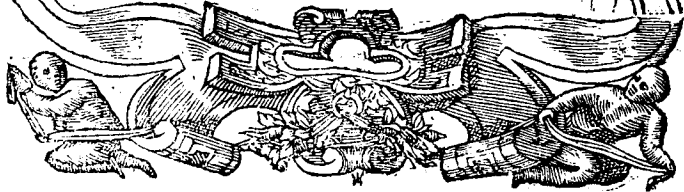

In Magistratus iuuenes.

Vix temere ante pilos venit sapientia.

*Desine stulte puer, dubiam tractare bipennem:
Anne audes molli stringere tela manu?
Quam malè conscripti tractant arcana Senatus
Qui nondum primas deseruere nuces.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

CIVITAS Lacedæmoniorum quæ Reip. gubernaculis, dum Lycurgi leges valebant, reliquis populis præluxit, consilium suum Senes appellauit: vt omnibus iudicatum esset, nullum Rempu. attingere debere, nisi eius cupiditates omnes, motusque animi, longior ætatis flexus cõfecisset: Romulusque eos qui in rerum administratione essent Senatores & Patres nominauit, vt iuuenes publicis negotiis excluderet. Et Prophetarum præstantissimus Esaias, dum Iudæorum populo pro tantis flagitiis malè euenire auguraretur, hunc graues domino pœnas daturum existimauit, si illi aliquando euenturum prædiceret, vt iuuenem & effœminatorum imperio teneretur. Quæ enim pestis in Rep. capitalior vnquã fuit, quàm eos ipsos in magistratu esse, quos leges propter infirmitatem consilij in tutela esse voluerunt? Quæ tanta temporum est improbitas, vt ij publicis & priuatis administrationibus velut tripudio auspicetur, qui neque rem domesticam cum dignitate gerere, neque seipsos gubernare possunt? Denique quid & authoritatis & splendoris ad ipsa sublellia adferent, qui ne domi quidem satis apud suos partes tutari queunt? Tu igitur cui nec vsus magister fuit, nec doctrina forum, cum in rei stipulatiuncula & syngrapha decipiare, vllumne tibi in Senatu iudicandi locum relinquendum esse existimem? Quod si Augustus Cæsar non omnibus de iure respondendi potestatem fecit, sed iis tantum quos doctrina prope singularis, & velut vniuerso

populo testata virtus apud omnes commendabat: quid in eis desyderes qui tantum sibi sumunt, vt de aliorum responsis soli iudicium ferant? quos forsam omni studiorum laude cumulatō esse oporteat, quod ab eis maiorem appellare nō possimus. Iam verò qui alteri iudicium distant, non prius cognitionem sibi impetrandam statuunt, quam peritissimos quosque de iustitia & æquitate causæ suæ in consilium adhibuerint, vt tandē illis ducibus, & quasi toto iure teste cum aduersario lege consistant. qui si forsitan causa cadant, patronos suos de imperitia in inuidiam & crimen vocant. Ac mea quidem sententia propius erat cum eis in iuriæ disceptare, quibus id oneris impositum est vt extremi omnium sententiā ferant. Quid enim in litibus adeundis confert præparatio illa diligens, quid altior prudentium deliberatio, si quibus iudicandi partes attributæ sunt id parum admodum sentiant, ex quo magnum causæ atrocitū accersitur? Qui autē quasi procincti in subselliis sententias rogantur, nisi maximis artis & naturæ præfidiis sint instructi, parum certe facultatis ad ea munerain quibus degūt, sunt allaturi. Quod si aliquis primis illis annis tantam doctrinæ suæ fiducia habet, vt inter tantos magistratus ad legi velit, non video in quo hæc dignitas laudi illi esse possit. Nam & multas ciuitates florentissimis rebus suis concidisse accepimus, quarum summa ad iuuenes redierat. Et ex sacris quidem literis Robohami regnum quod patria virtute & auitis armis præclarissimum acceperat, adolescentum con-

filia

filia conuellerunt. Ex quo præclarum est quod apud suos Lycurgum instituisse Plutarchus refert vt octo & viginti Seniores à latere Principū nunquam discederent, quorum consilio omnia & foris & domi gererentur. Quis enim consultò de re aliqua iudicauit vnquam, qui nondum rei periculum fecit? Iam in Næuii ludo cum aliquis interrogasset, Cedo, qui Remp. vestram amisistis tam cito? respondetur, vt inquit Cicero, Proueniebant oratores noui, stulti adolescentuli. Et apud Homerum Vlysses, non alia de causa se Achille consilio & prudentia superiorem facit, quam quod illo gradior natu esset. Et si enim rationem eam, quæ cum adoleuit & perfecta est, sapientia vocatur, nullus forsam hominum est consecutus: habet tamen affecta ætas nescio quid cum illa coniunctum & cognatum, quod difficile factu sit in adolescentibus reperire.

B iiii

Ad statuam Dianæ.

In fordidos nostrorum mores.

*En ut te insimulant castæ monumenta Dianæ
Aeternum hospitij non coluisse decus.
Disce miser tennes meritis retinere propinquos,
Nec iam te cæcus scænoris vrat amor.*

A L I V D.

*Quam quondam magnæ statuam posuere Dianæ,
Proponunt oculis Pegmata nostræ tuis.
Illa ingressuris subitior esse videtur,
Morosæque nimis torua supercilio.
Verum eadem auersis hilari gratissima vultu,
Non dubia oblatis signa dat hospitij.
Nostrorum hi mores, patriis sic vivitur oris,
Hoc verum est nostræ symbolum amicitia.
Hos, memor officij, si forte inuiseris, illic
Te toruùm exemplo dira tuetur anus:
Demittit vultum dominus, metuensque repositis
Vix bene se memorem prædicat esse tui:
Et gemit ingratas nullo cum scænore messes,
Et sibi Eleusina numina scæna Dea.
Sed cum ad vestibulum ventum est, & limine in ipso
Incipit extremum iam tonuisse vale,
Ad cœnam citus inuitat frontemque serenat,
Lactat & occisa sumina lata suis:
Et Calabro indignos imitatur in hospite mores,
Hæcque tegeri infames indicat arte dolos.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

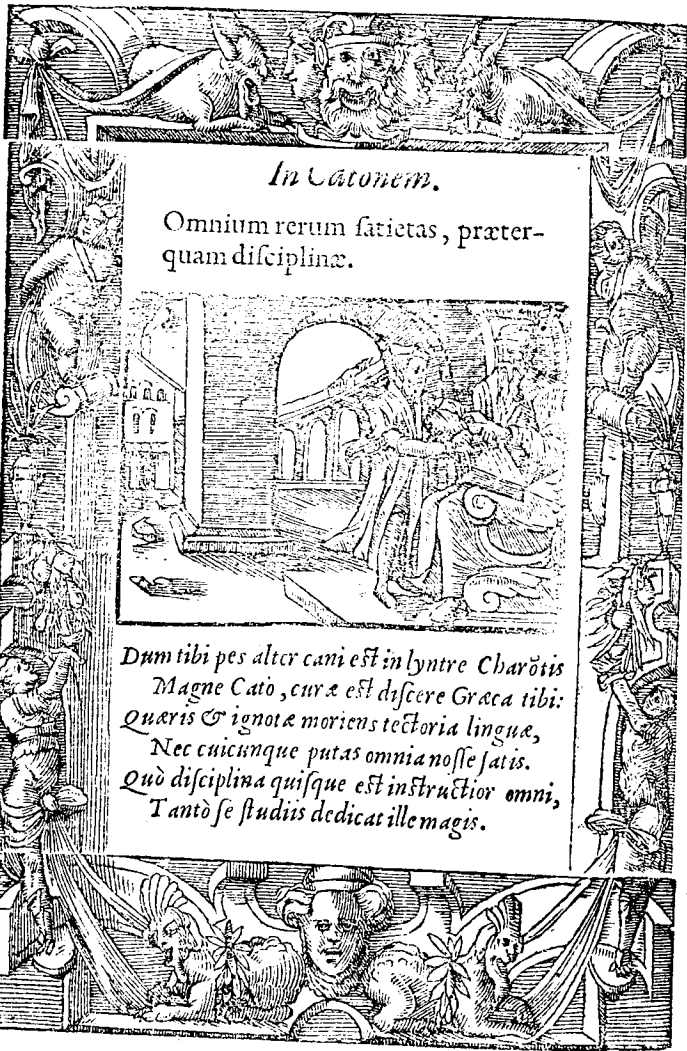
STATVAM Dianæ quondam in Lesbo consecratam, qui ad illam frequentes confluebant, diurna quadam notatione nobilem reddiderunt, Nam in ea obseruatum esse literis proditum est, vt iis qui templum introirent, velut subtristior supercilium adducere videretur: contra verò ex-euntibus incredibili planè vultus hilaritate appareret: quod an casu an verò artificis industria acciderit, nihil ad hoc tempus. Quantum autem ad præsentem scriptionem attinet, scitè statua illa nostrorum mores videatur adumbrare. Nam si qua tibi vetus cum horum aliquo necessitudo intercedit, & si, dum id agis vt ius amicitia sanctè & piè colas, ad eum domum veneris, tantam in vultu seueritatem præ se feret, vt senium esse tibi persuadeas. cum autem de discessu cogitas in foribus constiteris, & hominem iam valere iusseris: deposita feritate paulùm condocefactus, te apud se iubebit cœnare: neque tamen prius tibi hoc iudicij & benevolentia conferet, quàm certò perspexerit te, quo minus hoc benignitatis iudicium acceperis, verecundia impetrati discessus impediri. neque enim minore augendi patrimonij cupiditate incensi sunt, quàm amittendi metu. quo in genere si qua plaga accepta est, videas homines omni constantia deturbatos iacere. Quis igitur eos pro amicis complecti velit, qui res minimas sanctissimis amicitia vinculis anteponunt? Quis pro agnatis colere, quibus modicæ rei iacturam nullis amicitia momentis farciri posse iudica

dicatum est? Quam tamen tanti maiores nostri estimauerunt, vt non tantùm pro amicis opes & pecuniam, sed vitam profundere essent parati. Hospitalitatem certè veteres philosophi mirabiliter laudibus efferunt: quòd hac vna virtute seruandæ hominum societatis prope iura continetur. hanc Romani tam sibi in republica retinendam esse censuerunt, vt in extruendis magnificis edibus neque sumptibus, neque labori parcerent: quibus aliquando hospitalitatis officia non exteris tantum, sed etiam ciuibus suis præstarent. Quæ laus Octauio homini nouo ad petitionem consulatus creditur esse suffragata. Quid enim gratius facere patriæ tuæ possis, quàm ea liberaliter omnibus cõferre, quæ natura communia esse voluerat. Nam neque aliqua res est, qua propius ad conuentum animorum, qui his vinculis elapsi in cœlo beati æterno æuo fruuntur, possimus accedere, quàm in beneficiis vltro citroque conferendis tam à natura incitatos videri, vt omnes homines non amicitia tantum, sed aut familiaritate, aut agnatione nobis coniunctissimos esse arbitremur. Quæ vnamquam maior perfecti fuit expressio, quàm vniuersos homines tantum apud nos gratia & auctoritate valere, vt nobiscum arcta necessitudine colligatos iudicemus? quæ qui prestiterit non hominum concursationem & congressus, sed animorum cœlestem illam coniunctionem assecutus esse videatur. Jam iis qui olim semibarbaros homines, & locorum interuallis vitæque genere disiunctissimos mœnibus & viuendi societate seperunt, hoc

hoc à suis testimonium datum est, vt post mortem pro diis colerentur: à quorum gloria non procul abesse eos crediderim, quibus nihil magis in vita propositum est, quàm vt se beneficos & liberales velint: quiq; egregia quadã hospitalitate omnes ad ius hospitij & familię suę nituntur allicere. Sed tamen in hoc genere hæc temperatio erit adhibenda, vt quò aliquis magis opis indigebit, hòc ille largioribus obsequiis retineatur. Male enim, se res habet si in meritis collocandis fortunam potiùs quàm mores sequamur. Quis enim non potiùs sua quàm alterius causa ad beneficentiam putetur accessisse, si locupletissimos quosque officiorum magnitudine sibi adiunxerit: eos verò qui opus habent, ne tentarit quidem? quæ & si ex Philosphorum ludo ad nos esse profecta meritò quis dixerit: ad ea tamen Christus suorum animos tam sæpe exuscitauit, vt Christianorum hominum propria existimari possint. Amicitias benefactis aucupari gloriosum est: sed tamen nobis cum ethnicis commune. Qui autem apud illos quos rei familiaris angustia premunt, lubens in creditum ierit, & eis potius pecunias intulerit, à quibus propter inopiam debitum non sit recepturus, laudetur certe hic Christianus, atque hoc nomine dignus existimari queat. Sed quia non vitio temporum solum, sed vsurpatione eorum qui sibi faciunt effectum est, vt hospitalitas alicui pro nefario scelere ponatur, desino. sic verò res se habet, vt quibus est antiquius pauperibus & amicis benefacere, quàm in patrimonij amplificatione occupa

cupari, hi lege Fannia, quæ de sumptibus quòdam lata est, rei à nostris peragantur, omniumque sententiis dilapidatores substantiæ suæ, filiisque non fatis consulentes nominentur: quibus etsi à patribus debeat prospectum & cautum esse, nõ sunt tamen legis præcepta deserenda, vt filiorum desyderio & cupiditati satisfiat. Neque verò Apostolis ceterisque, quos militiæ nostræ principes habuimus, dignitate præstamus: qui si vt se ad Christi clientelam conferrent, omnia sua abdicarunt, cur non leuissima rei domesticę nostræ iactura præstatisimū fidei Christianę præfidiū retinēdū esse statuemus.

In Catonem.

Omnium rerum satietas, præterquam disciplinæ.

*Dum tibi pes alter cani est in lentre Charoïis
Magne Cato, cura est discere Græca tibi:
Quæris & ignota moriens tectoria linguæ,
Nec cuiusque putas omnia nosse satis.
Quò disciplina quisque est instructor omni,
Tantò se studiis dedicat ille magis.*

NARRATIO PHILOSOPHICÆ.

DOCTRINA literarum & rerum magnarum cognitio tantos in animis bene informatis amores citat sui, vt sæpissimè pro maximis laboribus & vigiliis sua ipsius mercede sit contenta. Nam & Carolus is qui Magus dictus est, vir certè abundans bellicis laudibus, iam grandis natu in Mathematicis studiis acquieuit: quorù tam fuisse studiosus perhibetur, vt nõ minorem ex philosophicis, quàm ex rebus gestis laudem sit consecutus. totiusque Græciæ sapientissimum Socratem, quanquam (vt ex eius sermonibus colligi potest) omni scientiæ genere excelleret, tamen affecta iam ætate Cunnus citharistes fidibus canere docuit. Et Cato ille, cui omnium consensu tantum tributum est, vt optimus orator, summus senator, & præstantissimus censor haberetur, cum iam sexagesimum impleisset annum Græcas literas tam auidè arripuit, vt manum de tabula tolleret nunquam. Nam cum admodum iuuenis à parentibus ad rudem esset compulsus, neque ea quæ libero homine digna sunt militia negotiis implicatus ediscere potuisset, ne quidem in summo illo ætatis processu sibi quiescendum esse statuit, donec ab eis, quos antea Consul finibus Italiæ prohibuerat, literas Græcas expressisset. Et magnos etiam viros videre licet nunquam doctrinæ studia intermittere: quæ tamen illis non ad rei familiaris incrementa, sed ad priuatam animi leuationem valeant. Nam hoc ita natura adfert, vt opere soluti semper aliquid inquiramus & versemus. vt enim errare &

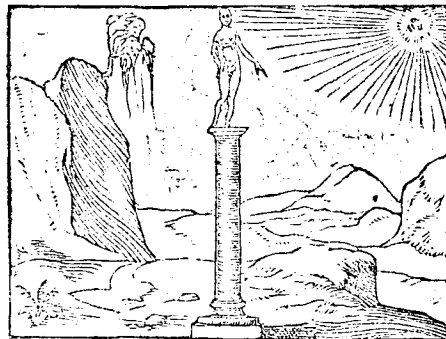
labi

labi turpe iudicamus, ita nihil naturæ hominis ac,
 commodatius esse potest, quàm res novas semper,
 ediscere. Nam (vt ait ille) equi ad cursum, ad vo-
 latum aues, ad sãuitiam feræ gignuntur, ita pro-
 pria quædam est hominis incitatio, quæ studio,
 disciplinæ impellitur. Quæ res opinor, Aristonem,
 & Herillum non vulgares philosophos eò faciliè
 deduxit, vt in scientia finem boni concluderent:
 quorum opinio quanquam ab omnibus explosa
 est: non video tamen in quo eos homines, qui ad
 præclara doctrinæ solatia confugerunt, non illis
 antepõnendos existimem, quibus cum lucro om-
 nis cura & cogitatio defixa est. Nam qui tam
 parum liberaliter de virtute sentiunt, vt pecuniam
 & lucrum facere, honesto literarum otio antepo-
 nant: quid aliud efficiunt, quàm vt corporatæ vo-
 luptates præclarissimis animi bonis præferantur?
 Obscurum sanè genus hominum ea sola laudan-
 tium, quorum cupiditate summopere capiuntur.
 Iam qui tam aptus ex sese est, vt nihil aut expetat
 aut admiretur, nisi quod cum virtute & rerum
 maximarum notitia coniunctum est, is apud eos
 syderatus & infanus appellatur. neque ex eis quis-
 quam erit, qui nõ potius de foro ad stipulatorem,
 quàm eiusmodi hominem etiamsi opibus ante-
 cellat, sibi generum esse velit.

In stat

In statu Memnonis in Aethiopia.
 Contra aduocatos.

*Memnonis effigiem iam non mirare viator,
 Quæ tacet, & Pharij signa dat Harpocratis.
 Sed cum sol radijs os pellus trauerit eius,
 Incipiet fari quæ taciturna fuit.
 O quàm difficilis promittit responsa patrus,
 Ni manibus præsens cernat adesse lucrum.
 Sed tunc ille reis oracula Delphica reddit,
 Cum feriunt oculos aurea dona suos.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MEMNON deus oraculis reddendis & magno populorum cōcurſu tota Æthiopia nobilitatus, ſtatuam habuiſſe fertur, quæ ad conſilium expetita non prius reſponſa dabat, quàm ſol in eam radios conuertiffet. ſimul atque verò aſpectum ſolis perſenſerat, eos qui ſciſcitatum venerat, certos compotèſque conſilij dimittebat. Quo genere narrationis appoſitè eos qui in foro togati volitant, quique in cauſis agendis precarium quæſtum faciunt expreſſeris. Quos ſi animi dubius, de lite aliqua in deliberationem voces, niſi prius pecuniam numeres, citius profecto aquam ex pumice extorqueas, quàm ab illis rationem conſilij tui. Quòd ſi (vt inquit Perſius)
 Dolofi ſpes refulſerit nummi, „
 ſplendorque ille ſolis, qui in nonnullis numiſmatibus cælatus apparet, aciem oculorum cōtigerit, „
 Coruos poëtas & poëtridas picas, „
 Cantare credas Pegæſium melos. „
 Quod auaritiæ genus, & ſi non tam iis qui cauſas agunt, quàm iudicibus ſit vitio vertendum, non eſt tamen dignitati eorum qui leges tractant conſentaneum, tanto acquirendæ pecuniæ deſyderio teneri, vt niſi eius auſpiciis nihil quicquam aut priuatim, aut publicè aggredi velint. Nam & Romaniveteres lege Cincia lata conductò cauſas agere vetuerunt: quòd hac cautione nō patronorum tantum, ſed etiã totius ordinis amplitudo cōtineretur. Aliquot verò poſt ſæculis, cùm nec vetuſtas

ſtas ipſa vulgi opinionibus oppreſſa ſatis maiestate ſuam tutaretur, leguleiorum cupiditati permiſſum eſt, vt præſtantiffimum poſtulandi munus authoritate legum abduceretur ad præmium: hac moderatione adhibita, vt in ſingulas cauſas non plus quàm centum aureos clientes appendere. In quo & ſi legum authoritas ſatis momenti ad excuſationem habitura ſit: verendum eſt tamen ne ex decretis illis plus ſibi licere velint, quàm Chriſtiani Euangelij decus pati poſſit. Nã ſi egen- tibus rerum adiumenta edicto Euangelico iubemur impertiri, qua quæſo incitatione in eos conſiliis noſtris adiuuandos eſſe debebimus? quæ res etſi bene & feliciter illis euenerit, nihil tamen nobis hoc nomine ſit deceſſurum. Qui enim (vt ait „ Ennius) alteri de ſuo lumine lucernam accendit, „ facit vt nihilominus ipſi luceat cum alij accende- „ rit. Ego verò etſi iis minime ſubiratus eſſe velim, „ videatur tamen plurimum offenſionis habere „ tenuiores qui pecuniam quam non habent, præ- ſtare nequeunt, conſiliis noſtris arceantur. Iam verò maiores noſtri domum Iuriſconſulti oraculum totius ciuitatis appellauerunt, ad quam ſi non reges & principes, at certè tribules & ciues ad conſilium accederent. Nonnullorum vero aduocatorum ædes, accommodatius opinor *ἐμὸν* ciuitatis appellare queas. Et certè plerunque euenit, vt qui aliquid à mercatoribus emunt, illis multas ſummas reliquentur. at cum nonnullis pragmat- icis nihil egeris, niſi pecunia in numerato ſit. Demosthenes quidem vir dicendi laude præſtantiffi-

mus, non tantum pecuniam accepisse, vt causas ageret, & pro amicis reis de manibus iudicium sententias extorqueret, sed etiam magno tacuisse fertur. Tanta enim erat in eo homine eloquentiæ vis, vt eos qui audirent quo se cunque raperet, posset dicendo impellere. Cui fortasse sit indulgendum, quod nunquam ad dicendum paratus accesserit, nisi summis vigiliis & labore diuturno actiones suas secum ipse esset meditatus. Et æqualis temporum illorum Isocrates, cum (vt ille de se testatur) ingenua quadam timiditate à dicendo refugisset, orationem vnã viginti talentis vendidisse fertur. Illoque maior natu Lysias, cū opinor populi mores ferre non posset, delectatus re sua familiari nonnullas orationes domi conscripsit, quas amicis iisq; qui lite pulsabatur, proscriberet. Quod hominum tenuitati & studiis sit permittendum. Neque enim ij qui honorarij spe in iudiciis & foro versantur, mea sententia improbandi sunt: sed si quis est inter eos quæ tantum virtutis forma retineat & oblectet vt pauperes patrocinio suo gratiaq; iuuat, & in causis agendis eiusmodi hominibus liberalè operam præstet, is bonorum iudicio Christiani hominis laudè videatur esse consecutus. Atq; vt præstantis & excelsi animi est, eum qui rem habeat, sine mercede causas tractare, ita iis quibus res paulò angustior erit honesta lucri & vtilitatis ratio non erit inuidenda: si modo ab honestate non sit separata. Quidam sunt enim in eo genere tam parum verecundi, vt neq; dignitatis, neq; ordinis rationem habeant, sed tantum naturæ suæ, quæ aliorum substantia & opibus ne expleri quidem potest.

In statuam Iouis.

Vindicta diuina.

*Iuppiter, aetherea qui fulmina vibrat ab arce,
Intextos lana fertur habere pedes.
Tardior ira Dei, & lento vix cognita gressu,
Vltrici insequitur crimina nostra pede.*

C iij

NARRATIO PHILOSOPHICA

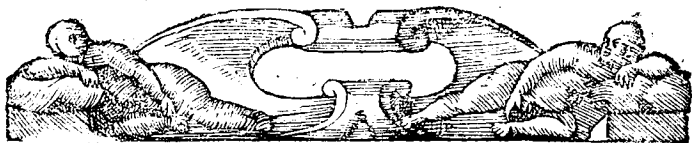
QUANTUM apud veteres Ethnicos mirifica illa dei benignitas & clementia nullis illorum monumentis consignata esset, facile tamen rerum & euentorum coniectura sunt adducti, vt honorificentissimè de ea prædicarent. Cum enim perspicerent Deum ad nocentium delicta tandiu cõnuere, neque eum de sceleratis hominibus pœnam nisi serò repositurum, illum laneos pedes habere crediderunt, quòd incredibili tarditate, aliquando tamen, insperantibus nobis inuictam scelerum immineret. Et apud Hebræos, quibus ille antiquitus propter beneficiorum magnitudinem familiarior erat & notior, maiorem in modum iracundiæ sustinens exprimitur, quique nisi rebus propemodum desperatis ad supplicium accedat. Verum ne tanta illa mansuetudinis laus perditos homines, quos vel peccare delectat, facilitate delinquendi incitaret, eum supplicij tarditatem, seueritate sarcire voluerunt: vt homines omni flagitiorum genere impuri nihil ex diuturnitate temporis, compendij causæ suæ accedere iudicarent. quod in omnium longè crudelissimo Sylla accidisse historiæ testantur. Cum enim ciuili bello Marium confecisset, deinde victor omnia misceret, sibi viueret, ciues circumscriberet, ita dictaturam gessit, vt nihil eum sceleris, nihil crudelitatis præterierit. Qui verò dies à tantæ dignitatis perfusione illi aditum ad quietem dabat, is omnium ei calamitosissimus apparuit. Nam deposita dictatura iam natu maximus tantis corporis doloribus

bus

bus cruciatus est, vt omnium iudicio mors tam luctuosa vitæ felicitatem deleuerit. Marcus verò Crassus cum Syriam cum imperio esset ingressus, Ierosolymam florentem opibus venit, vbi ea quæ orientis reges à multis sæculis in templo domini consecrauerant, quibusque Pompeius Magnus tantarum nationum victor pepercerat, diripuit. At ne ille quidè tot manubias in patriam retulit. Nam & non ita multò post tempore filium crudeliter interemptum à Parthis vidit, & tandem amissus exercitu miserimè concidit. Sed hæc opinor Christianis non probantur, quibus hac vita non est circumscriptus mercedis aut supplicij locus.

C iiij

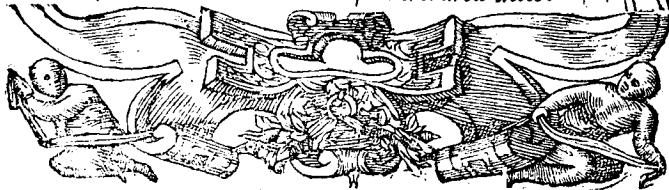

Ad ficam.

In eos qui promittere, quàm facere maluerunt.

*Si lubet, in senem, quam mittimus, accipe ficū,
 Forsan & hac vitæ corriget acta tua.
 Vere nouo nullo florum vestitur honore,
 Et tamen autumnō dulcīa poma gerit.
 Quid tu, me dubiū toties promissa moratur?
 Quid spondes primū, si sapi, illud age.
 Talia vel miserōs possent promissū abeare,
 Ni strūctos tandem proderet arca dolos.*

NARRATIO PHILOSOPHICÆ.

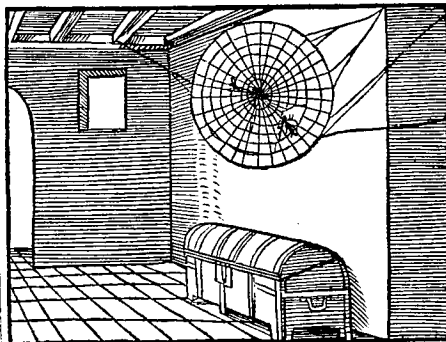
NVLIVM opinor est hominum genus, quod propius ad leuitatem accedat, quàm ij qui dum promissis, æqualium suorum benevolentia aucupantur, in illisque fidem & nomen dissoluere aut nolunt aut nequeunt, efficiūt eos apud quos in promissum ierunt, locupletissimos testes incōstantia sua. Vt enim æquabilitas in omni vita, & dīctorum factorumque constantia semper laudanda est, sic nihil est humanæ societati magis contrarium, quàm promissorum liberalitatem factis non consequi. In quo adhibenda ficus esset, quæ quanquam ipsa verni temporis serenitate minimam baccarum spem hominibus iniiciat, neque florem edat, autumnō tamen poma toto orbe nobilitata proferre solet. Qui igitur rationem cum terra habuerit, (cuius, vt inquit ille, tanta est benignitas vt nunquam recuset imperium, reddatque semper cum fœnore quod accepit) & ex arboribus quid in vita sit agendum didicerit, tantum sanè imperabit ille sibi, vt lubenter ad ea explenda accedat, in quibus fidem suam pollicitatione obstrinxerit. Alij verò sunt qui in nonnullis magistratibus renuntiati, incredibilem sui rerū benegendarum expectationem apud omnes concitant: in eos populus oculos defixos habet, ad illos omnes constituendæ reipublicæ causa prospiciunt. Hi simul atque in dignitate fuerint locati, ita se gerunt, ita in magistratu versantur, vt facilis sit omnium existimatio, quantum nos eorum fit

des, & nostra de ipsis opinio sefellerit. Nam cum priuati procul ab omni ambitione degunt, facile animaduertunt in quo offenditur: capellentes autem gubernacula reipublice, capti credo comodorum magnitudine, iudiciu omne cum pudore abiiciunt: audentque eorum perpetuam propugnationem suscipere, quae antea acerrime fuerat insectati. Jam quotus quisque est eorum qui in rebus agunt, qui si non cognitione, at saltem auditu non attigerit, ex bonis ecclesiasticis nihil nisi quadrantem rationibus suis inferre posse: reliqua autem pauperum tabulis ex lege canonum esse inferenda. Hoc certe tam peruagatum est, ut in ore sit omni populo, qui tamen sunt in illa causa, non grauate patiuntur se in eo temporum errore versari, honestique rationem specie utilitatis conuelli. Ac mea quidem sententia, qui utilitatem pugnantem cum ratione, virtute superiorem esse volunt, quibusque plus lucra domestica, quam dignitatis momenta poterari solent, hi a reru & publicarum & priuatarum administratione alieni esse debent. Vix enim est, ut

in publico magistratu designatus praclare se gerat, qui curam, studium, industriam denique omnem in re familiari tuenda & augenda collocarit.

Ad araneam, vulgatum ex Diogene.

In corruptos iudices.

*Dum volat, elata telas dirumpit Arachnes
Oestrion, & impauide mollia pensa terit.
Sed capitur tenuis macilento corpore musca,
Nec fugit arguta retia ductamann.
Sic pauper posita sortes vix effugit vrna,
Sed diues rupto vimine tutus abit.*

VE T V S & iam ab antiquis ducta temporibus ad nos eorum permanuit improbitas, quibus cum decretum esset in eo se genere maxime exercere, quod in publica rerum moderatione positum est, tamen tam fordidè in præstantissimis illis muneribus se gerunt, ut suorum commodorum solum rationem habeant. Nam si æquitas illa est
 11 quæ omnia recta & inflexibilia exigit, si ea est iuris ratio, ut neque inflecti gratia, neque perfringi
 12 potentia, neque adulterari pecunia possit, videtur sane iudicantium religioni magnopere consentaneum, in sententiis ferendis æquabilitatem feruare, eundemque semper ad iudicia vultum afferre,
 13 quæ in Socrate omni vita fuisse accepimus. Quod si quis in vindicandis sceleribus se sui quam legum simile esse mauult, & in pœnis constituendis potius gratia aut iracundia quam æquitate ducitur, quæ pestis homine illo in republica perniciosior esse potest? Seuerissimè nonnulli ad pœnam expetuntur, alij iisdem de causis ne appellentur quidem: Perditis ciuibus tutò in ciuitate licet degere: ij autem quibus pro singulari quadam virtute, victus publicè in aliquo Prytaneo ex Senatusconsulto decernendus esset, sapissime in periculum famæ & capitis sententiis iudicum vocantur. Atque vtinam iudices nostri tanto studio præsidia æquitatis sibi retinenda esse proponerent, neque magis gratia alicuius aut beneuolentia de officio deduci possent, quàm Hercule illi à voluptate allici potuisse se Xenophon refert. Nunquàm enim qui vel iratus,

vel

vel amicus accedit ad sententiã, eam mediocritate tenere potest, quæ inter nimium & parum iacet. Nàm quis erit in causis decidendis apud eos iustitiæ locus, qui se non tantum ad voluntatem potentium nutumque referunt, sed iudiciorum maiestate mercede sola metiuntur? Si quid homini pauperi cum diuite negotij est, & diuite in causa iure inferiorè futurum longe ante præsentunt, ita res expeditur, ut aut longa mora aditusque difficultate pauperi homini fastidium adferat, aut instrumenta litis eo deponat loco, vnde nunquàm in verum solem proditura sint. Neque vero Diogenes Cynicus inscitum in suffragiis ferendis modum, araneorum telis similem faciebat. Ut enim grandiores muscæ quæ a sila nuncupantur, facile araneorum telas pertranseunt: at parua & tenues illis irretita laqueis capiuntur: sic homines haud magna in re quantumuis tamen fidei pleni, vix temere iudicum anfractus effugiunt: iis verò quibus liberalior fortuna est, etiam inter media iudicantium subsellia licet tutissimis esse. Quod si ita se in eo ordine versari predicet, quod forsitan aliqua animi egritudine & metu fracti, in potentissimos legibus constituere non audeant, hoc ne illis quidè patrocinari queat. Aut enim ij partes quæ sibi à populo vel principi bus attributæ sunt, tueantur necesse est: aut omnino priuati domi degant. Multis certè, quanquam sint pusilli & angusti animi, nunquam vitio versum est, quod res magnas plenasque periculorum non audeant. Iis autem quorum ambitionis labore vita occupata rebus publicis geren-

dis

des implicatur, non fit ignoscendum, si eiusmodi
 » agrotationes ad rerum administrationem attule-
 » rint. Præstat enim dignitati fortiter cedere, quam
 » nulla cum laude in officio esse. Neque tamen hoc
 apud nos consilium magnopere fit necessarium,
 quibuscum ex principum clementia tam feliciter
 actum est, ut semper virtutis & iustitiæ valeret au-
 thoritas. Quod si qui sunt tam magno & forti
 animo, ut etiam contra potentissimos decreta fe-
 rant, neque metu à saluberrimi Senatusconsulti
 percriptione abducantur, satis sibi persua-
 dere possunt, se eius consilij princi-
 pes non tantum laudatores, sed
 etiam adiutores ha-
 bituros.

Sybaritha in plateis.
 In leuculos huius temporis.

*A spice vi in plateis fucilis resupinus oberrat
 Et molli ingreditur compita nostra pede.
 Vtque pererratis fræorat lacinia vicis,
 Et siccan infecto murice verrit humum:
 Gaudet & insulsa tunicati voce popelli,
 Et putat his omnes fallere posse dolis.
 Transuersosque sibi spectantium colligit hircos,
 Dum studet in populo terrius esse Cato.
 Hinc hinc, hæc pauper nouit fastidia Baucis,
 Nam doctis fidei frons habet ista parum.*

INTER eas malorum omnium & voluptatum illecebras quæ quondam apud Sybarithas vixerunt, nulla magis reliquarum gentium risu & stomacho excepta est, quam mollities, quæ iis quoties de domo in publicum processissent, familiaris fuisse perhibetur. Nam tantus erat in illis fastus, tanta in ingressu mollities, tam impotens aspectus, tanta denique in vestis compositione cura, ut quidvis potius quam homines esse facile adduci potuisses. Sed quis tam leuiter sapiens esse potest, qui eiusmodi ineptias vel apud imperitam multitudinem aliquid autoritatis & momenti habere credat? Quis est tam totius humanitatis expertus, qui istos fucos moderatè & æquo animo ferat? Nec enim tam aspernanda homini partes à natura data sunt, ut illi in rebus adumbratis ponendus sit dignitatis decor. In quo vident illi qui apud nos quotidie multo serico, multis vnguentis in publicum prodeunt, quantum se de nobis sefellit opinio. Nam à quibus plurimum gratiæ & mirationis se aucupaturos iudicabant, eos profecto colligunt sempiternos testes insipientiæ suæ, qui si se Q. Hortensium imitari dicant, quæ homini, quod ordinem & cultum vestis suæ conturbasset, actionem ferunt intendisse: ne tamen mihi tantam infantiam etiam oratore Hortensio probauerint. Quid enim tam flexibile, tamque lubricum esse potest, quid porro ab homine tam alienum, quam ex eo laudis argumentum quærere, cuius fructus ut in sola hominum opinione iacet, ita non

potest esse diuturnus. Inest certè maximè que in summis & excellentibus animis gloriæ cupiditas, quæ tam virtuti ipsi coniuncta est, ut vtriusque consensus sit æternus. Sed tamè nullus eorum imperatorum qui patriam spoliis suis triumphisque decorarunt, ex re tam ludicra aditum ad gloriam homini patere existimauit. Quibus autem propositum est pro republica aut fide fortiter dimicare, quique nullum de publica salute cogitandi tēpus intermittunt, iis opinor sit permittendū, si gloriam tanquam benefactorū & testem & mercedē se sequi dicant. Qui verò in ea sententia sunt, ut perpetuam pro laribus sepulchrisque suis propugnationem suscipiant, nec quicquam otio præstantius esse ducunt, quia longissimè à vera laude & recte factis absunt, ad umbras & simulachra cōfugiunt, atque ex eo se laudari volunt, quod post homines natos gloriosum duxit nemo. Neque enim tanta est inertia temporum, ut imitatrix boni inanis & pondere & natura sua speciem illam honesti apud homines referre queat. Nam vera gloria radices agit & propagatur, facileque se ab iniuria mortalitatis & silentij vendicat: ficta autem tanquam flosculi (ut inquit ille) celeriter decidit: neque quicquam est perpetuum, nisi quod virtute & recte factis tibi paraueris. Quod si eam lasciuam tam impensè probant, ut de illa nunquam deduci possint, quæso ne tam ridicula apud eos inculent, qui de actionibus honesti iudicare possunt: sed ea ipsi coram tribulibus suis bonis viris depromant: quibus forsàn, ut de suis dicebat Lu-

cilius poëta, plus palatum quàm cerebrum sapit. Diogenes quidem, si quando in eiusmodi homines incidebat, nullum sibi præsentius contra eam importunitatem remedium à diis immortalibus euenire precabatur, quàm in lapidicinas longè ab duci: vt quos contuens ferre non poterat, diutius, audire non cogeretur. Lenius Plato, ne quando, inquit, in simili errore verfer. qui si opinor hominibus istis esset vsus, nihilo forsan Diogene fuisset placator. Quis enim tanta animi facilitate est, aut potius tam sensu videndi & audiendi caret, qui vel si ista dissimulare queat, his tamen possit non vehementer offendi?

*Libertas cuius proprium est,
Sic viuere vt velis.*

*Annulus articulos si quãdo astringit & vrget,
Hunc subito innocuus excute de manibus.
Stulte quid affectas alieno viuere voto?
Nullol libertas are, librãque licet.*

D ij

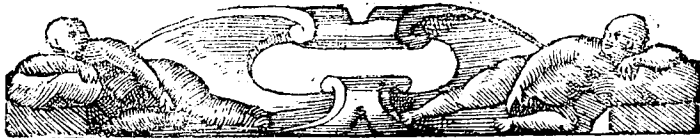
NARRATIO PHILOSOPHICA.

MIHI olim temporum nostrorum reputatio nem facienti querendum visum est, quæ duæ res in hominum vita essent, quæ animos nostros maiori voluptate incensos ad se prolectarent. In quo etsi difficile factu sit æstimantem non offendere, non tamen procul à vero discessionem fecisse iudicetur, qui de libertate & auaritia ita statuerit, vt nulla re magis homines in vita retineri posse arbitretur. Nam vt auaritiam (quæ quantum apud multos autoritate valeat satis perspectum est) relinquamus, tantum semper ponderis omnium concessu libertas habuit, vt nemini parere animus bene à natura informatus velit. Quo in genere principes illi philosophi fuerunt, quibus cum idem propositum fuisset quod regibus, vt nemini parent, libertate vtentur, facile eam sententiam animo sunt complexi, quæ imperia & dominatus externaque subsidia infra hominem posita esse iubet, & otium rebus omnibus anteposit. Quid enim est tam elatum & magnificentum, quam id ipsum cuius habendi cupiditas, & seruandi metus reliquos homines miserè cruciat, fortiter aspernari, ea autem in summis bonis ponere, ex quibus animus sapientis vere diues appellatur? Iam igitur in eo hominum genere non nisi incredibilis virtutis significatio esse potest, qui ita sunt affecti vt magistratus contemnant, gloriam negligant, popularibus studiis nihilò capiantur, in domestica autem libertate & quiete mirificè sibi placeant. Et ex hominibus quidem nostris vehementer laudo eos, quibus

bus quanquam vocis suauitatem, firmissima latebra, æquabile dicendi genus & profluens natura cõcessisset, vereque tales effecisset, qui in foro summa cum gloria, & amplissimis commodis versarentur, tamen semetipfos à subselliis illis & iudiciorum strepitu voluntate remouerunt: nihil proprius homini Christiano iudicantes, quam fructum otij ad rerum magnarum cognitionem traducere, aut saltem nõ iis ipsis delectari, quæ homines imperiti, vel qui suo magis quam alieno iudicio sapiunt, pro bonis & valde appetendis ducunt. Et opinor valde gloriosum est, res angustas si modo ad sit otium & quies, clientelis potentium antepone, vereque regium & liberalitatis plenum domesticam tenuitatem quiete & tranquillitate solari: quæ tam nonnullos voluptate incendit sui, vt plerunque magnorum hominum liberalitatem & beneficia non inuiti defugerent, dum impenditõ verebantur, ne ex tali meritorum ratione illis aliqua imminutæ libertatis labe inuri posses. Omni no autem misera est eorum conditio, qui se ad aliorum nutum & voluntatem conferunt. Neque enim illis ex animi sententia viuere integrum est, neque planè laudabile eorum vultum non diligenter obseruare, quorum autoritati & mancipio se ipsos dederunt. Iam verò vt cætera incommoda omittamus, quid tam parum liberale est, quam ita ex aliorum affectibus pendere, vt neque ridere, neque tecum meditari, neque lugere, nisi ex vnus perturbationibus queas: & velut priuata animi incitatione deposita, nisi illius sensu nõquam

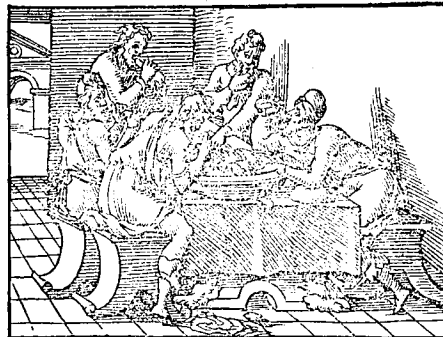

moucare: eius olfactu, gustatu, oculis, solum odoris, gustes & videas. Quod vero omnium longeturpissimum est, eiusmodi homines sapissimè nefariorum scelerum non testes tantum, sed & participes adhibentur, & plerunque aut verecundia, aut animo fracto ea coguntur approbare, quæ manifestissima esse semper iudicant. Ego quæquam ab hoc seruitutis genere vel natura longissimè absum: tamen tam me ipsa vitæ species offendit, vt neque eius probitate cui fit inferuendum, neque commodorum magnitudine, vt eam rem probem, adduci possim. Atque, vt breui dicam, is mihi videbitur sapere, qui, vt dicebat Plato, nõ aliud pendebit, neque extrinsecus bene aut male viuendi suspensas habebit rationes. Nam & qui alterius causa malè & contra leges egerit, id assequitur, vt etiam eum cui hoc præstitum voluerit, facti deforisorem habeat.

In symbolum Pythagoræ.

In scaphio ne edito.

*Quisquis es in scaphio qui festa obsonia cõdis,
 Non est hæc nostræ commoda mensa gula.
 Quos habet attonitos vitijs mēs i proba, iustus
 Indignos aditu iudicat esse suo.*

D iij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

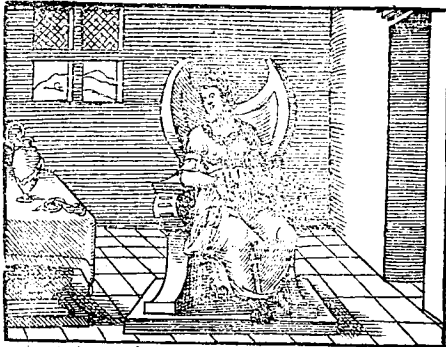
PYTHAGORAM summæ autoritatis philosophum seuerissima sententia suis edixisse ferunt, ne omnino in scaphio ederent, neue ea obsonia quæ summa sua benignitate natura nobis concessisset, parum honesto vase deturparent. Quo dicendi genere homo prudentissimus alumnos disciplina suæ, à nefariorum hominum cōgressu & amicitia reuocare nitebatur. Vt enim præter dignitatē paterfamiliās facere existimetur, si ex lauto instrumento ea vascula in vsum mensæ dediceret, quorum aspectus animos hominum ad turpem cogitationem sit deducturus: ita is optimam sibi naturam inuidisse sit iudicandus, qui perditos ciues cōgressu, suffragio & aditu dignos putauerit. Quid enim tam moribus inculpatis inimicū est, quàm cum iis ipsis coniunctissimè viuere, quorū non solum dicta, sed & facta, præstantissimas virtutis actiones conantur euertere, & honesti speciem imitatione boni ad impurissimas voluptates trahere. Iam verò tales à natura creati sumus, vt nobis illius adiumentis (si tamen ab ea non discedimus) satis esse possit ad bene beatæque viuendū. Sed plerunq; accidit, vt præclara illa omnia virtutum seminaria sceleratorum colloquio & vsu obruantur, neque amplius naturæ lumen elucescat. Itaque rempublicam gerentibus id primū enitendum esse scribit Plato, vt sceleratos homines è finibus expellant, neue eos diutius in ciuitate esse sinant, quibus stantibus in republica splendor & quies retineri non potest. Quid enim nouarū volupt

luptatum artificibus (quibus tamen Xerces præmia lege constituit) quid nouorum portitorum & tributorum inuentoribus (quos Dionysius tyrannus mercede honorauit) in bene morata ciuitate negotij est, vt eodem iure cum reliquis bonis censerī debeant? Quid enim aliud agunt quàm vt publicum otium cōsiliis perturbēt suis, summorū virorū principatū penitus de republica deleant, & tenuiores in discrimen fortunarum & capitis vocent? Quod hominum genus & nostra ætate aliquando, & etiam patrum memoria multas ciuitates lacerauit: digni opinor quibus decernatur in foro statua, in senatu locus: adde etiam si placet, victum in Prytaneo: vt ab ea republica pro qua tam bene & nauiter laborauerint, summis beneficiis in luce bonorum omnium augeatur.

D V

*Ad Statuam Cassandra.
In consuetudinem fori.*

*Concinit infelix casus Cassandra futuros,
Pergamæque Argolicis depopulada regis,
Sed frustra eximia prostant oracula vatis,
Femineisq; fides non datur augurijis.
Sunt quibus est Piliæ præstas faciunda lingua.
Quosque iuuat Samij clara sophia senis.
Nec Lugdunensis metuunt certamina cæstus,
His tamen ab nostri non faveat aura fori:
Hos infausa premunt quinta præfagia luna,
Et fouet exiguo sportula curta foco.*

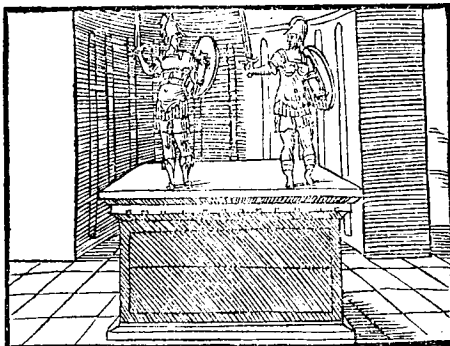
CASSANDRÆ Priami regis filiaë infortunium iusta miseratione profecuti sunt nonnulli, quod cum ab Apolline diuinandi scientiam accepisset, tamen tam obscure in illo munere ver-fata est, vt futura quidem longè antè prædiceret, sed ex omnibus ad quos ea res pertinebat, fidem faceret nemini. Nam & flagrante bello Troiano, nisi Helena restituta cum Græcis reditus in gratiam intercederet, excidium celeberrimæ vrbis vaticinata est: neque tamen præfensionibus suis quicquam profecit. Præterea cum capta & incensa Troia, eadem vates Agamemnoni sorte ob-gisset, multa amplissimi regis euenta præfagitio-ne complexa est: præuiditq; futurum aliquando, vt ille ab vxore sua extrema pateretur: quæ diui-nationes cum nihil ponderis apud eos quorû mag-nopere intererat, habuissent, etiam in ipsa tristif-imi casus acerbitate, homines illos vel ipsa memo-ria perculerunt. Non omnino Cassandræ, meo quidem iudicio, dissimiles videri possint, ij qui in foro togati volitant, & in centumviralibus pu-blicisque iudiciis vicariam litigantibus operam suam præbent: inter quos innumerabiles repe-rias iis artibus quæ libero homine dignæ sunt, mi-rificè instructos, quique ad ea humaniorû literarû præfidia incredibile iuris & legû sciētia adiuxerūt: sed tamen nescio quo illorum fato ab omnibus contemnuntur, & plerunque iis fama concedunt, quos omnibus scientiarum ornamentis facile su-perabant. In quo etiam graue est iis principem lo-cum

cum cedere, qui tecum magnarum rerum cogni-
 tione non sint comparandi: terendum est tamen (ut
 in quadam oratione L. Crassus grauissimè prædi-
 cavit) in iis ipsis te vinci quæ labore & industria
 homines sibi parare nequeunt. at in his gloriosum
 est multis antecellere, quæ neque fortunæ, neque
 potentium gratiæ accepta referre debeamus. Et si
 enim fortuita plerunque mirationem & cla-
 mores faciunt in populo, ea tamen so-
 la verè laudantur, quæ cum vir-
 tute & priuata cuiusque
 animi incitatione
 coniuncta
 sunt.

Ad Stiuam Palicorum.

In periuria fori.

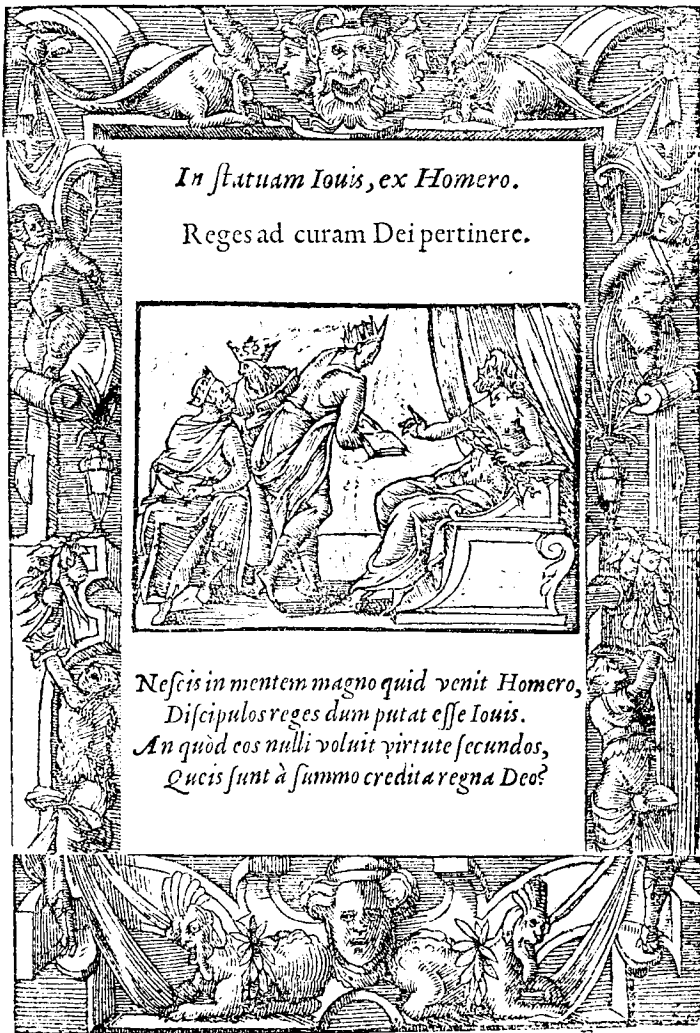
*Aspice Pœna fides, verique ignara Corinthos,
 Et queruli interdum turba togata fori:
 Anne hominum credis periuria ferre Palicos,
 Cùm spernas iustè numina summa Dei.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

APVD Catanam in Sicilia duo amnes sunt, qui Delli vocantur, hi ab incolis quondam maxima veneratione habiti sunt, quod ex eis Palicos geminos fratres emerfisse, & amoenissimam hanc lucem aspexisse antiquitas credidisset. Cum enim Thalia nymphe ex Ioue grauida metueret, ne quid sibi periculi à Iunone crearetur, precibus à Ioue contendit, vt in tam propinquo discrimine terra sibi dehisceret. Quod cum esset factum, diuinitus tamen accidit, vt ipso partus die fratres Palici è terra emergerent, & Iouis beneficio in vitam ingrederentur. hi propter mentis integritatē opinor, præstandis iuramentis testes adhiberi consueuerunt, atque ea conceptorum verborum forma erat, vt si conditio sub qua contractus inibatur, euenisset, res aliqua sub religione iureiurandi præstaretur, dato etiam expromisso qui rem totam fide sua esse iuberet. Ex quo efficitur periuriū non sacris monumentis solum, sed & veterum poetarum fabulis nefarium semper scelus fuisse. Ac verè mihi videbor esse dicturus, id quo nomine à reliquis nationibus Græcos videmus inuadi, idem apud iudiciorum & fori nostri pragmaticos in consuetudinem venisse. Nam vt vetus Græcia totius disciplinæ princeps, & Athenæ illæ scientiarum omnium inuentrices semper habitæ sunt, fidei tamen & integritatis laudem nunquam tulerunt: tamque apud eos vulgatum illud fuit, Da
 „ mihi mutuū testimonium, vt etiam qui inter
 „ illos Græcè nescirent, hoc tamen loquendi genus
 propt

propter consuetudinem memoria tenerent. Sic licet forum omnium scientiarum quasi quoddam theatrum appellare possis, difficile tamen factu sit ex iis qui pragmatici & procuratores in eo vocantur, aliquem reperire, qui probitatis & fidei gloriam sit consecutus. Qui enim contra iuramenti nexum quem rogati apud acta præstiterunt, iniustas causas tractant, qui diffisionibus à iudice petitis in perniciem creditorum, nepotibus & perditis hominibus pecuniarum solutiones trahunt, qui in mala clientum causa iudicatum non faciunt, qui stipulatiunculis & tricis suis (vt Varro loquitur) apertissima quæque inuolucris obducunt, quam quæso honestatis speciem ad causas agendas attulisse videantur? Sed vt apud Euripidem Ætheocles in Phœnissis, si ius vnquā violandū est, „ causa regni violari posse existimauit, in reliquis „ autem pietatem coli debere: sic & homines illi ieiunia, sacrorum ritus & celebritates religiosè obseruant, & piè certe fidem quoque violari pro scelere ponunt, excepta vna causâ pecuniæ: pro qua etiam si Deum & homines non sint cælaturi, propugnationem omnem non dubitanter suscipiant. Neque enim tam oderunt infamiâ, quàm amant pecuniam, qua vt de virtute dixerunt philosophi, nihil est illis amabilius, nihil præstantius. Neque verò ad eos nostra pertinet oratio, qui vt magistratus aliquos inire possint, iurati se nihil omnino illorum nomine contulisse, ex professo in amplissima corona iudicum affirmant: „
 tant

tantum dico, mediocrem sui homines illos in reliquo honoris cursu expectatione afferre, qui tam flagitioso scelere principia ineunda dignitatis commiserunt. Quid enim nos de illis sperare oportebit, qui se in ingressu praestantissimi magistratus nefario scelere polluerunt? Itaque non sit fortasse mirum, si iudicibus tanta flagitij macula impuris, eiusdem notae pragmaticos, & omni periurio infames fortuna adiunxerit. Digni profecto ducebus suis administrari.

In statuam Iouis, ex Homero.

Reges ad curam Dei pertinere.

*Nescis in mentem magno quid venit Homero,
Discipulos reges dum putat esse Iouis.
An quod eos nulli voluit virtute secundos,
Quis sunt à summo credita regna Deo?*

NARRATIO PHILOSOPHICA

GRAVISSIME, vt omnia, Homerus reges & eos qui latè dominantur, Dei immortalis discipulos, & velut ex eius ludo ad rerum administrationem prodeuntes facit: vt omnes intelligant, principes nō tantum vocatu Dei ad rerum publicarum gubernacula accedere: sed maximè omnium hominum ad curam & prouidentiam summi illius numinis pertinere. Propius enim iudicauit quos ad amplissimum dignitatis euexit gradum, iis constantiæ, magnanimitatis, cæterarumque omnium virtutum seminaria largiter cōferre. Quales enim eos esse oportuit, sine quibus & stare respublica nequit, & quorum descriptione multarum gentiū moderatio continetur? quod bellè qui præstiterit, cum diuina quadam vi instructum esse mihi persuaserim. Nam in eo omnium ferè nationum consensus fuit, aliquem præ cæteris principatum habere, qui præset, & cui pareretur: quique legem illam principem quam primum in animis nostris natura peperisset, tueretur: cum qua illi tanta similitudo esset, vt verè lex loquens debeat nominari. Quæ enim domus, quæ gens, quæ hominum societas sine aliquo qui imperet diutius splendorem suum retinere potest? At genus illud imperij quondam ad sapientissimos & sanctissimos quosque deferebatur: quod & in Repub. Romana valuit quandiu ei Reges præferunt. Nam & naturæ solertiam imitati homines, ei tantum ad regna adi-

tum

tum patere voluerunt, qui aliqua excellenti virtute cæteris præstaret, vt eius sapientia non illi tantum, verum & vniuersæ ciuitati laudi esset. Neque verò apud Medos solum, vt ait Herodotus, sed etiam apud omnes populos iustitiæ retinendæ causâ bene morati reges sunt constituti: nam inopes à potentissimis pressi ad alicuius clientelam se conferebant, qui eiusmodi periculum ab illorum capite depelleret. Vnde euenit vt ciues non grauatè illi obediant, & cum summa obseruantia colant & diligant: quod Charondas summus legislator legibus suis comprehendit. Platōque ex Titanum genere statuuntur, qui magistratum actionibus aduersari volunt. Itaque doctissimi homines in magnorum principum rebus gestis memoriæ mandandis voluntario otio occupati, illos tam abundantes vrbis & bellicis laudibus nobis prodiderunt, vt non tam eos qui aliquando vixissent, quàm si ab aliquo Deo ficti essent, describere viderentur. Quo in genere princeps Xenophon, cum de Agesilao historiam institisset, faciliè eas omnes laudes quæ de præstantissimo principe dici possunt, vno libro complexus est. Et multis ante sæculis Homerus Vlyssē tot sapientiæ ornamentis præstantem facit, vt non tam ille natus, quod cæteris commune est, quàm summo deorum immortalium beneficio hominibus donatus esse videretur. Iam quis nostrum cum Virgilij libros diuinitus scriptos, in quibus semper Æneas exprimitur, legit, non

existimat Æneam tantis illis virtutum insignibus, quasi de schola summi Dei instructum ad rerum administrationem processisse? Vnde & apud Esaiã Dominus Cyrum superiorem, Messiam & vnctũ suum appellat, vt omnibus sit exploratũ, eos quorum temperatione principatus & imperia tenentur, nisi Dei suffragio & gratia in tãtum honorem non venire. Nam his, vt inquit sapientissimus ille Nestor apud Homerum, Ζὸς κῆλθ' ἔδονεϋ. Vnde & nonnulli reges signis & prodigijs, priuatis hominibus præstiterunt, & ea gesserunt ipsi, quæ ad diuinitatem proximè accederent. Nam & Vespasianus proconsul Syriæ cùm tumultu militum Imperator esset appellatus, homini cæco oculos, & leproso sanitatem restituisse fertur, cùm nusquam antea de se tale quicquã cõcepisset. Pyrrhũ quoq; Epirotarum regem historiæ narrant multos contactu sanauisse. Omitto multa de Christianissimis

Gallorũ regibus dicere, quæ propter exemplorũ multitudinẽ nobis sunt notio-

ra: ex quibus omnes ferè popu-

li in grauissimis morbis

fructus capiunt

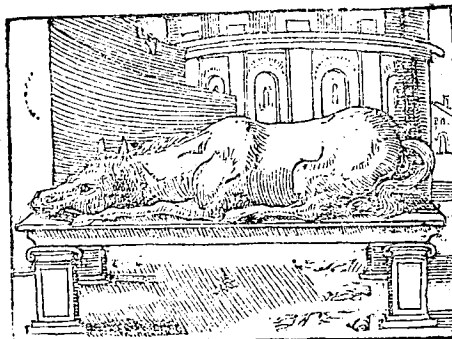
diutur-

nos.

Honor debirus.

In disciplinam temporum.

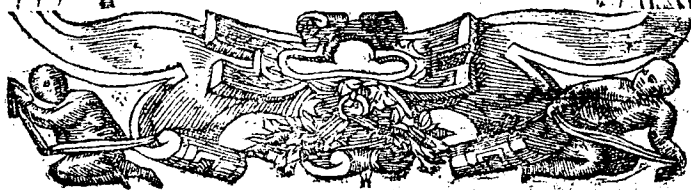

*Fortis equa, ð quoties hederis victricibus vsa,
Nor at Olympiacis vincere carceribus.*

*Huic statua & tumulus post vltima fata
dicantur,*

Et datur in manes debita palma suos.

*Quin & honorata statuum delubra Diana,
Quos posuit mundi ius dare cardinibus.*

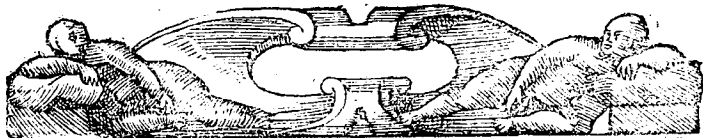

NARRATIO PHILOSOPHICA.

Virtus fuit & plena religionis apud maiores beneficij referendi consuetudo, vt nō tantū hominū memoriā qui praeclare & fortiter aliquid in republica gessissent, monumentis & trophæis consecrarent: sed bruta quoq; animantia, quorū virtute res feliciter esset gesta, tumulo & statuis honorarent. In quo Alexander, mea sententia prestitit cæteris, qui cum Bucephali equi sui dexteritate multa bellidiscrimina superasset, illi mortuo exequias duxit, & tumulum posuit, deq; eius nomine post Thebarū expugnationē, urbē edificauit. Et Plinius auctor est Agrigēti multas pyramides equis locatas esse. Par est enim eorū memoriā nō perire, quorū salus aut utilis reipublice fuit, aut cōiuncta certē publicē saluti. Iam & equo suo dictator Cæsar statuā in aede Veneris genitricis fertur cōsecrassē, humanis pedibus, qua forma ille fuerat: in quo tanta fuit sagacitas, vt præter Cæsare aliū sessorē admiserit neminē. Gloriosa sanē res, & homine nō ingrato digna, per quos aut viceris, aut rem bene & nauiter feceris, eorū historiā & gesta meminisse. Quo in genere Adriano Imperatori summo honoris fuit Plotina mortua, cuius gratia à Traiano fuerat adopratus, nouē dies in veste pulla incessissē, eiūsq; nomine pro memoria tantī beneficij templū dedicassē. Nā qui per equā euasit *δυσμεπίουνης*, & quibus per mulieres licet in amplissīma dignitate & fortuna esse, parū memores & grati videatur, nisi illis gloriam etiā post aras cōmunicarint, quorū opera ad tantum honorem aut magistratū sunt producti.

In nor

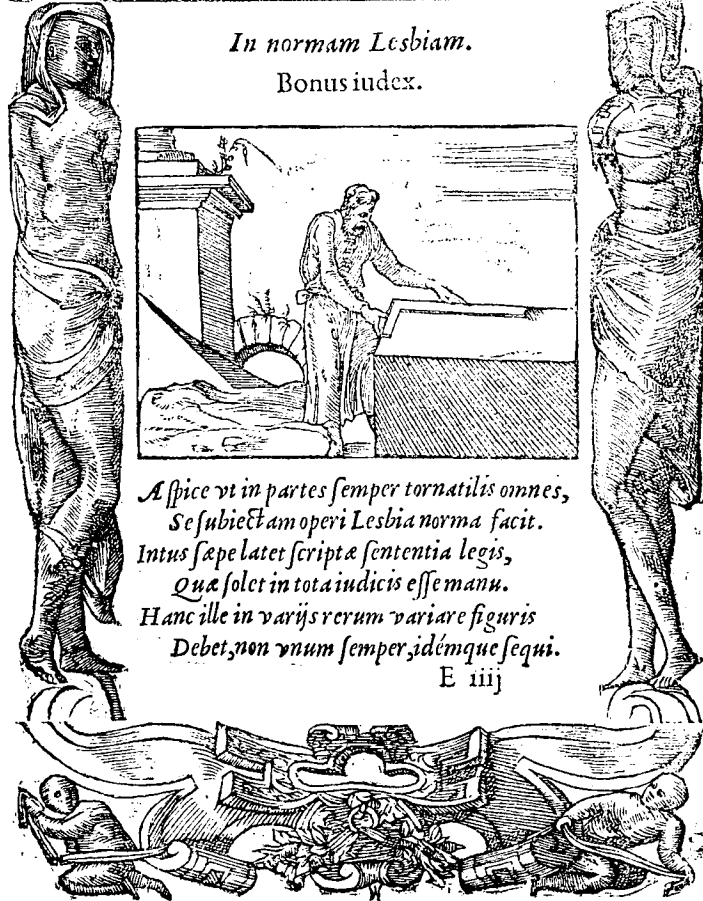
In normam Lesbiam.

Bonus iudex.

*Aspice vt in partes semper tornatilis omnes,
Se subiectam operi Lesbia norma facit.
Intus saepe latet scripta & sententia legis,
Qua solet in tota iudicis esse manu.
Hanc ille in varijs rerum variare figuris
Debet, non vnum semper, idēque sequi.*

E iij

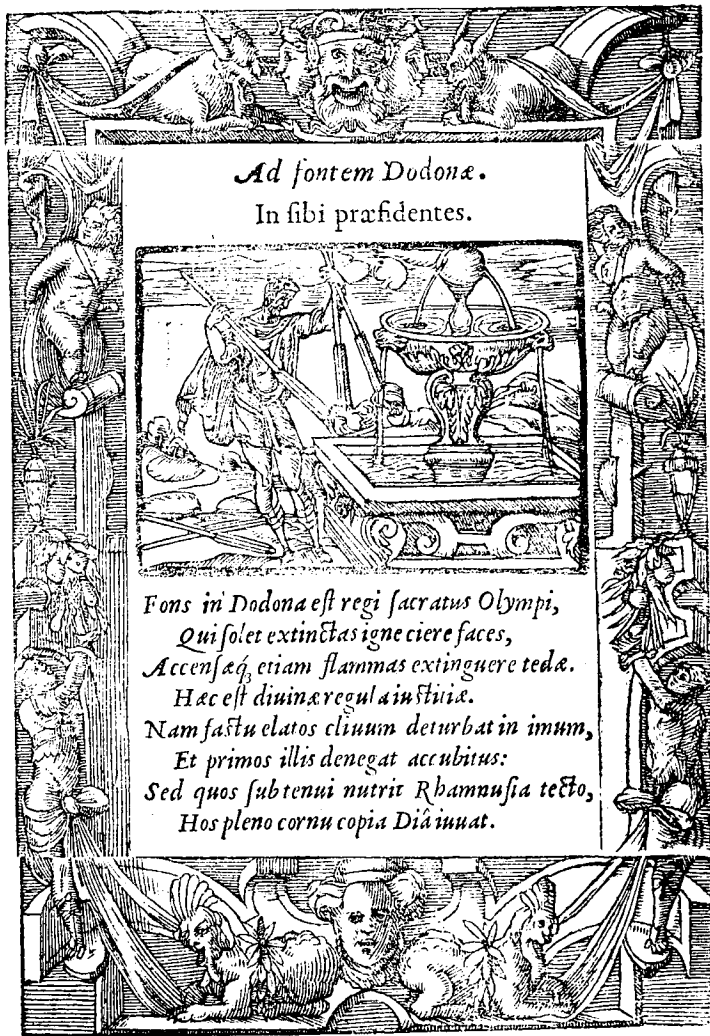

NARRATIO PHILOSOPHICA

NORMAM Lesbiam non iniuria veteres cæteris prætulērunt, quod ea flexibilis & tenera quocūque duceres facile sequeretur, seque ipsa operi cui adhiberetur, scitissimè accommodaret. Reliquæverò hoc ipso minus cōmendantur, quòd si forsan sint breuiiores, neque ad iustam operis magnitudinem deduci, neque si longiores in angustum contrahi possint. Quod doctissimi homines ad eos qui iurisdictioni præessent pertinere crediderunt, vt hi in hominum controuersis explicandis se normæ Lesbiæ quàm cæterarum simili esse mallent, neque semper in omnibus litibus eundem teneret cursum, sed variè ex personis causisque statuerent. Nam si is esset forensium causarum status, vt ex semper ad infinitum quoddam genus referri possent, esset certè in iudicando perfacile summa illa capita sequentem nihil offendere. Sed quia iis rerum & euentorum procellis obruimur, vt in tanta factorum varietate nihil prope alteri simile possit apparere, rationem habet, vt qui in munere iudicandi versantur, ad specierum diuersitatem animos suos accommodent. Semper enim iudicantium religioni moderatrix fuit factorum varietas, qui que optimè iudicat is maxime omnium in diuersis opinionibus confidit. Nam nunquam in subselliis degentibus laudata est perpetua in vna sententia permansio: sed vt corporum differentiis obsequi artis medicorum est, etiam si is sit morbus qui talem curationem non recipiat: sic plerunque & personæ & temporis

ris ratio expostulat, vt de constituto & perpetuo quodam iure decedamus, atque ea sequamur, quæ remotis circumstantiis aliquid certè iniquitatis & iniustitiæ essent habitura. Itaque si qui sunt ex nostris, qui tantam industriæ suæ & studiorum fiduciam habent, vt ius illud vniuersum tractatu & rerum varietate infinitum, primum in genera diducere, deinde in mēbra capere se posse prædicēt, vereor ne aut quod auribus inculcant nostris explere nequeant, aut magis oleo & palæstrâ quàm foro & pugnæ inferuisse videantur. Quis enim adhuc ex nostris hominibus est inuentus, qui, etiam si ea omnia quæ iurisconsultorum & magistrorum iuris monumentis continentur, memoria sit complexus, non tamen interdum in iudicando offendant aliquid tale, de quo adhuc nulla rogatio facta est? Cui tam feliciter omnia, quæ vel ad maiestatem imperij, vel priuatorum cautionem pertinent, lecta, audita, disputata esse possunt, qui non aliquando in id genus necessitate incidat, quod maiores sui ne cogitatione quidem attigerunt? Quid igitur instrumenti & facultatis ad legum iurisque disciplinam attulisse videatur, qui res tantas in summum quoddam genus coegerit, quarum scientia magis singularium notione quàm specierum distributione censeatur? Quod si quis vel industria sua, vel assiduo labore videatur esse consecutus, id tamen aliquando afferet dies, vt opinione posteritatis contractius rem totam conclusisse iudicetur. In quo adhibendi essent illi qui ex vmbraculis eruditorum, vsum legum ad pul-

uerem fori clamoremque perduxerunt. Iis enim solis verè perspectum esse potest, quibus vinculis rerum species inter sese colligantur, vt ad idem genus reuocari queant. Græculis autem hominibus, & iis qui cum lucem illam fori ferre non possent, rerum maximarum notitiam spatiis & deambulationibus suis statuerunt, difficile factu est his de rebus scientissimè iudicare. Neque enim plurimū mirationis habet ea quæ summo studio foris meditata, apud concionem descripto recitare. Sed is mihi videbitur hoc tam præclaro iurisculti nomine dignus esse, qui de quæstione quæcunque sit proposita, secundum leges, instituta maiorū & ciuitatis iura illuminatè possit respondere. Qui si ius ciuile ad artem & præcepta se redacturum prædicet, plurimū certè apud me & fidei & auctoritatis sit habiturus.

*Ad fontem Dodonæ.
In sibi præfidentes.*

*Fons in Dodona est regi sacraus Olympi,
Qui solet extinctas igne ciere faces,
Accensaq; etiam flammam extinguere tædæ.
Hæc est diuinæ reolæ instiua.
Nam fastu elatos cliuum deturbat in imum,
Et primos illis denegat accubitus:
Sed quos subtenui nutrit Rhamnusia tecto,
Hos pleno cornu copia Diâ inuat.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FONTEM Ioui sacrum in Dodona fuisse prodidit antiquitas, qui mea quidem sententia & naturæ ductum, & totius orbis miracula superauit. Nam in eo hanc vim & virtutem fuisse accepimus, vt faces extinctas accenderet, & nihilominus si accensæ admoueretur, restingeret. Quod si verum non est, ideo à poëtis qui quondam res gestas ad fabularum inuolucra traduxerunt, effectum esse possumus suspicari, vt Deum optimum maximum, quem & Hebræi diuinitatis appellatione I O V A, & Christiana etiam scripta vitæ fontem dixerunt, nobis velut coloribus suis depingerent. Ea enim est Domini erga humanum genus sacris literis testata conditio, vt homines rerum felicitate, & fortuna secunda exultantes, aduersa ægritudine, suorū orbitate & rei familiaris iactura coerceat, & tantum illum splendorem, quo se æqualibus suis semper præluxisse existimabant, quasi vim flammæ, aquæ multitudine opprimat. Cum iis verò quibus inest æquabilitas in omni vita, & idem semper vultus, quiq; in rebus depressis animo non franguntur, neque ea expetunt fortunæ adiumenta, in quibus omnia sunt impotentibus & ignavis viris, benignè & liberaliter agit Dominus, & sapiissime ex summa generis obfcuritate ad omnia magna euehit, vt facile cæterorum luminibus obstruant. Et quemadmodum scite à maioribus laus sequi fugientem dicta est, & sequentem fugere: ita processus rerum maximarum plerunque ab iis quorum ambitionis la-

bore

bore vita retinetur, longo interuallo abest: illos verò sæpe consequitur, qui nihil vnquam tale animo conceperunt. Qui enim ita sunt affecti, vt & modico & suo contenti sint, & pauca pateant in eorum vita quæ fortuna feriat, iis si aliquid paulò fortunatius acciderit, rem totam domino acceptam ferunt, & eam putant sibi velut contigisse de lucro. At qui opum cupiditate incredibili sunt incensi, neque vllum de pecuniis cogitandi tempus intermittunt, si qua in re illorum expectationi fortuna responderit, beneficium illud ascribunt diligentia suæ: & plerunque rerum prosperarum successu tam sunt insolentes, vt multa sibi Deum optimum maximum reliquari putent. Et grauissima sanè sententia apud Esaiam dominus Assyriorum regem increpauit, quòd rerum gestarum magnitudinem, & præstantissimas victorias priuatis laudum suarum rationibus referret, & quasi hæreditatem gloriæ Dei, & præclarum illud conferendæ victoriæ patrimonium, quod semper diuino numini veteres sapiètes tribuebāt, expilaret. Alio loco etiam regi Babylonis Nabuchodonosor res non modo aduersas, sed planè euersas prædicit, quòd direpta regia vrbe Ierusalem sibi nimum præfideret, neque in tanta fortunæ felicitate, & imperatoris manubiis autorem Deū citauisset. Itaq; mirari desino regnorum euersiones, imperia deleta, conquassatas prouincias, exercituum clades, & mirabiles fortunæ casus, qui patrum nostrorum memoria in summis principatibus contigerunt. Quod enim tribus Israel, & Iudæorum populo,

si se

fi se à domino volūtate abduxissent, per Mosē & Prophetas euenturum prædictum est, id etiam reliquis omnibus populis præsignificatum esse possumus affirmare. Nam quo animo & qua propensitate Dominum erga eam gentem esse oportuit, quæ religionem suam omni scelere funestarat, & conuentus illos iure sociatos, quæ ciuitates appellantur, intestinis cædibus macularat? Quis ergo cū tot in Asia & Europa florentissima regna direpta, & Christianos iis sedibus pulsos, quas maiorum suorum armis & virtute hæreditarias acceperant, cogitatione complectitur, non existimat eos quibuscum tam crudeliter & seuerè actum est, iustas scelerum suorum domino pœnas persoluisse. Malè enim se res habet, cum ij qui plenioribus officiis à Deo sunt ornati, tantæ liberalitatis immemores minus sibi præstitum putant. Ex quo fit vt rebus turbulentissimis, & iam calamitate pressi, serius aliquando ea sapiant, quæ in summa copia longè antè potuissent præuidere.

In Rhododaphnem.

Scriptura sacra gladius anceps.

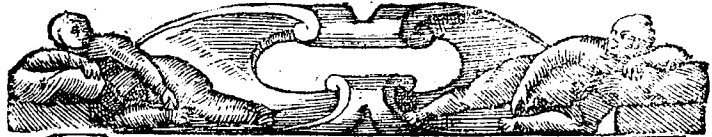
*Nobilis aspectu foliòq, virens Rhododaphne,
Dicitur ærotis esse medela viris:
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
Et læsis adfert artubus antidotum:
Bruta tamen folijs animata extinguit eisdem.
Hæc sunt scripturæ non aliena sacra.
Illa pios rectæ cœli deducit in axem,
Sed nigrum reprobis addere Theta solet.
Et licet hac toto nil sit præstantius orbe:
In latum errorem noxia corda trahit.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

Nihil est vel præstantius vel melius à Deo, optimo maximo hominibus datum, quàm ea disciplina quæ quondam per Mosén & Prophetas tradita, nuper etiam per Mefsiam domini renouata, tandem ad nos ipsos peruenit. Neque verò Ptolemæus Philadelphus eam bibliothecam, quam tot millibus voluminum instructissimam faciebat, magis honorari posse existimauit, quàm librorum Mosi & Prophetarum accessione. Nam cum Eleazaro principe sacerdotum summa contentione per legatos egit, vt nonnullos legis peritissimos in Ægyptum mitteret, qui libros illos ex Hebræo in Græcum traderent. Quod cum impetrasset, quamquam nulla religionis societate ad Iudæos pertineret, non minus tamen ex eo ad nationem suam dignitatis & splendoris, quàm ad bibliothecam ornamenti accessisse iudicauit. Iam & nonnulli Hebræorum tradiderunt nulla re magis terrarū orbē vnquam decoratū esse, quàm illo ipso die quo Salomon Ierosolymorum rex Canticum Canticorum populo descriptum & recognitum fecit. Quæ cum ita sint, miretur opinor quifpiam illo sacrarum literarum instrumento potuisse aliquos in offensionē deduci. Sed vt rhododaphne herba hominibus contra venena prodest, & mirificè in curationibus commendatur, bruta autem animantia omnino delet & perimit: sic literæ illæ sacræ viros bonos ad virtutem alacriores faciunt, & ab animis bene informatis ægrotationes depellunt: flagitiosos autem & omni scelere impu-

ros in salutis periculum vocant, & opinionibus deprauatis omnino labefactant. Nam si volumus vel ab ipsis nascentis Ecclesiæ cunabulis hæreticorum memoriam replicare, nullum ex tam multis reperire possis, qui non sceleratum dogma suum aliquo Euangelij loco firmauerit. Et Mahumietes quidem ipse, quamuis legem mirè cum Euangelica nostra pugnantem suis descripserit, nonnulla tamen ex Euangelio ad impuritates & flagitia sua reuocauit, & nefarium dogma suum etiam Euangelico diplomate adiuuare conatus est. Itaque nõ abs re illud est quod Aristo Chius dicebat, nocere audientibus philosophos, iis qui bene & sapienter dicta male interpretarentur. Quid enim tam sanctè aut præclare dici potest, quod nefariorum hominum scelere non deformetur? Quòd si cui nihil magis in vita propositum est, quàm vt se acerrimum veritatis defensorem esse velit, & sapientium iudicio magis quàm suo in illis scriptis versetur, verendum non est ne non ex earum literarum vsu fructus pietatis capiat sempiternos. Si enim veritatis simplex est via, videatur mea sententia desipere, qui eam ad disputationum laqueos tanquam in aliquod verborum pistrinum compegerit. Sed tamen quis Euangelica nostra, quamuis nudè scripta legens, non impensè diuinitatis & rerum maximarum cogitatione retinetur? Neque enim quicquam lucis ad veri peruestigationem verborum faces afferunt: neque in rebus magnis pertractandis orationis impetus iuuat, nisi quo primùm quæstionis

genere institeris, in eo postremum velis perorare.
 » Ac profecto ad nos optimi maximi Dei vox est
 » profecta, non ut linguas, sed mentes faceret erudi-
 » tas. Non igitur sperandum est, ut illis sacrarum li-
 terarum lectio fructuosa esse possit, qui, si quae
 de religione controuersia inciderit, ad
 interpunctiones & verborum no-
 tastanquam ad aram
 confugiunt.

*In Lamachum ducem.
 Seueritas in bello.*

*Lamachus in bello seuus, versansque secures,
 Militibus veniam denegat ille reis.
 In castris nulli sit fas peccare secundo:
 Exitium pro se sens vnica noxa trahit.*

F ij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NVLLA re magis imperij & potētissimi principatus maiestatem retineri posse maiores censuerunt, quàm rei militaris disciplina: quam qui in castris violasset, iussu Imperatoris capitali pœna plectebatur. Nam & Lamachus iis qui vel leuissimè in bello offendissent, vltimum supplicium constituit, neque castrorum dignitati consentaneum esse duxit, si miles secundum deliquisset. Quis enim noxam condonandam putet, qua sapissimè totius imperij clades & ruina continentur? Semp̄r autem veteribus Romanis antiquior castrorum disciplina, quàm sanguinis & coniunctionis fuit: multique apud eos sunt inuenti, qui vt ius illud militiæ sanctius tuerentur, ne propriis quidem filiis pepercerunt. Nam & Brutus is qui primus consul factus est, filios suos consiliis reipublicæ aduersantes cæcidit, & præclarissimum ciuibus suis monumentum reliquit, retinendæ in bello feueritatis. Durius etiam Torquatus, qui filiū inspectante exercitu securi percussit, quod certissimæ victoriæ spe iniecta, contra edictum suum signa cum hoste contulisset. qui etsi feliciter dimicasset, factum tamen illud propter exemplum pat̄r notandum existimauit. Semp̄r enim capitale fuit iniussu Imperatoris hostem laceßere. quod qui fecerit, etiam si feliciter & prosperè rem gerat, temeritatis tamen sit arguendus. Atque vtinam iis quos cælestis militiæ milites Iuriconsulti nominârunt, Lamachos duces haberemus: non quod tanta inter Christianos optan-

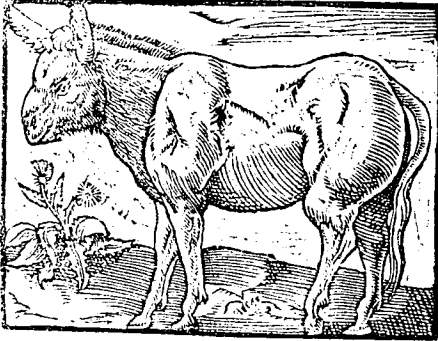
da sit feueritas: sed vt omnibus sit exploratum, nõ minus in illa vrbana, quàm in armata militia iustitiam, cæteraque æqui & boni officia coli debere. Quod si Ethnici in castris iterum peccare pro nefario scelere habuerunt, quod nos sacrum commissum eorum iudicabimus, qui ad militiam Dei publico stipendio cõducti, & velut oratores ex Euangelicæ legis commentario dati, pro peccatis populi placabilitatem à Domino deprecantur. Mea certe semp̄r ratio fuit, vt bellissimè cum iis qui aliquo in officio degunt, actum esse existimem, si vel ex prima noxa loco suo & dignitate moueantur. Eth̄ enim vel humana mortalitas, vel etiam clementia ipsa, quæ maximè Christianos decet, veniæ locum sit factura: id tamen dignitati & honori quem gerunt tribuendum est, vt nunquam in magistratu toleretur, qui illum aliquo flagitio polluerit. Ex quo opinor illud descendit, quod in Canonibus constitutum est, hominem qui eam quam putabat virginem, cum tamè esset corrupta, duxerit, illa è viuus erepta non posse sacris ordinibus auspiciari. quod non aliquo illius flagitio receptū esse possumus interpretari: cum ignorans, neque delinquere, neq; iure suo potuerit excludi: sed id assert̄ sacerdotij dignitas, cui nisi omni perfecti & virtutis genere cumulati initia

ri ex lege prohibentur.

Antronius asinus.

Animi vires corporis viribus præstare.

*Quæ stupidum spectas mirâdo corpore onagrû,
 V enit ab Antroonis bellua tarda solo:
 Huic caput immensum, moles quoq; corporis inges
 Prædit a sed nullo est machina tanta sale.
 Quid præstât passis immania robora membris,
 Si caret eximijs dotibus ingenium?*

APVD omnes fere populos robore & corpore forma præstare, semper in laude positum est: Persæque quia eos qui nasum aquilinum haberent, specie egregios esse existimabant, nusquam aliquem in regnum admiserunt, nisi qui ea forma præditus esset. Et in sacris literis Moses forma præstantissimus perhibetur, quasi ad tantas illius laudes, quibus facillè reliquis præluxit, hac etiam nota fieret accessio. Cùm enim in aliquo corporis partes apta compositione membrorum magno cum lepore consentiunt, ea certe res intuentium approbationem mouet: vnde euenit, vt qui se ad scribendas summorum virorum historias applicauerunt, pulchritudinem corporis oratione attingant, quòd eam rem etiam in homine laudâdo valere putent. Quod opinor cum ratione dicitur, si aptæ illi membrorum compositioni mores non aduerfentur. Pessimè enim se res habet, cum in pulcherrimo corpore animi forma non elucet. Vnde præclara illa de Nestore apud Homerum Agamemnonis vox:

*Αἰγὰρ ζεὺ τε πᾶτερ καὶ ἀθηνᾶν καὶ ἀπόλλω
 τοιοῦτοι δένα μοι συμπράδωμενες εἴεν ἂ χαιῶν*
 Vtinam, inquit, ò Iuppiter pater, & Pallas & Apollo, tales mihi decem consiliarij essent Achiuorum: neque enim Aiaces decem corporis viribus præstantes sibi dari cupiebat, sed Nestori similes decem: qui quanquam tum esset affecta iam ætate, tamen reliquorum vires & lacertos animi

vi præstantissimi regis testimonio superabat. Da-
 rius quoque se malle Zopyrum vnū habere, quàm
 centum Babylonas capere prædicabat: neq; enim
 quondam fortissimi illi Imperatores magis arma
 ta vi, & validissimis copiis, quàm animi consilio
 præclarissimas victorias domum retulerunt. Vn-
 de Fabius Maximus Annibalem Romanorum ar-
 ris focusque imminentem patientia fregit, quem
 tamé alij summis exercitibus non domuerat. Qui
 autem ex eo numero sunt quos antiquitas Iouis fi-
 lios appellauit: quiq; robore & corporis habitu
 excellentes habentur, neque tamen quic-
 quam tatarum virium expectatione
 dignum audent, hos verius
 Antrios afinosquàm
 homines appel-
 lamus.

In libram Critolai.

Nihil virtute melius, nihil præstâtius.

*Desine Tartareis animum oblectare metallis,
 Nec refer in trutinam quicquid Erytra
 parit,
 Et prensatorum stulti damnentur honores,
 Et iaceat nostris ambitus ipse focus:
 Sola sit in pretio virtus, quæ pondere in isto
 Critolai in libræ atera solatrabit.*

F V

NARRATIO PHILOSOPHICA

CRITOLAUS nobilis Peripateticæ sectæ philosophus, cum Aristotelis sententiæ doctrinæque successisset, quæ ex tribus bonis summam hominis felicitatem constare affirmabat, sic tamen rem totam à Stoicorum opinionibus magnopere discrepantē temperavit, ut animi bonum ex vna libræ parte collocaret, reliqua autem corporis & fortunæ bona in aliam coniiceret. Cum autem libram in altum sustulisset, ea pars quæ virtutem, hoc est animi bonum contineret, tanto erat altera depressior, ut suo pondere facilè terras & maria subleuaret. Ex quo, opinione bene iudicantium consensus inter Stoicos & Peripateticos efficitur.

» Et si enim Stoici, virtutem ipsam suis prædiis ad
 » bene beatæque viuendum contentam esse putauerint, non nihil tamen corporis & fortunæ bonis, quæ præposita aut producta appellabant, tribuerunt. ea enim si homini adsint, virtutem ipsam efficiunt pleniorē. Nam neque fortitudinis laus sine corporis bonis probè elucere potest, neque liberalitatis officia aptè retineri, nisi fortunæ bona suppeditent. Peripatetici verò quanquam tribus bonis felicitatem concluderent, virtuti tamen reliqua corporis & fortunæ bona proxima, sed longo interuallo proxima statuerunt: quòd in illis insit aliquid, quod sine virtutis comparatione spectare possis. Nam ea si ad honesti præstantissimas actiones referas, neque secundo, neque tertio loco consistere videantur. Quòd si nihil dignū laude
 » iudicari debet, nisi quod est perpetuum, non sit
 certe

certe vero consentaneum, ea in laudandis & valde appetendis ponere, quæ temporis diuturnitas, victa & caduca sit effectura. Et imperia quidē cedūt, & regna, & principatuum splendor obscuratur: » at illud vnum remanet, quod virtute & honestatis actionibus perfeceras. Quòd si tam virtus omnibus rebus præstat, ut non tantum eos æternos efficiat in quibus insit, sed & ipsa sit sempiterna, » quis non lubens dimicationem omnem pro illius ornamentis suscipere sit paratus, ut ei omnibus modis inferuiat, quæ non modo sibi viuonō eripietur, sed ne mortuo quidem?

NARRATIO PHILOSOPHICA.

HERCULEM cū primū pubesceret, narrat Xenophon in solitudine exiisse, atque ibi sedentem secum diu multumque dubitasse, cum duæ illi in oculis viæ versarentur: vna virtutis, altera voluptatis, vtrā ingredi sibi magis expediret. Is vt erat ad omnia summa natus, nullis deliciarum & oblectamentorum illecebris ab illa malorum omnium esca voluptate affici potuit: tamque ille imperauit sibi, vt in omni officio ducem virtutem sequeretur: cuius adiumentis instructissimus, fortiter & maxima cum gloria etiam vsque ad plaudite actum illum vitæ confecit. Nam pessimis monstris quibus itinera tenebantur, terrarum orbem perpurgauit, tantumque domesticis victoriis gloriæ meruit, vt & ἀλεξίανος diceretur, & in numerum deorum quos in cælum merita euocauerant, referretur. Posteritas enim beneficiorum memor, iis qui rerum gestarum splendore fuissent clari, semper hoc iudicij & benevolentia tribuit, vt illis definitum in cælo locum esse existimaret, vbi beati æterno quo cū diis immortalibus frueretur. Quod igitur Herculi adhuc puero Xenophō cōtigisse scribit, id etiā adolescētes omnes in se possūt experiri, vt ineūte ætate consultō deliberent, quos se & quales in posterum esse velint. Quæ deliberatio etsi pueris difficilis est, res tamen facillē explicabitur, si se potissimum ad id vitæ genus contulerint, in quo virtus maximè elucescit: quod iis opinor non arduum fuerit, quibus virtutis gloria à patribus in hæreditat

*In Herculem adhuc iuuenem.
Inuentus virtuti initianda.*

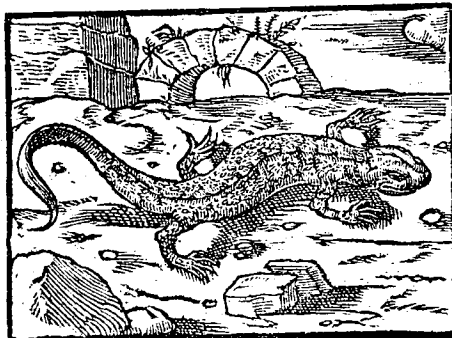
*Dum vitā primū ingreditur Tyrintius heros,
Valde animi pendens constitit in trivio,
Hic via se partes coram findebat in ambas,
Quæ dubij excruciant fortia corda ducis:
Vna voluptatis longo latissima calle,
Alter a virtutis margine clausa breui.
Sed pius Alcides nulli virtute secundus,
Arctum virtutis se dedit in gremium.
Scilicet hæc ista est ineuntis semita vitæ:
Nam virtus hominem sola beare potest.*

tatem relinqui solet. Natura enim accidit, vt in eo filij se maximè exerceant, quod patres impèsè ad- amarint. Quibus autem tantum beneficium fortuna non concessit, quia ex domo non habet quorum facta & dicta cum laude ne meminisse quidem possint, externas familias in consilium adhibeant, & eos ipsi sequantur, qui cum præclara illa ciuitatum gubernatrice virtute, æternam sibi gloriam pepererunt. Quis enim tā vulgi aut suorum opinionibus obruitur, cui non species illa honestatis qualibet voluptate magis eniteat? Et certè qui ita se gerunt, vt eos vel peccare delectet, etiam si nō sit causa, facile tamen primas dignitati tribuunt, & suis ipsi iniuriis miserimè cruciantur.

Ad Salamandram.

In milites.

*Imbrifer autumnus vitales addidit auras,
Temperies fecit te Salamandra mori.
Captat opes miles tunc cum furialis Enio
Euocat emeritos ad sera bella duces:
Quòd si percussa iurentur sædera porca,
Pauper in exigua deficiit ille domo.*

NARRATIO PHILOSOPHICA

SALAMANDRAM inter cætera animãtia duræ
 Spotissimum res mirabilem reddiderunt: vna
 eaque omnibus ferè nota, quòd contra naturæ
 ordinem in igne aliquo tempore sine inicitia de-
 gat, & in mediis flammis spirabilè animū ducat,
 Altera quòd nisi summa tempestate & maximis
 imbribus in vitam ingrediatur: verni autè téporis
 serenitate deficiat. Cui appositè similes videri pos-
 sint ij, qui militiæ sacramento obstricti sub ali-
 quo imperatore stipendia faciunt. Nam simul-
 atque aliquis nouus motus classicum canere cœ-
 pit, homines illi studio pugnæ aut prædæ ex vm-
 braculis suis in clamorem, in solem, in castra eru-
 punt, atque in summa cæterorum calamitate &
 turbulentissimis reipublicæ temporibus, soli
 rem, soli quæstum faciunt: & quasi ex longa ali-
 qua ægritudine ad aspiciendam lucem euocati,
 pristinam in ediam solantur, vt propemodum so-
 lis illis in patriæ luctu & orbitate fortunatissi-
 mis esse liceat. Fortunas curialium suorum diri-
 piunt, patrimonia egentium euertunt, sibi vi-
 uunt, agros depopulant, vrbes incendio, ci-
 ues cæde, fundos lasciuia infestant: & quod lon-
 gè miserrimum est, maiore aliquando homi-
 nes suos quàm hostes damno afficiunt. Quòd
 si confecto bello prospera aliqua fortuna otium
 pacemque inuexerit, videas homines se sibi pro-
 pemodum immutatos in summa paupertate iace-
 re, & quod cæteris vberimos commodorum &
 quiet

quietis fructus affert, id illis & perniciosum, &
 inimicū est. Neque tamen velim eorum utilitates
 imminuere, qui pericula & hostium offensiones à
 patriæ ceruicibus depellūt, & corporibus suis adi-
 tum inimicis intercludunt, quosque maiorū me-
 moria ius ciuile tot beneficiis honorauit. Sed mo-
 nendi sunt polemarchi, & ij quos leges præposi-
 tos vocant, vt cohortes suas rapinis & vi prohi-
 beant, neque eas in amicorum & sociorum agros
 excurrere patiantur. Nam si tanta fuit apud vete-
 res in re militari religio, vt cum hoste dimicare
 fas esse non putarent, nisi prius Paterpatratus bel-
 lum indixisset: cum his iustum bellum susceptum
 possit videri, qui & in fide sunt, quibusque nullū
 bellū indixeris? nisi frustra in bellis cautiones equi-
 tatis perscribuntur, quibus promulgatis, vt ait
 Ennius,

Tollitur è medio sapientia, vigeritur res.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MOSEs & legum descriptione, & exercitus summi, quem à Domino acceperat moderatione omnium facillè princeps, infinitas propemodum de sacrificiorum ritibus & sacerdotum officio cautiones libro vno est complexus. Et quamquam eos quos sacris obeundis præficiēbat, omni virtutis & honesti forma ex sententia summi Dei excellere debere statueret, nullum tamen de cælibatu eorum quos מוֹשֶׁה & כֹּהֲנִים scriptura appellat, capitulum promulgauit. Iam & multis post sæculis IESVS, ex legis illius commentario se Messiam gerens, licet authoratos suos ad nouū quoddam perfecti genus traduceret, partem tamen illam ne attigit quidem. Et Apostoli qui eū in sermonibus audierant, & cæteri etiam qui post eā vocatu Domini illorum disciplinæ se adiunxerunt, quamquam omnem pro ornamentis legis dimicationem suscipere, neque quicquam illis de esse videretur, quod cum virtutis actionibus coniunctum esset, nihil tamen in eo genere edixerunt. Qua in disciplina & posteri qui se ad eandem religionem contulerant, longo tempore vsque ad concilium Nicenum sine controuersia confluxerunt. Quod cum ex omnibus nationibus episcopi frequentes conuenissent, visum est & clericorum muneri maximè consentaneum, & à dignitate concilij non abhorrens, si nouo exemplo de cælibatū sacerdotum ad cōciliū referretur. Cumque omnibus ferè sententias rogatis, eò iā propendere couentus videretur, vt cælibatū in Ecclesiā indu

*In equum generosum.
Ne quid vltra vires.*

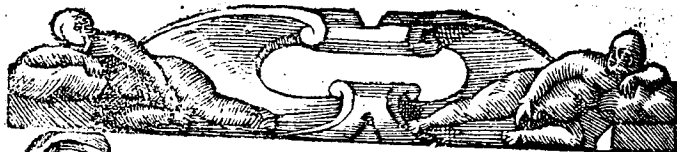

*Conabatur equus demivis gratissimus esse,
Si celer in iustum sponte subiit et onus:
Verum ubi stans primo vestigia limine pressit,
Mergitur ignarus roboris ille sui.
Dum putat occidua mærens res publica Sortis
Luminibus claris Hellados obsistere:
Et probitate alijs longe præstantior esse
Concidit infelix pondere vitæ suo.*

ceret, inuentus est Phanutius quidam, qui gra-
uissima sententia dicta à concilio impetrauit, vt
ea res singulorum voluntati donaretur. neque
enim existimabat eorum pietatem, qui etiam si
id statutum non sit, præstare essent parati, lege la-
ta minuendam: illos autē quos ad id incitari pos-
se diffidebat, cogi fas esse non arbitrabatur. Cuius
sententiæ tantum valuit autoritas, vt eo consilio
in clerum nihil noui sit constitutum. Post verò se-
dente Calisto pontifice, cum quodammodo à
præstantia & ordine cleri alienum esse videretur,
non aliqua perfecti significatione sacrificos homi-
nes prophanis præluere, flagitante occidentali
Ecclesia de cælibatu sacerdotum nouum decre-
tum perscriptum est: quod et si sacerdotibus Græ-
cis non placuisset, tamen ad hæc vsque tempora
nostri homines constans & perpetuum esse volue-
runt. Cui licet præstantes viri & pontificiæ liber-
tatis acerrimi vindices sint aduersati, optandum
est tamen vt qui id vitæ genus arripuerunt, in eo
piè & sanctè versentur, neque tantæ pietatis sci-
tum, sordibus & illa imitatrice boni voluptate
adulterent. Quid enim in sacerdotio tam splendi-
dum aut tam præclarum esse potest, quod istis sor-
dibus non obscuretur? Iam qui primi continentię
legem in ecclesiam inuexerunt, eò potissimum
spectabant, vt clericos suos rerum diuinarum imi-
tatione Deo propiores facerent. Qui autem pu-
blicis stupris sacerdotia dehonestant sua, non vi-
deo in quo concilij sententiam assequi possint.
Quòd si matrimonij negotiis implicari, & ordi-
ni, &

ni & maiestati clericorum conueniens non est,
non erit opinor ferendum, tantam dignitatem in
luce omnium nefario scelere deformatam iacere.
sunt enim homines qui in rebus contrariis parum
sibi constant, matrimonium seuerissimè fugiant,
in omnibus autem voluptatibus & stupris videā-
tur molliores. Ac sane non est consentaneum ali-
quos esse, qui quæ in aliorum facultate sunt po-
sita, sibi licere nolint: quæ verò sunt & flagitiosa
& vetita sibi omnino concedant. Itaque monen-
di sunt ij quibus Ecclesiæ dignitas & salus peri-
cunda esse debet, vt eos clericos qui de concubi-
natu & aliis sceleribus rei peragentur, quia virtu-
tis speciè in officio retinere nequeunt, legum se-
ueritate à noxis reprimant, & pœna conciliorum
coërceant. Absurdum est enim, vt qui vulgo & le-
uiter doctis in exemplum sunt positi, illis peccan-
di illecebram afferant. Quòd si olim quæ Vestè sa-
cerdotis nominabantur, si quæ illis violatæ pudici-
tiæ labe inuri posset, tantas pontifici maximo
pœnas dabant, vt viuæ in terra ex lege defoderē-
tur: quæ iis afferri poterit iniusta nex qui Dei sum-
mi & æterni sacerdotes dicti, contra Euan-
gelica præcepta, maiorum instituta, &
disciplinam temporū sacra sua
nomine impudiciæ cõ-
scelerato labe-
factant?

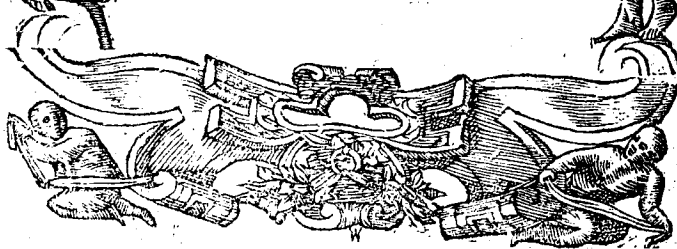

Ad statuam Bacchi.

In πολυάριθμοις iudices, pretio positos.

Bacche pater, iudex apianus in signis in uua,
 Patrios inter dinumerate ser'es:
 Disc'e coronatis modicè crateribus vii,
 Non est in multo mens bene docta mero.

ALIVD.

Pampineis Lenæe pater redimite corollis,
 Fascia cui longum cingit odora caput:
 Cui philyra intexta præcingunt tempora vittæ,
 Inscit & rubeas uua Falerna genas:
 Cuique graui exundat pedès abdomine vèter,
 Iureque lætitiæ diceris esse dator:
 Quæ te adlegerunt nostris suffragia rostris?
 Quæ tibi in orchestra sata dedere lectum?
 Quæ vota in nostrum te conscripsere senatum?
 Vnde tibi latus clauus, & vnde togæ?
 Te iurata latent sancti consulta senatus,
 Te legum & iuris pagina sacra fugit:
 Quid disten: nosti cellis Chia uina Falernis,
 Ergo tibi uita sit status ille tua.
 An te paritum regina pecunia fecit?
 Illa magistratus vnacreat po est:
 Nostra quoque ignavis subsellia cõplet onagri,
 Et queritur populus iura deesse sibi.
 Ecce igitur stomachans rubricâ tendit Apelles,
 Ne sutor soleas egrediare tuas.

G iij

SEMELES filium non solum noua vincarum descriptione, sed & Africæ Asiæque triumphis clarum Indi apud Nysam, beneficiorum memores in templis suis, deinde & nostri in subselliis locauerunt: in quo quanquam ea corporis forma eluceat, quæ procul ab omni studiorum contentione nullam scientiæ doctrinæque significationem habet, credendum est tamen illi aut pecunia, aut gratiosorum suffragiis, tantum dignitatis gradû inter suos obtigisse. Cui enim plus palatum quàm cerebrum sapit, cui in immanibus poculis & epulari conuiuatione omnia sunt, qui iuris forbendi magis quàm dicendi peritus est, qui denique nullû scientiæ genus cognitione attigit, is aliqua sua excellenti virtute, aut priuatis in remp. benefactis tantum in senatu locum videatur esse consecutus? Quod si aliquis nostrum forte miretur, quo tandem modo eiusmodi homines eum vitæ cursum tenere potuerint, vt tandiu nullo aduersante minus illud tueri possent: est certè quòd miretur magis, aliquos ex eo numero esse inuentos, qui sorte lites & controuersias longo tempore terminarent: quibus si impunè nullo vsu, nulla subiecta scientia in illis honoribus versari licuit, quæ tanta in obæsis & bardis hominibus impeditio est, quo minus eas munerum renuntiationes quas per coemptionem ere & libra factam sibi parauerunt, obire possint? Nam cur reddendi iuris necessitatem pretio non proscribant, quàm summa pecunia sibi prensauerunt? Cur eas leges in officij adminis-

nistracione diligenter colant, quæ si fuissent obseruatæ, in magistratu illo nunquam essent designati? Neque verò in litibus finiendis ius consiliariû coguntur adhibere, in quo illi nihil operæ & laboris posuerunt. Si enim antiquitus antequam vllæ populis leges essent descriptæ, qui sententias ferrebant, bene ad æquitatem, & ad litigantium leuationem appositè putantur iudicasse, cur non isti homines principem illam naturæ legem sequentes, optimè rem quæcunque in quæstionem cadet poterunt explicare?

G V

*In rabulis & operarios lingua celeri.
leri.*

Parcè & ad clepsydram loquendum.

*Oranticlepsydra modum prescribit, & hora
Declamatorem fixa tacere iubet:
Sedula ponatur celericustodia lingua,
Sape loqui nocuit, sed tacuisse inuat.*

PROCLAMATORES & rabulæ de foro quos λογισταίτες, & artifices sermonis Plato vocat, plurimum se facultatis ad iudicia afferre putant si eas causas quæ ab æquitatis rationibus longè sunt positæ, verborum vel inanium strepitu, & quodam quasi sono apud iudices tueantur. In quo non vident homines veteratores id natura partum esse, vt quò res aliqua à veritate & æquo & bono longiùs absit, hoc dicendo & eloquendo magis sordeat & inquinetur. Quis enim verborum impetus, quis splendor orationis tantus esse potest (nisi penitus apud homines insipientissimos sit dicendum) qui iniustitiam ad præsidium æquitatis deducere, aut impurum aliquod facinus adumbratione honestatis possit prætexere? Vnde & vetus mos ille fuit ad clepsydram declamandi, ne longius extra pensum munusque suum oratores excurrerent. Quo in genere qui offendissent, poena pro sedentis arbitratu multabantur. Ex quo & illud profectum est, bos, super linguam. Iam verò, vt Cicero author est, ætate sua amplissimus ille ordo iudicum tantum apud exteras nationes, ob iudiciorum corruptelâ inuidiæ contraxerat, vt ei qui eloquentissimum & fortem ad resistendum oratorem, aut etiam pecuniæ subsidia maxima haberet, causa cadere non liceret. Itaque referente Pompeio lex lata est, vt is cui ad agendum potestas facta esset, ternis horis

horis causam peroraret. Nā si veritas vna in iudiciis dominari debet, amputanda est illa verborum luxuries, quæ se magis & magis profundit. Et profecto præclarissimū fortitudinis & libertatis testimonium ab omnibus Græcis Vlysi redditum est, quòd Therfitem in concione liberius agentem, & quasdam veluti verborum faces Agamemnoni admouentem dicendo repressisset, & hominis importunissimi loquacitatem præsentī iracundia retardasset,

μη δ' ἐτι, inquit ille apud Homerū *πηλεμάχοιο πά-*

τηρ κεκλημενος εἶηρ

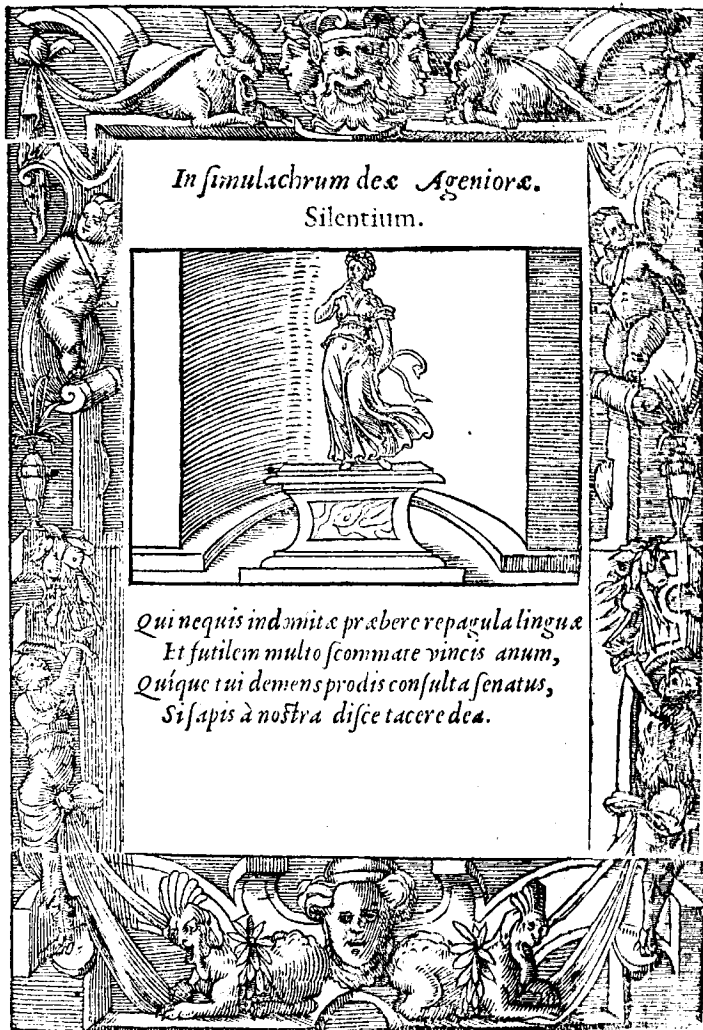
Εἰ μὴ ἐγὼ σε λάβωρ, ἐπὶ μὲρ φίλα εἰμᾶτα δύσω ”

Κλαίοντ' ἠδὲ χιτῶνα, τὰ τε αὖδ' ὠ ἀμφικαλύπτει ”

Αὐτὸρ δὲ κλαίοντα βοᾷς ἐπὶ νῆας ἀφίσω ”

Πεπληγὼς ἀγῶρηθεν ἀεικέσσι παλιγῆσιν. ”

Neque enim ferendi sunt illi qui ex conuiciandi licentia, & flumine orationis in causis agendis gratiam & momenta aucupantur, aut cum causæ suæ iudices parum propitios senserint, dicendo diem eximunt.

*In simulachrum deæ Agenioræ.
Silentium.*

*Qui nequis indomitæ præbere repagula lingue
Et futilem multo scommate vincis animum,
Quique tui demens proditis consulta senatus,
Si sapias à nostrâ discite tacere dea.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

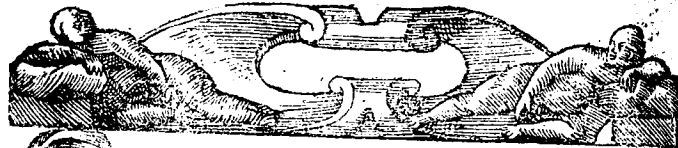
A GENIORAM silentij deam veteres summa obseruantia in templis suis coluerunt. illam enim rerum celandarum gloriam tantæ dignationis esse sunt arbitrati, vt eam numinis alicuius præsidio & tutela consecrarent. Quo in genere tanta in Pythagora valuit religio, vt discipulos suos potius tacere quam loqui doceret: neque quemquam pro discipulo agnosceret, nisi qui quinquennium tacuisset. Quis enim probè loqui potest nisi diu multumque siluerit? Vnde & extat

- » vetus illud, semper esse tacendum nisi cum taciturnitas nocet. Et Cneus Pompeius cum piratico bello à Gætio rege interceptus, secreta populi Romaniproferre iuberetur, digito ardenti lucernæ
- » admoto constantissimè renuit, inquiring, se potius
- » eiusmodi cruciatu vitam, quam senatus secreta
- » profusurum. Metellus quoque tam sanctè laudem illam coluit, vt se non dubitanter vestem incensurum affirmaret, si eam suorum consiliorum participem esse posset suspicari. Iam & Romani, iuuenes suffragio & senatus ingressu prohibuerunt, quòd ætas illa ad detegenda senatus acta inuitare videretur. Quo magis nonnullos miror qui apud nos consiliorum in republica socij amplissimas dignitates gerunt, iusurandum illud quod magistratum suum primùm ineuntes præstiterunt, tam parui facere, vt ei parti cui officiosi esse volunt, collegarum sententias & senatus propensitatem renuntient. Quod etsi decretis principalibus satis prohibutum est, eo tamen est detestabilius quòd is

cuius

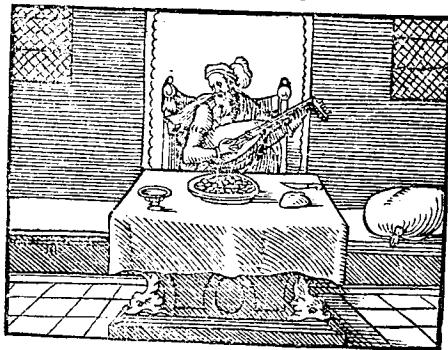
cuius res agitur de senatus voluntate certior factus, id contendit, vt eos quos sibi in eo ordine aduersantes cognouerit, de sententia deducat, & quacunque ratione causæ adiungat suæ: qui si nulum tot precibus & concurfationi suæ locum relictum esse videt, illos pecunia & gratia non desinit oppugnare. In quo admonendi sunt, ne priuatas necessitudines & amicitias senatus grauitati, dignitati ordinis & iudicandi religioni anteponant: neve committant, vt eos quibus hoc officij præstiterunt, aliquando facti sui infectatores habeant.

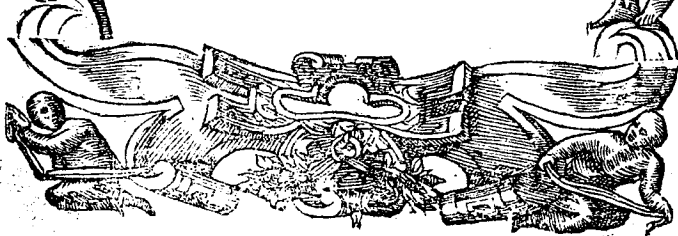

Dorica musa.

In iudices *Δωροδοκῆς*, quibus plus placent
libelli ferentarij quàm supplices.

*Sic cupis esse fabas, populo suffragia vendens,
Et si sola tibi Dorica musa placer:
Iam procul à nostro demens abscede senatu,
Non sunt natura commoda vòstra tua.
Quà poterit recto sententia cedere talo,
Aliis si dederit serena multaciens?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

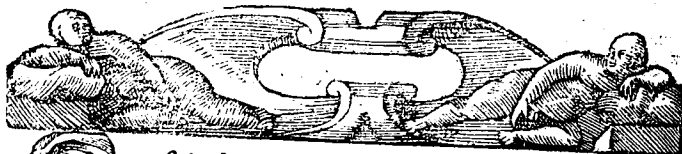
QUEM AD MODUM ex feminarum genere
quasdam prodidit vetustas manus habere
oculatas, neque quicquam credere, nisi quod &
videant & pertingant: ita certè quoddam est ho-
minum genus, cui iustius natura oculos in mani-
bus quàm in fronte locauisset. Lis tanta est in tactu
fagacitas, vt nisi eo sensu moueantur nunquam.
Hos Homerus antiquissimus poeta *Δωροδοκῆς* vocat,
quòd in summis magistratibus obeudis & pas-
sim, & omnia, & ab omnibus acciperent, & facile
quo se cunque verteret pecunia sequerentur. Qui
igitur ita se gerunt vt & religionem, fidemque suã
& quod in dignitatibus elucet maximè, cupiditate
sua abducant ad mercedem, cumulatius opinor
rem fecissent si se vel argentariã, vel mercaturã
quò eorum natura propensitate quadam ferebatur,
dedidissent. Nam quid eum ex iis artibus quã
fructuosã esse solent, sperare oportebat, qui ex re
à lucro & commodis separata vtilitatem & fructum
capit? Sed tamen tâta est in nonnullis hominibus
cupiditatis fitis, tanta in facienda pecunia
incitatio, vt illos nulla res sine lucro effugiat. In
ge renda republica priuatis commodis inferuiunt,
sacras illationes scenerantur, pupilli opes & pecuniam
ad domesticam rationem & vîuram conferunt,
Ecclesiastici patrimonij reliqua calendario suo
ascribunt, denique ita viuunt vt nullam vitam
sine lucro esse existiment. Quibus musa Dorica
probatum solùm, ad ceterorum autem modorum
concentum aures omnino illis obsurduerunt. Et

quemadmodum Vespasianus etiam ex lotioye-
 Etigal non recusauit, ita illi ex hominum facinori-
 bus & turpitudine dona accipiunt, neque quic-
 quam sordidum esse putant, si modo vtilitatem
 habeat. Bene igitur maiores, qui vt à publicis mu-
 neribus cupiditatem remouerent, contra eos ma-
 gistratus qui in minimam auaritiæ suspiciōe ve-
 nissent, grauiſſimas quæſtiones habuerunt: nefas
 esse iudicantes, illos quorum descriptione popu-
 lus & melior & locupletior fieri deberet, popula-
 rium fortunis insidiari, & aliquo tenuioribus ho-
 minibus oneri aut damno esse. Neque enim fir-
 mius rempublicam stare posse putauerunt, quàm
 si infimi homines sine aliqua offensione & iniuria
 inter principes ciues versarētur. Iam & magistra-
 tus petitori, liberalitate & ludorum magnificen-
 tia populum sibi adiungebant: nonnullisque Ædili-
 tatis prætermisio, in Prætura & Consulatu repul-
 sam attulit. Tantum enim in bene morata ciuitate
 ratio valuit, vt non tantum qui populo præerant
 ab eo nihil exigerent, sed etiam quibuscunque of-
 ficiis & congiariis in amicitia retinerēt. Ad quod
 etiam & diuina monumenta nos ipsos exuscitant,
 vt pupillos viduas & exteros obsequio aliquo de-
 mereamur, & illis ad omnem meritorum ratione
 parati simus. Quibus Iustinianus Imperator tan-
 tum iudicij & beneuolentiæ detulit, vt illis se ve-
 lut specialem iudicem daret, & eorum causas in au-
 ditorium suum induci à sua maiestate minime
 alienum iudicaret. Qui autem nihil aliud agunt,
 quàm

quàm vt ex popularium fortunis fiant ditiores,
 & qui in reis absoluendis vel damnandis ve-
 nalitariam vitam faciunt, his certe ad
 ea munera in quibus degunt, ni-
 hil opis esse po-
 test.

H

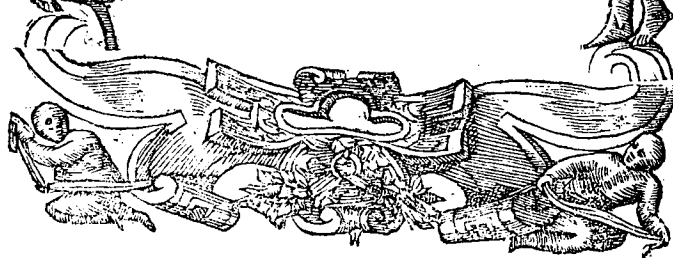

*In friuolarium emptorem. Ex Diogene.
Homines oratio probat non vestis.*

*Explorat Samium tinnitibus emptor abenum,
Et probat elicito friuola vasa sono.
Sed nos diuitijs homines vtunque probamus,
Cum vox ipsa paret certius indicium.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QVI vasa figlinà à friuolariis emūt, ne postea contractis rebus cognitionem ab Edilibus cogantur impetrare, ea tinnitu probāt, & explorāt atq; eo iudicio, vēditoris more improbato in cālādo rei vitio versantis calliditatē effugiunt. Quorum prudentiam vtinam imitarētur illi, qui quasi iurati de hominis dignitate iudiciū ferunt. Quæ res si hodie in disceptationem cadat, non ad orationem, qua vna animantibus brutis præstamus, sed ad vestem & patrimonium omnis mediūffidius oculorum coniectus esse solet. Quis enim eū non egregium ciuem esse censet, quis ei non devia decedit, si modo opibus antecellat? Quis non eum aditu, suffragio, congressū dignum esse putat, cui sunt amplæ facultates domi? Quis nō illi locuples dignitatis testimonium reddit, si diuitijs & clientelis antecedit? In emendis igitur friuolis suis sonum & tinnitum negotiatores explorabunt: homines autem quibus sapientiæ & maximarū rerum cognitionis partes à natura attributæ sunt, quantum sapientia homo alteri in loquendo præstet, non videbunt? Cycnea certè illa, & planè regia Alexandri ad Diogenem vox, nisi (inquit) Alexander esset, Diogenes esse vellem, Sed fortasse alter melius, qui sapientem nulli hominum concedere, vno autem Ioue minore esset prædicauit. Nam sapientia ipsa tam radices agit & propagatur, vt etiam post aras, hominem consequatur. At ea quæ corporis & fortunæ bonà appellantur celeriter decidunt, multosque in medio atatis flexu

omnes autem post mortem æquabiliter deserunt.
 9 Et quemadmodum Cato dicere solebat, magno-
 9 pere mirari se quomodo non rideret aruspex, aru-
 9 spicem cum vidisset. Sic fortasse non iniuria sit mi-
 randum, cur qui opibus & fortunæ prosperitate
 mirabiliter excellit non rideat, cum homini iisdē
 rebus perquam abundanti occurrerit. Nam sicut
 qui in fabulis personam agunt, propter nouitatem
 vestis quæ subito sit deferenda, quibus in via pro-
 cesserint risum mouent: sic homines potentissimi
 fascibus & barbarorum custodia stipati, Heracli-
 tis miserationem, Democritis fortasse risum
 moueant, quod confecto isto vitæ actu
 nulla re iis qui è fece populi sunt
 superiores appa-
 reant.

In amicitiam simulatam.
 Ex Diogene.

*Implicitis dextrā dicitis qui præbet amico,
 Hūc fuge: nā nihil hic quod red. ametur habet:
 Non fronte aut vultu fidus cęsetur amicus,
 Verus enim à summo pectore manat amor.*

Simile ex Plauto.

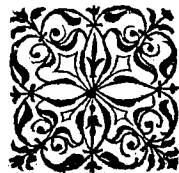
*Qui dextra ostentat panē, lapidēque sinistra
 Occulit, incertæ sponsor amicitie,
 Et qui sinceri vultum mentitur amici,
 Cymmerias sese conferat in tenebras.*

NARRATIO PHILOSOPHICA

HOMERVS infestissimos sibi & quasi ex fu-
 riarum genere statuebat eos, qui aliud in pe-
 ctore gererent, aliud verò in promptu & haberent
 & loquerentur. Tales Plautus veteris comœdiæ
 „ author facetissimus dextra panem porrigere, sini
 „ fra autem lapidem occultare dixit: quòd eos quo-
 rum se cupidissimos & amantissimos esse testatò
 prædicarent, remotis arbitris incesserent. quæ res
 mea sententia tam ipsi amicitia pugnât, quàm
 quæ maximè vereque illud dicitur, nullam in ami-
 citia pestem esse maiorem simulatione & blandi-
 tiis: perniciosaque est hominum assentatio omnia
 ad voluntatem, nihil ad veritatem loquentium.
 „ Nam si amicitiam Pythagoras æqualitatem esse
 „ dixit, & cum vnus animus fieret ex pluribus, qua
 tandem ratione ius illa suum tuebitur, si alterius
 animus sit lubricus, varius & multiplex. Qui igitur
 blanditiis in aures nostras influunt, nulla au-
 tem re eorū animus ad beneuolentiæ actiones addu-
 ci potest: taliū amicitias nō dissuēdas, sed penitus
 discindēdas esse arbitror. Neq; enim amicitia lau-
 dem ferre potest, qui præstantissimā illam de ho-
 mine bene merēdi rationem, qua nihil est naturæ
 hominis accommodatius, metitur cupiditate &
 commodis suis. benēq; Diogenes monebat, vt ab
 iis omnino caueremus, qui dextrā in pugnū cōtra
 etiam amicis præbent, alteram autem manum sub
 pallio occultant. Neque enim ex gestu fides ipsa
 p̄cipi

perspicitur: sed qui in eo sunt, vt sibi aliquem ami-
 citia adiungendum putent, hoc in primis præcep-
 tum tenere debent, vt nulla re amicitiam infe-
 riorem constituent, neque quicquam prætermi-
 tant, quod ad officium beneuolentiæ pertineat.
 Quo in genere beneficentiæ cautiones erunt adhi-
 bendæ, quæ iubent ei plus esse conferendum, qui
 nobis consanguinitate est proximior. Quæ qui
 cum ratione faciet, non video in quo vxoris, aut
 filiorum accusationem reformidare possit. Odio-
 sum est enim cum à filiis parentis largitoris hone-
 „ sta liberalitas in inuidiam & crimen prodigentiæ
 „ vocatur. quasi verò paternæ gloriæ hereditas quo-
 „ libet patrimonio filiis non sit, magis appetenda: ”
 neque enim tantum filiorum charitati
 tribuendum est, vt aliqua vitæ
 nostræ pars officio
 vacet.

H 5

Exemplum leuitatis

In Leguleios qui doctores iuris cōtēnūt.

*Scriptamagistrorū iuris qui negligis, & quem
Concisi textus lectio nuda inuau:
Et calami straxa quæris tectoria lingua,
Verbâque rhetoricis vermiculat a modis:
Et tantum scripto laudas in iure leporem:
Anne potest similis moribus esse tuis,
Qui vim sanandi medicatis spernit in verbis?
Quemque meri solum mulcet odoris amor?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QVI ea quæ quondam à principibus illis iuriconsultis acceperant, & vberius & cumulatius libris tradiderunt, hoc forsitan nonnullis probantur minus, quòd ciuilem disciplinam quibusdam quasi verborum stellis illustratam, nullo ornatu, nullo orationis flore, & sèpissimè verbis putidis & nouatis posteritati mandauerunt. Quibus temporum illorum vitia, meo iudicio, ad veniam sunt suffragatura. Quid enim facultatis ad ius ciuile pertractandum sit allaturus, qui doctorum penuria eloquentiam ipsam attingere non potuit? His opinor si ætate nostra nasci contigisset, eos forsitan omni eloquentiæ laude superassent, qui illorum scriptionem totam tanquam horridam & hiulcam fastidiunt. Et si enim (vt Cicero author est) proderet quæquam literis cogitationes suas, nec eas disponere, & illustrare dicendo, nec delectatione aliqua permouere lectorem, hominis est intemperanter abutentis & otio & literis: eorum tamen institutum minime contempserim, qui neglectis verborum ornamentis, totos se ad rerum pondera & momenta contulerunt. Neque verò tam me aliquorum quotidiana sine vsu loquacitas, aut de scholis cantilena mouet, vt illorum furiosum dicendi genus nulla subiecta sententia aut doctrina, aliorum monumentis anteponom, qui res magnas nulla adhibita orationis copia, scientissimè & ex arte tractauerunt. Quid enim tam stultum, aut infantie simile esse potest quàm impetu orationis ferri, & quædam veluti

luti verborum faces admouere, nulla proposita re & quæstione. Verbi enim controuersia solum eos in scholis torquet, contentionis cupidiores quam veritatis: neque quicquam laudant, nisi quod se posse sperant imitari. Dicunt in gymnasiis suis apud bonos quidem viros, sed in iure ciuili forsitã non satis exercitatos: faciunt clamores in scena, plausus in teatro, veteres illos magistrõs iuris ad certamen vocant. sed perfacile est vincere, & mortuos & non repugnantes. Eorum libros parũ ornate conscriptos de gentilitate iuris omnino dimittendos esse censent: in quibus legendis nihil otij, nihil operæ posuerunt. Et quemamodum philosophiam & eloquentiam, cæterasque artes quæ libero homine dignæ sunt, sermonibus Socratis coniunctissimas, quorundam illius sequacium inertia separauit: ita & nonnulli hodie sunt, qui in humanioribus literis voluntate feriati, quia rerum tantarum quæ apud recentiores iuriconsultos recitantur, varietatem & copiam comprehendere se posse non confidunt, scientiam illam quidem, si non difficilem, at vastã & diffusam remouent, in solo autem Iuriconsulti nomine acquiescunt. Quod si tantum sibi sumunt, vt iuris scientiam veterum librorum cancellis circumscribant; neque quicquam in disceptationem cadere posse existiment, quod non veteribus illis legibus explicari queat: habebunt certè me & beneuolum & non aduersantem. neq; enim arbitror tantæ industriae præcludenda via est. Sed alia ratio est palæstræ & olei, alia pulueris & fori. Qui enim de sug-

gestu

gestu dicunt, illis iuris ciuilis termini latissimè videntur propagari, quod de clausula scientiæ suæ nunquam discedant. Qui autem in ciuitate iuriconsulti nominantur, seque de quacunque proposita quæstione scientissimè responsuros profitentur, facillè cognorunt quantis in angustiis ciuilibus versetur disciplina. Quod si illos adducimus, vt hoc sibi persuadeant, habebunt certè & splendoris & commendationis plurimum, si forenses controuersias quarum decisio à legibus peti nequit, propria animi vi cum ratione definiant. Plerunque autem accidunt forenses controuersia, quæ nulla societate & similitudine ad legem aliquam videantur pertinere: facillè tamen eadem illa lege hominè sponte sequentè in sententiã tuam adduxeris. Quo in genere recentiores iuriconsulti mea quidem sententia principes fuerunt, vt quod ex vana lege effici non posse iudicabant, id multis locis & inductionibus comprobarent. Et si enim sua cuiusque est in respondendo existimatio, fatendum est: tamen ad eam rem cum dignitate præstandam summa nobis ex eorum libris adiumenta data esse. Quod si aliquem ex leguleis istis in consilium adhibuero, aut si me repugnantem offenderit, non sit ultra progressurus, aut si non difficilem, hoc sibi debet persuadere, me rem totam non magis arti quam illius authoritati permisisse. ex quo fit, vt quod in maioribus non comprobant, illud ipsum in iuriprudentiã contentur inducere.

*In Castorem & Pollucem.
Amicitia fratrum.*

*In calo nunquam regnat cum Castore Pollux,
Alternasque tenent Sydera clara vices.
Occidat Castor, sed fratris gratia voluntas,
Dimidium vitæ iussit habere sua.
Sic pietas & sancta fides, sic gratia concors
Fortunas voluit fratribus esse pares.*

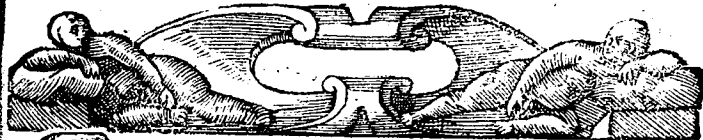

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PRAECLARISSIMUM fraternæ amicitiaë monimētū veteres in cœlo statuerūt, vt homines qui terrā incolūt cœlestia ipsa cōtēplari, astrorū cōuenientiā ordinemq; imitarētur vitæ modo atque constantia. Nam Tyndaridæ fratres, quorum astra in cœlio videmus victoriis triumphisq; terra & mari nobiles, tam sanctè & piè societatis & sanguinis iura inter sese coluerunt, vt poetas tantæ pietatis testes sempiternos relinquerent, tantumq; coniunctione illa sibi gloria pararet, vt ea totius orbis testimonio in posterum comprobaretur. Igitur Castori iam defuncto, Pollux immortalitatem suam officiosè communicauit, & vt fratri nouo obsequio gratificaretur, alternis diebus mori non defugit. Itaque ex geminis semper occidente vno illucet alter, & vtrisque par penè viuēdi ratio est, & societas. Quod exēplū ad retinendā inter fratres amicitiaë & communitatē nō mediocriter valere debet. Nā quid ad familiaë dignitatem præstantius, quid ad amplificationem patrimonij aptius, quid porrò est legi Christianæ magis consentaneum, quàm fratribus perpetuam in omnibus æqualitatē esse? Vt enim florētissima quondam imperia ciuilibus suis dissensionibus & intestinis bellis conciderunt: ita & cuiusque familiaë splendor fratrum inimicitiis omnino obscuratur: neque diutius stare domus potest, quæ discrepantibus hominum sententiis tanquam procellis huc illuc impellitur & iactatur. Sunt autem quidam homines in domesti-

corum offensionibus per quam moderati, iidem ne minimam quidem patrimonij iacturam pro amicitia facere volunt: in quo si quod damnum acceperint, voluntarias inimicitias in suos nõ dubitanter suscipiant. Tandiu enim sibi tuendos amicos volunt, quandiu sibi de patrimonio suo nihil decedat. Apud eos honorificè & cum magna consanguinitatis testificatione appellari, iudicatur fratris esse loco: prensare dexteras, sequere mutuo & amicè cõplecti, & cœnam vltro citroque condicere, non vulgare pietatis & fraternæ amicitiz putatur indicium: quòd si rationibus tuis afflictis ab eis tenuitatè tuâ aliqua re credita leuari velis, in eo genere tibi adiumentõ esse, nõ existimât neq; ad sanguinis neq; ad amicitiz rationè pertinere. Tales certe qui sunt nõ modo nõ cõsanguineos & amicos, sed ne homines quidè in tãta inhumanitate esse putè: Christianos minus, qui ne publicanis & ethnicis pietate & iustitia pares esse possint: quorũ opibus & subsidiis (vt testatur Dominus) amici & proximi in infirmitate sustentantur. Itaq; his ne videatur subiratus,

Atane edictum (vt ait Persius) post prædia Callirhoë do.

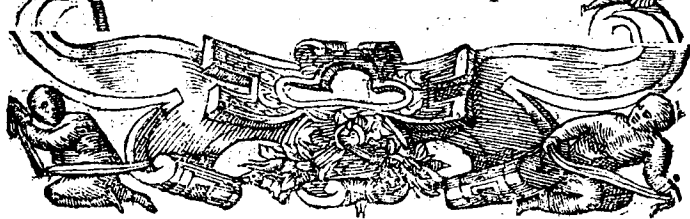
Cor ne edito. Ex symbolis Pythagoræ.

In nostros, quibus Christianos homines curis huius sæculi angi debere persuasum est.

*Qui tua sollicitis versas præcordia curis,
Vltroque tenes anxiam corda metu,
Pone animi curas, variisq; relinque dolores,
Regula sic nobis Pythagoræ iubet.*

I

NARRATIO PHILOSOPHICÆ

VETVS illud Pythagoræ in symbolis decretum Corne edito, multis post sæculis Christus grauiſſima ſententia comprobauit: Neque enim ſolum ij qui Philoſophi ſunt appellati, ſapientem omni animi egrotatione vacuum eſſe debere putauerunt: verumetiam & Chriſtus eos qui ſe præclariffimæ diſciplinæ dedidiſſent, à curis & perturbationibus liberare conabatur: neque quæquam vitæ & doctrinæ ſuæ alumnum iudicabat, niſi rerum externarum moleſtias & concuſſiones longè à ſe depuliſſet. Nam neque tam parum excellens lex domini exiſtimanda eſt, vt non illi qui eam penitus complectitur, ſatis eſſe poſſit ad bene & beatè viuendum. Qui autem ita eſt animo affectus, vt Chriſtianam illam præſtantiam fortuitis adiumentis & ſubſidiis putet indigere, & quaſi ſuis eam præſidii non contentam, curis & affectibus obruat, is quanquam in vulgus probetur, & ab omnibus ſolertiæ & ſagacitatis laudem ferat, non tamen mihi in Euangelij ſtatione eſſe videatur. Vt enim teſtate Deo, inter ſpinas & dumio-
 rum aſperitates fruſtrà ſemen tuū ſparſeris, quòd
 nec ipſa ſeges paruulis ſubnixa fibris contra nitè-
 tium tribulorum maceriem ſuperatura ſit: ita pro-
 ſectò verbum Domini quamuis ſumma animi vo-
 luptate acceptum, perturbationibus huius ſæculi
 & rerum humanarum cura facile aboletur. Quòd
 ſi homines illi ſe prædicent religioſos ieiuniorum
 obſeruatōres eſſe, iuſtitiam & pietatem colere,
 multos etiam officiis ſuis largiter demereri, non
 ram

tamen mihi omnino videantur inculpati, ſi tanto ſtudio, tantaque animi perturbatione, etiam ſine cuſuſquam iniuria in patrimonij amplificatione decumbant. talia enim, inquit Dominus, gentes inquirunt. In quò etſi contra ſummā illam & primam naturæ legem, nihil offendant, non tamen Chriſtiani nominari poſſunt: in quorum albo ne ſapiens quidem eſſe poſſit, niſi popularem illam ſapientiam hac vnā perfecti & virtutis acceſſione firmauerit. Neque tamen is ſum qui omnia iſta amplificandi patrimonij ſtudia nobis de manibus excutienda eſſe putem: ſed in ea re Pauli Apoſtoli temperatio adhihenda erit, vt quaſi aliud agentes nihiſque à Domino & Euangelicis actionibus voluntate abducti, pecuniæ & lucrū faciamus, viuamus quaſi non viuētes, ædificemus quaſi non ædificantes: eaque ſit ſemper in proſperis aduerſiſque rebus æquabilitas, vt nunquam tranquillitas illa vitæ, vel de ſtatu deiici, vel labefactari queat: quæ vt in mari, ſic in animis hominum facile cernitur, cum ſcilicet placatis perturbationum procellis & fluctibus verè nihil cupit animus, nihil deſyderat.

In statuam Palladis.

Præclarissimum si aut reges philosophentur, aut philosophi imperent.

*Ius sibi vibranda Tritonia vendicat hasta,
Et iacit intrepida Norica tela manu:
Illa tamen solita est scriptis pallefcere chartis,
Et pluteum innocuis cadere verberibus.
Huic bene conueniunt veterum monumenta sophorum,
Quem iussit lata fors ditione frui.*

MIRETUR fortasse aliquis res prope contrarias, naturaque discrepantes, eiusdem numinis potestate consecratas, & mutua velut amicitia à poetis sociatas esse. Quis enim unquam otium castris, stylum gladio, umbram soli; togam paludamento similem esse iudicauit? quis legibus inter arma, cautionibus iuris inter acies, prætoriiis sacramentis inter classica, paci denique inter signorum collationes & prælia locum esse existimauit? Quæ quanquam vsu & facultate separata esse videantur, qui tamen ad ea diligentius animum conuerterit, facile res tam repugnantes ad consensum naturæque conuenientiam sit deducturus. Neque enim Alexander ille Magnus imperatoribus omnibus rerum gestarum magnitudine superior, alienum ab imperatoris maiestate iudicauit, etiam inter explicatas acies de Homero cogitare & loqui, & quantum sibi militarium rerum labor otij tribuebat, ad legendum potissimum conferre. In eo rege tam flagrans in literas studium fuit, vt sapissimè ad multam noctem vigilaret, & interdum in media contentione labore vigiliarum penè fractus somno premeretur. Ad quem cum captis Darij castris, & fuso Persarum exercitu, regis scrinium multo auro, multis gemmis esset allatum, nonnullique quærent, quid in arcula illa tanti digna collocari vellet, Homeri libros includi iussit: optimè esse iudicans, si illa animi elatio quæ in imperatore elucescit maximè, literarum & doctrinæ temperatione regeretur. Laudaturque

Fulvius, qui Ennio comite superatis Ætolis, non dubitavit Martis manubias Musis consecrare: est enim aliqua & ea opinor non vulgaris Musis cum Marte societas: ut earū adiumentis bellorū instructus, multo & ornatior & cumulatior sit futurus. Iam & multis antè sæculis alter Alexander qui Neoptolemus dictus est, apud Ennium philosophandum sibi necesse ait, sed paucis: nec enim ea sunt præcepta philosophiæ, ut illis etiam in bello non possit esse locus. Et quamquam republicam gerentibus, rei militaris studia reliquis potiora esse debeant, felicem tamen eam rempublicam Platō prædicavit, in qua aut philosopharentur principes, aut Philosophi imperarēt. neq; enim si præstantibus & magnis viris in bello omnia sunt, neq; si ea re ciuitatis moderatio maximè continèatur, minus tamen principibus viris enitèdū est, ut se philosophicis legibus pares esse velint. Si enim reipublicæ gubernacula maxime in beneficio & pœna polita sunt, quis probè de supplicio inferedo aut beneficio dando potest decernere, nisi quod laudabile aut turpe est, scientissimè cognouerit?

Antigenidæ ad discipulum.

Non pendendum à iudicio imperitarum multitudinis.

*Cum tua non placeat tunicato musa popello,
Respuat & numeros publica turba tuos,
Tene insulsa mouent queruli fastidia vulgo?
Multum est & musis & placuisse mihi.
Iudicium indocti sapiens contemnere vulgi
Debet, & aduersa sedulus ire via.*

I iij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

AN TIGENIDAS discipulum suum verecundantem & prope desperatione fractū, quod minus eius modi in vulgus probarentur, neque sensibus populi illius accommodata esset lyra, bono animo iubebat esse. neque enim qui a multis laudatur, continuò in quoque genere excellit: sed in ea re peritorum iudicium adhibendū est, quorum approbationem si arte aut natura permoueris, totam doctrinæ gloriam consecutus esse videre. Neque verò Antimachus, quod semel de rebus magnis disputans ab imperita concione, vno Platone excepto, desertus esset, studia, restinxit sua. Abūde enim magnū disputationū suarum theatrum vnum Platonem iudicabat, qui solus omnium instar esset. Nam vt contra aliquem tarditatis opinio minime valitura est, quæ modo in hominum imperitorū animis sit concepta: ita nihil est tam insigne, & ad commendationem laudis tam stabile, quàm aliqua in re ab vno laudari, qui illo genere magnopere præstet. Quibus enim in vita propositum est, vt res gerant magnas & arduas, quique ita sunt animo affecti, vt cogitent difficillima, faciant optima, & ferant quæcunque erunt, tam certè sunt ex se apti, vt in seipsis sua ponant omnia, neque à iudicio imperitæ multitudinis suspensas habeant rationes suas. At enim quid illi cum præstantibus & magnis viris esse potest, qui in omnibus sequitur non rationem ducem, sed ad vitia consentientem populū? Iam verò eorum quæ cum virtute fiunt tanta est perman-

si, vt apud omnes ætates sempiterna sit auctoritas: difficile enim est factu singulis temporibus nõ existere aliquem, in quo virtutis significatio eluceat. Quæ autè in vulgi opinione & tutela iacèt, ea non nisi lubrica & caduca esse possunt. Nam & memoria patrum res prope innumerabiles quasi diplomate veritatis sunt obsignatæ, quæ tamen à nostris hodie non probantur. Et in iis artibus quarum doctrina obseruatione maximè constat, multa à maioribus per manus sunt accepta, quæ tamè posteritatis vsu & silentio sunt abrogata. Tãta est enim hominum in dissentiendo propèstitas, vt eos vel aduersari delectet, etiamsi non sit causa. Et quæ admodum nefarius ille Herostratus nullis in patriam benefactis clarus, dum memoriam sui apud posteros intermorituram reputaret, eam celeberrimi Dianæ Ephesæ templi incendio consecrauit: ita nonnulli aditum sibi nullum ad veram gloriã patere existimant, quàm si à maioribus accepta antiquarint, & vt aiunt, cornicum oculos confixerint. Quia enim nulla spe posteritatis se consolantur, neq; obscuritatem suam aliquò præclaro gesto ab iniuria mortalitatis vindicare queūt, eos factis & scriptis appetunt, qui olim sibi æternam nominis sui famam pepererunt.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

INTER eas res quæ hoc sæculo securitatem & otium afferre solent, nihil aut præstantius, aut melius homini à natura datum est paupertate. Ut enim tenuitatem colere & paruo contentum esse, non modo philosophicum, sed christianum est: ita nihil est magis constantiæ & magnitudini animi proprium, nihil ad stultitiam sui diuturnitatem æquè stabile, quàm ea ipsa rerum subsidia negligere, in quibus acquirendis vulgus hominum cura incredibili, in feruandis, maiore etiam metu cruciatur. Et quanquam olim magnis viris, qui sibi capeßendam rempublicam existimarunt, summè appetendum esse visum est, cum dignitate otium, tamen illos sæpissimè mutabilis fortunæ casus fefellerunt. Nam & in republica Atheniensium, quæ & dominatione, & præstantissimis institutis floruit, nulli bono ciui potuit esse locus, qui non ab ingrata patria in discrimen fortunarum & capitis vocaretur. In his Miltiades & Themistocles fuerunt, qui cum turbulentissimis temporibus, maximis se patriæ fluctibus obiecissent, tamen illis in ciuitate toties à se seruata mori non licuit. Neque verò ex his qui rempublicam Romanam spoliis & triumphis decorarunt, vnum aut alterum reperias, qui non aliqua poena à rerum gubernaculis discesserit. Non enim in republica versantibus (hoc est in mediis opinionum & temporum procellis) potest esse aliquis tran-

Leo.

Contra immoderatè agentes in rebus fecundis.

*Trux Leo prostratis parcit, sed dentibus vrget
Quos videt armata sumere tela manu.
Fumosos tollant resupino è pectore fastus,
Qui celebris pingunt stemmata longa domus,
Quique iriumpantes Tyrio spectantur in ostro:
Sape etenim tales liuor & ira premit.*

„ quillitati & quieti locus. Et quemadmodum gubernatores optimi sepe vim tempestatum, sic sapientissimi & fortissimi viri fortunæ impetum superari non possunt. Qui autem à publicis negotiis se remouet, & amplissimas opes non arca, sed animo metiuntur, illis certè in tã pacata & otiosa vita fortunatissimis esse licet. Quod eò est facilius, quò minus multa in eorum vita patent, quæ vel fortuna, vel principatuũ & temporũ vicissitudo feriat. In quo deridenda est quorundam hominum stultitia, qui vel patrimonij magnitudine, vel principum amicitia & clientelis elati, se reliquis hominibus præstare putant: quasi nulla eos res de gradu dignitatis possit deicere, aut quod in opinione & principum voluntate iacet, omnibus sæculis possit esse constans & perpetuum. Itaque publicam dilapidet pecuniam, ærarium exhauriant, terras & maria cupiditate sua absorbeant, donationes ciuitatum ex placito impetrent, laqueatas domos ædificent, & aurum coronarium de omni populo & prouincia accipiant, ne illa tamen mihi tantopere videntur esse suspicienda. Vna enim dies interruptit omnia, & quæ tantam in populo mirationem faciunt, sæpe subito tempestatum turbine peruertuntur.

In Satyrum.

Contra sedentarios & cerdones, qui paulum ultra primas literas promoti, suo sensu in literis sacris versari volunt.

*Qui miser æthere cupiebas oscula flammæ,
 Ipse vides postus in tua damna faces.*

A L I V D.

*Dum terris infert ignis portenta Prometheus,
 Fallit & incautum calliditate Iouem:
 En Satyrus pulchri miracula suspicit ignis,
 Et cupit amplexu gratam referre suo:
 Nec mora, flamma ingens miserum puadit in artus,
 Et tulit errori tristitia pensa suo.
 Qui potes es sacrae tabulas tractare Sophia,
 Et vel cornicum lumina confodere,
 Cū te habeāt fessum sulcus, vilēsque quadrigae?
 Tu ne aliena audes ponere iura fide?
 Non metuis nostris versantē in saucibus ignem,
 Cuius vel totis flamma vagatur agris?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NVLLVM hominum genus vel importunius vel minus tolerabile dici potest iis, qui cum ultra primas literas leuiter procefferint, tantum tamen opinione sua assumunt sibi, vt quasi desultorij in curriculum quadrigarum audeant incurere. Vt enim ignorantia in vitio vel noxa non est, ita incredibilis est amentia, si cuius nullo vsu, nulla doctrina de re quacunque quæ scientia fit explicanda, iudicium ferat. Si igitur ex veteri sententia, quam quisque artē nouit, in ea se exercere debet, quanto certē cum ratione erit coniunctus, rei controuersæ peritissimos quosque iudices adhiberi? Qui autem tam mirificè impudens est, vt in his quæ non attingit, sententiam se rogari velit, & eos qui omni disciplina habentur excellentes, non modo ad certamen prouocare, sed illorū monimenta vna clausula antiquare, tales opinor ad artificium suum, quod eorum fert natura, dimittendi erunt. Vt enim nemo probè imperare potest, nisi aliquando paruerit: ita neque disputare aut docere, qui doctorem non audierit. Sed tamen ea est temporum disciplina, vt quibus opinionum vestigiis aliquis primū institerit, in his ad extremam vsque senectutem conuenescat: quæque statim animo arripuerit, ea sibi omnibus modis tuenda esse arbitretur. Quo in genere forsitan iis fit condonandum, qui præclarissimis artis & doctrinæ præsidij instructi, peruestigandæ veritatis studium ad scientias afferunt. Quibus eò difficilius est de aliqua sententia deduci, quod de ea

se cum dignitate iudicare posse non desperant. Durius enim homines docti secum agi existimant, si in veri peruestigatione magis autoritatis quam rationis pondera æstimentur. Qui autem vel in foro argentariam, aut venaliitariam vitam agunt, vel similibus iis artificiis occupantur, non sit illis permittendum, si plus in literis sacris sensum suum quam peritorum iudicium valere velint. Nam qui sine doctrina ad aliquod se disciplinæ genus conferunt, quia minus consequentia & rerum antecessiones animo peruident, hoc potissimum completuntur, quod maximè corporatis sensibus accommodatum est. Et profectò magnum quiddam ex illis præceptis sibi accessisse putant, si cupiditatibus suis Deum laudatorè possint adhibere. Iam uero in quamcunq; te religionis partè animo conuertaris, ea tamen semper cautio necessariò sit adhibenda, ut nõ quod vnusquisque sibi priuatim sumpserit, id pro senatusconsulto habeatur (quid enim inter tot dissentientium hominum familias constat esse potest?) Ædita res expediatur, ut quod freques & bonorum & plurimorum concio decreuerit, id ab omnibus obseruetur. Nam si volumus initia religionis replicare, videmus etiam inter principes illos, qui à Christo edocti vniuersum terrarum orbem ad fidem adiuaxerunt, maximas de religione controuersias extitisse: neque tamè quod vnus quantumcunq; miraculis vel pietate excellens in animum induxerat, id continuò erat sanctum & perpetuum: sed vocatu seniorum conuentus cogebatur: quo in ordine quod maior pars iudicasset

set

set, id publica autoritate & fide ab omnibus seruaretur. Et certè tantum apud quosdam ex Apostolis circuncisionis valuerat antiquitas, ut ij qui ex gentibus ad cultum Christi conuolarent, minime extra circuncisionis necessitatem positi esse ex plurimorum sententia viderentur. Qua in opinione cum & ipse Paulus esset, Titum circuncidit. Sed cum de ea re ad concilium esset relatum, legelata circuncidendi necessitas Christianis permissa est. Nihil igitur in religione firmum habere, nisi, quod tecum ipse velis & intus sentias, hominis est, sanè per quam deplorati: sed in ea re illorum sit, existimatio, qui & numero & doctrina antecedunt. Ex quibus nationes multæ iusta reprehensione minimè caruerunt, quòd cum rebus in religione nouandis studuissent, ita tamen se gesserunt, ut nemo apud eas degat, qui nõ à cæteris opinione & doctrina dissentiat: & ut quifque maximè est egregius, id efficit, ut in religione cuiusquam nisi sui similis esse nolit.

K

Vulgarum de hirudine.

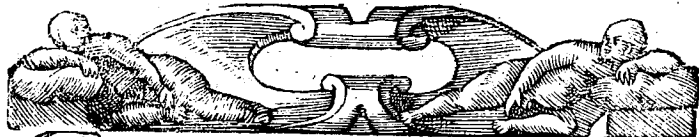
In pragmaticos ærucifatores.

*Plus iusto sitiens vitalis hirudo cruoris
Pallentem mittit non nisi plena cutem.
Nouit pragmaticus causas differre clienti,
Sanguineq; humano non nisi pastus abit:
Sed suæ in vacua fundum cum viderit arca,
Et cum pauperior cœperit esse cliens.*

INVIDIOSVM genus hominum ærucifatores Pragmatici, quibus in pecunia omnia sunt, quique sine lucro nihil laudabile, nihil officij expectatione dignum gerunt. Et quæadmodum in nauis locum esse oportet, per quem ea quæ necessario profuentia aliquid tetri odoris essent habitura, procul à sensibus queant amandari: ita reipublicæ gubernaculis accommodatum esse maiores putauerunt, si in celeberrima ciuitate non deessent, qui sordes & peccata populi absorberent, & perniciofa illa malorum omnium esca cupiditate, de hominum litigantium flagitiis & ciuilibus dissensionibus multam repeterent, fructusq; vberes in aliorum calamitate ferrent. Sed quia natura euenit, vt summas corporum varietates, totidem penè animorum dissimilitudines consequantur, magnopere opinor cum publica tranquillitate & quiete coniunctum est, esse aliquos qui in tatis controuersiarum & dissensionum concursationibus & studiis, publicè operam suam locent: vt iis qui in forensibus negotiis minus erunt exercitati, prospectum esse possit. Sed qui eas causas, quas illuminatas & faciles à clientibus accipiunt, tenebrarum inuolucris obducunt, qui quod translatiuè & breui (quod aiunt) manu explicari potuisset, tricis suis, diffisionibus, vadimoniorum desertione, scripturis opistographis, denique eternitate cõsignat: qui periurium, qui falsum, qui medacium, qui deceptiuum, qui frustrationem, qui vim & metum, qui furtum, qui dolum malum ad subsellia afferunt, his possit esse

se in præstantissimo fenatu locus? Et quemadmodum qui vineam instituunt ad illius propagationem diuinitus pastinos inuenerunt, sic homines isti eam, quam primùm nudam & solam causam receperint, labore & diligentia sua repastinant: ita fit, vt quæ vna fuerat, in varias & innumerabiles penè lites propagetur. Et nos certè quendam ex illo numero, qui publicis auspiciis primùm in id munus erat allectus, audiuius cum diceret, se nihil aut vberius, aut cumulatus in eo vitæ genere à Deo optimo maximo contendere, quàm duodecim lites ad se deferri: sibi enim certò recipiebat fore, vt ex illis duodecim industria sua infinitæ aliæ nascerentur, ex quibus magnam pecuniam esset facturus. Et profecto contra naturam sit putandum accidisse, si quis ex his qui illo in collegio sunt inaugurati, pecuniam negligat, eaque mercede sit contentus, quæ neque litigati onerosa, neque labore sit inferior.

Exemplum stultitiæ.
Cum pertinacibus non agendum.

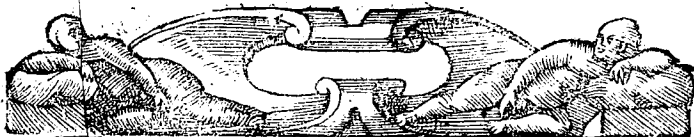
*Caucasum crebro lapidem qui verberat ictu,
Non iniuste ambas perdidit ille manus.
Desine cum duro contendere viribus Albi,
Indurata nequit mollior esse lues.*

K iij

RIDENDVM arbitror videatur, si quis contentius pugno lapidem allidat: quod huius vindictæ genus non tantum ad disciplinam non proficiat, sed etiam in caput ipsius, qui poenam constituit, redundet. Sic & forsitan frustra illi contenderunt, quibus persuasum erat animos hominum, in quibus ab ipsa natura libertas quædam insita est, vi & armis noua religionis lege alligari posse. Qui enim ita sunt animo affecti, vt cedant nemini, neque aliorum sententias quicquam ponderis apud se habere velint, facile illorum corpora cruciatu aut minis huc & illuc impellas, animi autem elationem quæ in præstantibus viris elucet maximè, nunquam ad æquitatem adduxeris. Quò enim quisque animi magnitudine & doctrina præstat, hoc aliù sibi de via & officio preire patitur immoderatus. Quidam verò sunt nullo neque vñ rerù, neque scientiarum instructu præditi, quos tam pertinacius in aliqua sententia hærentes, nunquam dimoueris. Quod vt omnibus in rebus, tum verò in religione magnopere periculosum est. Cuius certe (quia neque discernendi neque decertandi ratio valet) consultius egerit, qui non reiecto tantum, sed abiecto scuto contenderit.

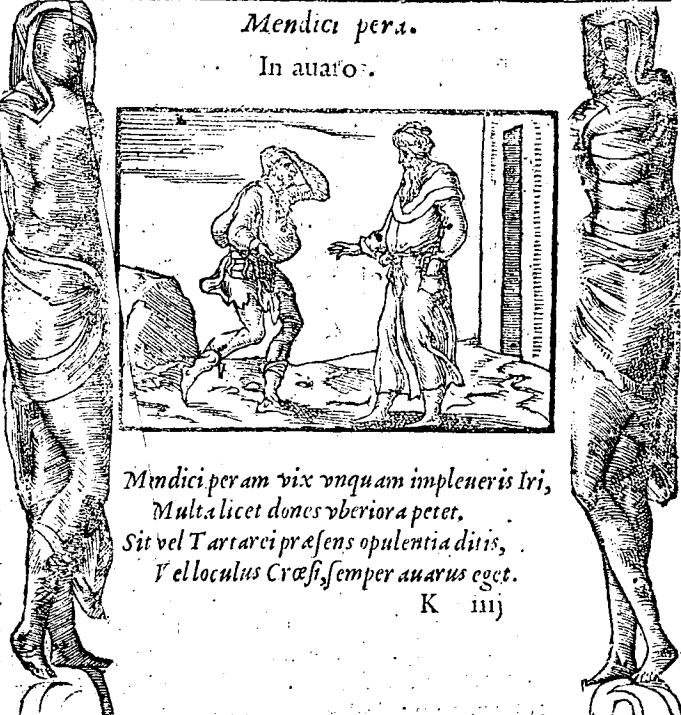
Mendici pera.

In aua'o.

*Mendici peram vix vnquam impleris tri,
Multa licet dones vberiora petet.
Sit vel Tartarci præsens opulencia diuis,
Vt eloculus Cræsi, semper auarus eget.*

K 111)

NARRATIO PHILOSOPHICÆ.

ET SI forſitan ab ea quæ hominem homini coniunxit natura, nõ mediocriter abeſſe iudicari poſſit, qui alterum in rebus afflictis non iuuerit: eſt tamen meo quidem iudicio de Euangelica illa pietate & officiis philoſophicis non nihil remittendum, cum is beneuolentia & iudicio tuendus eſt, cui benignitas noſtra parum profutura eſſe videatur. Quo in genere accommodatè quiliſpiam dixerit, religionem eſſe, ſi quis avarum hominem, & eum in quo tantopere cupiditatis deſedit ſitis, amicè & familiariter ad liberaliore vitam tentet deducere. Nam præter id, quod amica illa & homine digna oratio nihil momenti apud illum habitura ſit, non videtur aliorum obſequiis eſſe adiuuandus, qui ipſe ſibi in tanta calamitate non tantum deſit, ſed tam diuturni mali ſibi non inuitus author eſſe velit. Itaque qui ſe totos ad lucrum & pecuniam faciendam accommodauerunt, in eo plerunque ſunt, vt neque cibum capiant, neque ea ſibi parent, quæ ad uſum victumque ſunt neceſſaria: in maxima rerum omnium copia, uoluntate egent: in ſummis diuitiis pauperes ſunt: in tranquillitate cui eſſet inſeruendum, habendi deſyderio cruciatur. Ambulât ſordidati & ſqualidi, domi fame & apud alios cruditate delectantur: ita uiuunt denique, vt ſibi eos bellum prope internecinum indixiſſe facilè exiſtmes. Hæc vt in malis poſteda ſunt, ita continuo Chriſtianū hominē, eūq; qui in aliorū miſeriis comoueri ſolet, miſericordia impellant. Sed qui hominis auariſſimi

ſordes,

ſordes, infamiam & vitæ indignitatem ſecum ipſe reputat, malit opinor illum in tanta calamitate æquum placatumque dimittere, vt is tandem ſceleri & cupiditati ſuæ expenſum ferat, quàm tantam infelicitatem homini ſpurciſſimo inuidere. Neque enim quicquam eſt, vel rei publicæ moderationi aptius, vel diſciplinæ temporum conuenientius, quàm eos ſibi diu noctuque pœnam infligere, quorum domeſtica vitæ ratio ad publicam vindictam legibus eſſet expectenda. Nam qui iudicum ſententiis pœna coercentur, hoc ipſo rei publicæ oneri ſunt, quod ipſis ſupplicium expenſa ærarij irrogari ſolet. Qui autem ſeipſos torquent, ſeque inedia, labore, vigiliis & reliquis animi ægrotationibus conſciunt, dum ſibi vitales eſſe volunt, ipſi quoque ſiſco profunt. Vnde

fit vt neq; hæc eis calamitas, neque talis ſumptus leuatio ciuitatis
& publicis commo-
dis inuidenda ſit.

L v

In morem Elephantorum.

Non perdendum amicum obbo-
num dictum.

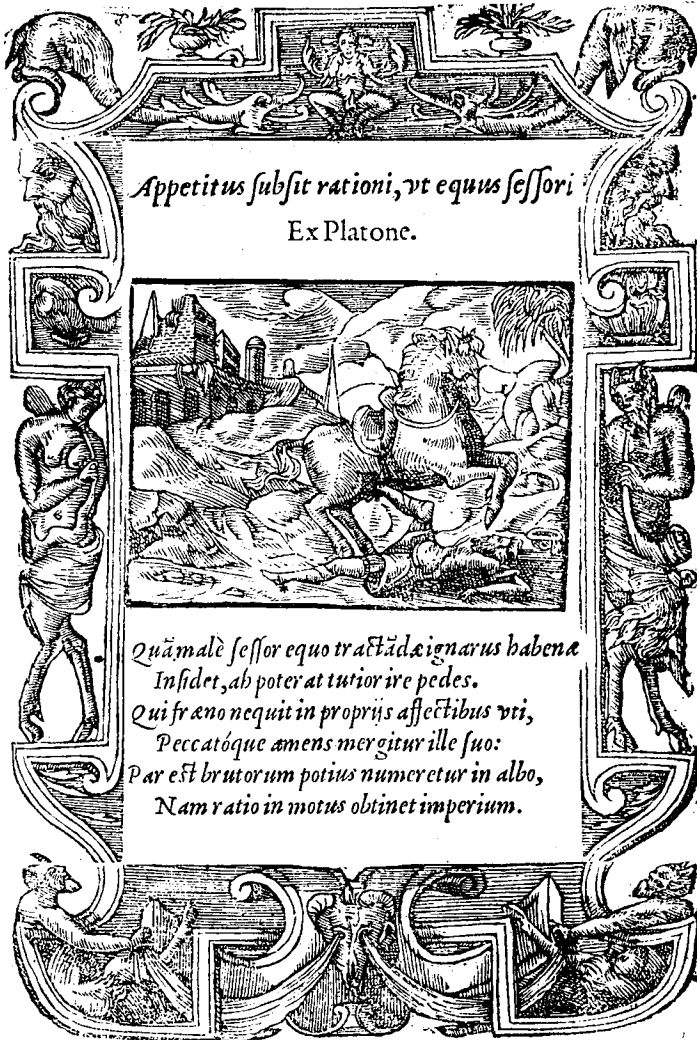

*Stulte relucere dimitus corpora viro,
Abne elephantum flore à vira pete?
Talia magnanimum ledunt in senia barrum,
Offenduntque oculos lucida serena suos.
Sic sincero fortuna adiunxit amico,
Non quacunque putes verba lucere tibi.
Sed fuge mor daces placato splene cachinnos,
Et quicquid ver am ledit amicitiam.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FERE euenit vt quo quis animi præstatiã ma-
gis excellit, hoc in eo maior dicendi & sermo-
nis quotidiani libertas dominetur. Ex quo
& Ennium dixisse solitum ferunt, facilius à sa-
piente flammam ore inardente opprimi, quàm
bona dicta, hoc est, ea quæ falsè & facete in
aliquem proferuntur. Nonnullique sunt in eo
genere tam parum moderati, vt veteres ami-
citiã malint distitere, quàm bonum dictum per-
dere. Quæ res eò certè magis fugienda est,
quo nihil melius hominum communitati à na-
tura datum est coniunctiõne & amicitia: in
quam qui mediocriter offendit, societatem ho-
minum violat inter ipsos: iusteq; multi il-
lum diem periisse arbitrati sunt, in quo aliquem
sibi amicitia non deuinxissent. At enim opor-
tet eos qui amici & esse & nominari volunt, in
familiarì colloquio erga amicos continentes esse,
neque in eos liberius dicere, quorum ami-
citiã præfens fructum, auulsã dolorem afferre so-
let. Facile enim quiuis in alios quæ vult pro-
fundit: sed ea sapiensimè æquo animo ferre co-
gitur, quæ magnò audire noluisse. Romani in-
credibili propè religione inter filios suos verfa-
bãtur, ne eos quorum salus & gloria illis debebat
esse periuocunda, aliquo crimine imbueret: tãtũque
apud illos verecundiã valuerat opinio, vt nõquã pa-
tres ex gētis instituto cū filiis puberibus lauarentur.
Quòd si ea amicitia, quam vel morũ similitu-
do bonorũ, vel studiorũ ratio colligauit, nihilò na-

turæ coniunctione inferior est, quæ quæso verecundia, religione, moderatione, volûtate erga nostrum amantissimos esse debemus? aut quomodo nomen & dignitatem amicitia retinere poterit, quæ verborum aut factorum licentia quasi de gradu deicitur. Neque enim diu amicitia constare potest, quæ familiaritatem nimiam, aut potius contemptum habet. Qui verò maxima veneratio ne amicos suos tuentur & colunt, & facilius accedunt ad beneficium, & cum accedunt, id se facere existimant Deo & hominibus approbantibus.

Appetitus subdit rationi, vt equus sessori

Ex Platone.

*Quàm malè sessor equo tractâd. & ignarus habena
Insidet, ab poterat tutior ire pedes.
Qui frano nequit in proprijs affectibus vri,
Peccatôque amens mergitur ille suo:
Par est brutorum potius numeretur in albo,
Nam ratio in motus obtinet imperium.*

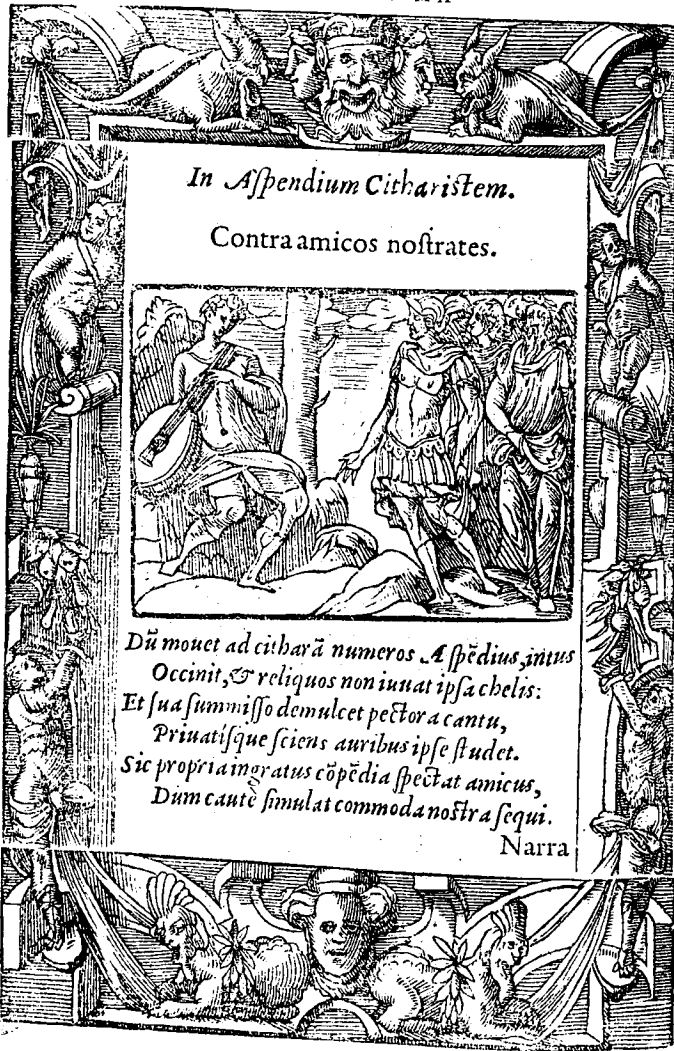
NARRATIO PHILOSOPHICA

INTER ea quæ propè dicta diuinitus ex Platonis ludo prodierunt, nihil grauius aut ad Philosophiam accommodatiùs dicitur, quàm quòd ille rationem appetitui velut fessorem quo insidentem facit. Ut enim is fessor & imperitiæ, & temeritatis teneri meritò sit iudicandus, qui equum quò velit impellere, unde autem velit non possit deducere: ita nec is partes illas quæ sibi vel à Deo optimo maximo, vel à natura attributæ sunt, cum dignitate sustinuisse videatur, qui animum suum prosperis rebus ferocientem & elatum, ratione & præclara illa rerum omnium gubernatrice sapientia non velit coërcere. Nam quæ ratio longo nos interuallo à feris separarat, eadem ipsa cum Deo optimo maximo nos mirifica & æterna societate copulauit, ut homines se non tantum brutis animantibus præstare, sed etiam ratione & virtutum cæterarum officiis cum Deo immortali coniunctissimos esse cognoscerent. hæc igitur sola cum nihil sit, non dicam in homine, sed ne in cælo quidem diuiniùs aut plenius, videatur indignissimum, si quis illam apud se, & parum liberali custodia & appetitus mancipio dominatuqne teneat. Quod qui facit, nõ modo summam Dei erga nos liberalitatẽ pro nihilo ducit, sed penitus eam communionem quæ prima hominibus cū Deo per rationem intercessit, violat & peruellit. Nam si ratio est quæ antecessiones rerum præcipit, consequentia cernit, qua

argu-

argumentamur, refellimus & de occultissimis naturæ rebus iudicamus, cuius moderatione & imperio vniuersum hoc continetur & regitur, non erit consentaneum eam quasi baiulam animorum ægrotationibus inferuire, eiusque splendorem à corporatis voluptatibus obscurari. Ut verò æternum esse Deum omnium mortalium semper consensus fuit, ita & ingeneratam rationem fatèdum est, quæ vna apud cœlestem illam discretionem & præpotentem Deum semper valuit, semper dominata est: quæ cum ante istos syderum astrorũque cursus, & cœli conuersiones vigeret & micaret, tandem summo Dei immortalis beneficio etiam ad eos qui infimum istum globum tuerentur, venit: non certè ut ad vitia consentientem appetitum sequeretur, sed ut illa rerum omnium dux & magistra homines tam æquabili similitudine temperaret, ut non tantum aliquis sui, sed omnium omnes recta ratione & officiorum conuenientia similes esse possent: qua ex æquabilitate elucet ea quæ sapientia nominatur.

In Aspendium Citharistem.

Contra amicos nostrates.

*Dū mouet ad citharā numeros. Aspēdius intus
Occinit, & reliquos non inuat ipsa cæbelis:
Et sua summisso demulcet pectora cantu,
Privatisque sciens auribus ipse studet.
Sic propria meratus cōpēdia spectat amicus,
Dum caute simulat commoda nostra sequi.*

Narra

NARRATIO PHILOSOPHICA.

ASPENDIUM citharistem intus canere so-
litum fuisse historiæ prodiderunt: vel quòd
eos qui adessent cantibus & neruis suis delectari
æquo animo ferre non posset: vel quòd tali modo
rum genere quo non omnes valent, impensius ca-
peretur. Cuius solertiam nescio an fidibus & mo-
dis, at certè moribus homines nostri proximè imi-
tati suut. Dum enim se concordiam & conueni-
entiam, sine qua inter homines amicitia nomen
suum tueri nequit, omnibus modis coluisse videri
volunt, amicitiam totam vtilitatibus & commo-
dis suis circumscribunt, neque eos quos sibi amicif-
simos gloriantur, beneficiis retinendos esse existi-
mant. Sed quid in amicitia illustre aut magnifi-
cum esse potest, si meum & tuum adiūxeris, æqua-
litatem remoueris, & mirificam illam in colloca-
dis officiis pietatem funditus sustuleris. Ac mea
sententia nihil inuuiersa hominum societate præ-
clarius nominatur, quàm equalitas, vt quod apud
te fuerit, liberaliter & officiosè necessario tuo, si
res postulet, impertias. In quo si fueris remis-
sior, efficitur illa Christiano nomini
lues infestissima, quæ Leonina
societas appel-
latur.

NARRATIO PHILOSOPHICÆ.

GLAUCO Amphilochi filio, qui Priamo diu-
turna obsidione presso, subsidio ad Troiam
venit, iudicio posteritatis pro laude positum est,
quòd Diomedem singulari certamine abs se pro-
uocatum, magno pretio æquum placatumque di-
miserit. Cui quanquam ea non deesset incitatio,
quæ in maximis animis studio pugnae impel-
litur, tamen & consentaneum dignitati suæ, &
à discipuli militari non abhorrens iudicauit, si de
pace quæ nihil insidiarum esset habitura, etiã ini-
quis conditionibus cum hoste consultaret. Ita-
que, vt ait Homerus,

Χρῆστα καλκίεωρ ἐκατέρωθεν ἐννεαβοίωρ
cum Diomede non dubitanter permutauit, & præ
clarissimo illo authoramento cum hoste in gra-
tiam rediit. Nam præter id quod omnis belli exi-
tus incertus esse solet, habet decertandi ratio aliud
incommodum, quòd etiam eos qui vicerint ma-
ximis plerunque cladibus afficit. Quid verò so-
cietati hominum inter ipsos tam discrepat, quid
belluarum magis simile, quàm mentem, industriã
omnem denique humanitatem ad alterius per-
niciem cõferre? vt eum quem fidei tuæ natura ipsa
commendarat omnino deleas & opprimas. Ius-
tè igitur monent illi qui ex duobus decertandi
generibus, quorum vnum per disceptationem, al-
terum per vim explicatur, nunquã posterius sumẽ
dum esse putant, nisi quoties vti priore non licet.
Neque enim bella vnquam suscipienda esse

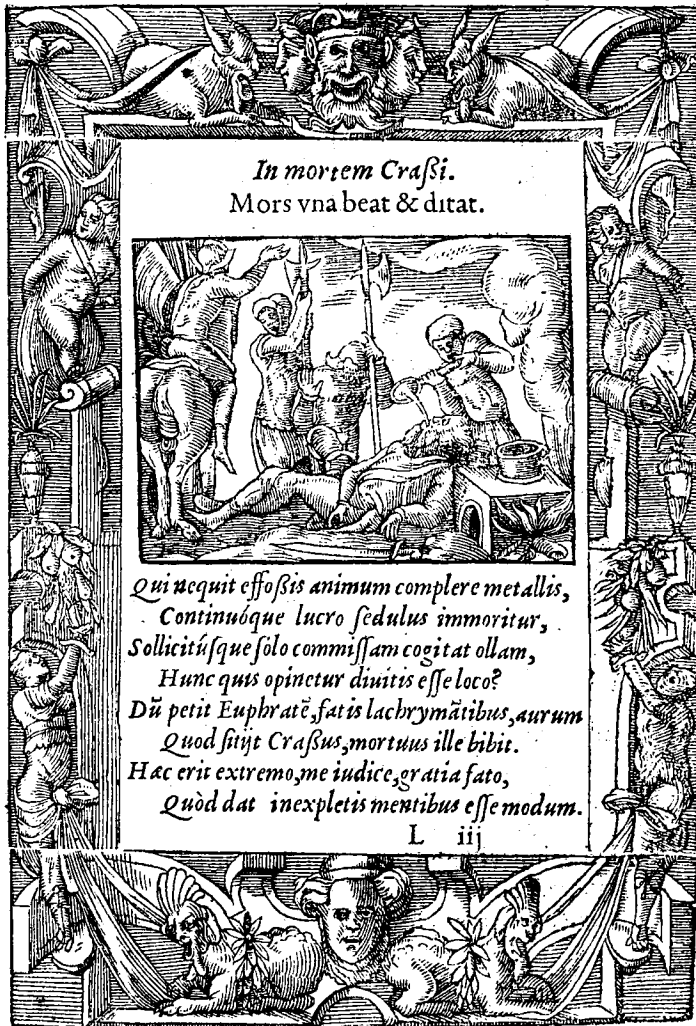
In permutationem Diomedis & Glauci.

Pax auro redempta.

*Dũ trepidè Glaucus Diomedem fertur in hoste,
Et dubiam in pugnam seuus vterque ruit:
Re tandem insecta, positis concordia signis
Iurata est, dextris fœderis ergo datis:
Arma dat ex auro Glaucus recipique vicissim
Ærrea, quæ aeterni pignoris instar erunt.
Pacem auro redimas, pretio compone duellum,
Nam patriæ confert arẽ parata quies.*

maiores putauerunt, nisi vt paci & quieti possit esse locus: pro qua omnis iusta & legitima est viro magnanimo dimicatio. Vnde & fortitudinem veteres appellabant, virtutem quæ pro æquitate pro pugnaret. Sed cum probè omnia quæ in ciuitatum moderatione versantur, animo lustraueris, nihil est ad reipublicæ perpetuitatem æquè stabile, nihil naturæ hominis magis accommodatum, quàm pax & tranquillitas: cui si à nationibus iis, quæ aliquando imperio & principatu floruerunt summo studio esset in seruitum, illarum non tantum memoriam (quæ tamen planè è mentibus nostris euulsa est) sed etiam reipublicam haberemus. Ac sanè tanta est in nonnullis hominibus principatus appetitio, vt potius extrema quæque patiantur, quàm vt finibus suis & ditone contineri possint. quod patrum memoria declarauit temeritas cuiusdam apud Italos principis, qui cum sibi vitam acerbam prædicaret, nisi aliquando Cæsar esset factus, tandem nihil factus est.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QVAE tantopere in animis hominum dum ad vtilitatis rationem omnia conferunt, cupiditatis inueterauit opinio, eadē ipsa vel omniū concessu patrimonia & hæreditates expilare, calendaria conturbare, & rationes domesticas mirabiliter affligere vna consuevit: fereque euenit, vt quò maior in patrefamiliās habendi & lucri faciendi cura dominatur, hòc illi minus ex animo fortuna respondeat. Nam Cræsum ditissimū Lydorum regem vnus belli ad extremum procella peruertit: & quæ ei auaritia ad tantas opes credebatur esse suffragata, eadem illum infortunarum & capitis discrimen coniecit. Neque mea sententia accommodatior ad inopiam & rerum omniū desperationem aditus esse potest, quàm per diuitias, quibus si te impensius addixeris, minus opinor promoueas, quàm ij qui modico contēti pauertatem omni studio coluerunt. His enim quoquo modo se res habeant, licet esse beatissimis. Quis enim aliqua re carere iudicetur, qui eam nõ desiderat: at qui non caret, habet certè, aut ab habente nihil discrepat. Qui verò vulgò diuites appellantur, & in pecunia facienda versantur impensius, si qua clades domesticam illorum rationem perculerit, ne illi quidem non ærumnosi esse possunt. Semper enim in isto genere contentionis illud valuit, vbi non sis qui fueris, non est cur velis viuere. Itaque ipsa rerum copia quæ tranquillitatem & quietem cupidis hominibus allatura esse

vide-

videbatur, sapissimè ruinæ & calamitatis periculum struit. Quòd si vt de Polycrate Samiorum tyranno accepimus, alicui omnia cumulatè suppeterent, quæ homini à fortuna suppeditari possunt, non possit tamè is verè felix numerari. Quis enim eam felicitatem nominauit, quæ subito aliquo casu interpellari potest? quis summum bonū, quod non est perpetuum? Testes sunt multi & præstantes viri, quorum operosa concurfatio aliquando in calce, sapissimè in cursu, interdum etiam in carceribus impedita est: & qui dies illis à grauiissimis contentionibus requiescendi esse debuisset, is omnium sæpe luctuosissimus apparuit.

L iiii

A mortuo tributum.

Moderatio in vectigalibus.

*Desine nocturnas tabulis incessere larvas,
Pendere vectigal mortuus anue potest?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

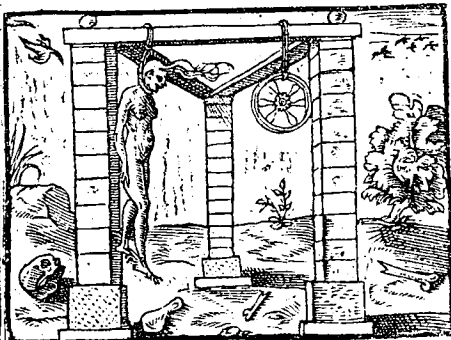
GLORIOSVM sanè est, planèque regium, eos qui rerum potiuntur idem sibi fumere suo iure posse, quod summus ille dux Hebræorū Mōses de se apud Dominum prædicauit, tanto studio se in singulorum vtilitates propendisse, vt ab illis neque asinum, neque equum corrasisset. Quo in genere multis pōst sæculis Samuelem ipsum vetera scripta laudibus extulerunt, quòd in procuratione populi Iudaici, rebúsque religionis bene & nauiter tuendis, animum, diligentiam, studia denique omnia ad priuatorum vtilitatem & leuationem cōtulisset. Iureque Aratus Sicyonius laudatur, qui cum ciuitatem suam Sicyona tyrannorum dominatu annos quinquaginta oppressam liberasset, à Ptolomæo Ægypti rege, grandem pecuniam mutuò accepit, vt eas possessiones quæ vi à iustis dominis translata, longo spatjo hæreditibus, emptionibus, dotibus & aliquorum mancipio, coloratè tamen tenebantur, redimeret, & sine detetorum iniuria suum cuiq; transcriberet. Hac æquitate perfectum est, vt & ij quorū bona atrocissimæ voci præconis subiecta fuerant, suum reciperent, & qui longo interuallo in possessione fuerant, rei dispendium pecunia sibi resecta solarentur. In quo verè principis animus intelligitur ita à iure discedere, vt nemini iniuriam facere videre. Hos vt pleno ore laudamus, ita profectotur pe & odiosum est, apud Homerum Agamemnoni regi ditissimo frequènti Græcorum concione, sordes & auaritiam ab Achille exprobrari, & eum

qui subditis cauere debeat *σημοβόρον βασιλῆα*, & πάντων φιλοκτεανώτατον appellari. Vt enim nulla re magis ij qui reipublicæ præsumunt, pietatem colere, & ciuium beneuolentiam conciliare sibi possunt, quàm continentia & liberalitate: ita certe ij labefactant fundamenta ciuitatis, qui ex subditorum dispendio & iniusta collatione fortunas suas uolunt ampliari. Nam neque bene imperare potest, qui non omnino commodorum suorum fuerit oblitus: qui si in fortuna ciuium liberaliore rem se suam facere existimet, non arbitrabitur ea ad amplificationem patrimonij sui pertinere, quæ publico reipublicæ luctu & damno de fortunis populari sunt decisa. Sed in imperandis uestigilibus & ἐπιπεφαιῖς seruabit eã mediocritatem, quæ inter nimium & parum sita est, ut neque illi ad amplitudinem quicquam desit, neque populo grauis esse videatur.

Contra veteres, nullam Fortunam esse.

Ex Augustino.

*A Spice ut in nostris pendet Rhamnusia furcis
Et recipit sceleri debita pensa suo.
Quaque olim (si diis placeat) consecit uir anque
Paginam, apud Gallos ultima fata luit.
Quid tibi Fortuna cura est rota mobilis? illi
Quid tecum est? sapiēs solus apud te habita.*

Narra

NARRATIO PHILOSOPHICA

FORTVNAE deæ tantum veteres ethnici tribuerunt, vt illi ætatum omnium concessu in rebus prosperis & aduersis potestas, imperium, dominatus, omnia denique expensa & accepta referrentur. Si quid ex animo accidisset, laudabatur sola: in luctu autem & calamitate etiam eadem accufabatur, & vna vtranque paginam faciebat. Neque illius solùm in rebus domesticis & vrbis apud gentes valuit authoritas, sed eius quoque dominationem & vim ad rem militarem perduxerunt: vt cuius exercitus dux victor euasisset, is tantum beneficium à fortuna consecutus esse videretur. Itaque illi publicè templa posita sunt, & diuinitatis delatus honos: quòd fortasse eo cultu in amicitia & benefaciendi consuetudine retineri posse crederetur. Quod vt suspiciosa illi antiquitati vnusquisque nostrum facile condonat: ita profecto Basilii Magnus diligenter cauendum esse censet, ne huiusmodi superstitione, aut etiam vocabulis Christianorum animi occupentur. Qui enim in rerum euentis memoria repetendis Fortunam nominat, id efficit vt mundus & vniuersum hoc quod conspiciamus, quasi extra prouidentiam summi Dei esse iudicetur. In quo præclara sunt illa quæ à Stoicis contra Epicureos latissimè explicantur. Nam si fortuita sunt quæ quotidie hominibus accidunt, neque stare Nemesi Adrastra, hoc est, statum & æternum rerum omnium decretum potest: neque colligatio, qua Deus ab omnibus sæculis, ex Homeri

sentent

sententia, successus rerum humanarum æterno nexu & vinculo deuinxit. Neque enim si in aqua mortuus est Fabius, videatur illud aut non à Deo decretum esse, aut fortuitò obtigisse, quòd ille ad aquas poterat non venire. Sed si ab aquis abstinuisset, & alio mortis genere è vita migrasset, quòd secus in illius fato esset factum, id quoque constans, æternum & ratum Dei consilium posset appellari. Ac rerum futurarum ignoratio in nobis fortunam parit, & quia variè in variis hominibus euenta cadere perspiciamus, id à Deo in fatis positum non esse arbitramur: quòd vt non eueniret, Deo longè antè certum erat & decretum. Quæ igitur fatis continentur, eadem nec mutari, nec perfringi queunt: quæ si aliter eueniant, iniuste in fatis recenseri possint: cum quòd secus accidit, illud ex fati necessitate contigisse sit putandum. accidat autem necne quamuis in opinatione videatur situm esse, quicquid tamen eueniet, id ex decreto contigisse putandum est. Itaque Augustinus in his libris quos contra Academicos conscripsit, sibi haud omnino placere ait, fortunam à se nominatam esse. neque enim eiusmodi vocabulo eam deam quam variam & inconstantem nobis fabulæ tradiderunt, significare voluit, sed fortuitam illam rerum humanarum rationem. Erit igitur in nobis fortuna & casus: quòd certè ratio cogit fieri, si humanum istud & opinionem spectes: sin autem ad æternam illam Dei summi prouident

dentiam rapimur versabitur profectò illa, quam *επιπροβέμνη* Græci vocant. Ea est ex omni æternitate fluens veritas sempiterna, series & perpetuus causarum ordo: non tamen vt Stoici voluerunt, cum ex stato syderum astrorumque motu causæ nexa aliquid ex se gignit. Sed vt Dei prouidentia certa necessaria & æterna in factis hominum statuatur. quod & Augustinus in libris de ciuitate Dei multis verbis contra Ciceronem comprobauit. Nò est igitur aliquid factum quod non euenisse oportuit, & quod instat, etiam & illud futurum est. Ex quibus tamen non id effici volumus quod Sostratus apud Lucianū à Minoc summa contentione petit: dum eorum quæ turpiter & flagitiosè egerit, non iure se ad pœnam expeti quiritatur: quod ea facinora necessitate fati & propter antecedentes causas non ex animo gesserit. quæ enim contra ius & leges facta sunt, futura sanè erant cum euenirent, sed tamen à volente facta sunt. Nam quæ turpia sunt, non tamen minus Deo præuidentur: cui licet omnium mortalium voluntates longè ante sint perspectæ, non continuò tamen minus voluntates dicendæ sunt. Erit ergo & bonorum & malorum lata differentia: neque iniuria iis qui rempublicam conseruarint & auxerint honores & triumphus in ciuitate decernuntur. nam quæ præclarè gesserint, etsi euentura erant, vt tamen euenirent singulari illorum virtute perfectum est. Sic & maxima

rat

ratione in sceleratos leges animaduertūt: nam aut deant maleficium necne, in illis positum est: hoc autem an illud faciant, quod consequetur, id Deo Immortali longè ante fuerat scitum & perspectum.

In Grillum.

Voluptatem immanissimus quisque
sequitur lubens.

*Qui tibi Grille feri stomachum mouere parētes?
Qua te fors miseris terruit oscinibus,
Vt te immunda iuuent fœdi vestigia porci,
Et renuas iterum munus obire viri?
Qua semel in turpi retinet ditio voluptas,
Huius vel gratis viuitur imperijs:
Et quo plus demens eget assertore patrono,
Hoc magis blanda sui vindicis ora fugit.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUEM ADMODVM (vt inquit Cicero) iis qui se è Leucade Epiri promontorio in cõ uallem demiserunt, non omnino integrum est quo uelint insistere : ita qui se voluptatibus & animi morbis permiserunt, neque si uelint se in virtutis libertatem possint asserere, neque opinor si possint, uelint. Tanta est enim apud nonnullos uoluptatis opinio, tot in ea fruenda delitiæ & lenitates, vt contra illam imitatricem honestatis, sapientiæ momenta à perditis & contemeratis hominibus nequeant ponderari. Et plerunque accidit, vt ei qui se totum ad eam rem applicauerit, summæ molestiæ perferendæ sint: & tamen in calamitate & luctu turpitudine affert delectationem. Dionysium superiorem omni crudelitatis & flagitij genere impurum, audiuius tanto metu & cruciatu inter suos versatum esse, vt reiecta hominũ custodia, quod illis non satis confideret, corporis tu telam ad canes detulerit, & cultros metuens tonsorios, barbã sibi candente carbone adusserit. Hic igitur tantum ex sceleribus suis fructum capiebat, vt fordes & vitæ indignitatem lubens & clade & periculo capitis sui æstimaret: neque à malè agendo propinqui discriminis reputatione posset reuocari. Qui si virtutis formam oculis corporeis potuisset contueri, credendum est uoluptatem vel illius suffragio facillè dignitati fuisse concessuram.

Ferrum.

In miseriam humanæ fortis.

*Cladibus in multis hominum traducitur ævum.
Sed st. ut in accessu moris inempta quies.
Hac duce vel miseris subito licet esse beatis:
Quam qui obit, credo ne superesse velit.*

ALIVD

*Vitam hominis, similem ferri posuere rigori,
Qui cernunt varia tela minasque dea.
Si ferrum exeres tandem consumitur vsu,
Et patitur vitæ publicæ damnâ suæ:
Quod si lethæo pateris residere veterno,
Et tabem ducit conteriturque situ,
Et rubiginei sentit dispendia belli:
His potes humanum conciliare genus.
Si qua Cleanthea nos ducunt acta palæstræ,
Et retinent Samij dogmata sancta senis,
Incipimus vitæ medio tabescere cursu,
Et nimio incauti ponderè deprimimur:
Verum si studio retinemur amabilis oti,
Hic nos pituita peruius humor habet.*

M ij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

VE T V S fuit Salomonis sapientissimi regis, atque adeo Sileni, & Ethnicorum sententia
 " Beatissimos esse eos qui nunquam in hanc vitam
 " essent ingressi: proximè verò ad eandem felicitatem & illos pertinere, qui primum in lucem editi summo Dei immortalis beneficio his corporis vinculis essent liberati. Huius hominum calamitatis & talium miseriarum magnum per diu argumentum est, quòd qui primum nascuntur eiulatu & clamore futuris malis illachrymari solent, & dolorem quem aliquando ex concursationibus huius sæculi capturi sunt, apud eos à quibus ad aspiciendam lucem euocantur, velut testatione completi. Vnusque Zoroastres dicitur hora natiuitatis refisse, cum ante decimum & quartum diem nemo vnquam risum sustulisse memoretur. Et si autem aliquando euenit, vt incommoda quæ in hominum vita solent accidere, aliqua felicitate vel prospera fortuna leniantur: sæpe tamen in res tam secundas incurrit euentus tristis, cuius acerbitas etiam trium Nestoris ætatum prosperitate omni, nequeat compensari. Quæ cum Cleombroto & nonnullis alijs fortissimis viris in mentem venissent, contra Pythagoræ legem, beneficium naturæ defugerunt. Quod si immortalis illa animorum series præstantissimæ rationis cõiunctione & vinculo ad diuinam illam mentem pertinens, iussu Dei in corpora nostra sparsa est, vt ex isto inferiore globo cælum vnde esset profecta, & cælestia ipsa tueretur, semper aliquid inquireret, disceret, meditare

ditaretur, & perfectam illam Dei notitiam quam aliquando futura vita esset nactura, studio incredibile & diuinarum rerum cognitione anteuerteret, parum opinor feliciter cum his actum esse videbitur, qui turbulentissima ista vita ærumnis, calamitatibus, doloribus corporis & summis ægrotationibus à veritatis & rerum maximarum peruestigatione auocantur, vt illis nihil ferè cum animo, omnia autem cum corpore sint. Quanquam enim ea debet esse hominum in euentis ferèdis constantia, vt nulli neque dolori, neque perturbationi cedant: est tamen miserrimum esse aliquem tam effœcto corpore & valetudine tam afflicta, vt in curationibus, pharmacis, & medicinis omnis illi ætas inanis & vacua elabatur, & nihil ei à tot negotiis otij tribui, quod ad legendum & intelligendum potissimum conferat. Nam ita viuere vt non sit viuendum, miserrimum est. Iam quo animo, qua constantia & fortitudine Paulus Apostolus in vitæ periculis versabatur? at vir tantum mortem expetebat: quæ vel eo nomine à nobis desideranda est, quòd & nos his corporis ærumnis leuat, & secum immortalitatem affert, qua nihil hominide sideratius & melius potest euenire. Non enim quanquam nobis ex edicto Domini sit retinendus animus in custodia corporis, continuo desertor militiæ appellari possit, cui viuere iactura est, & mori lucrum: quique eò se citissimè velit sistere, quòd aliquando naturæ necessitate & præscripto sit venturus. Ac ne semper incommoda & aduersos fortunæ casus meditemur, quis inter tam va-

rias & discrepantes hominum de religione sententias, non vitæ huius satietate impendio tenetur? quis tam à publicis commodis cogitationes desleas habet, qui diuersa hominū sensa in rebus grauiſſimis audiens non sibi vitam acerbam putet? quæ diuersitas non tantum in homines leuiter eruditos, sed in præstantissimos & doctissimos quosque iandudum influxit: ex quorum numero qui præstat, & ab altero dissentit lubens, & ipse non factis sibi constat. Neque verò sine multorum offensione fieri potest, cum res eadem ab vno ad perniciem, ab alio ad salutem vocatur: eamque alij pro scelere nefario, alij pro vita & præſidio ponunt.

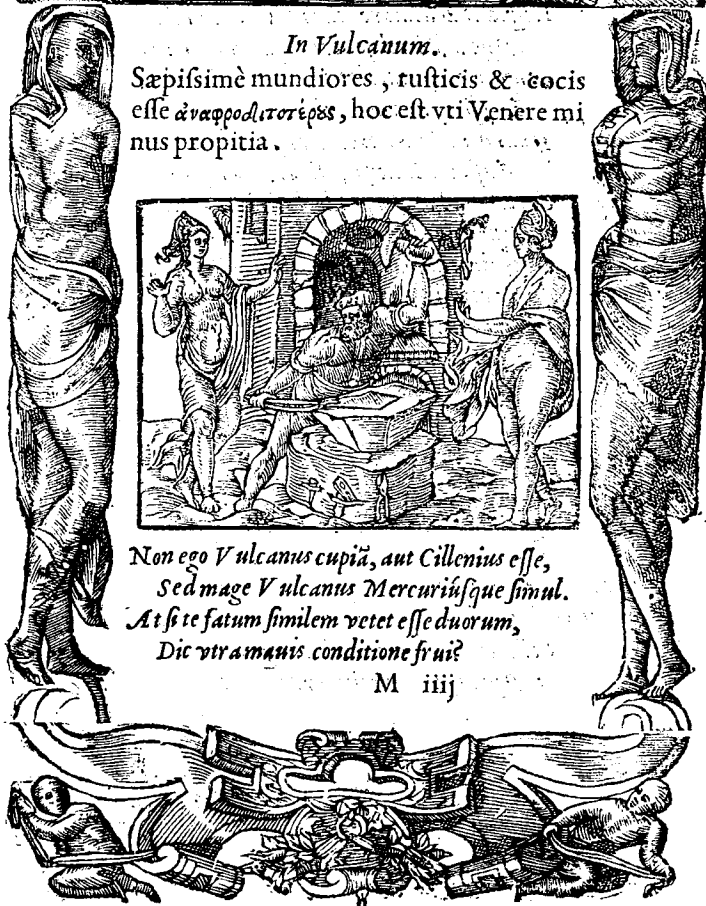
In Vulcanum.

Sapissimè mundiores, rusticis & æocis esse ἀναφοδοτορεῖσσι, hoc est vti Venere mi nus propitia.

*Non ego Vulcanus cupiã, aut Cillenius esse,
Sed magis Vulcanus Mercuriusque simul.
At si te fatum similem vetet esse duorum,
Dic vtramauis conditione frui?*

M iij

A L I V D.

*Hispidus ardentis regnans Vulcanus in Aetna,
 Quem sibi vel generum pallidus Orcus emat:
 Anne potest veneris tadas adisse iugales?
 Et χαρις aeterno conciliaſſe thoro:
 Quas nec Atlantei concors ſuadela nepotis
 Auſa eſt Treicys ſollicitare ſonis.
 Cui latera impexo pender lacrima mento,
 Quémque ſuum pingui iure culina facit,
 O quoties cultus palpum riu alibus egit:
 Et retulit Paphia caſton & arma dea:
 Deluſt quoties picta rectoria lingua,
 Viciu & heroum lucida φιλτα ducum.*

P R O B L E M A.

*Quaris deſpecta qua tanta occaſio forma,
 Et clarum ingenij tam iacuſſe decus:
 Vt referant Cypria præſtantia muner a diua
 Quis nulla eſt patrio miſta lepore venus?
 Scilicet iſta ſuas noſtri docnere puellas,
 Qui niſi non meritis præ dia ſacra ferunt.*

N A R R A T I O P H I L O S O P H I C A.

MIRETVR' optimo iure quiſpam præſtan-
 tiſſimas formas & omni corporis venuſtate
 deas, Venerem & χαρις in manu Vulcani fuligine
 & flamma ſquallidi conueniſſe: Mercurium au-
 tem qui ad aptam illam membrorum compoſi-
 tionem, etiam egregias eloquentiæ & doctrinæ
 laudes adiecit, nihil tale vnquam aſſequi potuiſſe.
 An quòd ita comparatum eſt, vt hominibus cul-
 tis & ſplendidis non ita ex animo & ſententia in
 amoribus fortuna reſpondeat, quàm iis qui ad
 omnia inepti & tardi nihil vnquam tale animo
 concupierunt? An quòd multa inſperantibus &
 minimè optantibus eueniūt, quæ qui ad potiundū
 & ſpe, & cupiditate incredibili capiuntur, non
 poſſunt adipiſci? An quòd hodie indignis & in-
 ſuſiſ omnia ſunt prompta & parata: iis verò qui
 præclare ſe geſſerint & promeruerint, magiſtra-
 tus, honores, officia, beneficia, omnia deniq; clau-
 ſa & obſignata? An quia mulieres, ne cui in ſuſpi-
 cionem non ſeruata pudicitia veniant, eorū po-
 tius deſyderiis inferuiunt, qui ab amoribus iudi-
 cio multitudinis putantur eſſe alieni? An quòd il-
 læ nocturnum ſibi obſequium deberi, in eos lege
 poſſint intendere, quos obſonatores, topiarios,
 mediſtinos, & ad tales diurnas operas conductos
 habent? An quòd qui ſunt elegantiores, ad illud
 muliebris officij genus videantur magis imbecil-
 li? An quòd ea eſt erga nos naturæ benignitas,
 vt ſemper aliquod incommodum beneficio com-

penſet, vt quibus animi vim & ingenij ornamen-
 ta nō præſtitit, eos fortiffimis lareribus, validiffi-
 mo robore & corporis præſidiis confirmet, vt
 mulierum cupiditatibus, & proli diligentem
 operam nauent: ex quo euenire poſſit,
 vt ea corporis immanitas illis
 . apud mulieres ad gra-
 tiam ſuffra-
 getur.

In Platonem.

Honor debitus viro docto.

*Aſpice vt eximius niueis ad templa quadrigis,
 Ante hac non ſolito pergat honore Plato.
 Ecce Syracuſia princeps immanis in ora
 Vittatan mittit (regia dona) ratem.
 Heu quanta eſt lingua, quanta eſt præſtantia
 cordis,
 Cogat vt inſrenos ponere colla duces.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PRÆSTANS hominēque libero digna re-
rum maximarum cognitio & doctrina, quæ
hominem in solitudine, neque solum esse, & etiam
procul à reipublicæ gubernaculis, sine dignitate
» viuere non concedit. Neque enim quicquam ho-
» minum industria ad animos colligendos peperit
» accommodatius otio literarum: quarum tantā
inter vtrunq; extremū temperatio est, vt qui
in illis versetur, neque verè in otio, neque in ne-
gotio intelligi possit: & tamen iis qui in vtroque
vitæ genere versantur instituti dignitate facile an-
tecedat. Itaque Pythagoras qui primus philoso-
phiam in Italiam inuexit, & præstantissimis ar-
tibus institutisque exornauit eam Græciam, quæ
Magna dicta est, interrogatus à Leone principe
Phliasiarum, quinam essent philosophi, & quid
inter eos & reliquos interesset, respondisse fertur
» vt Cicero author est, Similem sibi videri vitam
» hominum, & mercatum eum qui maximo ludo-
» rum apparatu, totius Græciæ celebritate habere-
» tur. Nam vt illic quidam corporibus exercitatis
» gloriam & nobilitatē coronæ peterent, alij emen-
» di vendendique lucro & quæstu ducerentur: esset
» autem quoddam genus eorum, idque maximè in-
» genuum, qui nec plausum nec lucrum quærerent,
» sed visendi causa venirent, studioseque perspicere-
» rent, quid ageretur, & quomodo. Ita nos quasi in
» mercatus quadam celebritate ex vrbe aliqua, sic in
» hanc vitam ex alia vita & natura profectos, alios
» gloriæ seruire, alios pecuniæ raros esse qui cæte-

ris

ris omnibus pro nihilo habitis, rerum naturam
studiosè intuerentur, hos se appellare sapientiæ
studiosos. Et vt illic liberalissimum esset spectare
nihil sibi acquirentem, sic in vita longè omnibus
studiis contemplationem rerum cognitionemque
præstare, & eos qui se rerum maximarum perue-
stigationi dedidissent, facile cæteris hominibus
anteire. quæ etsi non modo naturæ, sed dignatio-
ni hominis accommodata esset, nonnullos tamen
sua perculit maiestate. Huius opinor offensi ho-
mines nostri, filios suos eosque quos in clientela
& potestate retinent, non patiuntur in literis cō-
quiescere & versari. hos si ita animo affectos esse
vident, vt in præstantissima illa studia toto pecto-
re incumbant, in suis domibus malè accipiunt. li-
terarum otio distineri non probant, nisi quatenus
ex eo ad rem familiarem amplificandam adiumen-
ta petuntur. Antiquitatis & rerum humanarum
notitiam non putant ad virum sapientem perti-
nere, quòd ea cognitio parum admodum sit quæ-
stuosa. præclari homines qui honesti & virtutis
rationem vtilitate metiuntur: neque enim si quæ-
dam virtutes rei domesticæ fructuosæ non sunt,
ideo minus videantur perhibendæ. Quanquam
non tam profligata & afflicta Philosophia est: ne-
que qui in ea versantur tam ærumnosi & miseri,
vt si eis sit commodum pecuniam facere, nō pos-
sint: quod declarauit Thaletis sapientissimi viri
authoritas, qui cum ex antecedentibus naturæ
causis facile annorum sequentium sterilitatem in-
telligeret, vniuersam oleam illius animi coemit,
ex qua

ex qua vir philosophus & contemplationi deditus ingentem pecuniam refecit. Non enim si paupertatem colere & paruo cōtentum esse philosophicum aut Christianum est, ideo qui sapientes aut Christiani sunt, pecuniam facere non poterūt: sed tamen pietatis & perfecti cuiusdam est, cum id possis nolle. Ac quia sunt nonnulli, qui vsura gloriæ mirificè delectantur, illis certè ex eodem virtutis genere ad laudem & commendationem patefacta via est. Nam & Dionysium Syracusanum, cuius præter cæteros nobilitata est crudelitas, audiuius tantum honoris & iudicij Platoni detulisse, vt illi nauem vittatam mitteret, eūque summis muneribus & incredibili liberalitate honoraret. Pompeius verò Magnus hoc honore Posidonium Stoicum philosophum affecit, vt ad illum domum venturus, lictores demissis fascibus adflare imperaret. Et Ennio poëtæ Africanorum familia hoc benignitatis largita est, vt illi mortuo ius familiaris sepulchri concesserit. Tantumque Alexander Magnus Pindari studiis & doctrinæ testimonium reddidit, vt in Thebarum obsidione familiæ illius pepercerit. Fertur quoque Seuerus Imperator Oppiano in singulos versus aureum appendisse. Adeò regium est eos honoribus & beneficiis prosequi, per quos summorum viroꝝ res fortiter præclareque gestæ, immortalitate & memoria sempiterna consignantur.

In Co

In Corycium.

Nihil est, quod labore non assequamur.

*A spice vt asiduo suuentia culta labore,
Corycius subigit nocte dieq; senex:
Et ducit sulcos, & glabas occat inertes,
Et sterilem iniecto stercore nutrit humum.
Qui se igitur musis ducit lachrymantibus ortū,
Disi datque sui viribus ingenij:
Transigat insomnes noctes, vigillque labore
Naturæ superet crimina nota sua.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUÆ ADMODUM multa accidunt in ho-
 minum vita, quæ deliberanti & cogitan-
 ti facillima appareant, sed tamen nihil experi-
 minus: ita & nonnulla sunt quæ hominibus in spē
 cogitationemque defixis extra facultatem videat-
 ur esse sita, eadem si ad contentionem & actum
 reuocentur, industria laboreque vinci possint. Vt
 » enim dicitur, volenti nihil operosum aut diffici-
 » le esse, ita ei qui neruos animi in aliquam rem cō-
 » tenderit, minimo negotio etiam ardua superan-
 » tur. Et quanquam Græcis Troiam obsidentibus
 nonus annus propè iam sine gloria esset conse-
 ctus, tamen Nestori & Vlysi sapientissimis viris
 deorum & hominum testimonio laudi datum est,
 quod Græcos animo fractos labātesque, & iam de
 reditu consultantes cōfirmarint, & magnifica ora-
 tione reliqua belli ex Chalcantis vaticinio con-
 ficere incitarint: Etsi enim graue est multa con-
 tendentem nihil proficere, est tamen longè tur-
 pius, eum qui se tot laboribus diu confecerit, re-
 » infecta consilium deponere. Nam vt quidq; præ-
 » stantius est, hoc certè difficilior: & quod plus ope-
 » ræ in realiqua posueris, hoc in ea fruenda maior
 voluptas consequetur: sereq; rebus omnibus quæ
 aliqua laude dignarentur, difficultatē natura attri-
 buit, vt eorū qui animi magnitudine excellūt, vir-
 tus inter homines stupidos & remissos eluceret.
 Quod si qui sunt qui tāte se à natura tarditatis te-
 neri putent, vt à rerū cognitione & doctrina pro-
 pemodum arceantur, est tamen opinor aliquid,
 quod

quod labore & assiduitate cōsequi possunt. Nam
 quæ vnquā tellus, quisager aut fundus tam sterilis
 esse potuit qui non labore excolatur? Quæ itē ho-
 minis mens, quod ingenium tam incultum & hor-
 ridum, quod non opera & vigiliis splendescat, &
 quasi subigatur? Demostenes quidem vir & elo-
 quentiæ & sententiæ in populo Atheniensi prin-
 ceptus, eo vitio à natura laborasse dicitur, vt seius ar-
 tis cuius antistes esset, literam primam efferre non
 posset. At is vitium illud adhibito ori calculo emē-
 dauit: tantumque accuratone & diligentia per-
 fecit, vt æquales suos, qui tum in eodem elo-
 quentiæ genere versabantur, cū cæteris

omnibus rebus, tū vocis suauita-

te decoroq; actionis, etiā

aduersariorum te-

stimonio su-

pera-

ret.

N

Dipsas.

In παρθενώτας, & sectatores me-
rettricium.

*Imbibit humorem lethali noxia morfu
Dipsas, & in venas frigida virus agit:
Paulatimque sicut miseros effundit in artus,
Et sicca indignis conficit ossa modis.
Insani meretrix censum expiscatur amantis,
Poculi & accensa pignus amicitia.
Captaque propositis retinet praeordia phyltris
Huius, & immemorem non sinit esse sui.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

O MNINO certè sceminarum institutis & le-
gibus teneri, miserum & indecorum est: sed
in isto genere nulla est aut turpior, aut infestior
seruitus, quàm eorum qui se flagitiosè ad alicuius
feminae amores contulerunt. Nam quid in homi-
num prouentibus tam sanctum esse potest, quod
non ab eiusmodi scortis violari, quid tam sacrum
aut religiosum, quod non pollui scedarive queat?
Quae enim arario sanctiori, hoc est patrimonio
Christi referri debent, ab his ne mulieres quidem
istae manus abstinere possunt: quibus non satis est
sacras oblationes exhaurire (vt de diis illis qui
quondam tempore Danielis apud Babylonem
colebantur, accepimus) nisi etiam & sportulas &
si quae sunt alia quae recuperatoribus honoris cau-
sa dantur, sibi deposcerent. Sed tamen quia vt
quisque bonitate praestat, ita minus alios im-
probos suspicatur, Christiana est & plane lau-
danda eorum existimatio, quibus mulieres
quae magnorum hominum porticibus & foro
vti solent, non continuè improbantur. Nam
& Pontificum proprium est, & cum Euangeli-
cis illis praecipis magnopere coniunctum, vi-
duas obsequio meritisque retinere. Cui sen-
tentiae canonistae minimè aduersantur, apud quos
ex aequitate quadam praetoria relatum est, cle-
ricum qui arctius mulierem fuerit complexus,
non sceleris alicuius, sed benedicendi causa (sic
enim loquuntur) ex benigna interpretatione, id

videri admisisse. nisi forsitan & illi in hoc questionis genere, testes partim idonei, & non omni exceptione maiores iudicari possint, quod illorum magnopere interfuit. Sed tamen quia ut quisque est optimus, ita se maximè virum bonum & esse & nominari vult, cauendum erit ei cuius vita in luce omnium posita est, ne qua illum ex mulierum aditu infamiae vel minima suspicio artingat. Nam omnino negligere quid de nobis dicant homines, dissolutum est. Præterea ut Hesiodus dixit.

Os δὲ γυναικὶ πᾶσι ποιεῖ, πᾶσι ποιοῖ ὄγε φιλήτησι.

Qui fidit, inquit, mulieribus, & is furibus fidem habet. quod tamen de his dictum existimamus, quarum vita ad omnem licentiam & libidinem parata est, à quibus qui Deo acceptus esse cupit, facile se liberabit, ut inquit Salomon, qui verò scelertus est, capietur.

In tabulis Hipparchi.

Πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμοῦ καὶ πάντα νοήσας.

*Lyncæus in medijs castris Hipparchus oberrat
Et desertores coniecit in tabulam,
Omnia perlustrat, nihil ille relinquit inultum,
Imperat & miseris stigmata digna reis.
Non potes ater ni tabulas celare tonantis,
Omnia sunt oculis crimina nuda suis:
Quæque latent vigilis miseri se Hectoris ocellos,
Cernit ab Aethereo maximus ille polo.*

NARRATIO PHILOSOPHICA

QVI æternam Dei immortalis prouidentia
 sermonibus & disputationibus suis con-
 uellere conati sunt, nulla re magis reliquos homi-
 nes tam absurdæ disciplinæ adiungi posse puta-
 uerunt, quàm si scelerum omnium impunitatem
 summa contentione prædicarent, & vulgus im-
 peritum velut proposita vtilitate demulcerent.
 Nam si ad mortalium facinora & sordes ditina
 illa virtus quasi sopita putatur conuiuere, si nullis
 nostris aut beneficiis, aut malefactis impellitur, si
 inferiora ista non curat, quis tam à natura bene
 informatus est, qui in summa animi ægrotatione
 non lubens desipiat, & non aliqua peccandi ille-
 cebra capiatur? Vt enim Pythagoras tum maxi-
 mè pietatem cæterasque virtutes in animis no-
 stris versari ait, cum rebus diuinis operam dare-
 mus: ita cuius studium malè agendo non erectum
 retinetur, cum ab actionibus nostris Deum alie-
 num esse suspicamur? Itaque sapientissimus Thales
 hoc omnibus persuasum esse debere existimauit,
 deos omnia cernere, & deorum plena esse omnia.
 Ex quo necessario fit euenturum, vt & meliores
 fimus, & ad omnia pietatis virtutisque officia pa-
 ratios. Quia verò magna vis est conscientia (vt
 ait ille) in vtranque partem, euenit certè vt homi-
 nibus probis rectè actæ vitæ recordatio sit iucun-
 dissima: sceleratis autem, quorum malè agendo vi-
 ta districta est, suæ perpetuò occurrant iniuriæ: vt
 ducere animam de cælo, nisi in summo luctu &
 mœrore non queant. Neque quisquam vnquam
 tam

tam flagitiosus est repertus, qui nihil sibi à diuino
 numine metuendum esse iudicaret. Nam & is qui
 omnia Græciæ fana spoliarat Dionysius, ita suis
 delictis terrebatur, vt noctes & dies pœnam antè
 oculos versari existimaret. At is in tanta flagi-
 tiorum impuritate, summi Dei prouidentiam ne
 exclusit quidem: qui cum templo Locris expilato
 secundissimè Syracusas nauigaret, videtisne (in-
 quit) amici quam prospera nauigatio sacrilegis,
 à diis immortalibus tribuatur. Etsi enim patien-
 tia & benignitate Dei abutebatur ad conuitium,
 quodammodo tamen concedebat versari quan-
 dam in humanis rebus illius numinis præscien-
 tiam curam, & prouidentiam, quæ omnia nostra am-
 bitu suo & maiestate contineret. Neque enim si
 homines omni criminum macula conteme-
 rati felicissimè cursum tenent, conti-
 nuò Deus optimus maximus
 tantam impietate aut
 nõ videre, aut ni-
 hil curare sit
 dicen-
 dus.

N iiij

NARRATIO PHILOSOPHIC A.

E GREGIUM immortalitatis decus, & mea sententia castellanis omnibus triumphis anteponendum, tam sanctè pieque amicitiam alicuius coluisse, vt illi quibuscunque rebus, neque gratia, neque officio, neque voluntate defueris. Neque verò minus Thesei & Pirithoi, Orestis & Pyladis, Damonis & Pythiæ amicitia veterum scriptis & historiis celebratur, quàm eorum imperatorum virtus, qui patriam suam exterarum nationum spoliis & triumphis ornauerunt. Quo in vinculo tantum ius & fides, tantum religio valet, vt ad duorum mirificam coniunctionem ne tertius quidem possit accedere. Nam quamuis non vulgare esset Dionysij tyranni erga Damonem & Pythiam beneficium, qui vitam illis donauisset quam adimere potuerat, non tamen præstantissimo illo amicitiaë nexu obligari potuit: quòd summum beneuolentiæ, tuendæ ius ex tribus constare nequit. Huius in naturis hominum tanta vis est & potestas, vt quiverè amet, dum amico suo officiosus esse cupit, neque se, neque sua velit meminisse: & coniunctionem illam non modo clientelis & fortunis, sed etiã vitæ anteponat. In quo verè Christianus animus intelligitur, sic alteri prodesse vt etiam ex iactura tua te fructum & commodum capere arbitrere. Neque sunt audiendi illi (nollem homines nostros) qui tantum vtilitate sua amicos complectendos putabunt: quosque non ipsa honesti specie, nõ pietate, non generis cognatione, sed proposita vtilitate ad beneficentiam adduxeris. Nam et si ratio

N v

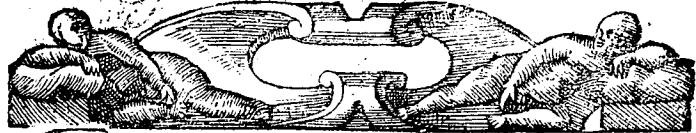
Aspis.

Amicitia post aras.

*Non prius è fouea visus truculentior aspis
Exit, quàm comitem senserit esse sibi:
Vt si forte hominis violentis occidat armis,
Vindictæ hæc tandem tristitia fata comes.
Vnusquisque sibi fidum conquirat Achatem,
Cuius post aras duret amicitia.*

bene merendi eam habet legem, vt semper recipro-
 cetur, pessimè tamen in amicitia res geritur, cum
 sola commodorum expectatio ad officium exusci-
 rat. In eo enim simulationi amicitia præstat, quòd
 sua ipsius gloria & mercede contenta est: in qua &
 illud præclare dicitur, extinctos nos in amicis quo-
 dammodo superesse & extare, quorum studio &
 diligentia in summo liberorum luctu & negotiis
 orbitas nostra sarcitur. Nam plerunq; amicitie
 & necessitudines quas hæreditarias à patribus ac-
 cipimus quiddam secum afferunt vberius, quàm
 locuples hæreditas. Et multa sunt quæ
 pecunia & patrimonio paran-
 tur, at amicitia ne-
 quit.

*In belluones librærum.
 Aliquando feriandum.*

*Prætoges nimium picturæ intentus inani,
 Non norat dextram tollere de tabula.
 Qui genium fraudas & iusti chænicis vsus,
 Vt possis studijs inuigilare tuis:
 Obductâsque sicut tractas sine puluere chartas,
 Non metuis sati conscius esse tui?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

CATONEM cum qui postea Vticensis dictus est, Marcus Cicero librorum helluonem appellauit, quòd doctrinæ studia nūquam intermitteret, & quantum illi forensium negotiorum labor otij tribuebat, ad legendum conferret. In iisdem literarum studiis immori audiuius C. Plinium, qui omne tempus sibi perire affirmabat, quod non rerum magnarum contemplationi impenderet. Qua in sententia principes illi philosophi fuerunt, qui cum se à publicis negotiis remouissent, animum ad veritatis cognitionem accommodauerunt, & dies noctesque in contentione versabantur. Quod etsi laudandum & gloriosum est, erit tamen ei qui ita animo est affectus, omnino videndum, ne qua sua iactura & valetudinis offensione illud oneris sibi imponat. Sed forsitan hominibus discendi studio inflammatis difficile factū fuerit rationem sui habere, seque à mirifica illa dimicatione reuocare. In quorum vitam per media literarum studia velut quadrigis vehementem, si qua misera fortuna ægritudinis incurrerit, discunt certe suo incommodo, quantum interposita remissio ad sanitatem fuisset profutura. Nam etsi contentioni quies incredibiliter aduersetur, accidit tamen illa maiorem in modum contentionem iuuet, eosque qui in negotio sunt, maiores postea ad rem gerendam efficiat. Neque verò iis qui opere distinentur minus peruidendum erit, quomodo laborem suum mediocritate & remissione leniant, quam

quàm vt facillè quod volunt, assequantur. Habet enim sapissimè nimis operosa cōcurratio tarditatem, & qui sine intermissione in aliquam rem fertur, interdum à calce ad carceres reuocatur.

*In æquibus poetarum prurientium.
Ex Polycleto.*

*Sicænum, artificis medios permanat ad vngues,
Hunc vitæ damnas o Polycletemodum.
Ffuge lascivi scalpentia scripta poeta,
A dpingunt luteas vnguibus illa notas:
Talia natiuum lædunt monumenta pudorem,
Atque inculpatis moribus officiant,*

PLATO grauiſſimus veteris ſapietia antifteſ, è re ciuitatis, quam ille præclariffimis funda- bat inſtitutis, eſſe exiſtimauit, poetæ & reliquos voluptatû artifices procul à republica antandare. Qui enim dum magnam doctrinae & virtutis ſpe- ciem præ ſe ferunt, imprudentes fallunt, iis mea ſententia non debet eſſe in ciuitate locus. Hono- rem quoque huic hominum generi antiquitus nõ fuiſſe, M. Catonis declarat oratio, in qua ille pro ſcelere Nobiliori ponit, quòd conſul Ennium di- xiſſet in prouinciam. Sed iſta opinor nimium ſtoi- ca & ſeuera: Erat enim poeta ille, vt accepimus, haud magna in re, ſed fidei plenus. Nam ſi ad po- nam conſtituendam aut decreta ferenda irati non debemus accedere, æqui certè & placati in illos eſ- ſe debemus, quorû opera non modo ad res ma- gnorum virorum memoriæ mandandas, ſed ad ho- minum nefariorum flagitia verbis coërcenda, vti- lis reipublicæ eſſe poteſt. Neque verò mihi om- nino perſuaſum eſt, Platoni in eo albo poë- tas præſtantiffimos fuiſſe, quorum ſcriptis le- gentium animus, non modo ad turpiſſimi facin- oris cogitationem non deducitur, ſed incitatio- ne quadam ad virtutem efficitur propenſior. Ita- que Alexander Macedo, cum in Sigeo ad Achil- liſtumulum aſturiſſet, felicem eum prædicauit, cui Homerus tantus rerum à ſe fortiter ge- ſtarum præco contigiſſet. Is enim ſummi viri hiftorias tanta cum gloria eſt perfec- tus, vt difficile factû ſit iudicare, vtri

plus laudis ex illo scriptorum genere fit allatum. Nam vt facere laudanda magnopere gloriosum est, ita certè & illa proderè literis ad eandè fermè commendationem accedit. Vnde & apud Græcos mos valuerat, vt in conuiujs poëtæ adhiberentur, qui magnorum virorum laudes poëtica illa facultate recitarent. Et Simonides parum gratiæ à Scopâ dicitur iniisse, quòd in eo carmine, quod pecunia se in honorem Scopæ facturum receperat, nõnulla de Tyndaridis honorificè prædicasset. Sed postquam in perhibendis præclarè gestis, poetarũ studia sunt neglecta, homines quoque (vt ait Plinius) facere laudanda desierunt. Non enim à præstantibus & magnis viris posteritatis cõsolatio repudianda est, neque omnino gloria negligenda, si modo ex benefactis & virtutis actionibus quæritur. Erunt igitur modis omnibus in republica tuc di, per quos plerunq; accidit, vt homines studio gloriæ inflammati, facere scribèda non recusarēt. Sed qui ita scribunt, vt legentibus illecebram pecãdi afferant, qui hominibus satis à natura in libidinem propèlis voluptarũ stimulos admouēt, qui detestanda quæque flagitia, quæ ne prohibere quidem propter verecundiam veteres legislatores voluerunt, ob oculos proponunt, qui naturæ & virtutis omnis seminaria in nobis restingunt, quid, quæso illis cū optimis ciuibus cõmune esse possit? Odiosum verò est, quod à nonnullis dicitur, non posse poemata nisi pruriant, placere: quasi ipsa virtutis forma nõ sit omni corporis voluptate aut amabilior, aut magis expetenda:

In vete

NARRATIO PHILOSOPHICA.

EGRECIA illa & præstantissimo senatore digna sententia, qua apud Homerum Somnus Deus Agamemnonem regem in quiete his verbis affatur,

Ὁὐ χεῖν πανύχιον ἐυδαιν βέλκφορον ἀνδρα.

- ” Non decet, inquit, totam noctem dormire confiliarium virum. Neque enim ad reipublicæ temperationem, aut iuris reddendi authoritatem satis affert instrumenti ea quæ in re familiari gubernanda recepta est accuratio: sed quiddam cumulatus & plenius postulat ciuitatis tuendæ status, ad cuius moderationem qui accedit, etiam rebus pacatis nunquam sine cura & sollicitudine esse debet. Nam cum erit publicis negotiis & opere vacuus, tum demum oportunissimum erit tempus de negotio cogitandi, vt de Aphricæ orationum dicere audiuimus. Semper aliqui inquirere & discet. semper futura prouidebit, ceterisque & notes in arctissima cogitatione ponet, vt his malis aliqua ratione mederi possit, quæ celerius opinione hominum solent obrepere, vt ad vtranque fortunam egregie sit armatus. Vnde in pace & florentissimis ciuitatis rebus, de bello cogitabit. sicque nihil omnino poterit accidere, quod non longè antè sit meditatatum & præuisum. Itaque homini senatori & publicis magnisque rebus disterto, tanto turpius est antelucana opera à fabris vincere, quanto ille sedentariis & artificibus dignitate præstat. Alexander quidem cum pomeridiano tempore dormiisset, quod putaret opinor imperatoris sum.

summo naturæ necessitatibus parçè inferuendum esse, dixit se tutò & sine culpa dormiisse, quòd vixisset Antipater. Quo minus erit ignoscendum iis qui de maximis rebus iudices accepti, in ipsa iudicij contentione, reliquò ordine omni & populo inspectante dormiunt, & momentis causæ vixidum libatis sententiam ferunt. Felix certè & immortalitate dignum ingenium, de his rebus hominem somno oppressum iudicare posse, ad quas audiendas qui se attentius accommodauerint, ne illi quidem satis ad iudicandum parati esse possint. Neque verò sperandum est vt illi publica negotia domi curæ sint, qui inter ipsa subsellia & iudicio iam constituto in somnū conuertitur.

○ ij

Vetus nuptiarum ritus.

In licentiam virginum.

*Mos fuit vt iustis nuper socianda hymenais
Multoties liquida perlueretur aqua.
Ecquid ita? vt casta virgo sacrata Diana
Prodeat in sanctum non violata thorum.
Credita virginea cui sunt arcana inuenta?
Ecquis scire dolos paruaque furta potest?
O quoties facili mentita puella marito est
Falsa colorata signa pudicitiae.*

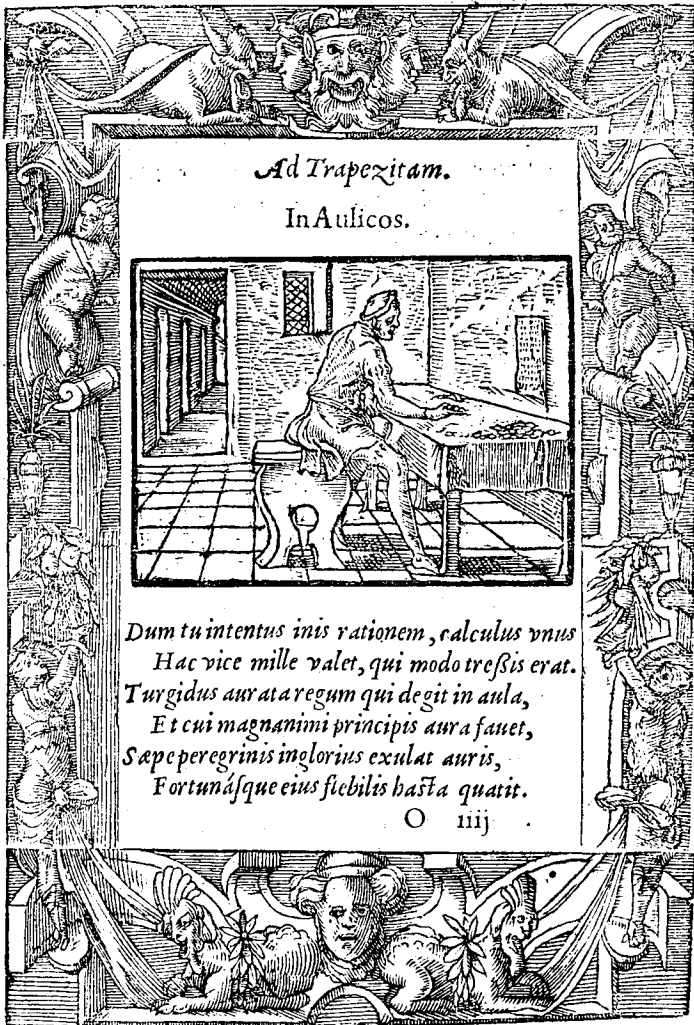
NARRATIO PHILOSOPHICA.

TANTVM semper apud veteres illos matrimo-
nij valuit religio, vt nemo nisi diis appro-
bantibus, & aliquo sacrificio placatis, se nuptiis
alligaret. iam verò ea quæ in manum viri conue-
niebat, ad ipsam aram aqua consergebatur, vt il-
lius pudicitia & anteaactæ vitæ integritas non in
tenebris latere, sed testata omnibus & in oculis to-
tius ciuitatis posita esse videretur: & ad colendam
etiam in matrimonio castitatem quasi instructior
accederet. Fit enim quodammodo vt quiddam cu-
mulatū de illius castitate futuro matrimonio no-
bis promittamus, quæ in iuuetute longa officiorū
omniū constantia & fide, sibi continentia nomen
peperit sempiternum. Ac in vetere illa lege, cuius
descriptio à Domino Mose data est, tanti est ha-
bitum vxorem virginem, & nulla impudicitie ma-
cula contemeratam in mariti domum perduci, vt
viro de mulieris suæ existimatione laboranti, &
ante matrimonium violatam ab illa pudicitiam
fuspiciati, potestas à lege facta sit de ea re apud Cō-
siliū querelam perferendi, & primam vxoris
pueritiam ad iudicium famæ deposcendi. Habet
enim muliebris ille animus virtutis significatio-
nem, quæ tamen sæpissimè, & tempore, & multis
postea euentis collabascit, neq; locum suum apud
homines tueri potest. Nam quantis simulationum
inuolucris tegi, & quasi quibusdam velis obtendi
carum naturam existimamus, quibus plus studij
& operæ in externis illis blanditiis, quàm in vero
amicitiæ cultu esse solet. Neque verò ea quæ sem-

per priuatim & domi vixit, subitò continens appellanda est. Nam sicut in comitiis & presan-
dis magistratibus dici solet, nox vna interposita
perturbat omnia, & sæpe vno temporis momento
labefactatur, quod diuturna probitatis apparitione,
ab illa sit perfectum. Vt enim non tantum pot-
tis elaborandum est, vt aliqua parte placeant, sed
id etiam efficiendum erit, vt perpetua fabula &
vsque ad extremum delectent: ita nunquam ali-
qua castitatis & continentia laudem feret, nisi
extremum vitæ actum perpetua integritatis con-
stantia confecerit. Sed vt animorum omnium, ita
certè muliebrium maximè iudicium diffici-

le est: neque de ea longa probitatis opi-
nio esse potest, cui omnia in vestis
compositione, saltationibus
cœtu & rerum fortuita-
rum appetitio-
nepsita
sunt.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

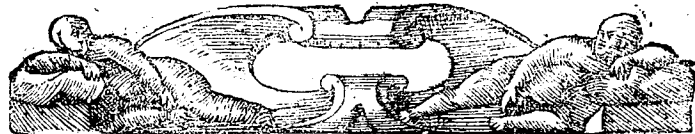
DECLARAVIT iamdudum *diuor* & *gi* *no* *gi* *no* quam parum tuta esset illorum navigatio, qui multitudinis iudicio & populari aura iactati, nunquam cupiditatum suarum portum inuenire potuerunt. Tantò enim eorum conditio miserior existimanda est, quantò turpius habetur aliorum nutu & euentis rationem vitæ nostræ circumscriptam teneri. Vt enim hic fortis, hic sapiens, hic moderatus est, hic denique viuendi rationem bene comparatam habet, qui siue in aduersa, siue in propitia fortuna, perpetua quadam animi æqualitate & constantia parat & obedit præcepto illi veteri, vt lætetur aut mereat nunquam, sed in seipso omnem spem reponat sui: ita hic stultus & amens est, qui tam ex aliorum iudicio & voluntate pendet, vt eodem die quacunque mutatione irrepente & fortunatus & miser dici possit. Clito amico & necessario suo Alexander valde familiariter utebatur: at is à tam intimo, victus credo iracundia, ne manus quidem abstinere potuit. Sed in hominis boni & sapientis iactura dolendum omnibus, atque ipsi Alexandro fuit. Adeo non est tutum apud principes in amicitia & clientela esse. Nos verò quam mirifica voluptate impellimur, cum noui in republica motus impotentes illos & rerum secundarum prosperitate elatos, aliquo casu perculerint. Qui enim neque ex philosophiæ præceptis, aut si placet ex Evangelica disciplina, neque ex aliorum successibus memoria repetendis meliores sunt, quorum animus ad virtutem

& mo

& moderationem omnem obfirmatus est, qui in populi damno & iactura non mouentur, ferè accidit vt antequam è vita migrent periculo suo rerum humanarum & honorum inconstantiam edificant. Quod non in eo est, vt hoc illis in pœna male actæ vitæ ponam, & quasi iudicium Dei optimi maximi anticipem, qui sæpe fortissimos ciues eiusmodi calamitate pepulit: sed non possum non lætitia affici, quoties alicuius casus acerbitas id secum boni affert, vt insolentes homines iuuenili audacia & inani quadam potentia exultantes, primum coercere, deinde etiam ad æquitatem animi possit deducere. Pulchrum est certè regum clientelas iactare posse, gloriosum est maximos apud principes magistratus gerere: vtile reipublicæ est sese iis qui præsumunt ad consulendum accommodare, neq; viro bono recusanda est rerum gerendarum cura: sed iis qui in eo genere se exercebunt erit diligenter videndum, vt præclare in officio sint, & neminem eorum lædant, quorum vtilitatibus procurandis quasi tutores lege principali dati sunt. Nam si ita ratio & natura postulat, vt qui belluis & feris sunt præfecti, earum commodis diligenter seruiant, quid eos facere oportebit, quibus æqualium suorum temperatio attributa decreto est? Sed quorundam hominum appetitus in eo quod populo calamitosum est, sæpe triumphat & exultat, neque sibi vnquam satisfacit, nisi multorum ciuium caput & fortunas offenderit. Quorum mores quia ad tantam cupiditatem incubuerunt, vt totam reipublicæ moderationem vtilitatibus suis

O 7

metiantur: ferendum est æquo animo, si nonnulla in eorum vitam incurrant, quæ rebus prosperis fracti posse euenire nunquam erant suspicati. Fundum ærarij & inopiam auribus multitudinis inculcant, sed moderationis est & temperantiæ, proscriptos magistratus & vanales pati in fiscum deferri, & ex eis publicè pecuniam refici. Qui autem illos à principibus impetrat, & postea populo addicunt, vt pecuniam quam negotiationis nomine ab emptoribus abstulerint, in rationes suas referant, habent profectò quod de se querantur. Non est enim consentaneum, eum qui in exhauriendo ærario valde occupatus est, alij afflicta & profligata vectigalia reponere.

In nodum Gordium.

Virtuti fata plerunque obstant.

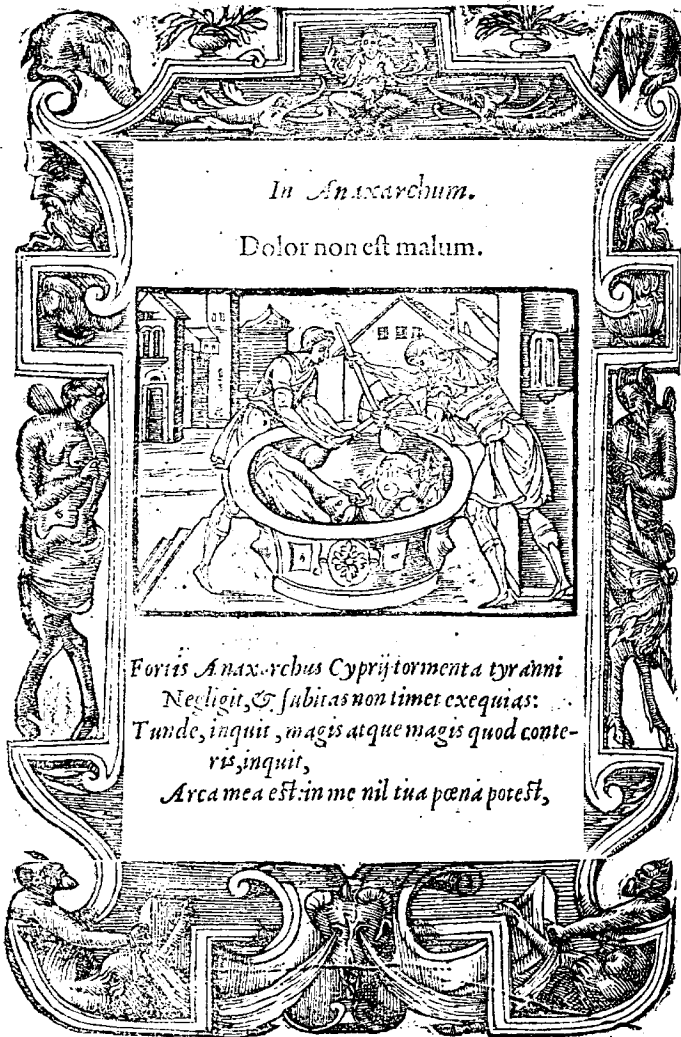
*Aspice vt impliciuos, ad tēpla immania nodos,
Nec queat Aemathius soluere vincla puer.
Gordius est nodus, quem si dissolucere possit,
Ex Asia solus regia sceptru feret,
Sed cui nodorum primordia cogita non sum,
Tentatum toties qui reserabit opus?
Non quiuis superare potest ingentiæ regna,
Sed manus aut populus cui dare fata volēt.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

LY S A N D R V M Lacedaemonium ferunt, cum
 Sardis ad Cyrum legatus à suis venisset, ab eodem rege in conseptum quendam agrum deductum esse: vbi cum proceritates arborum & mirificas descriptiones valde esset admiratus, intellexit eos ordines ab ipso Cyro esse digestos. Tum inruentem ornatum Persicum & purpuram regis dixisse, Bene certe te beatum aiunt ò Cyre, quòd virtuti tuae fortuna coniuncta est: quibus verbis apud Xenophontem Socrates quiddam egregiè felix & fortunatum videtur designare. Nam victorem esse & imperandi gloria præstare, ex Peripatetica disciplina sunt in bonis: quibus si æterna societate virtus sese adiuxerit, efficitur etiam Stoicis placitis admiranda quædam in rerum natura felicitas. Sed tamen ita à natura facti sumus, vt nobis ad virtutem facilis sit & via & doctrina: nec aliud est peccare quàm contra naturam facere: cui, qui male agunt quasi bellum videntur indicare. Hanc verò qui ducem sequuntur, nuquam à recto, nunquam ab honesto deduci possunt. Sed præesse & principatum in cæteros habere, non omnibus certè à sempiterna illa mente datum est. Nam iis qui auri copia & maximis exercitiis abundant, qui latè rerum potiuntur, qui barbarorum auxilia in promptu habent, qui regum & nationum clientelas gloriantur, non continuo licet vincere, castra capere, aut vrbes in potestatem fidemque redigere: frustra que multi vi & armis cõtenderunt quod Dei providentia & fatorum necessitas prohibebant.

bant. Persas innumerabili propè militum manu in Græciam venientes, superatos audiimus in Marathone agro à Miltiade Atheniensium duce. Idè paulò post & Themistocli contigit, vt eos profligaret, quibus aciem instruentibus non solum terræ, sed ne maria qui dem stare posse viderentur. Iam quantis cladibus nostri Turcas affecerunt, licet numero militum, reliquoque omni castrorù instructu illis concederent. Ac si quis tempus illud, quoad Octauium puerum res Romanæ deuenerunt, memoria complectitur, possit adduci vt tam precipitem & celerem florentissimæ ciuitatis commutationem, non fabulæ similem existimet? Quis puerum, quis iuuenem, vix dum aliqua perfunctu dignitate, ad rerum tantarum fastigium vocari potuisse ante cogitarat? Sed hæc extra hominis cõiecturam versantur, & omnino ab æterna illa discretione pendent: cui qui in amplissimo dignitatum gradu locati sunt, tantum splendorem acceptum referre debent: qui verò aliis subsunt, non ita animum demittere, vt suæ se fortunæ pœniteat: sed tam bono & forti animum erunt, vt etiam in abiecta fortuna verè liberi & regum reges appellari possint.

In Anaxarchum.

Dolor non est malum.

*Fortis Anaxarchus Cyprii tormenta tyranni
Negligit, & subitas non timer exequias:
Tunde, inquit, magis atque magis quod conte-
ris, inquit,
Arca mea est: in me nil tua poena potest,*

SI V T multorum philosophorum longa fuit consensio, malum omne opinionis est non naturæ, viro sapienti summopere erit contendendum, vt dolorem si quando acciderit, summa constantia & æquabilitate ferat. Neque opinor patitur in se valere, quod Dionysio Heracleoti leuissimo philosopho contigit: quem cum Zeno Stoicus & sapere & aduersus malum omne paratum esse docuisset, ferunt morbo quodam incurrente tam fracto & demisso animo fuisse, vt falsa esse in ipso eiulatu clamitaret, quæ antea de dolore senserat. At nõ oportuit hominem philosophum ex renibus laborantem de gradu prudentiæ discedere. Habebit verò semper in ore Epaminundam illum, qui graui vulnere accepto morti appropinquans non prius sibi telum auelli, aut sui rationem haberi passus est, quàm de victoria suo capite ciuibus suis parta nuncium accepisset. Admirabilis illa animi elatio, vitæ suæ dispensium & iacturam reipublicæ commodis solari posse. Iam verò si tales nos natura effecisset, vt non ex fortitudine animi & recte factis fructus gloriæ esset capiendus, dolorem tamen vel hoc ipso placatè ferre debemus, quòd pusillum & planè muliebre iudicatur in dolore siue malo exclamare. At si lumen aliquod virtutis aspiciamus, si præstantiam naturæ hominis, si honesti formam contuemur, possit aliquis tam abiectus

iectus & humilis videri, vt in doloris pressu-
 lantem se sine verecundia audire possit? Multi e-
 nim pudore attolluntur, qui nulla alia ratione vin-
 ci possunt, qui modus in præstantibus & magnis
 viris ad æquitatem deducendis non mediocriter
 valet. Calanus verò homo Indus & Barbarus quã
 ta alacritate in rogum processit? cuius tanta fuit
 in morte, quam sibi priuato consilio sumpserat,
 grauitas & constantia, quanta nulla alia in philoso-
 pho fuisse memoratur: quasi opinor in æternam il-
 lam domum esset venturus, in qua mortalis ista
 & plena periculorum vita, cum immortalitate sit
 commutanda. Ad quam cogitationem qui se ac-
 commodant, habent certè aliquid, quod in sum-
 mis periculis non admodum pertimescendum pu-
 tent: qui verò nihil tale animo cõcipiunt, se tamen
 sapissimè à dolore inuictos præstant, vel vt glo-
 riam sibi parèt, vel vt ciuibus aut patriæ suæ quie-
 tem relinquunt. Itaque fortissimè Lacedæmo-
 nij Philipo minitanti responderunt, effectum is
 prohibiturus quominus morerentur: quasi
 nihil homini accidere in vita possit,
 quod sit horribile, si cul-
 pam & scelus su-
 stuleris.

Noctua.

Cum Turcis bellandum.

*Oppida collatis inuadite Turcica signis
 Reges: vos etenim summa trophæa manent.
 Cernite sperati præsagia certa triumpho,
 Vobis à dextra Noctua venit avis.*

P

MIRETUR non iniuste aliquis, quod cum maiores nostri perpetua quadam constantia in opprimendis Othomanorum viribus occupati fuerint, & per illos tot calamitates & clades à communi Turcarum peste depulsa sint, tandem eas ipsas in caput posteriorum recidisse. Nam ne externa semper meditemur, quot victoriis Galli principes eam gentem in Asia & Africa dicuntur profligasse? Testes sunt illi, qui dominatu Turcico liberata Syria, multos annos in oriente imperium tenuerunt, atque eos quibus ipsa virtus & Christianæ religionis ornamenta quondam ad nos profecta fuerant, Christianis institutis iterum viuere, & intermortuam fidem, & barbarorum tyrannide oppressam recipere coegerunt. Quorum victoria & magnitudo animi si tam parum profecit nobis, vt non tantum quæ illorum virtute parta fuerant, tenere non potuimus, sed ea ipsi amisimus, quorum iusta hæreditas ad nos pertinebat, quid est quæso quod homini Christiano magis efficiendum est, quam vt eam cogitationem toto pectore complectatur, quæ in repetendis rebus per Asiaticos Turcas ablatis posita est. Nam si qui sunt tam pacis & otij amantes, vt gentes eas Christianorum spoliis & sanguine refertissimas non existiment bello prouocari oportere, non video sanè tempus vllum quo iustum bellum indici possit. Neque vero in eo nostra versatur oratio, licitane sint in-

ter

ter Christianos vltro citroq; bella: scio enim multos in ea sententia fuisse, vt aliquo casu iustum bellum indici posse iudicarent. sed hæc fortasse nihil ad hoc pensum. ~~Qui autem quominus cum Tur-~~
~~barbaris prælio decertemus, religione impe-~~
 diri nos existimant, neque vllum relinquunt Christianis locum res ablatas auferendi, videntur, mea sententia, non solum in retinendis Christianorum principatibus eam gentem præsidii firmare, sed ad reliquias quoque opprimendas reddere instructiorem. Iam verò quæ iniustitia est, aut quæ potius improbitas; per quos armis fueris lacessitus, eos bello appetere non licere: qui delubra, qui fana & templa, qui aras & focos, qui sepulchra familiaria in luce omnium expilauerunt & violauerunt, horum impunitas Christianorum authoritate & sententiis possit esse consignata. Ac si quis est qui Christianam fidem vi & armis in vulgus profeminandam esse non putet, habet certè me opinionis suæ laudatorem & sequacem. Malè enim se res habet, cum quod consilio si, & Dei optimi maximi beneuolentia geri debet, id tentatur vi & armis. Nam cum in omnibus actionibus quæ ad animum pertinent, tum certè in religione plurimum priuata incitatio valet. Sed non est ferendum, vetus illud & iustum Christianæ fidei patrimonium, nobisque à maioribus hæreditarium, hominum nefariorum audacia violari, & diripi: quibus non tantum cum religione nostra (hanc enim vel ipsa natura oderunt) sed cum reliquis virtutibus omni-

P ij

bus perpetua semper dimicatio fuit: qui veterem
 illam Græciam sapientiæ & humanitatis omnibus
 theatrū: qui florentissimas Asiæ ciuitates, in qui-
 bus primum clara voce & incredibili constantiâ
 de religione Christi decreta perscripta sunt, tanto
 studio & admirabili cōsensione bonorum omnium,
 qui Christianorum conuentus frequentes oriente
 toto, funditus deleuerūt, hi tandiu nostrorum ho-
 minum patientia abuti possint, horum scelus &
 impietas in oculis, in auribus, in lateribus regum
 & principum versari permittatur. Sed vt ait lon-
 ge optimus poëta, καὶ ὅρ ἐκ ἔσεται ἀλκή. In
 quibus forsā frustra naturæ neces-
 sitas accusanda sit, cū in calami-
 tatibus & miseriis accersēn-
 dis simus perquam
 diligentes.

In Stesichorum

De mulieribus, neque bene neque malè
 loquendum esse.

*Stesichore, offensi quæ tandem numinis ira
 Imprudenti oculos eripuerè tibi?
 An quòd Ledeæ decus immortalè puellæ
 Ausus es insanis ledere carminibus?
 Mitte lenis peragat Milesia vellerè virgo,
 Et neat obscuro culta puellà feco.
 Non est digna tuà quæ sentiat arma Camæne,
 Quæq; Lic ambæis concidat acta notis.*

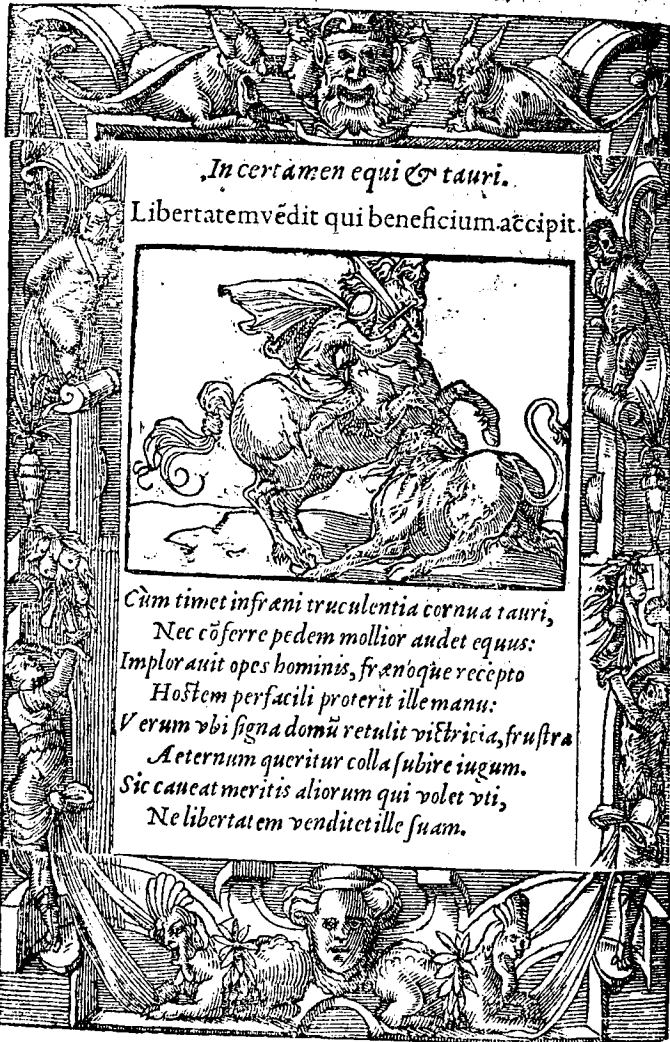
NARRATIO PHILOSOPHICA.

STESICHORVM poëtam, cùm in eius ætate Siam ingrauescentem misera cæcitatibus incurrisset, merito illo supplicio à diis immortalibus affectum fabulæ crediderunt, quòd parum honorificè de Helenæ pulchritudine & elegantia cecinisset. Quod etsi naturæ potius aut senectutis vitio quàm aliqua deorum offensione illi accidisse credendum est: non est tamè opinor extra noxam, qui muliebria illa ad otium stylumque suum voluerit pertinere. Nà Thucydides nõ solum doctrinæ gloria, sed genere quoque princeps ciuitatis suæ, existimauit, de mulieribus neque bene neque malè loquendum esse: & quemadmodum natura, ea quæ in hominum corporibus deformem aspectum habent, longè amandauit ab oculis: ita earum animantium memoriam, quæ cogitatione angusti & infirmi animi legentibus esset, allatura, in tenebris latere homo prudētissimus voluit. Neque enim ea exempla ad memoriæ diuturnitatem valent, quorum imitatio periculosa esse potest. Ac vt magnorum virorum res gestæ monumētis proditæ, multis sæpissimè ad eandem gloriam stimulos addiderunt: ita certè fatendum est, nonnullos ex flagitij aut rei turpiter gestæ historia ad omnè sceleris indignitatem incitatiores esse factos. Vnde & sapientissimus legislator Solon de parricidis legem non tulit, ne antea inauditum crimè potius docere quàm vetarè videretur. Sed quia in foëminarum genere nonnulla egregiè facta extiterunt, digna certè quæ & testimonio hominum & litè-

ris nostris illustrentur, non existimârunt Romani alienum à dignitate ciuitatis suæ, si honestissimæ matronæ postquam ex vita migrauissent, laudarentur: Marcoque Antonio summo oratori laudi datum est, quòd Popiliam matrem foëminam primariam nouo exemplo apud populù laudauisset. Habet enim commendationem, cùm in animo muliebri plane virilis fortitudo & virtus elucescit.

P iij

In certamen equi & tauri.

Libertatem vedit qui beneficium accipit.

*Cum timet infrani truculentia cornua tauri,
Nec cōferre pedem mollior audet equus:
Implorat opes hominis, frangoque recepto
Hostem perfacili proterit ille manu:
Verum ubi signa domū retulit vittricia, frustra
Aeternum queritur colla subire iugum.
Sic caueat meritis aliorum qui volet vii,
Ne libertatem venduct ille suam.*

In quendam, qui cum meam fidem leuissimo beneficio sibi obstrictam haberet, in me factus erat licentior.

*Me dudum ab misero retinet Longinus in arc,
Et pensum ingrati quarrit at officij:
Nec pudet hunc fatuus me compellere querelis,
Dum stultus merito non putat esse parem.
Quo superi redimam male faustas munere grates?
Ne gleba Sardum me putet esse sibi*

ALIVD

*Iam neque me Siculi terrent prasagia tauri,
Nec durum addicta conditionis opus,
Aut aliena olim miseris signata calendis
Aera, Saguntina deterior a fame.
Dum ne, qui euentis partes metitur honesti,
Me scriptum ex tabulis vendicet ille suis.*

P

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NE tu quæso istas ineptias homo tuo quidem iudicio valde sapiens. Pergisne iterum tanquam ex syngrapha agere nobiscum? In quo valde miror, tibi mea sententia non indocto in mentem venisse, religionem, fidem, pietatem, officium, libertatem (quæ mihi vita ipsa charior est) animum denique meum apud te obsignatum teneri posse, pusillo credito voluntatis tuæ. At beneficium gratiæ & benevolentiam nõ mutuum pecuniæ fuit, in quo parum laboro: sed caue existimes me vllis rebus adduci potuisse, vt iudiciũ animi mei postponerem clientelis tuis. Tu nos vitæ ratione tam malè comparata, tamque parum ex nobis aptos fuisse: tu de toto genere institutorum meorum tam fractè & demissè iudicasti! tu hominem, & quod in hominum animis æternum & ingeneratum est, vno merito obstringi existimasti! tu præclarissimum libertatis patrimonium, pro quo etiam vim parenti afferi debere veteres sapientes iudicauerunt, vno obsequio profligari & affligi! Tu leges, tu ius gentium, tu vinculum religionis, quibus authoribus nemo vnquam à se sui principatum abdicauit, obstringi mancipio voluntatis tuæ: Tibi denique persuasum esse potuit, eos quorum vtilitatibus & terrarum orbis, &

Hoc sublime candens quem vocant Aethera
sefe accomodat: quorum causa vrbes ædificatæ, vineæ institutæ, arborum descriptiones & ordines digesti, fluminum fontiumque perennitates inuentæ, quorum commodis & leuationi so-

lis & Lunæ circuitus, reliquorumque syderum anniuersarij statique motus inferuiunt, eos minutissimis officiis & leuidensa tua quasi nexi alligari. Sed quemadmodum apud Homerum præstantissimus ille rex regum Agamemnon, Achilli præsentis iracundia inflammato, & verborum audacia exultanti, cum in maledicendo modum non teneret, fertur respondisse,

Παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι

Οὐ κέ με τιμήσοσι, μάλιγα δὲ μὲνίετα ζῆς.

Apud me, inquit ille, & ij qui me colent, maxime verò consiliarius Iuppiter. Ita & apud te possum prædicare, me iudicio benevolentiam tuam mirificè delectatum (etsi certè id in nos & perexiguam, & vulgare fuit) sed non patiar etiam si multoties sit mors oppetenda, vel minimam seruitutis labeculam aspergi libertati nostræ: neque enim existimo Deum tam esse auersum à cuiusquam salute, vt in vnus homunculi beneficio dignitatis & splendoris omnis iactura sit ponenda. Itaque iis libenter debebimus quibus volumus, volumus autem apud eos qui nostri rationem habebunt, sed in omnibus consiliarius Deus. Quod si tuũ in nos semel officium constitit, agnosco sanè benevolentiam & liberalitatem tuam: sed molestè fero tanti te hoc bene merendi genus æstimasse, vt tibi nos eo nomine mirabiliter deuinctos iudicaris: & liberius quàm vel pudor tuus, vel etiam dignitas, aut si malis libertas nostra pati posset, mecum expostularis. Miserrima medijsfidius eorum in quos aliquid sit collatum cõditio, si ex ac-

cepta

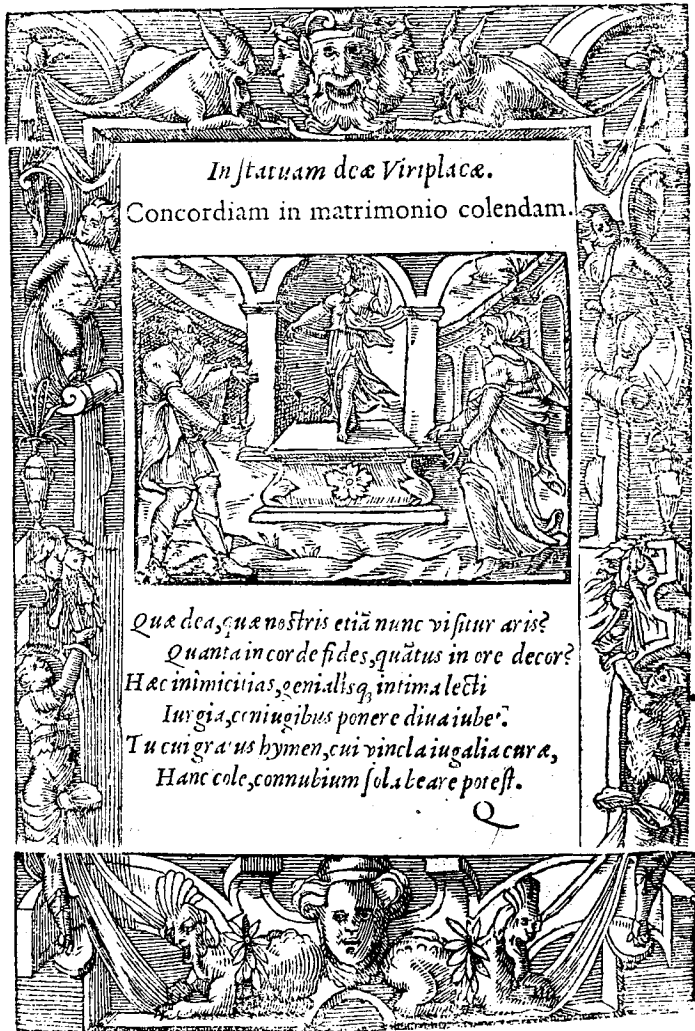
„ cepta benignitate & gratia velut capite minuatur,
 „ tur, vt iam illis, vel suis vel liberis esse non liceat.
 Quòd si à me tibi beneficium representari refici-
 que postulas, rationem habet: sed permitte me
 meo more & arbitrato viuere, neque stomachare,
 si id meo iure sumam, quod post homines na-
 ros ne crudelissimi tyranni subditis suis vnquam
 inuiderunt. Itaque si omnis beneficij commemo-
 „ ratio homini pudenti verecunda est, quòd
 „ quasi gratiæ exprobatorem habeat, vide ne pa-
 rum honestus iudicare, qui non meriti memo-
 riam renoues, hoc enim certè nobis minime
 tibi subiraris ferendum fuisset, sed mecum tan-
 quam ex tabulis agis, quasi mihi accepto à te be-
 neficio non sit integrum, non me velle quod tute
 apud te domi cõceperis. Quid igitur tãto operi tibi
 nõ probatur ratio volũtatis meæ. An me tã parum
 subducta vitæ ratione esse putas, vt in eo quod
 priuato consilio sumpserim, esse mihi per te non
 liceat? An quòd tale est iudicium animi tui, vt ni-
 hil laudes nisi quod gesseris? An quòd eos qui à
 te dissentiunt, plurimum à veritate abesse putas?
 An quòd homini bene à natura informato nefas
 esse existimas, id minime assentiri quod ab amico
 rogetur? sed id opinor longè turpius est in amicis
 & necessariis rogandis cupiditates suas illorum
 dignitati antepone. Nam vt de se etiam Pericles
 dicebat, *Ὀλί μὲ συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέγχι θανάτῳ*
 Quòd si in tantis angustiis mens versatur tua, si
 tã ex aliorũ arbitrio tibi vita suspensa est, si deni-
 que tam pusillus es & abiectus, vt libertatem vno
 ben

beneficio proscribas, vt assensionem tuam, iudi-
 cium, mentem, addo etiam rationem vno merito
 quasi numo addicas, quæso ne me in societatem
 sordium tantarum voces: & patere eum esse ita
 vt vult, qui iandudum à rebus tam deploratis &
 abiectis tanquam à feuerissimo tyranno profu-
 git. Potius igitur me viuo terra misceatur igni-
 bus, aut mihi Deus non ita sit propitius, quàm
 vt tua in nos beneficia, quæ tamen nisi modica
 esse non possunt, me naturæ immutent meæ. Quæ
 si tanta extitissent, vt ea nec remunerando illustra-
 re, nec ferendo animus meus capere vnquam po-
 tuisset: debebas tamen pro tua sapientia iudicare,
 nullam esse gratiam tantam, pro qua se homo li-
 beralis & ingenuus, qualem me & esse & nominari
 volo, in seruitutem abduci patiatur. At collocan-
 „ tem beneficia amicum non piscatoré oportet esse,
 „ ne non tam bene mereri, quàm scenus ad mensam
 „ exercere videatur. Ac ne forte existimes nos aliqua
 „ ægritudine aut dolore animi, his de rebus tecum
 agere, sic statuo, non tam de nobis ipsis, quàm de
 viri boni officio & decoro disputasse. Quid enim
 magis viro forti & sapienti contendendum est,
 quàm vt in omnibus vitæ actionibus in seipso
 omnem spem reponat sui, & ea gerat, quæ si non
 multitudinis approbatione, at certè honestatis
 præsidio sese ipsa tueantur. Nam si in suscipiendis
 actionibus, à virtute ad alium scopum acies ocu-
 lorum reflectenda est, si honesti forma non satisfacit,
 si alius finis præter dignitatem quæritur, ta-
 men

» men & illud reliquum est, Præstantibus & ma-
 » gnis viris contra populi opinionem semper
 » nitendum esse. Quod enim præclarum est, ex se
 » certè præclarum est, etiam si in vulgus non probe-
 » tur. Quòd si quis est tam mirificè egregius &
 » sapiens, vt ea præstare possit, non valde opinor
 » laborabit num consilio & voluntate sua homi-
 » num cupidorum studiis sit defuturus. Hactenus
 » enim amicis & necessariis obsequendum esse
 » puto, quoad eius fieri per dignitatem & officium
 » potest, in cæteris amicitiam & benevolentiam
 » colas; Neque verò vir is, quem sapientem nomi-
 » namus, ad cuiusquæ de se bene meriti sensum ap-
 » plicabit voluntatem suam, neque in his offi-
 » cium suum desiderari grauatè patietur, quæ si-
 » ne damno existimationis suæ non queunt expli-
 » cari. Quid enim per Dei immortalis fidem, in
 » homine, bene informata voluntate præstantius?
 » quid libertate animi melius? quid hominis ex-
 » cellentiæ accommodatius? Non igitur aurum
 » habere; non diuitiis & clientelis præstare, non
 » in purpura gemmisque conspicui gloriosum est:
 » sed habet miratione in mediocri fortuna, tã elato
 » & magno animo esse, vt non tantũ aurũ & diuitias
 » aspernemur, sed iis qui ea possident dignitate, no-
 » mine, libertate, vita denique videamur antea. In
 » quo igitur M. Cicero Publio. Crasso inferior. An
 » quòd ab eo longè pecunia superaretur. O animos
 » nostros nunquã fortunatos, si ex eo quod quisque
 » possidet dignitas hominis æstimetur. Tibi ergo
 » cum sit exploratũ, nihil vel diuinius, vel excellen-
 » tius;

tius à Deo immortalis hominibus datum esse ipso
 » animo, qui viget, qui sentit, qui discernit, qui an-
 » tecessiones replicat, qui consequentia prouidet,
 » qui deniq; res præsentis admirabili cõsilio mode-
 » ratur, ipse cõmittes vt nihil inter hominẽ & qua-
 » drupedẽ interesse videatur? Egone homini quòd
 » diues est de via decedam? Ego illum propter opes
 » amplissimas valere iubeam? ego me ei ad placen-
 » dum accommodabo? sic me denique ipse compo-
 » nam, vt illius fortuna & res domestica plus apud
 » me autoritatis & ponderis, quàm eius ratio &
 » mens habitura sit? Nam si mediocri homini qui
 » virtute & reliquis animi bonis cum diuite com-
 » parandus est, id ego iudicij non sim delaturus, at
 » hoc diuiti tribuã, videor sanè id honoris & studij
 » non illius animo (qui tamen in homine princeps
 » est) sed fortunæ & purpuræ præstitissè: eoq; genere
 » pluris opes & tecta laqueata, quàm hominem
 » qui ea tenet æstimare. Sed nesciunt homines in
 » eo illudi præstantiam animi sui. Ego verò quæ-
 » cunque res euentura est, non adducar, vt ea vel
 » probem vel admirer. Nam in quo elaborauerunt
 » curæ & cogitationes meæ, quid ego vsu
 » rerum & cognitione mihi ipse attuli, vt id expe-
 » tendũ iudicare, quod non esset perpetuum. Quæ
 » sunt igitur illa quæ appellas bona? clientelæ, amici,
 » opes, dignitates: at illa nõ improbo: sed non tã me
 » abiiciã & prosternã, vt illi me postponam, qui nos
 » hac vna re antecedit. In quo ego prudentiam tuã
 » desyderare soleo, qui præstantissimum illud di-
 » gnitatis & animi elati decus quasi cum conuitio
 » nobis

nobis inuidisti. Quòd si me virum bonum, si ciuē,
 si liberum existimas, desine ista auribus nostris in-
 culcare, quæ nemo sapiens vnquam comprobā-
 uit: neque in eo mihi sis molestus, quod vt cuique
 saluum esset & integrum, Dei optimi maximi cō-
 silio & decreto perfectum est. Quòd autem ad no-
 men illud tuum, habebis debitorē nihil mo-
 rātem, & si voles etiam cū vsura: quod
 cū dissoluero, alios tibi quæres
 qui & mōres tuos & tā in-
 solentē licentiā ani-
 mo moderatio
 re sint la-
 turi.

In statuam deæ Viriplacæ.

Concordiam in matrimonio colendam.

*Quæ dea, quæ nostris etiã nunc visitur aris?
 Quanta in corde fides, quãtus in ore decor?
 Hac inimicitias, genialisq; intima lecti
 Iurgia, coniugibus ponere diua iubet.
 Tu cui graus hymen, cui vincla iugalia curæ,
 Hanc cole, connubium sola beare potest.*

Q

VIRI PLACAE deæ (quod coniugibus inter se conciliandis præesse crederetur) statuum Romani posuerunt: cuius tantum apud illos valuit religio, ut quoties aliqua domi inter maritum & uxorem odia intercessissent, die ex conuentione dicta uterque ad illius statuum se velut ex dæmonio sisteret, & ciuilibus dissensionibus causas recitaret: quibus peroratis, simultate utroque deposita, quasi per Patrem patratum nouum fœdus inibatur. Ac profectò coniuges in matrimonio concordia potius, quam subsidiis pecuniarum septos oportet esse, quæ si pie & sancte ab eis colitur, diuinum quiddam adfert inter ipsos. Quò Romanos spectasse non absurdum fuerit iudicare, qui ad retinendam in matrimonio benevolentiam, conciliandasque nuptias auctores deos citauerunt. Quam rem etiam ad Iunonis providentiam pertinere existimauerunt, ut non prius in matrimonio conuenirent, quam illi diuinos honores peregissent. Extipices vero quibus cum immolatorum fisis omnis versabatur cura, de victima fel extrahebant, ut ea notatione omnibus perceptum esset, coniugium ipsum felis & iracundiæ expers esse debere. Nam si à natura hominibus tributum est, ut se vitam corpusque tueantur: eadem opinor tutela idemque studium coniugibus inter se ipsos præscribitur, quos tanto vinculo colligauit Deus, ut vnum idemque corpus efficerent. Quòd si quis malè uxori suæ euenire cupit, tam certè

certè naturæ ipsi pugnasse sit existimandus, quam si ipse sibi bellum indixerit. Et quamuis temporibus Mosis, cui à Domino legis perscriptio data est, temporum & populorum cupiditatibus sit permisum, ut coniuges à seipsis diuerterent, & res sibi suas haberent: tantum tamen licentiæ genus velut dignitati Christianorum minimè consentaneum Christus antiquauit, hancque cautionem lege est coplexus, ut nisi ex causa fornicationis diuortium celebraret nemo. Propius est enim, ut quæ scelere suo ius illud sacrosanctum hospitij & societatis violauit, tantæ cõmunitatis beneficio priuetur. Artemisia quidem apud Cares Mausolũ coniugè eo affectu & obseruantia coluit, ut ad incredibile illud amorem nihil adiungi posse facile omnes iudicarent. Quo deinde mortuo, tantum ad illam voluntatem accessit, ut antea dilexisse solum, tunc verò amare videretur. Nam cum moderatè desyderium mortui ferre non posset, hac vna leuatione se dolorem, si non abstergere, at certe lenire posse credidit, si mariti cineres absorberet, & illi in corpore suo monumentum extrueret. Præclara certè illa erga coniugem significatio amicitia, quæ etiam post aras viuuit. Et Cn. Pompeij vxor, cum mariti vestè sanguine conspersam è foro domum relata vidisset de salute illius vehemèter cõmota repente exanimata est: quo in casu certissima benevolentia muliebris signa apparuerunt. Tanta est enim plerumque inter coniuges suauitas, ut si forsitan vinculum illud, naturæ necessitas dissoluerit, vnusque ex illis vita sit perfunctus,

qui superstes est, non nisi inuitus amœnissimam hanc lucem possit aspicere, & æqualium consuetudinem, congressumque hominum, vitam denique sibi acerbam putet. Quæ si vniuersi in vita sibi tuenda esse proponerent, nõ tãtæ medijsfidius sordes, non veneficia, non adulteria in laribus & focus versarentur. Quia verdin collocandis filiabus Themistoclis sententia minime probatur nobis, longèque antiquius esse iudicamus, pecuniam sine viro habere, quàm virum sine pecunia: videatur certè quodammodo de lucro accidisse, si quodma trimonium apud nos ira vacet. Nam vt æqualitas plurimum ad benevolentiam momenti, habet, ita certe nihil est ad malevolentiam accommodatius quàm animorum fortunarumque dissimilitudo. Quærit adolescens mulierem cui amplæ sint facultates domi, neque ei omnino curæ est, si forte illa multum ætate processerit: vnde efficitur vt quæ ætate & opibus inter se sunt dissimillimi, etiam vita & opinionibus plurimum discrepent. Iubet Aristoteles Hesiodum secutus, vt virgines ducamus, quodd facilè ad voluntatem nostram deduci possint. Nam vt canè vetulum ægrè ad lora condoceris: ita iam natu grandes mulieres, maximè si in aliorum manum aliquando conuenerint, quo cunque duces difficilius sequentur. Bene igitur Thales Milesius pares paribus connubio iungi debere existimauit, vt ea concordia, qua ferme vna matrimonium constat, morum similitudine retineri posset.

In her-

In herbam Moly, ex Homero.

Magne res sine magnis periculis nõ fiunt.

*En tibi Maonij raris suauissima Moly,
Ostendit vira sata, decusque tua.
Lacteus est illi floris color, aræque radix,
Exoriturque nigro palmi e lactis honos.
Quid speras magnis rerum succibus vti,
Qui reuocatis oculos longe ab agne tuos?
An tibi Idumæa cedent sine puluere palmæ?
Proxima quærendus danna triumphus habet.*

Q iij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MOLY herbammagnis rebus efficiendis no-
bilem mirabiliter Homerus versibus suis ho-
norauit. Nam illius inuentum diis immortalibus
attribuens eam à Mercurio ex terra euulsam Vitis
siq̄ue traditam esse ait, vt is inter Circes veneficia
securus versaretur,

Ῥίζη μέρ μέλαρ ἔσκει γάλακτι δὲ εἰκελοῦ ἄνθος.
Radice, inquit, nigra est, sed lacti flos simillimus.
Quare vniuersæ hominum vitæ concursationes
& studia scientissimè complexus est. Nam in re-
bus aggrediendis ita natura adfert, vt radices ni-
græ sint & obscuræ, principiaque ipsa molestia-
rum plena: multiq̄, homines inuenti sunt, qui dif-
ficultate deterriti in cursu restiterunt. Cùm verò
paulùm vltra radicem res ipsa processerit, mirabi-
les gloriæ fructus consequuntur. Iam res magnas
& memorabiles gerere gloriosum est, sed tamen
nò sine magno fortunarum & vitæ discrimine res
tantæ perfici possunt. Darius quidem eo prælio
quo apud Issum ab Alexandro Magno superatus
est, in concione apud milites suos dixisse fertur,
RES MAGNAS sine magnis periculis non geri.
Nam & multi exercitus eo profecti esse prædican-
tur, vnde se nunquam redituros considerent. Tan-
ta est enim in maximis animis incitatio, tantum-
que pugnandi studium, vt victoriæ laudem facile
omnibus periculis anteponant,

veri

Veritas in puteum demersa.

Ex Democrito.

*Qui toties putei fundo versaris in imo,
Vt verum ignotis prodeat è latebris,
Desine, frustrati sunt hæc monumenta laboris:
Quidnam illi & nobis scæderis esse potest?*

Q. iij.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MIRETUR fanè aliquis, cur cum in peruesti-
gatione veritatis tot tantorumque hominū
ætates sint confectæ, hodièque reperiantur pro-
pe innumerabiles, qui in ea se versari dicant impē-
sius: Democritus autem eam ab hominibus seces-
sionem fecisse, & in intimis putei cuiusdam latere
opinetur, neque illi nobiscum aliquid esse com-
mercium. An quòd simul atque in lucem suscepti
sumus, in tanto vulgi errore versamur, vt ea veri-
tatis & virtutis præsidia, quæ omni studio tuen-
da nobis natura ipsa commendarat, opinionum flu-
ditate deleantur? An quòd iis opinionum flu-
ditibus obruimur, vt in nobis naturæ lumen obscu-
retur, vanitatique veritas, & confirmatæ opinio-
ni virtus concedat? An quòd animus ipse in homi-
ni princeps, à corporatis voluptatibus tanquam à
barbaris captus, laribus sepulchrisque auitis non
inuitus caret, neque ad præclaram illam virtutis
ciuitatem postliminio redire cupit? An quòd in
præstantibus & summis animis fere vsu-venit, vt
inter sese dissentendi studio summo pere tenean-
tur: magisque in scientiis pertractandis domesti-
ca gloria, quam ipsa luce veritatis capiantur, eaq;
sola probent, quæ ipsi secum domi fuerint medi-
tati? An quòd eam quamprimum animo expresse-
rimus opinionem, nunquam deponimus, diutissi-
mèq; nos noster delectat error? An quòd nihil ho-
mini melius, nihil præstantius imperiis & popula-
ri gloria iudicamus, & adumbratæ laudis imagi-
ne speciem illam honesti contegimus: vt plerun-
que

que in optimis actionibus potius magistrum po-
pulum & ad vitia consentientem multitudinem,
quam sapientiam sequamur? qua tamen nihil ho-
mini à Deo optimo maximo excellentius tributū
est. An quòd tanta habendi cupiditate cōficimur,
vt sine pecunia nullam vitam esse existimemus, &
præstantissima illa animi bona tantum expeten-
da iudicemus, quantum amplificatio patrimonij,
& rerum subsidia pati possunt? Socrates quidem,
qui primus à rebus occultis, in quibus omnibus
philosophi ante eum occupati fuerant, philoso-
phiam auocauit, ea re se ab Apolline omnium sa-
pientissimum dictum esse iudicabat, quòd se ni-
hil omnino scire palam profiteretur, eamque se
putare summam sapientiam, non arbitrari se scire,
quòd nescias. Quæ sententia cum altius animis
eorum infedisset qui illius fuerunt discipuli, pro-
dierunt Academici noui, qui nihil certo sciri cō-
stanter affirmarent, verique rationes velut ab as-
sensione cohiberent. Qui quanquam (vt ex eorum
sermonibus & vita constare potest) magis verita-
tis perquirendæ desyderio, quam aliqua animi
ægritudine de rebus omnibus disputarent: hoc ta-
men potissimum disciplinæ suæ caput effecerunt,
vt ab omnibus rebus velut incognitis iudicium
suspenderent. Nobis verò quorum variè pertur-
bantur animi, quid efficiendum erit cumulatus,
quam vt nunquam incerta pro certis habeamus:
eaque sit nostra in omnibus sermonibus modera-
tio, vt nisi consultò de re aliqua nunquam iudice-
mus. Ac quocunque te animo & cogitatione con-

uerteris, quid nisi lubricum aut sui parum simile
 in hominibus nostris reperias? Nam ut ius ciuile
 ceterasque artes, quæ maximè opinionibus con-
 tinentur, omittamus, quot quæso inter nos degūt
 dispares dissentientium hominum familiæ, quæ
 de religione aliter atque aliter sentiunt? Neque
 temerè aliquis quicquam probat, nisi quod sibi
 cum cæteris non est commune. Quod si nos simi-
 litudine sententiarum Deus colligasset, & ea quæ
 variè in animis hominum profeminata sunt, ad
 idè vinculū, cōsensumque reuocasset (quod omni-
 no nō despero) facile ex Democriti puteo emergēs
 veritas, quæ nonnullis obscurior videtur esse, in
 » luce omnium versaretur. Et quanquam ita res sint
 » affectæ, ut plus vno verum esse non possit, nullum
 tamen ex illis qui à seipsis dissentiunt reperias,
 qui non opinationem suam in veritate sitam esse
 arbitretur. Vnde fit ut quemadmodum in omni-
 bus rebus, tum certè maximè in religione pericu-
 losæ sint dissimilitudines animorum: quas qui to-
 lerat, perniciosum quiddam inducit in Ecclesiam,
 cōfusionem videlicet & varietatem. In quo
 minus forsitan sit ignoscendum iis, qui
 incredibile apud omnes Reip. cō-
 stituendæ sp̄e sustinēt: quo-
 rū tamen negligentia
 totius religionis
 feminaria pla-
 nè occi-
 derūt.

*In resupinos.
 Ex Africano.*

*Si sompes celebri forsitan qui viciit Olympo,
 Ducitur insueti credulitate sui,
 Nec patitur dulces proprii sessoris habenas,
 Sed fræna indomito discutit apta iungo.
 Hunc exultantem domitori tradema iugistro,
 Vt discat solius currere carceribus.
 Qui tollis cristas, re' usque elate secundis,
 Cerne inconstantis tela parata deæ,
 Et te ad solius virtutis confer habenas,
 In qua vera animi dicitur esse quies.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

P. Africanum dicere solitum refert Panætius, qui illius equalis erat, equos triumphorum & victoriarum opinione plus æquo ferocientes, domitoribus tradi debere, vt illis facilioribus fessores vti possint: ita homines rebus secundis & externarum rerum subsidiis nimium sibi praesidentes, ad gyrum rationis & consilij deducendos esse, vt aliquando fortunæ inconstantiam & humanæ naturæ imbecillitatem possint perspicere. Quibus enim fortuna paulo liberalior in votis est, iis certe euentorum ratio non nisi obscura esse potest. Quorum autem variis procellis & fluctibus vita iactata est, iis facilis est omnis euentus. Scianum consularem hominem memoriæ proditum est, tanta apud Tiberium Cæsarem gratia valuisse, vt vniuersa penè respublica in eius temperatione sita esset. Is in rebus tam prosperis nihil sibi deesse posse existimabat, quod ad bene & feliciter viuendum faceret. Sed tamen quia plerunque euenit, vt qui florentissimis suis rebus lubentes desipiunt, si quid aduersi contigerit seipsum facile recolligant, subita quadam tempestate omnes eius spes & expectationes conciderunt. Nam & de repetundis reus actus pœnas ambitionis dedit, & omnium ordinum sententiis damnatus est. Iam verò eiusmodi hominum plena est ætas nostra, quorum tam ambitionis labore vita districta est, vt in fortuna sola suspensas habeant rationes suas: neque quicquam aut expetant aut admirentur, nisi quod imperitæ multitudinis approbationem moueat. His
idem

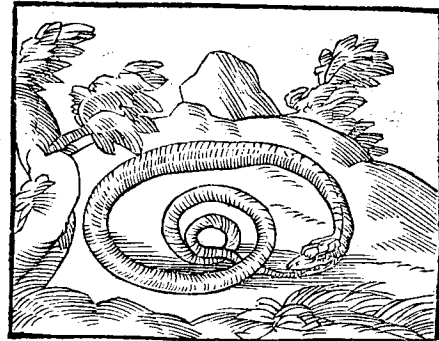
idem propositum est quod Cyrenaicis, vt in eo vitæ genere felicitatem statuerent, quod in dignitatibus obeundis, & tenendo concionibus populo maximè accommodatum esset. Qui si ad eos magistratus, quos assidua concursatione presabant, sint euecti, videas homines tam parum ex sese aptos esse, vt illa honorum accessione se sibi immutatos putent, nefasque esse existiment, eos in amicitia & fide retinere, quibuscum ante processum dignitatis coniunctissimè vixerant. Miserrima certè hominum conditio solum ea probantium, quæ nemo sapiens vnquam expetuit. Tanti verò faciunt ex plebe ad patritios transiisse, vt ea omnia, in quibus antea & multi & prolixi fuerant, infra se posita, & dignitati nouæ minimè consentanea esse putent. Si forsitan iis assurgere & quasi de via decedere, à quibus eodem honore prouocabantur, humanum esse iudicauerant, nunc quasi in deorum immortalium album cooptati, salutantibus eundem honorem impertiri, & graue, & à sua dignitate alienum esse arbitrantur. Viam ingressi integrum sibi persuadebant hac & illac oculos deflectere, nunc quasi aliquid supra mortalitatem omnem adepti tam se insolenter gerunt, vt in aliquem oculos cum amoris testificatione cõiicere habeant peccati loco. Vno se digito scalpunt, vt illa nota à reliquo vulgo separentur. Non enim decet eos qui in populo principatum habent, aliqua morum & sententiarum similitudine ad populum pertinere. Inepti sanè homines, à quibus quod in animis nostris elucescit maximè adumbratæ gloriæ forma
penit

penitus obscuratur. Neque verò ij sunt, qui qui
 sint, nesciamus, quiq̃ue non pluris ornamenta
 præclarissimæ virtutis, quàm illorū Appianitatē
 aut Lētulitatem vllam æstimemus. Potest verò ali-
 quis esse tā omnis disciplinæ rudis, qui istas
 ineptias aliquid ad hominis splendo-
 rem & gloriam adiungere sibi
 persuadeat? Quæ si nōnul-
 lis probentur, sic ta-
 mē statuo, ea ex
 doctis pro-
 baturum
 nemi-
 nē.

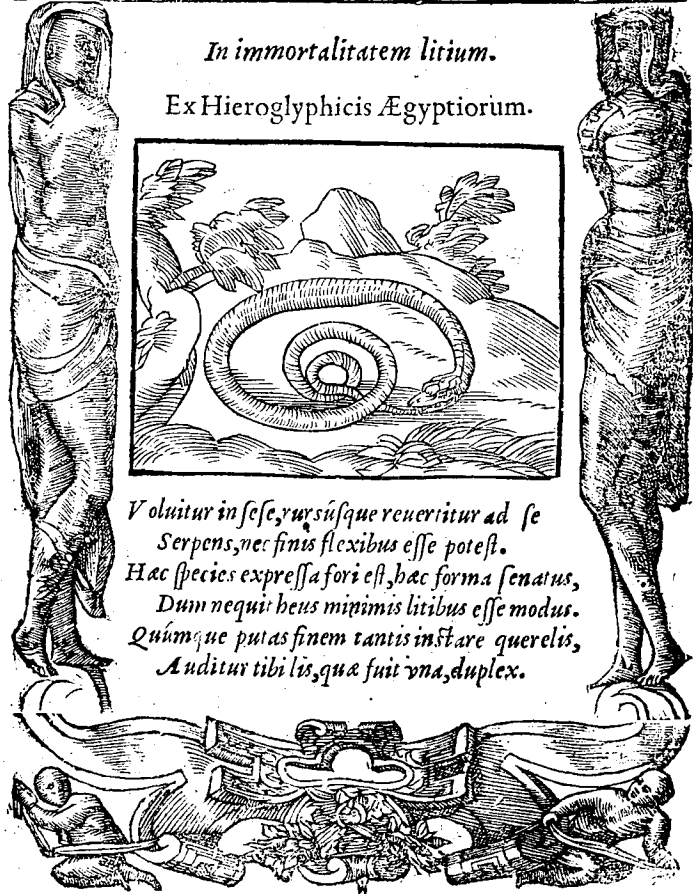

In immortalitatem litium.

Ex Hieroglyphicis Ægyptiorum.

*V oluitur in sese, yursusque reueritur ad se
 Serpens, nec finis flexibus esse potest.
 Hac species expressa fori est, hac forma senatus,
 Dum nequit heus minimis litibus esse modus.
 Quam, ue putas finem tantis instare querelis,
 Auditur tibi lis, qua fuit vna, duplex.*

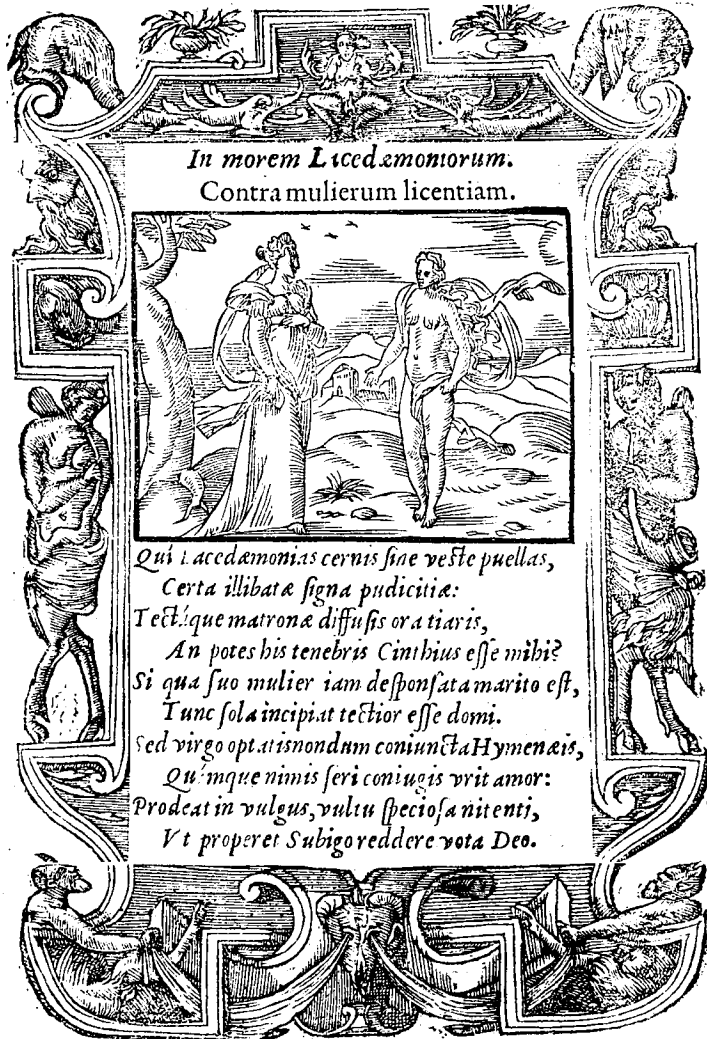
VIDEATVR forsitan à pietate quauusquis-
que nostrum erga antiquitatem affectus esse
debet, alienum, ea quæ nobis hieroglyphicis suis
veteres Ægyptij prodiderunt, ab institutis patriæ
ad consuetudinem moremque nostrum traduce-
re. In quo etsi illi nobis magnopere laudentur, qui
ista præclara primùm pepererunt, non erunt tamen
opinor improbandi, qui res absconditas &
arcanas ad naturam & sensus retulerint. Nam Æ-
gyptij & qui ad idem littus pertinent Phœnices,
omnium mortalium primi res occultissimas ad
studium & pulverem perduxerunt. quos cum in
rebus tantis pertractandis ea literarum instrumē-
ta deficerent, quæ postea temporum beneficio ho-
minibus donata, & multarum gentium inuentis
consecrata ad posteros peruenerūt, ij notas quas-
dam, & simulachra dicuntur inuenisse, quibus ea
quæ diuturna rerum notatione effecerant, memo-
riæ sempiternæ commendarent. Quia autem de
anno & eius partibus apud eos mentio incidebat
frequēs, bellissimè annū designari posse iudicarūt,
si serpens mordicus caudā tenens oculis subjicere
tur. Vt enim serpens hoc modo expressus tam se
in orbem componit, vt in ea figura neque princi-
pium neque finem reperiatis: ita cum sol trecentis
sexaginta quinque diebus & sex horis cursum
suum confecerit, tanta celeritate ad alterius anni
spatia & anfractus reuertitur, vt neque prioris
exitum, neque nascentis initia facilè possis agno-
scere. Quin & ea figura, vt ex Ori Apollinis Hie-
rogly

roglyphicis apparet, mundum & vniuersum hoc
designat, & nonnulla alia, quæ idem author libro
suo persecutus est. Quæ minus forsitan nobis sunt
necessaria, apud quos multarum linguarum cha-
racteres in consuetudinem, & familiaritatem ve-
nerunt. Propius igitur ad temporum disciplinam
videtur esse, vetus illud Ægyptiorum simulachrū
ad subsellia forensesque controuersias deducere,
eoque genere iudiciorum infinitū & litiū æterni-
tates adumbrare. Si enim ita tuæ rationes ferunt,
vt cum aliquo actione vel sacramento contē-
das, aut certè serò retim tuum iudicatū facies: aut
si qua te fortuna ad id beneficij genus adduxerit,
rei primū iudicatæ & decisæ, nouæ alix lites ve-
lut posthumæ agnascuntur. In causā hæc sunt: iudi-
cum remissio & negligentia: dum non nisi trans-
latiue & perfunctoriè munus suum exequentur:
& avaritiæ lues, quæ homines nostros in præstan-
tissimis honoribus cum dignitate versari non cō-
cedit. Quid igitur nos de illis sperare oportebit,
quibus cum longo vsu temporum abundè sit per-
spectum, tot imminentium causarum fluctibus
facilè se non posse fatis, nolunt tamè æquo animo
pati, alios in eundem ordinem adlegi, qui in eodē
equo inclusi, & publicis malis medeantur, & cau-
sas quasunque anno vno vel altero possint con-
cludere. Ac profecto qui sua non populi causa ad
magistratus accedunt, dum à se dies tanquam à
Chaldæis peti, & totius ciuitatis commoda domū
inferri volunt, quamuis soli res tantas & tam im-
mensas sustinere nequeant, parum tamen mode-

ratè ferunt in idem munus alios conscribi, quorum societate omnia negotia maturimè expli-
centur. Mihi certè ij gravissimè offendunt, qui
cùm certò intelligant nisi sex aut decè annis clien-
tes iudicatos sententiis suis dimitti posse, non ta-
men sibi conuentum alium dari postulant. Parum enim
Christianum est, iustitiam quam iura omnia liberaliter & in
procinctu reddi voluerunt, his, apud nos in angustiis esse
vt neque gratis, neque pecunia, neque labore tibi eam parare possis.
Sed tamè & hoc in illis hominibus ferendum est, qui in
dignitatibus renuntiati, magis sua, quam ciuium causa
laborant.

ofos
mbs
107

*In morem Licedæmoniorum.
Contra mulierum licentiam.*

*Qui Licedæmonias cervis sine veste puellas,
Certa illibata signa pudicitia:
Tecti que matrona diffusis oratiaris,
An potes his tenebris Cimbrius esse mihi?
Si qua suo mulier iam desponsata marito est,
Tunc sola incipit tectior esse domi.
Sed virgo optatis nondum coniuncta Hymenæis,
Quinque nimis seri conuensis vrit amor:
Prodeat in vulgus, vultu speciosa nitenti,
Vt properet Subigo reddere vota Deo.*

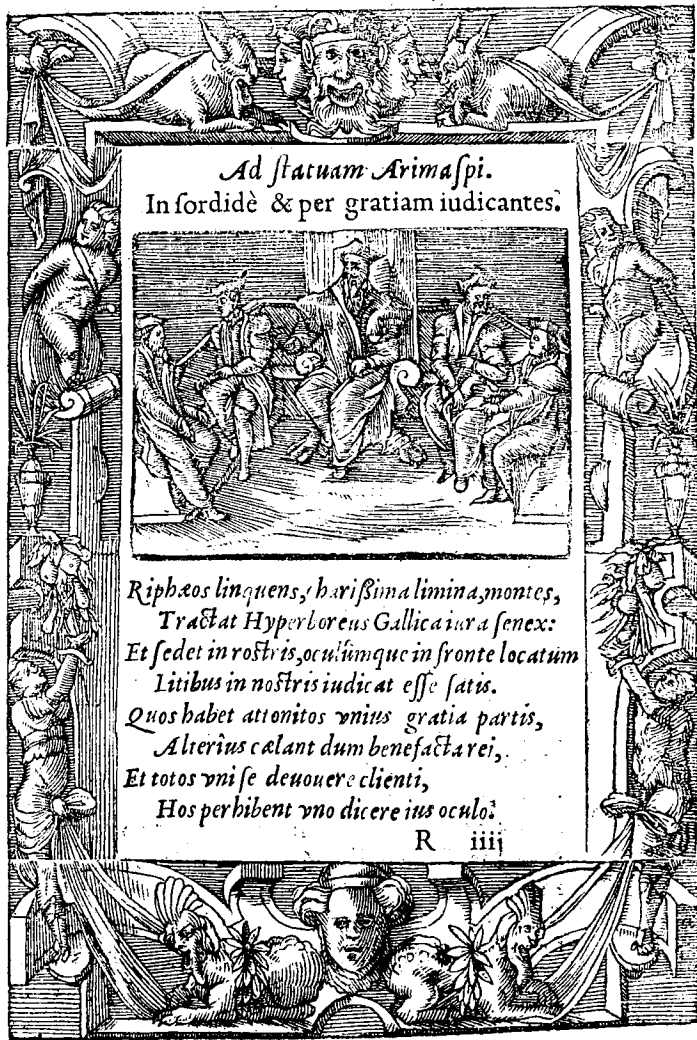
NARRATIO PHILOSOPHICA.

APVD Lacedæmonios moris fuit, vt puellæ quæ nondum in manum viri conuenissent, aperto capite & minimè velata faciè in publicum prodirent: quæ autem viris nuptum essent tradite, nunquam prius nisi fasciis aduerso vultu contentæ de domo procederent. Quod forsitan in prudentissima ciuitate non alia de causa receptum esse iudicare possumus, quàm vt vtrunque sceminarum genus diligentius eas partes tueretur, quas sibi vel voluntas vel fortuna tribuisset. Neque enim ab institutis felicissimæ reipublicæ alienum esse putem, puellas in luce ciuitatis versari, & ab iis ipsis prospici, qui ex gestu & venustate corporis etiã animi periculum facientes, ad honestas nuptias sapiensimè faciliores esse possunt. Etsi enim non omnes Zopiri sunt, tamen in humano vultu nescio quid natura indidit, ex cuius longa notatione de moribus iudicium esse possit. Et plerunque nonnulla sunt in virgine corporis vitia, quæ ne ipso quidem nuptiarum die maritis animaduersa sunt: quo in genere non fortasse illos euentus fefellisset, si puella ex vmbraculis suis aliquando in solem prodiisset. Præterea quia ætas illa vel ipsa natura à labore ad solatia & otium est procliuis, benignè in eam constituendum est, neque omnino vitio vertendum, si ei permittatur aliqua sodalitatium & colloquiorum vsura perfrui, & eiusmodi leuatione diuturnum futuri mariti desiderium sarcire. Et si enim nulla maior homini pestis impendet quàm ab homine, nihil tamen magis ad morum probi

probitatem & honesti actiones valet, quàm hominum consuetudo bonorum: quæ opinor puellis non sit prohibenda, si modo ea sicut somno & cæteris quietibus, cum scilicet rebus necessariis satis fecerint, vtantur. Vnde fit vt vsu eorum quibuscum vixerint instructissimæ, sint maritis suis & ad animi voluptatem chariores, & ad res gerendas aptiores. Quæ si omnino se maritis elocauerint, non sit illis condonandum, si tantum sibi in matrimonio licere velint, quantum antea optimo iure sumpserant. Quid enim ei quæ se ad viri nuptias & voluntatem contulit aliud in posterum contendendum est, quàm vt eius moribus inseruiat, cui se Deo optimo maximo authore, & hominibus laudantibus æterno vinculo colligauit? Quid denique tantum voluptatis & iucunditatis ei quæ virum duxit externa afferre possunt, quæ non domesticis oblectamentis, & priuato otio facillimè compensentur? Itaque non sine causa laudatur ille, qui non alio nomine vxori libellum repudij dedit, quàm quod ea minimè velata in publicum prodiisset. quod etsi paulò seuerius nonnullis videatur, admonendæ sunt tamen mulieres, vt nunquam à domo & maritis suis oculos deiciant: & omnino persuasum habeant, se maritis non tantum noctes, sed etiam dies debere. Et sanè quàm bellissimè Cæsar Dictator: qui vxorẽ suã non tantum crimine, sed & omni criminis suspitione vacare voluit. Nam licet ex veterum sententia cum bonis bene agere oportet, & hominis sapientis est non leuiter in sceleris suspitionem venire: sit ta-

men nesciò quo pacto , vt ea quæ conuentus ho-
minum & consortia tantopere appetit , etiam à
viris bonis in discrimen famæ subitò deponatur.
Quid enim tantum mulieri coniugatae cum Præ-
latis , iisque qui rem possident, negotij est, cuius
non maritus , iustus arbiter & disceptator locu-
ples esse possit? Quòd si id illi à marito conceda-
tur , desino : quidam enim tam à natura viri boni
facti sunt, vt nihil habere velint, quod non illis cū
cæteris commune sit. plusquam Pythagorei opi-
nor, qui nò tantùm amicis omnia debere ve-
lunt, sed etiam iis libenter de suo lar-
giantur, quibuscum nulla amicitia
& pietate deuincti sunt : libe-
ralisq; animi est & sibi &
uxori amicissimos pa-
ri officiorū ra-
tione de-
mere-
ri.

Ad statuam Arimaspi.
In fordide & per gratiam iudicantes.

*Riphaeos linquens, harrissima limina, montes,
Trahat Hyperboreus Gallicia iura senex:
Et sedet in rostris, oculumque in fronte locatum
Luiibus in nostris iudicat esse satis.
Quos habet attonitos vnus gratia partis,
Alierius calant dum benefacta rei,
Et totos vnise deuouere clienti,
Hos perhibent vno dicere ius oculo.*

R iiii

NARRATIO PHILOSOPHICA

MIRETVR non iniuste quispiam tā res alias populum agere, vt apud nos Arimaspsis possit esse in subfelliis, & iudicando locus. Quod etsi à cultu & humanitate prouincię videatur alienum, magis tamen sit mirandum, eorum temperatione vniuersum Reipu. corpus cōtineri. Quid enim tā contra temporum omnium disciplinā esse potest, quā eos ex decreto cæteris duces dari, à quibus & itinerum notitia, & oculorum acie lōgo intervallo superentur? Nam neque cum ratione fit, illos qui ea infirmitate sunt, vt aliis præeuntibus subsequi debeant, eum locum in procedendo tenere, qui & princeps & primus est. Neque verò tanta nobis cum natura dimicatio est, vt ea quæ velut cum lacte nutricis expresserimus, improbemus. Sed tamen dolendum est in eo nonnullos tam studiosè occupari, vt se maximum fructum capere existiment, si ad eas calamitates quas hominibus natura afferre solet, alias adiunxerint. Nam neque cum corporibus omnino decertamus: at in illis hominibus non sit ferendum, qui animum suum immortalitate & tantarum rerum notitia præstantem, altero oculo priuaerint. Et sapienter apud omnes opinor populos statutum est, vt non prius iudices de causa constituerent, quā die dicta, litigantibus pro se agendi potestas facta esset. Cuius æquitatis tanta est in iure ciuili religio, vt ea (ex Iurisconsultorum sententia) etiā principali autoritate non possit antiquari. Qui autem vnam in partem decumbunt

bunt, & ab alia se voluntate auocant, perinde ceterè mihi videntur agere, atque si ea parte cuius utilitates & iura deserunt, minime ad iudicium euocata in causa perorarent. Hos nō elucatos vt aliās non oculis vt sæpe, sed mēte captos saluis legibus appellemus. Quibus enim æquitatis, iustitiæ, fortitudinis & constantiæ partes ex Senatusconsulto vel principum placitis attributæ sunt, ij omnibus bonis desipere videantur, si iustitiā iniustitiæ, animi magnitudinem avaritiæ & fordibus commutarint. Væ (inquit Esaias) vobis, qui statuitis lucem tenebras, & tenebras lucem. Quo proximè eos pertinere non iniuria aliquis existimare possit, qui in controuersis decidendis æquitatem ad sordes, iustitiæ momenta ad beneuolentiam aut odium solent traducere. Iam non est consentaneum, vt qui in publica administratione degunt, priuatas amicitias curent. Quid enim singulorum cognationi & affinitati cum republica commune est? An verò existimant se in tantum ordinem lectos esse, vt familiæ suæ negotia procurent? An tanta pecunia sibi aditum ad dignitates illas parauerunt, vt amicos quorum res commodissimè priuati peragebant, opibus suis & gratia sustentent? An se maximis honoribus beneficio principum ornatos esse putant, vt domestica incrementa quieti popularium & communibus studiis anteponan? An vt ea sacerdotia de quibus iam à litigantibus aditi sunt, tacitis concursationibus filiis suis stipulentur? An vt gratiosorum autoritate & diuitum pecunia religionem suam expugnari patiantur,

eosque quibuscum nulla officiorum aut sanguinis ratione coniuncti sunt, sententiarum laqueis irretiant? Tales certe qui sunt, magnam sui rationem habuisse dicerentur, si privati procul a rerum gubernaculis domi quiescerent, neque omnino reipublicam attingerent, quam domus suae clientelis & affinitatibus non desunt perturbare. Qui enim tam sunt in amicos & necessarios a natura officiosi, ut omnia pro illis non dubitanter suscipiant, et rant non mediocriter, mea quidem sententia, si se magistratus & ea dignitate homines esse velint, apud quos non potest esse aliquis cognationi & amicitiae locus.

Vulgatum de Opilione.

Moderatio in subditos.

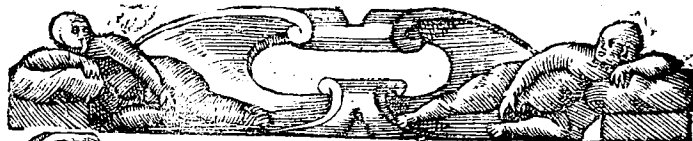
*Cui dedit v'pilio simas tondere capellas:
 Ab cruciat miseris terga cruenta modis.
 Quem tenet Herculei mactum praestatio voti,
 Inq; vno duplex iugere munus obit:
 Paruo multa querens in ista e tributa nouali,
 Saepe graue immenso deserit aere solum.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NI H I L his hominibus infestius opinor dicitur, qui eos magistratus, in quibus pietatis & omnium officiorum seminaria apparere possunt, consecuti, tamen ita in illis degunt, vt non tantum nulli prodesse velint, sed etiam eos offendant quorum studiis & vtilitati obsequi debuissent. Quæ res eò videatur indignior, quòd præclara illa virtutis ornamenta ad virtutem labefactandâ conferunt, & in conuellenda honestate illam ipsam cui pugnant, adhibent honestatem. Quid enim res verbanas aut bellicas gerentibus accommodatius esse possit, quid illorum dignitati còsentaneum magis, quàm populum omni meritorû ratione (quo ad eius fieri per honorem potest) demereri? Quid porrò eis magis necessarium, quàm ciues cæde, in fidiis, concussione & vi armata liberare? Quid cum illorum administratione coniunctius, quàm ius vnicique tribuere, & perditorum ciuium conatus nefarios à bonorum ceruicibus depellerè? Hæc certè & alia honoribus illis tam sunt cognata, vt ab eis neque re, neque cogitatione separari possint. Qui autem dignitatem res tantas & tam præclaras efficientem ad ciuium perniciem conuertunt, qui prouincias spoliant, qui testamenta diuitum aut expectant, aut supponunt certè, qui omnia habent vernalia, decretum, sententiam, forum, domum, vocem, suffragium atque adeo silentium, qui seruotum dimissiones faciunt ad diripiendas villas, qui vicinos sedibus expellunt, qui recuperatores nocentibus reis pecunia proscribunt
qui

qui accusatoribus pecuniosis quæsitores ad iudicij corruptelâ vendunt, qui pro vno vel altero cliēte litem suam faciunt, qui iudiciorum aditum iis à quibus nihil acceperint, intercludunt, qui ab oppidanis suis maiorum fundos & familiaria sepulchra violenta pactione emunt, qui denique nihil agunt aliud quàm vt rem suam efficiant pleniorē: hos profecto nemo in officio suo esse existimauerit. Et quemadmodum multa sunt vitia quæ virtutem ipsam proximè imitentur: ita & nonnulli sunt, qui cum se bene & fortiter in magistratu gerere videantur, tum demum grauius peccent. Horum plena est etas nostra, qui simulatione probitatis aliquos in vitæ discrimen & accusationem vocant. dumque foris acerrimi publicorum commodorum propugnatores videri volunt, intus tamen ita se res habet, vt omnibus facilè constet eos non cum hominis salute, sed cum fortunis & pecunia bellum suscepisse. Sed tamen in tanta oppressæ virtutis & innocentia calamitate, nihil est cur non eos potius qui ista agunt, quàm qui hæc patiuntur, miseros esse putem. Nam qui falso nomine apud iudices rei deferuntur, habent certè & hoc cum Christo & Apostolis commune: qui autem publicè ad innocentium cladem, & bonorum perniciem operas suas locant, quique quos collatis signis, & (vt aiūt) aperto Marte opprimere nequeunt sententias suis intercipiendos esse censent, tantum conscientia perturbantur sua, vt semper pœnam ante oculos versari putent: & dies noctesque crucientur. Nam & Dionysius Syracusanus rebus suis
flore

florentissimis & tanta imperij gloria, ne quidem se fortunatum prædicabat: quòd illi vt furiz, sic sua occurrerent malefacta, quæ illum etiam in tantis opibus tutò respirare non finerent. Si autem in turpissimis illis flagitiis hac vna re se sustentant, quòd bene curati in vulgo apparent, multo auro, multis gemmis, non habent illa, mea quidem sententia, tantum apud Christum & sequaces suos authoritatis, vt non baiulos & ex vltima fece plebis homines, adde etiam ex Christi sententia meretrices, hisce leuiculis & impotentibus præstare iudicemus.

Appij infamia.

In constuprata iudicia.

*Virginia parat insidias & retia tendit
Appius, & veneri poni: ut vna sua.
Sit manus truncus iudex, sit lumine captus,
Qui volet in nostro dicere iura foro.
Qui potes æquali causis tractare lapillo,
A Etoris conuax si sit amica tibi?*

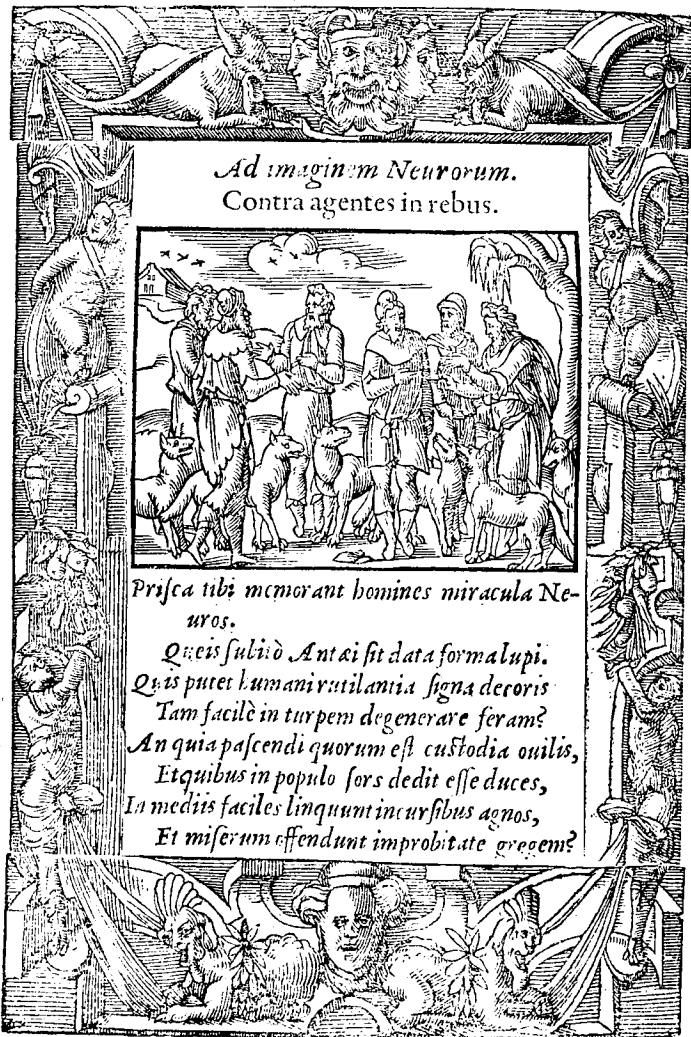
NARRATIO PHILOSOPHICA.

NONnulli sunt qui errore suo & peccandi licentia tam impensè delectantur, vt eorū animus in præclarissimis dignitatibus obeundis nō tantum cupiditate & auaritia nō expleri possit, sed etiam gradū illum suū stupri & libidinis accessione audeant funestare. Et quemadmodum Appius decemuir, quam priuatis pollicitationibus, & occulta largitione expugnare non potuit, eam sententiæ suæ & iuris constituti vinculis irretire conatus est: ita homines impuri à qua in amoribus bene sunt accepti, vel si hoc sibi præstitum iri non desperant, facillè in sententia ferenda ad illius nutum & beneuolentiam se conuertunt. Quorū eò detestabilior est improbitas, quòd sanctissimo æquitatis & iuris iustrumento, cuius moderatione reipublicæ salus & tutela continetur, abutuntur ad sordes & impuritates suas. Itaque bene Pericles ad Sophoclem, qui conspecto eleganti forma puero, exclamauerat, Decet, inquit, Prætorem non tantum manus, sed etiam oculos habere continentes. Qui autem ita perturbationibus suis cruciantur, vt se non sibi solis à natura creatos putet, sed partem auaritiæ & sordibus tribuant, partem libidini, partem gratiæ aut iracundiæ, quæ in defungendo magistratu hominibus illis pestis capitalior esse potest: quod portentum ciuitati perniciosius? Phrynem meretricem Thespiensem narrat Athenæus libro decimotertio *Δειννοσπιρίων*, ab Anaximene quodam apud Athenienses de crimine delatam esse: sed cum illa pectus nudasset, rotius or

tius ordinis sententiis absoluta est. Hoc certè qui fecisset in symposio, cū fortasse deposito pignore ad cōtrouersia vetū est, excusationem haberet: sed qui in loco maiorum, extra quem salua imperij dignitate, saluis auspiciis & legibus iudicari non potest, tam infame iudicium constituerit, is opinor sit dignus qui non in senatum, sed pistrinum dedatur. Iam verò non impudentis tantum, sed hominis profus dissoluti est, in ea causā iudicare velle, cuius alteram partem vel omnium testimonia sibi amore nefario deuinxerit. Sicut enim voluptate titillari & impelli humanum est, ita facinus est, mea quidè sententiā, omnium scelestissimū, in subelliis & iudiciis libidinè ducè & magistrā sequi. Sed qui ex sceleribus suis fructum capiūt, illis forsità sit cōdonādū, si ea omnibus nota, & etiā publici iuris autoritate cōfirmata esse velint. Marcus quidè Cato *Q. Flaminiū* cōsularē hominē Censori senatu mouit, quòd is in Gallia Proconsul vt gratū scorto faceret, hominē nocentē quē in vinculis habebat, pœna affecisset. Turpe enim & notādū esse grauisissimus Censor existimauit, petente meretrice etiā fontē iusto supplicio condemnari. Qui enim in republica magistratus gerunt, refrenent cupiditates, libidines coerceāt, affectibus imperet, & seipsos non tantū in testimoniū, sed in iudiciū vocent, vt eodè iure, quod in alios cōstituerint, & vtantur ipsi. Is enim bene populo imperabit, qui sibi ipsi prius nouerit imperare: est quæ perquam inuidiosum, eum cui à publico legis propugnatio decreta est, leges offendere.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NEVROS populos in Scythia ad Boristhenē fluvium habitantes, memorant historiæ certis temporum intervallis, tanquam aliquo Ciræo poculo ex hominibus lupos fieri, & humanitate velut pro derelicto habita, in consuetudinem feritatis venire. Quod si agrè aliquis nostrum in mentē induxerit, valebit tamē opinor apud nōnullos itineris longitudo, & fortè perficiet, vt quod à patribus traditū re ipsa experiri nequeūt, id doctōrum hominum authoritati nō grauatè velint concedere. Quos tamē si nō adducimus, vt hoc miraculi genus sibi persuadeāt, poterunt tamen illos nī fallor domestica exempla ad eam rē fati inuitare. Quis enim eos lupos nō appellet qui in gubernaculis & moderatione populi degentes, fortunas ciuū euertunt, hæreditates expilat, & præstātissimū egenorū patrimoniū rationibus suis referūt. Quis illos ab hominū tribu ad lupos trāsisse nō iudicet, qui quasi ciuibus bonorū omniū tutores ex legis cōmētario dati, neq; à capite rationē reddūt, neq; se pupillis suis in eā summā debitores scribūt, quā nō solū eos naturæ vis, sed etiā lex Dei nexu obligauit? Nā si poëtarū præclarissimus Homerus, agētes in rebus ποιμνίας τῶν λαῶν appellauit: appositè certè eos lupos nominemus, qui nō modò à grege suo oculos deiiciūt, sed in eius dignitate minuēda, fortunisque omnibus expilādīs occupātur, & ea ad se mōcipio & fructu pertinere volūt, in quorū parte vel minima non satis ex æquo & bono se à totā sæculis tutari potuerunt. Quod si primum in eun-

te Ecclesia ei qui omnibus bonis liberaliter datis mediocri quiddam sibi recipiebat, pro nefario scelere datum est, & pœna auaritiæ constituta, quid faciet qui non tantum sua sibi habet, sed hæreditatem Dei & pauperum fortunas diripit, & dimensum Domini ad amplificationem familiæ suæ conatur traducere. Nam ut nouissima cõferamus primis, cui tandem ex nostris iudicatum non est, principes illos viros qui quondam Christianam rempublicam legibus & institutis fundauerunt, ita animo affectos fuisse, ut à propriis commodis oculos remouerent: seque propemodum & sua à se longè posuisse, ut reliquos eiusdem fidei societate Domino adiungerent. Qui cum omnem pro præstantissima religione concertationem susciperent, rebus suis non parcerent, & finem apud populum agendi non facerent, inter eos tamen inuentus est nemo, qui tot officiis piè & sanctè seruatis non se officio suo defuisse certissimè iudicaret. Horum res gestas pleno ore laudant omnes: illorum vitam imaginibus, trophæis & immortalitate consecrant: quam etiam si facile possint, nolint tamen imitando consequi. Prædicatur à nostris, & mea sententia optimè D. Martinus, quod hominem paupertate & vi hyemis planè confectum parte vestis liberaliter concessa recrearit. Hoc tam peæclarum facinus si quis ex nostris in populi corona faceret, ab omnibus opinor rideatur. Talium virorum exempla quotidie in testibus nostris versantur. quàm benignè, quàmque hospitaliter erga suos se gesserint, domestica monumenta

menta nos ignorare non sinunt. Sed tamen in ea opinione sumus ut non tantum ad res tam præclaras accedere, & iisdem beneficiis de nostro homines demereri non velimus, sed sit nobis molestissimum parem illis rationem ascribere, quorum opes non Christus tantum, sed etiam Ecclesia recens fidei nostræ commendauit. Itaque maiorem in dies ex libertate cuiusdam mendici voluptatis fructum capio, qui cum præsentem me sordidatus & supplex ab Ecclesiastico homine diuite precibus cõtenderet, ut illius opibus in summa sua paupertate tegeretur: is ubi primum se nihil proficere perspexit, iam non ut reus aut pullatus, sed quasi quidam magister morum diuitem illum seuerissimè increpauit: nihil se quod non suum esset petere assureans, Tibi, inquit, saluis legibus pura & vestibus oloberis indui, diffluere deliciis, & Christi patrimonio ad lasciuiam abuti possit licere: nos autem pauperes, quorum salus & Domino iucunda est, & vobis etiam commendata, fame & vulneribus oppressos, iacere: ex vobis autem reperi neminem, qui diuitiis suis rationes tam afflictas & tantam calamitatē solari velit.

In Hesiodum.

Dij laboribus omnia vendunt.

Dic A scrae senex, qua lenta insomnia noctis
 Tam ci:d Picriam te docuere chelym?
 Sicne repentinum te Caestalis vnde poetam
 Feci: & Aenij ferre trophaea chor?
 Sicne licet nobis spaiantibus esse peritis?
 An cuius pauo Pythagoraeus adest?
 Dij solis almas vendunt sudoribus artes:
 Non alio eloquium Palladis asse licet.

A L I V D .

Qui sibi Cecropiae quærit monumenta Sopia.
 Et clara Aetherici sidera nosse poli:
 Tempora:que, & causas fugientis cernere lunæ
 Et tota Ausonia discere iura togæ:
 Non Cræsingentes loculi, non Persicagazæ
 Castalias potis est sollicitare deas:
 Solalabo:gratia confert compendia palma,
 Sedat & immodica pocula larga sitis.

NARRATIO PHILOSOPHICÆ.

HESIODVM vetustissimum poetam accepimus cōfectis apud Heliconē aliquot spatiiis, poetā repētē euasisse. Et Enni⁹ ipse Homeri animā per quietē in corpus suū infusam esse prædicabat. Verus enim fuit, & iā ab antiquis ducta tēporibus opinio, animas postquā his erepta vinculis in celū euolauerāt, iterū deorū immortalīū iussu in corpore migrare. Cuius sententiæ Pythagoras summus philosophus princeps fuit. Verū quem tandem existimamus tantū gratia & authoritate apud Dominū valuisse, vt nullis vigiliis suis, nullo studio & tantā aliud agēs, artibus iis quæ cognitione percipi possunt, omnibus instructissimus euaserit. Salomone quidē referūt historiē rerū diuinarū & humana rōnotitia à Domino auctū esse: tantāq; fuit in homine illo rerū varietas, vt de omnibus quę in disputatione cadere possunt & natura rerū cōtinētur, sciētissimē disputaret. Sed hoc Salomōi, cui⁹ gloria Deo gratissima erat, licuit: nobis forsitan, quib⁹ pau

pertatis & rerum externarum despicientiæ partes
 à Christo attributæ sunt, non licebit. Itaque qui
 ita animo est affectus, vt nihil sit quòd malit quàm
 se quam doctissimum esse, vix temerè ad rerum
 magnarum cognitionem productus esse poterit,
 nisi omni studio, opera, contentione in eam par-
 tem incubat. Nam si eos meminisse lubet, à qui-
 bus præclara illa literarum monumenta ad nos de-
 uenerunt, quis illorum non impiger, quis non di-
 ligentia planè incredibili in libris animum suum
 defigebat? Plinium, eum qui libros naturalis hi-
 storiæ conscripsit dixisse accepimus, omne tem-
 pus perire, quod non studiis impenderetur. Et
 philosophi, cum sibi persuaderent rerum magna-
 rum scientiam sine summis laboribus percipi non
 posse, doctrinæ studia nunquam intermiserunt,
 & ad extremam senectutem in gymnasiis suis
 garriunt. Nam & Isocrates eum librum qui Pa-
 nathenaicus dicitur, quarto & nonagesimo æta-
 tis anno scripsisse fertur. Neque Gorgiam Leon-
 tinum, qui centum & septem compleuit annos,
 ætatis progressus à studiorum dimicatione reuo-
 cavit. In quibus, si Græcus & ea conditione vir, vt
 de omni re quæcunque proponeretur se ornatif-
 sime dicturum prædicaret, tantum operæ posuit:
 quis tandem per noctis insomnium doctrina ex-
 cellens esse poterit? Sed tamen homines quidam
 tanta celeritate quæ discuntur arripiunt, vt non
 tam primum scire, quàm reminisci videantur.
 Qui autem ea sunt animi tarditate, vt nisi serò, &
 inuita quòd aiunt, Minerva aliquid in studiis pro-
 mouant,

moueant, contentius in opere sunt, sed edificū ta-
 men: neque enim quicquam est quod labore non
 simus assecuti, & si intenderis ingenium valet. Et
 multos audiuius imperatores, qui in rebus planè
 exulceratis tanta fiducia sunt elati, vt ea oppi-
 da, quæ vel opere ipso, vel loci natura expugnari
 non poterat, labore & diurnitate obsidio-
 nis capere se posse nõ desperarent: quo-
 rum tantum valebat audacia, vt sæ-
 pissimè cõtra opinionem ho-
 minum præclarissimas
 victorias domum
 referrent.

S V

*Simulachrum trium Gratiarum,
Aglaiæ, Euphrosines & Thaliæ.*

In amicitiam hodiernam, hoc est, vsque
ad pecuniam exclusiuè.

*Quisquis amas Charitū præstantia dona sororū
Subsidioque tuos expectis esse tibi.
Cinibus obsequere, & studij te dede tuorum.
In meritis laus est non tenuisse malum.*

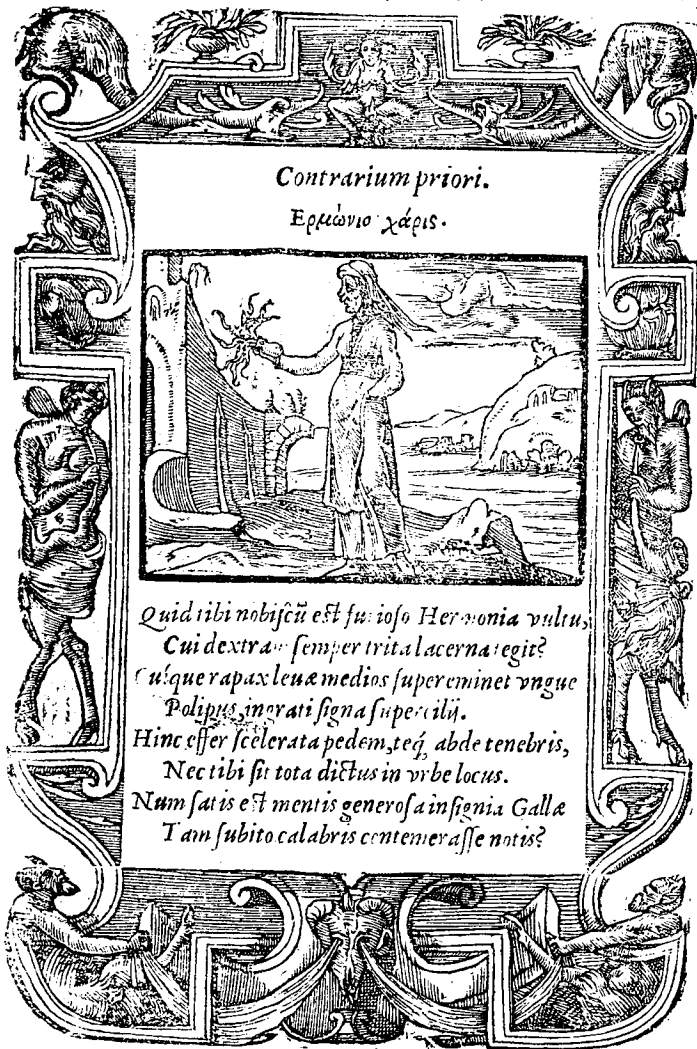
A L I V D.

*Tūne verecunda pingis Polyetele tabella
Artifici Charitum corpora nuda manū?
Cur non Assyrio spectatur Aglaia cocco?
Et comites cur non byssina palla tegit?
Hæc sunt syncera fulgentia stemmata mentis,
Quæ sua dum confert omnia, nuda manet,
Ancit una, duæ retrò vestigia figunt:
Sic debet meritum gratia bina sequi.
O quantum antiquo iam nunc decessit honesto?
Quis nequeat nostra de pietate queri?
Nan, ne socer genero solum vix mutuatur unum,
Ni iracunditium sentiat ille lucrum.*

TR E S gratias, præclarissimum post homines natos retinendæ nos inter nos societatis mimentū, nobis poëtæ in fabulis reliquerunt: quorum solertiam pictores imitati, aditum hominibus ad ea officia diligenter colenda aperuerunt, quibus humanæ vitæ splendor & honestas cerni solet. Nam in tabulis semper nudæ exprimentur, & ea forma, vt vna aduerso vultu procedere, aliæ autem auersæ subsequi videantur. Quæ res non tantum ad referendam gratiam, & ad bene merendum de eo à quo primū beneficio aucti sumus, animos nostros incitare debet, sed ad omne pietatis & obsequij genus reddere paratiores. Quamquam enim ad φιλαυτίαν & amorem quæ primū in nobis natura peperit, consentaneum minime videatur, tantum de tuo largiri vt postea alieno indigeas: est tamen & Charitum naturæ & Evangelicis nostris præceptis perquam accommodatum de dimenso tuo detrudere, vt alterius infirmitatem opibus tuis laues. Si enim non pauperum tantum, sed æqualium nostrorum fortuna tantopere nobis à lege commendatur, vt præter officium facere videatur, qui magis se quam proximum benevolentia fuerit complexus: grauius opinor sit arguendus, qui proximum in aduersis rebus non adiuuerit. Nam angustè rebus tuis uti, vt aliorum te nuitati sis officiosior, liberale & Christianum est: eæque solæ res extra fortunam esse à poëta memorantur, quas amicis lubens contuleris: neque vnquam pecunia apud nos magis in numerato & præsens est dicenda, quam cum beneuolè necessariis &

egētibus suppeditatur. Cū enim aduenerit moriēdi tēpus, & vitæ & fortunæ cedendum est: ea autē sola tua sunt benefacta quæ in alios collocaris. Neque enim quicquam est principi illi Deo infestius quam res eas quas summa sua benevolentia & benignitate nobis concessit, tam clausas & obsignatas tenere, vt neque domini qui eas tenet, neque cæterorum vtilitatibus inferuiant. Sed quam à Deo acceperimus, eadem illi referenda gratia est: maximeque erit enitendum vt pauperibus rem gratam faciamus: quibus si quid prælitum est, tanquam sibi collatum Deus rationibus suis infert. Quia autem nullum est officium referenda gratia magis necessarium, in eo genere primū pictorum in pingendis gratis sagacitate sequemur, deinde & Hesiodū authorē adhibebimus, qui iubet aut eadem mensura referendum esse beneficium, aut etiā maiore si modo facultates nostræ largiantur. Sed quia homini pudenti & bene informato molestū est ab illo aliquid contendere, cui aliquando fuerit officiosus, ei qui primū beneficio prouocatus est, erit videndum, qua in re, ab amico beneficiū suū desyderari possit: neque enim in eo quod vltro facere debet interpellatio expectanda est: illudque amicitia & petentis verecundia erit tribuendum, ne non tam is rogare obsequium, quam vetus debitum exigere videri possit.

Contr

Contrarium priori.

Epitaphio xepis.

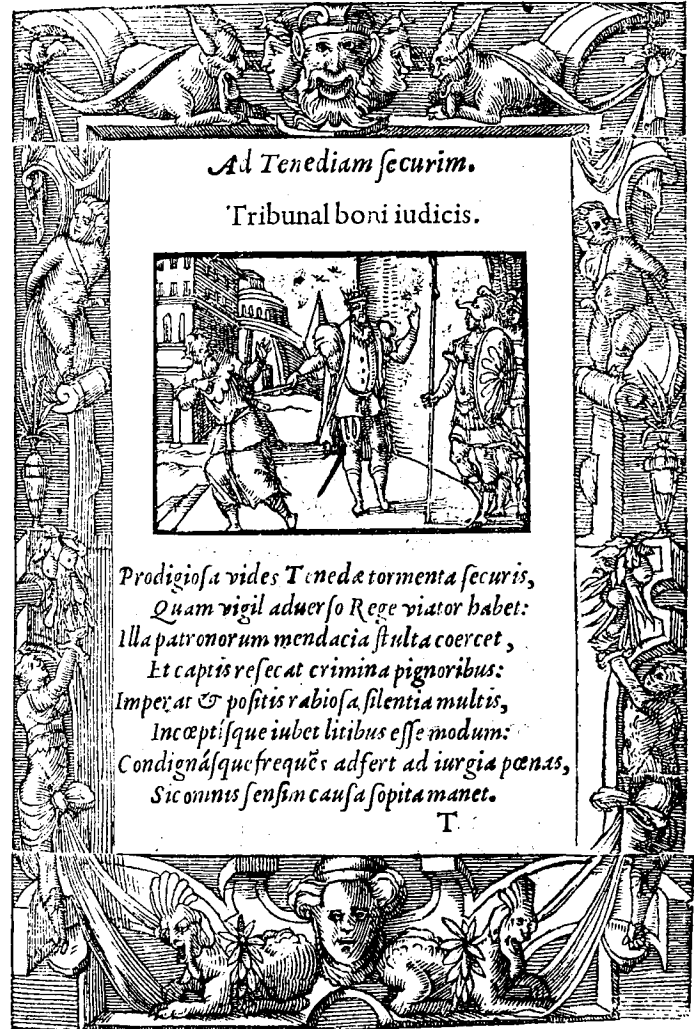
*Quid tibi nobiscū est furioso Hermonia vultu,
Cui dextra semper trit. alacerna regit?
Cūque rapax leuæ medios supereminet vngue
Polipus, inerat signa supercilij.
Hinc esset scelerata pedem, teq; abde tenebris,
Nec tibi sit tota dictus in vrbe locus.
Num satis est mentis generosa insignia Gallæ
T an subito calabris contemerasse notis?*

HERMONIAM gratiam iis quas superius memorauimus veteres ex-aduerso posuerunt: ex cuius opinor officina capitalis illa vox est profecta, quæ seipsum omni officio & studio complecti, eam demum summam & bene constitutam charitatem esse censet. Illi nihil vnquam probari potuit, nisi quod cum priuata vtilitate rationē coniunctā habet: & ei cum præstantissimis virtutibus, quæ homines ad mutua benefacta exuscitat æterna prope est dissociatio. Quia enim regalis illa Iesu Christi sententia, Hoc vnū tibi superest, ven de omnia quæ habes, & sequere me, vel ab iis qui christiana disciplina principatum tenent, repudiata est, placuit vt de saluberrimi decreti abrogatione ad senatum referretur, tandemque populare senatusconsultum factum est, ex quo qui commodis suis immoerentur, neq; de pecuniis cogitandi tempus vllum intermitterent, diligentia & etiā charitatis virtutisq; omnis laudē ferrent. Et quem admodum apud Aristophanem quidam dii, quia parum vtilis è ciuitate eiiciuntur: ita nostri eas virtutes quæ sine aliqua patrimonij iactura explicari nequeunt, reliquarū ordine mouēt, & quasi stipē diis expungūt. Quorum cupiditati eò minus iudicio optimorum mos sit gerendus, quod non tantum in eo genere offendunt, sed facinus suum honestatis patrimonio conatur prætexere. Quem enim ex illo hominū numero reperias, qui nō eos potius inuidos, qui ista damnant, quam cæteros qui approbāt stultos & demētes arbitretur.

Apud

Apud necessarios suos in creditum ire pro scelere, habent, quasi ea re filiorum causa fiat deterior in quo non vident homines inepti, nullum patrimonium præstantius à patribus filiis relinquere posse, amicitia & necessitudine, ex qua sæpissimè filii maiores quàm ex paternis bonis fructus capiunt. Se & Christianos & viros bonos appellari volūt, Christianas autem actiones ne attingūt quidem. In beneficiis collocandis fortunā ipsam, non mores aut genus sequuntur: quod eum qui aut bene moratus, aut consanguineus est, satis insita illa bonitate aut coniunctionis vinculo ad illorum compendia incitatus sit futurus. Apud eos gloriosum est citò rem facere, & ipso momento ex paupere diuitiè apparere: quod tamè ex eis qui inter Ethnicios sapientes habiti sunt, laudabile duxit nemo:

qui autem pauco contenti viuunt, quia illis forsitan ad rem suam locupletandam de foro adiumenta de sunt, & stolidi & ignari nominantur.

Ad Tenediam securim.

Tribunal boni iudicis.

*Prodigiosa vides Tenedi tormenta securis,
Quam vigil aduerso Rege viator habet:
Illa patronorum mendacia stulta coercet,
Et captis refecat crimina pignorum:
Imperat & positis rabiosa silentia multis,
Inceptisque iubet litibus esse modum:
Condignasque frequens adfert ad iurgia poenas,
Sic omnis sensim causa sopita manet.*

T

NARRATIO PHILOSOPHICA.

IN Tenedo Hellepontii insula longè celeberrima, nunquam reges forum egisse memorantur, nisi adesset licitor cū securi, qui iudicantis maiestate in apud eos qui se vadimonio stitissent, tue retur. Nam & si Agesilaus qui apud Spartam magna cum laude imperauit, principem beneuolentia magis inter suos septum esse debere, quàm armis existimauerit: tamen cū nihil sit tam sanctū quod non hominum violet audacia: est mea quidem sententia iudiciorum dignitati summè consentaneum, eos metu supplicij petulantia summo ueri, qui loci religione & sedentis dignitate in officio nequeunt retineri. Itaque sapienter veteres lege lata minoribus magistratibus modicam coercionem detulerunt, quasi sine ea iurisdicēdi munus diutius stare non posset. Iam verò is est nostrarum rerum status, ut quem locum maiore & obseruantia & cultu honorandum esse maiores statuunt, is certè turbulentissimus & importunitatis plenissimus appareat. Qua enim fronte, qua uercundia, quo vultu in agendis causis versantur illi qui procuratores nominantur? Nam, ut omittam fidem (quæ tamen vna iudiciorum autoritas maxime continetur) quid illis hominibus in dicenda causa petulantius, quid magis importunum & loquax: ita verò dicunt ut non precario, sed vi & armis in præclaram illam sedem venisse videantur: in mala causa ita plerunque quiritant, ut non equitatis comparatione, sed strepitu & clamore disceptari quæstio videatur. Eas lites quas vel ipso nomine

mine ex inuidia laborare animaduertunt, ita tranfigunt, ut nihil nisi per contumaciam & eremodiciū cum aduersario gerant. In quo tantum calliditate & astutia valent, ut etiam eos qui præsenteliti adsunt, quasi defuerint condemnatos faciant. Quorum eò capitalior est improbitas, quòd is locus quem maiores sacrum, & qui ei præessent sacrosanctos magistratus appellauerunt, istis dolis omnino deformatus iacet: cuius tanta fuit apud Romanos religio, ut eum qui altius in curia sterneratasset, multa dicta in carcerem conicerent. Neque enim rabulis & proclamatoribus de foro debet dari ad dicendum locus: qui que magis firmitate vocis & laterum contentione, quam momento rationis ad causam instructus venit, ei opinor plurimum iudex sit concessurus, si consilium dimiserit.

T ij

In veterem morem.

Contra parentes qui filios sine iudicio in monasteria coniciunt.

*Filius ex alto grandævum ponte parentem,
In rapidas quondam præcipit abat aquas.
Sed nunc in miseris reiecta est aëa natos,
Et patrias norant in sua fata manus:
Anne quod inuitos in claustra immania natos
Subrigida impellunt religione patres?
Subque feris cogunt traducere legibus ænum;
Et quasi pistrini voluere pondus iners?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NE c verò illud omittendum puto, quod & præsentis Christianorum luctus indicium est, & præteritæ calamitatis significatio, ad eum statum res nostras constitisse, vt deliberatius multo ad stipulationem rerumque contractarum negotia, quàm ad vota religionis nuncupanda accedamus. Nam qui res mancipij emunt, aut pecuniam ad sænus collocant, non prius negotium transigunt, quàm rei quæ in contractum venit conditionem, & debitoris qualitatem accuratè perspexerint: at in monasteriis capessendis, tantus plerumque est nostrorum hominum impetus, tanta voluntatis incitatio, vt re sæpe non quæsita eò se cõpingant, vnde aliquando sese vellent explicari. Ac profectò diu est deliberandum quod sit semel statuendum, neque longa voluntatis permansio in eo esse potest, quod temere & sine iudicio sis aggressus. Sed tamen temeritatis suæ pensum ferant, & de se ipsi querantur tantum qui se scienter necessitate voti alligarunt. Qui autem ea sunt ætate vt de bonis aut fugiendis iudicium ipsi ferre nõ possint, & in honesti & turpis delectu omnino cæcutiant, non videantur in culpa esse, si iussu & seueritate parentum adducti ei se vitæ generi addixerint. Incredibile profectò immanitatis exemplum, tam parum filio patrem prospectum velle, vt id ab eo exigat, quod ipse sibi in vita præstare non potuit. Neque verò mea sententia quicquã sceleratius in vniuersã Christianorum communitate dici potest, quàm quòd inter nos vulgò audi-

tur, ab aliquo parente, filium vnum aut plures in monasterium elocatos esse. Indigna certe Christiana religione sententia: non enim aptè neque ad decorum accommodatè dicitur, Pater filium suum monasterio deuouit: sed & melius & ad votu natu rari ornatius, filius ex politica ad monasticam vitam discessionem fecit. Nā si in his quæ facti sunt ex Iurisconsultorum sententia patria potestas nõ cernitur, si qui monasterio se obligat, pôtificali auctoritate ab imperio patris absoluuntur, quid est quod in religiosa vita attingenda plus momenti & ponderis paternis iussis quàm liberorum volutati tribuatur. Non enim ex patris aut cuiusquam alterius vindicis auctoritate ingressus ille metendus est, sed eius qui in illa vita sibi senescendum esse putauerit, voluntas erit ponderanda, qui si se totis animis tali solitudine velit applicare, verendum opinor nõ erit, ne non Deo propitio & laudatore id fecisse iudicetur. Non est verò consentaneum quosdam aliorum causæ tam parum æquos esse, vt vitæ suæ felicitatem in viola & rosa ponant, in cæteris autem vitam beatam etiã in taurum Phalaridis putent descensuram. Et quæ tanta est iniustitia, vt qui ægrè in matrimonio pudicitæ leges seruauerit, alios in cœlibatu velit esse continentes. Quæ non eò à nobis dicuntur, vt eos qui se à negotiis popularibus ad illud vitæ otium contulerunt, de sententia decucam. Bellissimè enim cū eo videtur agi, qui ex Pauli consilio animũ suũ ab hac forense vita, tãquam ab aliquo libidinis scopulo, ad cœlibatum appulerit: sed patribus venia danda non est

est, qui vel imprudentes vel etiam inuitos liberos suos eo nexu deuinciunt: quasi verò Deum optimũ maximum in consiliũ adbibuerint, qui solus quos voluerit beneficio continentæ augere potest. Ac sanè finem nunquam inueniet cupiditas, cuius notasi qua nobis impacta est, faciliè omnes pietatis & iustitiæ leges ex animis nostris delet & dispungit. Ex qua & illa labe nomini Christiano iniusta est, vt qui patrimonium suum cumulatius facere volunt, & nonnullis filiabus conditionem ampliorum querere, cæteras in monasteria coniciant. In quo turpe & flagitiosum est tantum quæstu & lucro retineri, vt filiorum salus futura vita negligatur. Sed hæc fortassè frustra apud eos, qui comparatione pecuniæ non habent quod laudare possint.

T iiii

In Lisymachum.

In eos qui diuitiarū dulcedine delin-
ti ad Ecclesiæ gubernacula accedūt.

*Empta placet multis funesta clade voluptas.
Et magnū interdum pœnituisse licet.
Disce ergo, & tristes veterū reminiscere casus,
Quos latuit verus posteritatis honos.*

A L I V D.

*Lisymachus furens sauo se dedit hosti,
Possit ut irriquo fonte lenare sitim:
Qui postquam expleuit largo praeordia potu,
Dicitur his lacrimās verba dedisse modis:
O decies breuitate sui misera voluptas,
Cuius in exortu tam cito finis adest.
Tēne amens tam torquet opum vesana libido,
Quas nec aquis pretio dixeris esse pares,
Vt cleri in numeros venias, & muneris impar
Des consanguineo nomina pontifici:
Dum tu diuini speras insignia fundi,
Et patris sacras iam morientis opes:
Quis sine saua ferrox in praelia principis isses,
Aut vxor votis esset amica tuis:
Quamuis hoc etiam nobiscum pignore certes,
Vt iam tota tuo manzere terra fluat.*

T V

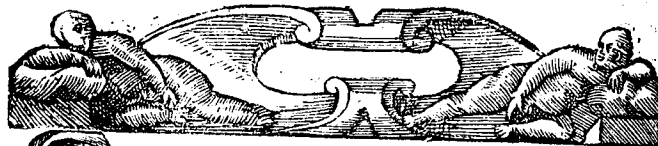
SAPIENTER maximus ille eloquendi magister Appollonius Molo, qui quanquam mercede doceret, non patiebatur tamen discipulos apud se operam perdere, sed vnumquenque ad id quo naturæ ductu ferebatur, dimittebat: frustra enim animi neruos intenderis si natura & ingenij vis non suffragatur. Sed quemadmodum terra non ad omnem feminis rationem sese accommodat: ita nec hominum animi ad omnes artes capessendas parati sunt. In semine igitur spargendo agricolæ, & in scientiis edocendis magistri naturam & mores explorabunt: homines autem in opere Ecclesiastico & sacris faciendis occupati, propensitatem naturæ ductumque suum non videbunt? quorum humeris nititur communis salus, quorum descriptione leges, æqui & boni studia, ciuium æqualitas, religio, virtus omnis, denique & totius reipublicæ nerui continetur. in quorum tutela pacis ornamenta iacet, & quibus quasi ducibus inimicorum iniurias à capite nostro propulsamus. Qui Dei optimi maximi auspiciis & renuntiatione, orbis terræ prouinciam cum imperio sunt sortiti, vt de pietate & iustitia inter homines soli statuerent, his honestum esse possit in petendis ecclesiæ magistratibus, & vitæ genere deligendo cupiditatem & ambitionem potius, quam naturam sequi. Quod si ex Pauli sententia, nemo dignitatem in ecclesia prensare debet,

nisi

nisi vocatu summi Dei, vt de præstantissimo illo, sacerdete Aaron vetera scripta testantur: quæ tanta in hominibus nostris honorum appetitio est, vt auaritia cæterisque animi ægrotationibus perturbati, se in ea munera vitæ compingant, quæ nisi à summis & laudatis viris non possunt explicari. Quod si tantum ex auaritia & cupiditate laborant, vt inter maximas opum lenitates salutem suam (qua nihil homini commendatius esse debet) aspernentur: quæso ne in eandem necis perniciem vocent eos qui infirmitate consilij minus sibi possunt prospicere. Quot enim homines rerum agendarum imperitos, & de via longè aberrantes in populo reperias, qui si aliquem ex his quibus procuratio rerum diuinarum data est, virum bonum & de ciuium salute vigilantem nacti fuerint, non facile ad rectam rationis & officiorum omnium normam dirigi possint. At forsità in officio nõ esse, & ea negligere quæ gerere curareque debeas, moribus nostris leuissima culpa est, nisi ad tantam negligentiam etiam improbitatis multorumque scelerum accederet infamia. Hæc certè qui tolerant perniciosissimum quiddam inducunt in ecclesiam, vt neque contracta ex antecedentibus vitiis labes abstergi, neque res tam inclinata vnquam attolli possit. Ex his opinor magnorum hominum de religione controuersæ, ex his bella intestina, ex his maximæ tempestates populo Christiano semper acciderunt. Nam quæ tanta Dei benevolentia erga nos esse potest

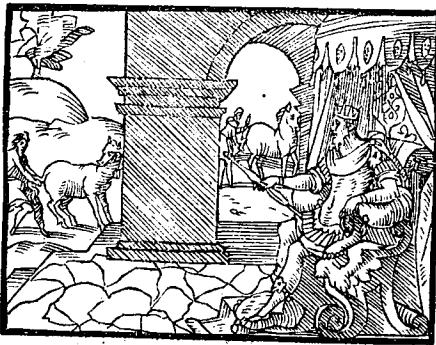
test, nisi vulgaris? quæ placabilitatis signa nisi obscura? An verò eum populum benignitate & largissimis officiis suis complectatur Dominus, in quo qui deprecatores ex lege sunt, ad ipsas deprecationes omnium flagitiorum turpitudinem adiungunt? Quid, qui ad decretas more institutoꝝ maiorum supplicationes non sit venturus, nisi pecunie & præbitionis expectatione, is ne apud Deum mortalem in iis orationibus, ad quas pro populo erit assumptus, voluntate & gratia valere poterit? Sed non est consentaneum in sacris faciendis cupiditatem & avaritiam adhibere. Nam (vt inquit Dominus) *ἐὰν τὸ ἄλλας μαγανθῆ, ἐπιτιμῆ ἀλλοθῆσται*: Et si ij, quorum pietate & precibus ira Dei, tanquam aliqua machinatione ad benevolentiam contorquenda est, malè actæ vitæ conscientia cruciantur, in quo tandem spes salutis erit collocanda? Et si qui legum autoritate & bonorum omnium suffragiis oratores apud Deum sunt electi, in tanta vitæ indignitate versantur, vt ipsi pro se dicere reformident, quidnam illi in aliorum causa assequi se posse confidant? Verùm quia peccandi necessitas nescio quo fato hominibus attributa est, iis opinor ignoscendum erit, qui ipsi domestica testatione sese reos non diffitentur: sed qui furtis religionum, avaritia, reliquisque sceleribus impuri, non tantum se de reis eximunt, sed eos qui contra statuerint hæreticos audent nominare, nõ video sanè quodnam rei tam contemertæ & infamæ patrocinium afferatur. Demosthenes quidè non tā sua quàm reipublicæ causa Philippo Ma-

cedonũ regi infensus, dicere solebat *πυθία φ. λιπ. π. ζαμ.* quòd in exponendis Appollinis Delphici responsis, pecunia se à Philippo oppugnari pateretur, & ab eo religionis calumniam contra Athenienses deduceret. Ita quidam homines (nollem certè nostros) quia amplissimis sacerdotiis aucti religionis principatũ tenet, Euagelicæ legis auctoritatem ad scelerum suorum prætextum traducunt, & illo veluti caduceo sordes suas non impunitate solùm, sed honore, congiario & vacatione persequuntur. Quòd si quis est reipublicæ amantiſsimus, qui præstantissimas illas dignitates nefario scelere violari agrè ferat, is illorum sententia & patriæ hostis & de religione malè sentiens iudicabitur: quasi verò sit iniquum contra eos de sacro commisso querelam perferre, quos veterum conciliorum autoritas de leuissimis noxiis ad pœnam expetebat: aut etiam is de religione temere loquutus iudicari possit, qui scorta, qui avaritiam, qui sacræ pecuniæ dilapidationem maleficiorum loco & nomine habuerit. Ego verò si qui cum vitiis & sceleratis prælio decertant, & miseri & hæretici sunt, in illo equo cum hæreticis viris includi non recusabo. Potest verò tam præclaræ sententiæ societas turpis esse? possunt qui de pœnitentia & cæteris virtutibus decreta ferunt, impij nominari? iis denique mors calamitosa & terribilis esse possit, qui pro re tam egregia vitam constanter perfuderint?

Exemplum sapientis & stulti.

Longinquitas temporis adfert
omnia.

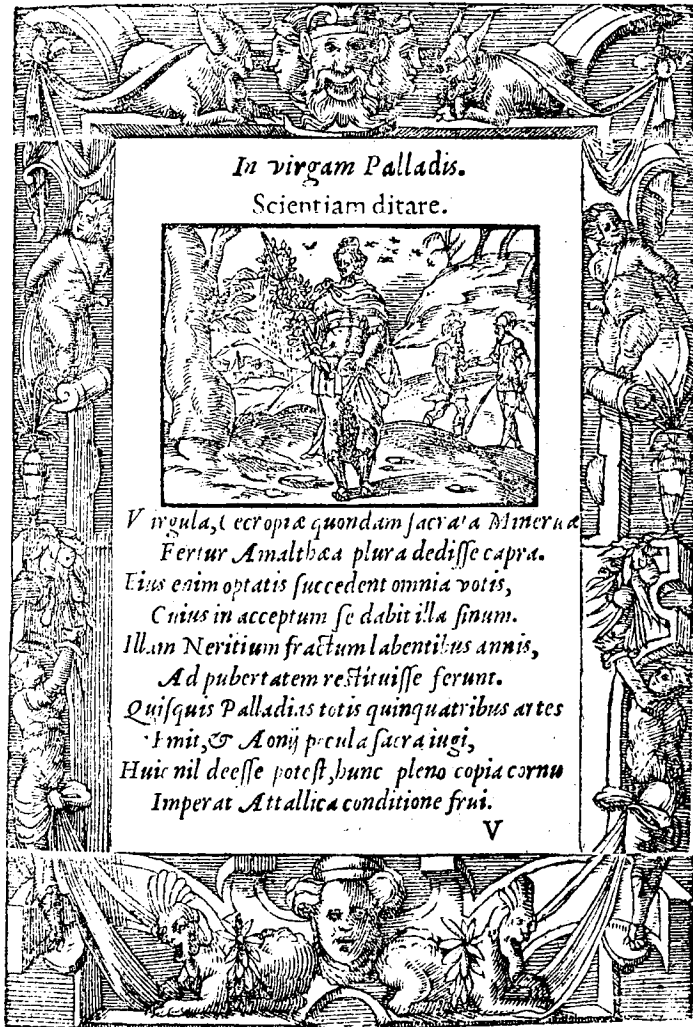
*Vir sapiens eandam paulatim vellit equinam
Quam non vna semel vis superare potest.
Tempus edax, variusq; labor tibi cuncta repedit:
Aude igitur, nec spe deiiciare tua.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PRAECLARA certè illa à veteribus vsurpata sententia, par esse omnes omnia experiri, qui, res magnas & magnopere expetendas concupierunt. Sed tamè in iis qui desperatione minimè debilitati illud cursum tenere solent, varij sæpe & mutabiles casus acciderunt. neque enim magna sequentem fatis est spe assequendi non deiici: sed ea præparatio adhibenda est, ex qua non omnino incerta potiundi expectatio consequatur. Nonnulli autem sunt qui quanquam à rebus magnis difficultate non possent remoueri, quia tamen ea sibi non deligebant, quæ ad potiundum accommodata & coniunctam rationem habent, sæpissimè in media contentione restiterunt. Nam & aliquæ sunt res, quæ primo impetu neque diligentia, neque labore teneri possunt: eadem beneficio temporis & patientia facilè superantur. In his adipiscendis si quis tam malè de rebus iudicat, vt neque euentum sustinere, neque desyderium suum aliqua spe lenire possit, plerunque accidit vt temeritatis suæ pœnas luat. at verò & alia sunt per multa, in quibus nisi prima aggressione animum intenderis, eas non sis adepturus. In his omnibus qui acres officiorum disceptatores esse volunt, iudicium adhibebunt, vt quoties res ita postulabit, vel rem celeritate incredibili exequantur, aut in laxiorem diem negotium trahant. Cuius quidem Pompeius vir omnis memoriæ & omnium sæculorum princeps, Caium Cæsarè in Macedonia pugna memorabili fuderat, & vel ipsius Cæsaris testimo

stimonio bellum ciuile penè confecerat, si in tam
 prospera fortuna hostium reliquias esset persecu-
 tus. Sed præstantissimo imperatori vincere parua
 » quidem res est, nisi etiam victoria uti possit. Itaq;
 » misera illa prælij Pharsalici fortuna consecuta est,
 & Pompeij direpta castra: hacque vna plaga acce-
 pta populi Romani maiestas & splendor concidit.
 In eo prælio Pompeium suis ferunt edixisse,
 quod etiam ab ipsis Lacedæmoniis sæpissimè fa-
 ctum accepimus, vt impetum inimicorum, & pri-
 mos illos motus patièdo sustinerent, & quo ad
 eius fieri possèt à suo capite depellerent: se autem
 ad nocendum seruarent, cum aduersa acies penè
 defessa & labore confecta videretur. Quod tamen
 C. Cæsar neque probat, neque à Pompeio summo
 imperatore edictum esse existimat. Est enim, vt
 » inquit ille, quædam incitatio atque alacritas in
 » nobis quæ studio pugnæ ducitur. Hanc non re-
 » stinguere, sed inflammare imperatores debent.
 » Contra verò Carolus is, qui ad deditiõem com-
 pulsa Ioanna regina Neapolim & vtranque Sici-
 liam occupauit, Ludouicum Andem cum maxi-
 mo exercitu venientem fugièdo fregit, neque cū
 eo intempestiuè bellum committendum esse exi-
 stimauit, quem aliquando temporis longinquitas
 esset oppressura: neque vnquam adduci potuit vt
 in eum acies suas explicaret, quem patientia fran-
 gi posse non diffidebat.

In virgã Palladis.

Scientiam ditare.

*Virgula, et cetera quondam sacra à Minerua
 Ferunt Amalthea plura dedisse capra.
 Eius enim optatis succedent omnia votis,
 Cuius in acceptum se dabit illa sinum.
 Illam Neritium fractum labentibus annis,
 Ad pubertatem restituisse ferunt.
 Quisquis Palladis totis quinquatribus artes
 Finit, et Aonijs pœcula sacra iungi,
 Huic nil deesse potest, hunc pleno copia cornu
 Imperat Attalica conditione frui.*

V

NARRATIO PHILOSOPHICA.

OPTIME. certè & ad rerum maximarū diu-
tunitatem accommodatissimè machinata est
natura, vt in quibus rebus multum operæ & labo-
ris impendimus, in his mirifici vtilitatis & com-
modorum fructus consequantur. Quæ res ad le-
uationem vigiliarum, quibus qui in studiorum
cursu versantur seipsum conficiunt, magnopere
valitura est. Quis enim tam parum sui memor à
natura est effectus, quem non aliquando in studio-
rum contentione præmiorum & dignitatum ce-
perit expectatio? Quis tot noctes & dies commo-
dorum magnitudine non sariat? Nam nec mea
sententia principes illi Philosophi, qui quondam
doctrinæ studiis nomen sibi immortale pepererunt,
tantum in gymnasiis contendissent, nisi ad
ipsam gloriam, vtilitatis ratio accessisset. Quot ve-
rò existimamus spe lucri maiores ad nauandam in
literis operam esse factos? Nā & Plato, qui primus
nouum & perfectum eloquendi genus ad Philo-
sophiam attulisse fertur, non existimauit à digni-
tate & Platonis & Philosophi alienum esse, si clien-
telis foroq; Dionis & Dionysij tyrannorum vte-
retur: paucique sunt tam duriter Stoici, qui sum-
morum regum & principum liberalitatem defu-
gerint. Optima igitur ratione in eo consilio quod
turbulentissimis Ecclesiæ temporibus Basileæ ha-
bitum est, decreuit conuentus frequēs, vt ij soli ad
beneficia & magistratus ordinatum in ecclesia pe-
tendos vocarentur, qui vel Theologiæ, Iurisq; stu-
diis, vel humanioribus literis præstantes haberentur.

tur: quod etiam memoria nostra cōuentorum fide
præstita, inter sedem & Regnum confirmatum est.
Vt ij ex quorum ludo principes viri ad reipubli-
cæ gubernacula aptiores esse solent, fructum ali-
quem caperent contentionis & operæ suæ. Sed ta-
men quotus quisque est qui in beneficiorum desi-
gnatione faciendâ, non magis affinitatis & amicit-
iæ, quàm virtutis & scientiæ causam sequatur:
quisq; non potius ex domo histrionem aut corum,
quàm eruditum hominem de ludo instituat?

Bene enim se rem habere putât, si qui-
bus auspiciis in eas dignitates
aliquando sunt adlecti, iis-
dem cæteri homines il-
lorū autoritate
magistratus
ineant.

V ij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PERNICIOSVM & infame genus eorum ho-
minum Paulus existimauit, qui cum anni-
uersarios syderum astrorumque motus, cælestia-
que ipsa contuentes præstantissimis testimoniis
maiestatem Dei sibi perspectam cognitamque ha-
buissent, tam se naturæ immutarunt suæ, vt in hæ-
reditatem gloriæ, quam solam Dominus ampli-
tudini suæ propriam esse iudicauit, homines deducere non formident. Quæ enim vlla hominibus
cum Deo optimo maximo laudis societas esse po-
test, nisi leonina? vt cum omnia summa de Deo
prædicaris, nulla vel minima pars ad hominē tra-
duci possit. Et certè per Esaiam Dominus velut
testatò prædicauit, se gloriæ suam alteri non da-
turum. Quis enim tam parum sacra monimenta
cognitione attigit, qui nõ videret aliquando Deū
gloriæ suæ tam Zelotem esse, vt alium in possessio-
nem illam venire temere non sit passurus? Magi-
stratibus quidem & iis quos fortuna in amplissi-
mos dignitatum euexit gradus honorem tribue-
re, & ethnicis & Christianis iubemur decretis. Nā
Mariæ sorori Moysi, quòd cõtra fratrem silentia-
rium Domini liberius esset locuta, ex continenti
pœna temeritatis à Domino constituta est. Et pue-
ri qui Helisæo cum Iocis & risu obuiam proces-
serant, à canibus discerpti sunt. Census verò qui à
populo regibus inferretur, à Samuele iussu Domi-
ni descriptio facta est, vt omnibus notum esset eos
quos Deus tantis dignitatum insignibus decora-
uit, à nobis quoque summa obseruantia coli debe-

*In oraculum Appollinis Sybarichus
redditum.*

Deus dignitatis & gloriæ suæ retinēs.

*Sybaris arcanas cupiens cognoscere causas,
Fardicos fertur consuluisse deos:
Auditū ex tripode est, aderi tū terminus vrbis
Et cadet in festo cuspide generis honos,
Quum plebs diuinos mortalibus addet honores,
Et quum homine incipiet vilior esse Deus.
Impie quid properas homines æquare Tonantis
Te dicei extremo Sybaris vsa malo.*

re. Sed tamen si qui sint inter nostros tam minuti Philosophi, vt Deum & principes viros eodem honoris concludant loco, tales insanos & dementes impunè quiuis iudicauerit.

Quid enim, inquit poëta ingeniosus, sibi credere de se Non possit, cum laudatur diis aqua potestas?

Iam igitur qui in aulis degunt, maximam se gratiam apud principes inuituros sperant, si eos diuinis laudibus socios ascribant. Ridiculum certè mentiendi genus ea ipsa comminisci, quibus naturæ, senectutis & valetudinis incommoda penitus repugnant: quorumque veritas tot rerum & euentorum periculis perspici cognosci que potest. Placet igitur Philippus ille rex Macedonum apud Luciano, qui Alexandro filio pro summo flagitio ponit, quod is rerum gestarum magnitudine elatus diuinos honores sibi decerni & haberi passus esset: cum tamen antea in bello vulnere accepto lacrymarum vim minimè tenere potuisset. quæ res à Dei præstantia aliena est. Ciuitas quidem Sybaritharum, cum rebus secundis vteretur, quid Reip. euenturum esset oraculum sciscitatum venit: cui responsum est, ciuitatem omnino labefactatū iri, cum is honos quem diis immortalibus maiores tribuerant, ad homines transferretur. Qua enim re animum Dei à nobis magis alienari posse arbitramur, quàm illius maiestatem tam apud nos obliuione sopitā iacere, vt humanam imbecillitatē ad præstantissimum illud numen deducamus? Neque verò Diagoram Melium, Theodorum Cyrenaicum, & eius generis homines, si modo sunt alij, qui

qui Deum omnino esse negauerunt, existimem ciuitatibus suis capitaliores vnquam fuisse, quàm eos à quibus excellens illud & perfectum quod Deum vocant, moribus nostris exprimitur. Qui enim, quod cum summa illa æternitate perpetuo sociatum est, sermonibus suis ad alios conatur traducere, quid aliud quæso putetur effecisse, quàm

vt eam mirationem, qua Deum suspicimus, nobis de manibus excutiat, & pietatē, quam erga Deum optimū maximum in cuiusque nostrum animis vel ipsa natura peperit, penitus euellat?

V iiii

In Amphionem.

Pax.

*Musica Amphion ciuitatem dum pectine
pulsat,*

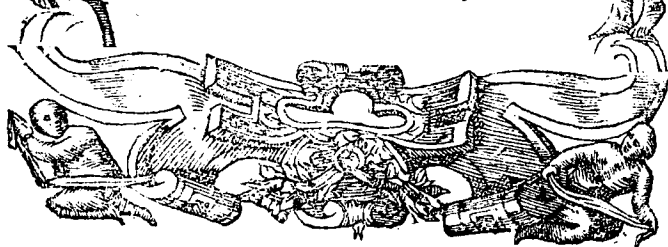
Septem res Thebas condidit ad numerum:

Præstitit hoc concursus in dulata gratia chorda,

Musibus v' populum cingeret ille ferum.

Sic diuina statum concordia coninet v' bis,

Et ligat unanimi barbara corda fide.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

AMPHIONEM Mercurij filium cantu & fidibus tam præstantem fuisse fabulæ retulerunt, vt summa illa numerorum suauitate saxa raperet, eaque ad muros vrbs Thebanæ construendos in locum vnum modorum flexionibus deduceret. Quam rem ideo à poëtis effectam possimus suspicari, quòd Amphion omni eloquētia & prudentia laude cumularus, barbaros homines & ferarum more in syluis degentes mœnibus sepsert, & ad societatem vitæ reuocarit. Sed non erit meo iudicio à proposito fabulæ alienum, si nouam illam Thebanæ vrbs structuram ex variis æquabiliter citharæ concentibus effectam, ad ciuilem cõcordiam referamus. Vt enim ciuitates iam constructæ diutius in splendore & maiestate esse non possunt, nisi in vnum conspirantibus ciuium animis respublica temperetur: ita neque vrbes condantur, nisi eorum qui ad ædificium conuenerunt, eadem sit ratio & voluntas. Neque verò Agesilaus aliis propugnaculis & muris firmandam esse ciuitatē existimauit, quàm ciuium corporibus: qui si se summo studio & consensu ad alicuius sapientis voluntatem ductumque applicauerint, erit opinor factu difficile, firmisimis illis concordia præstidiis firmatam rempublicam euertere. Iam verò ne externa meditemur, cedo quibus artibus Christianorum opes in Asia conciderunt? quæ res Græcorum florentissimum imperium funditus deluit? quæ vis Rhodum insulam, oræ maritimæ oculum effodit? quæ res Othomanos Christianorum

spoliis & triumphis tantopere decorauit? intesti-
 nã certè Christianorum inter sese similitates. Ne-
 que enim vnquam Barbari illi Christianos bello
 lacessendos esse iudicauerunt, quàm de illorũ do-
 mesticis odiis certiores facti essent: neque prius
 Mahumetes Magnus de oppugnanda Constanti-
 nopoli consilium cepit, quàm Europam suis pro-
 fratam armis iacere perspexisset. Et patrum me-
 moria, Gallorum imperium quod Ca-
 roli Magni & cæterorum regum armis florētis-
 simum ad illam ætatem permanerat, popularibus
 principum studiis penè deletum est. Ex quo satis
 efficitur, sæpe ciuitatibus perniciosum fuisse pa-
 rem summorum ciuium principatum: quò enim
 quisque animi magnitudine maximè præstat, eò
 certe gloriæ audior est: quam qui appetit, vult
 omnium princeps esse vel potius solus: ex quo tur-
 bulentissimæ in multis populis dissensiones exti-
 terunt: neque enim cæteri cõsiliorum & do-
 minationis in republica socij æquo a-
 nimo ferre possunt, ab vno di-
 ripi patrimonium to-
 tius domina-
 tus.

In Cræpheum.

Vis eloquentiæ quam Euripides reginam,
 Ennius flexanimam appellauit.

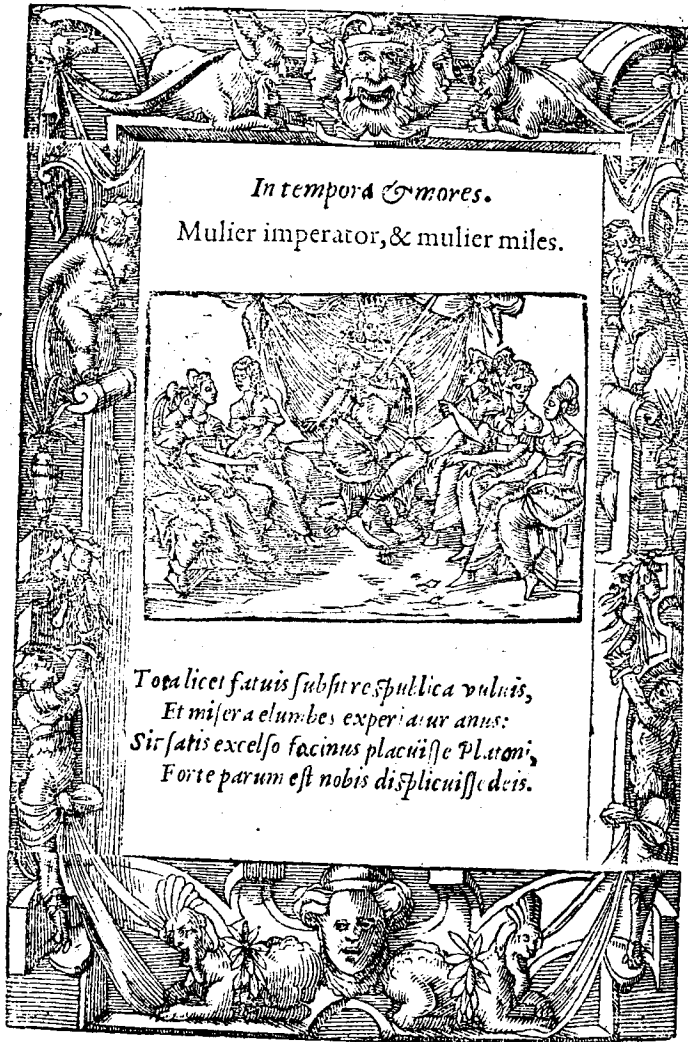
*En vt Treicius numeris & carmine vates
 Per mou t aurata barbara saxa cheli:
 Vtq; arbuta tenet cantu, platonosque sequentes,
 Et ciet insolitis per ruia monstra sonis.
 Circa homin s tantum retinet sacundia nomen,
 In sua vt inuitos v ita disertus agat.
 Cedit hic hominum cætus, & mœnia primus
 Artifici posuit non vno at a, manu.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

IN omnibus iis quæ non tantum in rerum gubernaculis, sed in ciuitatibus condendis plurimum valuerunt, princeps semper meo iudicio eloquentia fuit. Ut enim, cum à Romulo pastores & aduenas ad ædificandam urbem cõgregatos legimus, id eloquentia (cui cum sapientia æterna est societas) perfectum esse suspicamur: ita illa retinenda in repu. Romana pacis & quietis author semper fuit. Quo in loco præclarum est quod de Menenio Agrippa dici solet, cuius oratione inuidiosa illa plebs à patribus secessio reuocata est. Sulpitius quoque Gallus exercitum Romanum de lunnæ defectione trepidantem & animo fractum dicendo excitauit, tantumq; eius eloquentiæ omnium testimonio tributum est, vt potius vnus orationis tractu, quàm vi & armis victoria parta esse videretur. Idem quoque Pericli apud Athenienses ferunt contigisse: cuius oratio animos suorum ob solis obscurationem desperatione metuque fractos, recreauit. Quid verò est magnificentius, quàm rem eam quæ sit dictione explicanda, illustrare dicendo posse, & eorum qui audiunt animos quò velis impellere, vnde autem velis deducere? Quid magis admirabile, quàm in frequenti hominum corona, vt eo munere quod omnibus à natura commune est solus cum dignitate perfungi posse videris? Quid verò pietatis & religionis magis proprium, quàm nefarios perditosque ciues orationis flumine ad rectam officij normam traducere? Hos genere qui valent, quocumque oratione suam appu-

appulerint, facile efficiunt quod volunt, modo perfringunt, modo opiniones nouas inferunt, modo peruellunt infitas. Taliu viroru ornatum & vim dicendi admirata gentes, plurimum semper eloquentiæ tribuerunt. Itaque & ætate nostra multi in id studium diligentius incubuerunt, quod illis maximo emolumento & honori fuit: nonnullique sunt inuenti, qui quanquam penitus iniure ciuili & maiorum institutis rudes essent, tamen quia aut soli, aut cum paucis ad hanc ciuilem scientiam verba illa selecta, dicendi que ornatum, & quasi vestitum attulerunt, soli prope iurisconsulti sunt habiti: & quasi in possessionem suam venissent, veteres illos iuris magistros, scholis & bibliothecis excluderunt. In quibus magnopere laudandum est, res, quæ primum ab eloquentibus sunt tradita, oratoria facultate tractare: est tamen infantiae propè simile in verborum collocatione solum occupari, scientiam autem ipsam intactam, & nulla accessione abs se cumulatam præterire. Quorum fortasse labor, eò minus in multis probabitur, quod qui discere ius volent, nec illorum libros legent, quod procul ab arte & præceptis absint, neque ea attingant, quæ in forensibus cõtrouersis explicandis posita sunt: qui autem latine scire expetent, & orationis flore & copia magnopere capientur, nec ad illorum scripta se conferent, quod vberius & cumulatius ex libris Ciceronis & aliorum, qui plurimum eloquentia valuerunt, desiderium suum sint expecturi.

In tempora & mores.
 Mulier imperator, & mulier miles.

*Tota licet fatuis subire publica vulvis,
 Et miser a elumbes experiaur annis:
 Sic satis excelso facinus placuisse Platoni,
 Forte parum est nobis displicuisse detis.*

A L I V D.

*Creditur infelix si ultis res publica vulvis,
 Fœmineoque amens vititur imperio:
 Bella gerit mulier, pacis quoque fœdera iurat;
 Atque magistratus datque mœnêque foro
 Hac quondam magno non sunt inuisa Platoni,
 Simuliter secum masculula corda gerat.*

P R O B L E M A .

*Publica si domini regeant moderamina cunni,
 Fœmineusque dat et ciuica iura pudor:
 Dic, an tuto em & Vellicia legis honores
 Publicares causis possit habere suis?
 Forte hinc est quod eam violata in iura reponant
 Prætores, & ius illa minoris habet.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FOEMINAS publicis rerum gubernaculis & imperiis omnium ferè gentium mores & edita remouerunt: quòd in eis neque animi magnitudo, qua potissimum foris nititur ciuitatis salus neque consilium, quod in urbanarum rerum temperatione maximam vim habet, satis præsidij & adiumenti ad constituendam rempublicam afferre posse videretur. Quid enim eo genere aut ad rem militarem ineptius, aut ad reprimendos popularium motus magis imbecillum? quid ad conseruandum publicæ dignitatis patrimonium minus accommodatum & instructum? quid porro in ferendis decretis magis varium & multiplex? Nam & videmus eas, quæ se veterum memoria ad res gerendas applicauerunt, aut turpiter ciuitates suas lacerasse, aut eum splendorem quem à maioribus acceperant, minime sustinere potuisse. Quamuis enim Semiramis laudetur, & sit nomen eius multis scriptis decoratum, citeturque omnium Orientis ciuitatum præstantissima, & præclarissime testis memoriæ Babylon, quam illa muro & fossa cinxit: non video tamen in quo tantopere videatur esse perhibenda, quæ florentissimum regnum stupris suis & fordibus funestauit. Iam qui reipublicæ moderationi præsent, hoc primum tenere debent, ne commodis suis & vtilitatibus inferuiant. At in mulierum animis auaritia tantam vim habet, vt quasi ad patrimonij amplificatione à natura creatæ solùm sint, sine lucro nullâ vitam esse existiment, & plerunque in nuptiarum conditione

tionem quærenda habeant antiquius, pecuniæ quæ viro, quam viro qui pecunia indigeat desponsari. Quia tamen me ad eas mulieres quæ aliquando maximis virtutibus & præstantissimis in patriam suam benefactis claruerunt, genus quæstionis vocat, videar præter officium facere, si debitum earum virtuti testimonium non reddam. Nâ & aliquot legimus, quæ in summis periculis, ciuitatibus suis magnopere profuerunt. In his apud Hebræos principes Debora & Iudith nominantur, quæ in rebus desperatis & afflictis, patriæ suæ tranquillitatem & salutem pepererunt. Iam & illis ferè temporibus Tomiris Scytharum regina Cyrum potentissimum Persarum regem incredibili animi elatione fudit & cæcidit. Et apud Romanos Chloëlia virgo nouo stratagematis genere vniuersum fœminarum genus illustrauit, præclarumque toti mulierum posteritati imitandæ virtutis suæ stimulum iniecit. Ad harum egregias dotes & propè diuinam naturæ vim si qua ex nostris mulieribus sese adiunxerit, illi opinor concessu omnium ad summam rerum gerendarum auctoritatem aditus erit, licebitque ei consiliorum in republica sociam, saluis forsitan legibus numerari. Nam & Plato maximus & dicendi, & intelligendi magister, non omnino fœminarum principatum è ciuitate sua sustulit: si tamen in earum animis virilis splendor eluceat. Quia tamen plerunque euenit, vt mulieres vel ab ipsâ natura effœminatos & muliebres animos gerant, non sine ratione maiores mulieribus

viam ad honores & magistratus præcluserūt: quod ad illam rerum bene gerendarum gloriam, nihil instrumenti vel à natura, vel à domestica sua incitatione habere videantur. Non est verò contentanum vt quæ & priuatim & publicè à rerum administratione sunt exclusæ, eæ foris & domi magistratus instituant: vt nulli per diu bono ad honores ordinatim in republica petendos, nisi illarum arbitrato, gratia, suffragio & renuntiatione, aditus possit pate-
re.

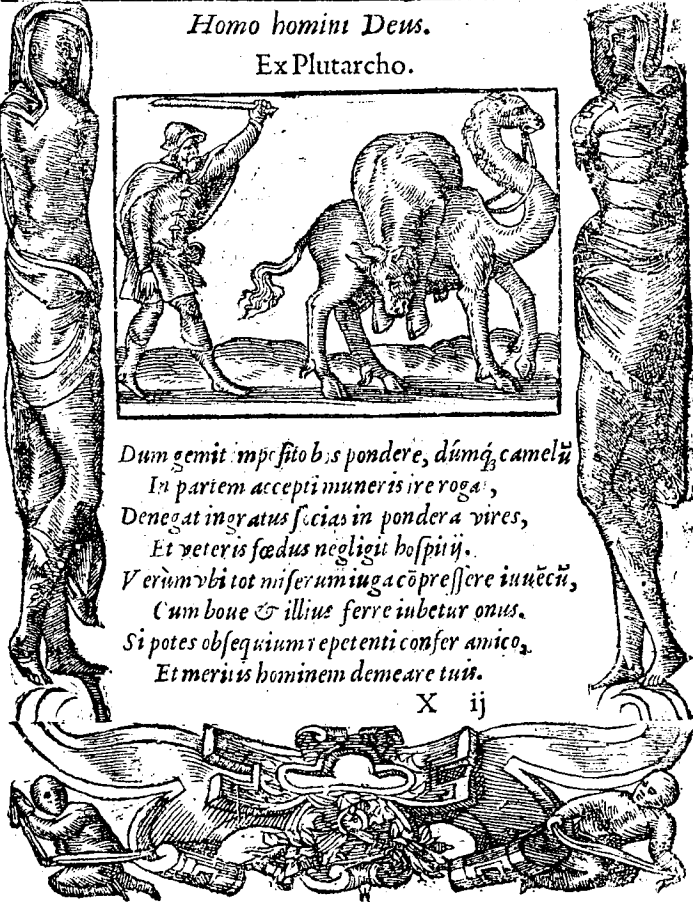
Homo homini Deus.

Ex Plutarcho.

*Dum gemit imposito pondere, dumq; camelum
In partem accepti muneris ire rogas,
Denegat inoratus scias in pondera vires,
Et veteris sædus negligi hospitij.
Verum vbi tot miserum iuga cõpressere iuuenem,
Cum boue & illius ferre iubetur onus.
Si potes obsequium repetenti confer amico,
Et meritis hominem demerere tuum.*

X ij

» SICUT deorum & hominum causa creatum
 » Sesse mundum philosophorum semper consen-
 » sus fuit: ita & hominem hominis causa. Ut enim ea
 quæ vicissitudine anniuersaria terra marique pro-
 creantur, hominum vtilitatibus inseruiunt: & tā-
 ta est in nos naturæ benignitas, vt etiam ex iis quæ
 ad nocendum facta sunt, aliquis fructus capi pos-
 sit: sic par rerum fruendarum commoditas & gra-
 tia quam à Deo immortalis accepimus, homini ab
 homine referēda est. Nam æqualium studiis & ne-
 gotiis deesse cum opus erit, tam certè contra natu-
 ram est, quàm contra Euangelicas cautiones: ad
 quarum præscriptum qui se applicauerit, non ef-
 ficiet, vt aut in referendis beneficiis fidem à se suā,
 aut collocandis, liberalitatem requiri patiatur.
 Quia autem in externis rebus ex vulgi sententia,
 potissimum fortuna dominatur, iis qui temporibus
 valent animaduertendum erit, ne cuius euer-
 sam afflictamque fortunam aspernentur: sed eos
 opibus suis tueri debebūt, à quibus fortuna vtrin-
 que commutata se magnopere cuperent in eodem
 genere sustentari. Nam secundis illorum rebus ad
 inopiam redactis, eueniet vt quod in hominum
 euentis propè consuetum est, illis in pœna & fla-
 gitio deputeretur.

In

*In simulachrum τῆς διαβολῆς. Ex Ap-
 pelle.*

Contra eos qui antequam bona relati
 inter reos ex commisso in fiscum defe-
 rantur, ea petunt à principe.

*Præsit Appellam vindex calumnia nomen,
 Ast eadem afflicti proditur arte rei.
 Sæctor in insontes oculis signate cruentis,
 Iam ne indemnati prædia posceret.*

X iij

A L I V D .

*A*spice vt inuicis toruo calumnia vultu,
 Tuomit arcesfa fulmina dir a face:
*V*tq, tenet puerum passis furibunda capillis,
 T' est autem magni numina summa Iouis.
*A*nteu & toruo miserandus liuor ocello,
 Quem toto susus corpor e langor habet.
*V*tq, comes structis se iuitur; Fallacia technis,
 Et multo infamis sanguine Proditio.
*I*amque Midæ auriculis aliter spectatus & auro,
 Porrigit hinc grati signa supercilij,
*M*ulta super multis quærens, dū mutua spōdet
 Munera delati, tristitia pensarci.
*S*ed lætæ à tergo laceræ pertrāvoia læcerna,
 Multa gemens vitæ fata nefanda suæ:
*E*t veri petit a complexu atq, senla, nec se
 Illius indignam iudicat esse manu.
*Q*uot superi falso calumnia nomine preßit,
 Quotque nigris (miserum) cōtudit illa fabis
*Q*uot bene nummatis tristem cōiecit in urnā,
 Qui fisco taci: as præparat infidias?
*Q*uicq, sub incertis metuendæ sortibus urnæ,
 Postulat infantis gemmea culta rei.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

EX eadem illa malorum omnium parente cupiditate & altera profecta est, quæ Calumnia nominatur. Hanc quædam pestes hominum aliena laude fortunaque dolentium semper in regendis ciuitatibus quasi ducem & magistram statuerunt: quod opinor sine ea diutius stare se posse non existimaret. Quia enim si vetera recordamur, nulla vnquam tā felix aut tam bene morata ciuitas fuit,

quæ auaritia vacare potuerit: ita & singulis ætatibus extiterunt ij, qui nulla alia causa sibi rempublicam attingendam esse iudicarent, quàm vt bonorum ciuium si fieri posset dominatum opprimerent & delerent. Qui enim aliquem in republica principatum animo sibi fingunt, qui non modo soli dominari volunt, sed propemodum soli & esse & viuere: qui è re & dignitate sua esse non putant, aliquos in ciuitate degere, qui opibus antecellant, qui aliorum patrimonia exhauriunt & expilant, habent certè & impunitatis & virtutis loco cum iis de capite dimicare, qui fortunis suis spoliari se æquo animo ferre non possunt. In quo valde dolendum est tantum vim & tumultum in rerum gubernaculis valere, vt iustitiæ præcepta deleantur. Sed ex omnibus malis nullum est capitalius quàm esse aliquos, qui eam iuris constituti æqualitatem quæ in bonis beneficio retinendis omnino posita est, ad bonorum perniciem conferre velint: vt quos priuata vi & domesticis infidiis summouere nequeunt, eos iudicum sententiis & decretis opprimant. Sed quemadmodum ignaui fuci, cum in otio viuant, neque mel conficiant, ipsi tamen, vt inquit ille,

Μελιόδωρ κάματον τρύχουσιμ ἀεργοί ἑσθότες:
 ita nōnu. i sunt qui cū omnē vitæ fructū in remissione & lenitate ponāt, neq; quicquā homini melius aut optabilius esse putēt, quàm iis ipsi oblectamētis animū explere, in quibus vulgò vita beata posita est, id tamē agūt vt eorum qui perpetuè in cōtētione sunt, cursum & laborē interpellēt. Habet

verò rationē vt quos in capitis discrimē adduxeris, corū bona tibi ex rescripto quasi iure vindices: & quos reos vel falsò vel subiectis testib⁹ annotados curaueris, eorū hæreditatē ex prosc̄riptione cernas aut capias. Iā apud Romanos principalibus rescriptis cauebatur, ne ea bona, quæ ex quouis cōmissio in fiscū delata essent, priuati à principe impetrarēt, pœna iis qui cōtra fecissent à lege cōstituta. Sed tamē quia tātū de prisca feueritate virtuteq; discessum est, vt etiā reorū bona qui nondū sunt iudicati & peracti, auarorū hominū cupiditati cōcedātur, nō est mirū si multi boni viri nefariorū dolo & laqueis irretiti teneātur. Qui enim ex sentētiis iudicū & reorū cōdēnationibus lucrū facturi sunt, quia illis in reorū periculo & iactura cōmissi quæritus positus est, in eo ferē causa cōstāte occupari solēt, vt quos iudicatos facere volūt, & testibus redēptis & tabulis cōfictis obruāt. Itā fit vt vno calūniæ cōmēto & iudiciatū religio circūuēta, & reorū innocētia afflicta iaceat & oppressa. Quod fortasse malū pridē bonorū virorum intercessione fuisset antiquatū, si cōtra vim auaritię præclarissimis institutis potuisset esse locus. Sed quæ admodum summus ille pater sapiētię Plato, eā sibi nō attingēde reipublicæ causam esse dicit, quòd homines suos quos dicēdo persuaderi posse diffidebat, cogi fas esse nō arbitraretur: ita neq; optimi & fortissimi viri cōtra res tā perditas & exulceratas omnino sibi cōtē dēdū esse putant, neq; in propinquo discrimine de republica referendum: quòd opinor res tā prostrata & euerfa nulla ratione aut cōsilio attolli queat.

Cye

Cycnus.

Honor alit artes.

*Non canit assueta Cycnus vocalis in vnda,
Ni Zephyri spiret mollior aura sibi.
Classica proposito sapientia crescit honore
Speratōque alitur docta Minerva lucro.
Sic tua Mæcenas circumstetit aura Maronem,
Et cœpit Clario gratior esse Deo.*

In vitem.

Non erudiendos priuatim adolescentes.

*Incrementa parit vtroque vicinia botri,
Inq; vicem auxilium præstat uterque sibi.
Mollior obscuri iuuenis ne discat in umbra,
Sed studijs comitem comparet ille suis.*

In Atlantem.

Astrologia.

*Distinctum stellis ealum fert maximus Atlas,
Atque humeros oneri fertur habere pares:
Vnde illi cecidit tanta prouincia sortis?
Quis Deus hunc tantum munus obire dedit?
Qui bene Virgilias, fratrum quoque lucida signa
Nouit, & Arctoi sydera clara poli:
Et cui lactis iter notum, & dimensio calis:
Is magnum Aetherei sustinet axis onus.*

X v

In tumultum Aemulij Ferretti.

Qui dignos tumuli persolvere querit honores
 Extinctis docti manibus Aemilij:
 Bis senas sculpto descibat in aere tabellas,
 Et ponat Latine ciuica iura togae.
 Addat pontificum, ostros ex ordine fastos,
 Chaldaeis olim prodita scripta notis.
 Adiuuat picta celata emblemata lingua,
 Verba, uel quae rapidi fluminis instar eunt.
 Addat & Aonias placata fronte serenos,
 Et quae laeta suis munera dant Charites.
 Iungat graminae certamina cruda palaesti,
 Et statuat verso spicula torta iugo.
 Hae cuniv (miserum) tristi clauduntur in urna,
 Ius, & ierica vox, & ierica te labros.

In statuam Timothei Atheni.

Cum in omnibus rebus, tum maxime in re
 militari plurimum Fortuna potest.
 Timothee hos hostes tibi suspendere Colossos,
 Hac tibi sunt forti conciliata manu:
 Teque unum ex multis fortuna sacravit alumnus,
 Illa quiescenti dum tibi signa refert,
 Cogit & hostiles ignota in veria turmas.
 Atque audax postis decipit insidiis.

Librum arbitrium.

Ex Homero.

Dic mihi Maenius quorsum duo dolia rates
 Dixerit in magni lumine fixa Iouis?

An quod spectata nobis virtutis imago;
 Et vitij species ponitur ante oculos?
 Ergo ex alterutra qui nascitur hauriat olla:
 Omnibus ex aquo se dat uterque cadus.

Intus vino, & extus oleo.

Maximus arcu betypo quae concinit ore Machaon,
 Quoque Melampodius dat monumenta liber:
 Quoque soporatis serpens Epidaurius herbas
 Astruit, id totum cer nitur in tabula.
 Ima frequens modico praecordia per luc vino,
 Doctus abundantem vincere pituitam:
 Et firma externos sub pollinatore meatus,
 Hoc est vel medicis certius antidotis.

In statuam Boni Euentus.

Ex Ephranore.

Quae statua excelsa longe spectata Solosso?
 Et quorsum artifices in sua dona manus?
 Quare gramineis bellè illustratur aristis,
 Et cur lethaeum dextra papauer habet?
 Ecquid lenae secundus crater honore
 Aleua extremis prominet articulis?
 Hic bonus euentus Romanis notus in aris,
 Cuius se poterit summa beare manus.

Mirabile de equa.

In mulieres nimium sibi ex forma placentes
 Si semel in placida formam conspexerit vnda
 Mitis equa, horrendam vertitur in rabiem.
 Sicque puella sua nimium sibi conscia forma,
 In veneris citius dulcia furti ruit.

In literam Pythagoræ.

Y

Monstrat iter duplex, totidem distincta lituris,

Quam cernis Samij litera docta senis.

Huius & alterius lateris se ianua pandit,

Et facilem ingressum callis uterque facit.

Quisquis es in cursu vitæ quæ lampada poscis,

Elige, sunt animo libera cuncta tuo:

De sine contortam fatis ascribere culpam,

Sed refer in tabulas acta nephanda tuas.

Aes Dodonæum.

In rabulas fori.

Me Dodonæi miserum sonus enecat aris,

Nec finit assueti membra a sopore frui.

De vipera. Ex heiroglyphicis Ægyptiorum.

In impudicas mulieres.

Qua struis insidias misero famosa marito,

Proijce crudeli Norica tela manu:

Vipera quondam te finxit imagine Memphis,

Qua nihil in terris fœdius esse potest.

Bos super linguam.

In proclamatores fori.

Qui longam leuibus textit primordia causis,

Offenditque noua garrulitate patres:

Indicta linguam discat compescere multa,

Et posthac labijs ponere vincla suis.

In lapidem Tirreum.

Concordia fratrum.

Tirrei quamuis moles densissima saxi,

Mirum, ni caruleis aquora trahat aquis:

Quam si forte secas in frustra minutula, sensim
Labitur, a quo reo nescia stare solo.

Comunctos reuinet quoties concordia fratres,

Quis poterit tanta ladcre iura domus?

In molles.

Hinc properate, caput digito qui scalpitis vno,

Molles atque pigros nulla trophæa manent.

In Diogenem.

Nititur in populum Cynicus, vestigia figens

Alius, ut studijs plebis obesse queat.

In Trochum.

Lis litem generat.

Semetinit Trochus, & tandem quoque concipit ex se;

Alteriusque opera non eget ad venerem.

Sic ex lite vna sensim lis altera surgit.

Hac venit à nostris noxia Pragmaticis.

In elatos.

Aspice comprehensi sudantia terga Milonis,

Ut captas lachrymans explicet ille manus.

Sic fortes elata sui fiducia fallit,

Et saepe in præceps corda superba trahit.

Fere idem in nauis peris.

Auribus ipse lupum teneo veterator & audax,

Sed vah, susceptum me male perdet onus.

In ritum veteris sacrificij.

Silentium & pax in matrimonio.

Qui rem diuinam faciunt tibi pronuba Iuno,

Incendantque aris thura Sabæa tuis:

Fel casæ iaciunt altaria ad ipsa bidentis:

Sic priuata suo victima felle manet.

Hac lex connubij est, irarum ponere fluctus
In sancto coniux, debet uterque iboro.

In hyenam.

Ab adulatoribus fugiendum.

Postquam seua hominis didicit cognomen hyena,
Ut aoret appellat nomine quemque suo:
Et blando humanis inuitatur carmine voces,
Ut cadat in nassam præda vocata suam.
Falsus adulator, seruans in corpore virus,
Quos blandè appellat, clam facit ille reos

Turtur.

In præproperas nuptias secundas.

Ecce gemit tristis amissi coniugis aras
Turtur, & alterius negligit ille thorum.
Quid properas in erum geniali accumbere lecto,
Dumquæ utero gestas vota secunda petis?
Hoc est, crede mihi, cineres violare sepultos,
Tam cito se thalamis contiliare nouis.

Ad vetus Astrologorum in Aegypto tributum.

In nostrates medicos Prognosticorum mensularios.

Cum medici passim referant Prognostica Galli,
Sæque velint Pbarus vatibus esse pares:
Cur non fatidicis indicta solaria mensis,
Atque βλαξενβόμοιο, muner a iusta, luunt?

In nostrates mulieres.

Auri sacra fames.

Qua sacras variis implet sufficitibus aras,
Et solitas fundit nocte disque preces:

Commun-

Commutatque frequens restæ ieiunia cœna,
Et corpus miseris conficit illa modis:
Hac nunc ad noctem media sedet anxiosa mensa,
Et numerat solidos, vile numisma suos.
Gaudet & eiusdem numeros adducere summa,
Ut viso toties expleat ære stim.
Quam vis magna auri est, ut quos nec cursus honorum
Deinet attonitos, comprimat æris amor.

Insonia eruditorum.

Ad Ioannem fratrem.

Sive voles gracili versus componere socro,
Sive Sophocleis reddere scripta nois:
Sive etiam causis solers versus agendis,
Tæque tenet Pylis Suademedæa senis.
Tot tibi sunt veneres, ut iussu credere quibus
Possit apes labijs mellis fistasse tuis.
Ergo mihi Argiua solus spectabere parma:
Dignus & in nostris aureus esse socis.

In Naphtam. Ex Plinio.

Laus benefactorum comes.

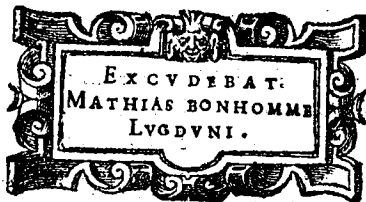
Insequitur Naphtam longè quàm senserit, ignis,
Et necis & vitæ scædus uterque ferit.
Sic & virtutis comitem se gloria præbet,
Et præclara solet laus benefacta sequi.

Gravitas peccati.

Paruula dum rapidis agitatur cymba procellis,
Nec iactu trepidi ponitur ira maris:
Omnes præsentimacho peccata fatentur,
Placet ut iratum mens bene munda Iouem.
Verùm Amphirrite passim luethantibus Euris,
Non iubet aquareis fluctibus esse modum.

Confes-

Confessor monachus vectorum crimina portans,
 Plus alij smani creditur esse grauis.
 Ergo illum attoniti vector es in mare mergunt,
 Tum ratis in tuto cernitur esse vado.
 Quam sit magna Leopoccati sarcina nostri,
 Scriptur & referunt sui monumenta sacra.

INDEX EPIGRAMMA.

T O N Q V Æ P E G M A -

T E C O N T I N E N -

T V R .

- I**N simulachrum Iustitiæ. Ex Chryssippo.
 In iustitiam, ex Nigidio. In sordidè iudicantes.
 Senatus Heliogabali. In iudices *γυναικονοματῶν*
 & vxoris imperio viuentes.
 Ad Cupressum. In aulicos & admissionales. pag. 4
 Ad sacrificia. Phaselitum. In eos qui sibi diuites
 sunt. 9
 Ad statuam Iouis & Themidos. Iusta à Deo ro-
 ganda. 12
 In tumulum Chironis. Optimum ad felicitatem
 quàm ocisimè aboleri. 15
 In magistratus iuuenes. Vix temere ante pilos ve-
 nit sapientia. 20
 Ad statuam Dianæ. In sordidos nostrorū mores. 24
 In Catonem. Omnium rerū satietas, præterquam
 disciplina. 30
 In statuam Memnonis in Æthiopia. Contra aduo-
 catos. 33

In statuam Iouis. Vindicta diuina.	37
Ad ficum. In eos qui promittere, quàm facere ma- luerunt.	40
Ad araneam, vulgatum ex Diogene. In corruptos iudices.	43
Sybaritha in plateis. In leuculos huius tēporis.	47
Libertas cuius proprium est, Sic viuere vt velis.	51
In symbolum Pythagoræ. In scaphio ne edito.	55
Ad statuam Cassandræ. In consuetudinem fori.	58
Ad statuam Palicorum. In periuria fori.	61
In statuam Iouis, ex Homero. Reges ad curam Dei pertinere.	65
Honor debitus. In disciplinam temporum.	69
In normam Lesbiam. Bonus iudex.	71
Ad fontem Dodonæ. In sibi præfidentes,	75
In Rhododaphnem. Scriptura sacra gladius an- ceps.	79
In Lamachum. Ducem. Seueritas in bello.	83
Antronius asinus. Animi vires corporis viribus præstare.	86
In libram Critolai. Nihil virtute melius, nihil præ- stantius.	89
In Herculem adhuc iuuenem. Iuuentus virtuti ini- rianda.	92
Ad Salamandram. In milites.	95
In equum generosum. Nequid vltra vires.	98
Ad statuam Bacchi. In πολλοσάβητος iudices, pretio positos.	102
In rabulas & operarios lingua celeri. Parcè & ad clepsydram loquendum.	106
In simulachrum deæ Agenioræ. Silentium.	109

Dori

Dorica musa. In Iudices <i>Δωροφάγος</i> , quibus plus placent libelli ferentatij quam supplices.	112
In friuolarium emptorem, ex Diogene. Homines oratio probat non vestis.	116
In amicitiam simulatam, ex Diogene.	119
Exemplum leuitatis. In leguleios qui doctores iu- ris contemnunt.	122
In Castorem & Pollucem. Amicitia fratrum.	126
Cor ne edito Ex symbolis Pythagoræ. In nostros, quibus Christianos homines curis huius sæcu- li angi debere persuasum est.	129
In statuam Palladis. Præclarissimum si aut reges philosophentur, aut philosophi imperent.	132
Antigenidæ ad discipulum. Non pendendum à iu- dicio imperitæ multitudinis.	135
Leo. Contra immoderatè agentes in rebus secun- dis.	138
In Satyrum. Contra sedentarios & cerdones, qui paulum vltra primas literas promoti, suo sensu in literis sacris versari volunt.	140
Vulgatum de hirudine. In pragmaticos aruscato- res.	146
Exemplum stultitiæ: Cum pertinacibus non agen- dum.	149
Mendici pera. In auaros.	151
In morem Elephantorum. Non perdendum ami- cum ob bonum dictum.	154
Appetitus subfit rationi, vt equus fessori. Ex Pla- tone.	157
In Aspendium Citharistem. Contra amicos no- strates.	160

- In permutationem Diomedis & Glauci. Pax auro redempta. 162
- In mortem Craſſi. Mors vna beat & ditat. 165
- Amortuo tributū. Moderatio in vectigalibus. 168
- Contra veteres, nullam fortunam eſſe. Ex Auguſtino. 171
- In Grillum. Voluptatem immaniſſimus quiſque ſequitur lubens. 176
- Ferrum. In miſeriam humanæ fortis. 178
- In Vulcanum. Sæpiſſimè mundiſſimos, ruſticiſſos & co-
cis eſſe ἀναφοδιτοίερος, hoc eſt vti Venere minus propitia. 183
- In Platonem. Honor debitus viro docto. 187
- In Corycium. Nihil eſt, quod labore non aſſequamur. 191
- Diſſas. In παρθενωπίνας & ſectatores meretricum. 194
- In tabulas Hipparchi. πάντα ἰδῶν διὸς ὀφθαλμῶς
καὶ πάντα νοήσας. 197
- Aſpis. Amicitia poſt aras. 200
- In helluones librorum. Aliquando feriandum. 203
- In ἀσόμενος poëtarum prurientium. Ex Polycleto. 206
- In perfunctoriè iudicantes.
Μίθε διπλαυ δικάσις πῶλον ἀμφοῖν μῦθον ἀκρίσις. 209
- Vetus nuptiarum ritus. In licetiam virginum. 212
- Ad Trapezitam. In Aulicos. 215
- In nodum Gordium. Virtuti fata plerunque obſtant. 219

- In Anaxarchum. Dolor non eſt malum. 222
- Noctua Cùm Turcis bellandum. 225
- In Steſichorum. De mulieribus, neque bene, neque malè loquendum eſſe. 229
- In certamen equi & tauri. Libertatem vendit qui beneficium accipit. 232
- In ſtatuum deæ Viriplacæ. Concordiam in matrimonio colendam. 241
- In herbam moly, ex Homero. Magnæ res fine magnis periculis non fiunt. 245
- Veritas in puteum demerſa. Ex Democrito. 247
- In reſupinos. Ex Africano. 252
- In immortalitatem litium. Ex Hieroglyphicis Ægyptiorum. 255
- In morem Lacedæmoniorum. Contra mulierum licentiam. 259
- Ad ſtatuum Arimaſpi. In fordidè & per gratiam iudicantes. 263
- Vulgatum de opilione. Moderatio in ſubditos. 267
- Appij infamia. In conſtituta iudicia. 271
- Ad imaginem Neuroorum. Contra agentes in rebus. 274
- In Heſiodum. Dij laboribus omnia vendunt. 278
- Simulachrum trium Gratiarū, Aglaïæ, Euphroſines & Thaliæ. In amicitiam hodiernam, hoc eſt, uſque ad pecuniam excluſiuè. 282
- Contrarium priori. Ερμῶν ὁ χάρις. 286
- Ad Tenediam ſecurim. Tribunal boni iudicis. 289

- In veterem morem. Contra Parentes qui filios sine iudicio in monasteria coniciunt. 292
- In Lysimachum. In eos qui diuitiarum dulcedine deliniti ad Ecclesiæ gubernacula accedunt. 296
- Exemplum sapientis & stulti. Lōginquitas temporis adfert omnia. 302
- In virgam Palladis. Scientiam ditare. 305
- In oraculum Appollinis Sybarithis redditū. Deus dignitatis & gloriæ suæ retinens. 308
- In amphionem. Pax. 312
- In Orpheum. Vis eloquentiæ quam Euripides reginam. Ennius flexanimam appellauit. 315
- In tempora & mores. Mulier imperator, & mulier miles. 318
- Homo homini Deus. 322
- In simulachrum τῆς διαβολῆς. Ex Appelle. Contra eos qui antequam bona relati inter reos ex commissio in fiscum deferantur, ea petunt à principe. 325
- Cycnus. Honor alit artes. 329
- In vitem. Non erudiendos priuatim adolescentes. ibidem
- In Atlantem. Astrologia. ibid.
- In tumulum Æmylij Ferreti. 330
- In statuam Timothei Atheniensis. Cū in omnibus rebus, tum maximè in re militari plurimum fortuna potest. ibi.
- Liberum arbitrium, ex Homero. ibid.
- Intus vino & extus oleo. 331
- In statuam Bōni Euentus, ex Ephranore. ibid.
- Mir

- Mirabile de equa. In mulieres sibi nimium ex forma placentes. ibid.
- In literam Pythagoræ, Y. 332
- Æs Dodonæum. In rabulas fori. ibi.
- De vipera, & Hieroglyphicis Ægyptiorum. In impudicas mulieres. ibid.
- Bos super linguam. In proclamatores fori. ibid.
- In lapidem Tirreum. Concordia fratrum. ibid.
- In molles. 333
- In Diogenem. ibidem
- In trochum. Lis litem generat. ibidem
- In elatos. ibid.
- Ferè idem, in πανόργυς.
- In ritum veteris sacrificij. Silentium & pax in matrimonio. ibid.
- In Hyenam. Ab adulatoribus fugiendum. 334
- Turtur. In præproperas nuptias secundas. ibid.
- Adversus Astrologorum in Ægypto tributum. In nostrates medicos prognosticorum mensularios. ibid.
- In nostrates mulieres. Auri sacra fames. ibid.
- Insignia eruditorum. Ad Ioannem fratrem. 335
- In Naphtam ex Plinio. Laus benefactorum comes. 335
- Grauitas peccati. ibid.

